

Rózsásné Kubányi Andrea **Hűséggel a megpróbáltatásokban**

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Rózsásné Kubányi Andrea

Hűséggel **a megpróbáltatásokban**

Szerzetesek életútja a szétszórattól napjainkig

Impresszum

Rózsásné Kubányi Andrea
Hűséggel a megpróbáltatásokban
Szerzetesek életútja a szétszóratástól napjainkig

Lektorálta
Erdősi M. Caritas SSND

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv javított elektronikus változata. Az időközben elhunyt szerzetesek halálának napjával, ill. az azóta történt fontos eseményekkel bővítve. A könyv 2014-ben jelent meg a szerző kiadásában az ISBN 978-963-08-8838-7 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó: Életutak, melyek a mennyország felé vezetnek	5
Annunciáta Nővérek Kongregációja	6
Olyan szépek voltak, mint a kis angyalkák	6
Negyven évig főzött a kispapoknak	8
Árpád-házi Szent Margitról Nevezett Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációja ...	10
Be akarták szervezni a pártba	10
Boldogasszony Iskolanővérek	16
Éjszaka szökött meg a táborból	16
Congregatio Jesu Szerzetesközösség (Ismert nevén: Angolkisasszonyok)	20
Egész életében a szegényeket segítette	20
Negyven év Argentínában	22
Don Bosco Szalézi Társasága	25
Mindig pap akartam lenni	25
Nem lehetett más, csak pap!	28
Reverendában vonult be katonának	30
Neked lelki orvosnak kell lenned!	34
Ferences Mária Misszionárius Nővérek	36
Olyan volt, mint egy álom!	36
Ferences Szegénygondozó Nővérek Kongregációja	38
Nagyon szerette a betegeket	38
Titokban tett szüzességi fogadalmat	41
A szegényekben Jézust szolgáljuk	43
Mindig a rászorulókat szolgálta	45
Isteni Ige Társasága	49
Vezetés közben imádkozta a breviáriumot	49
Isteni Szeretet Leányai Kongregációja	53
Belövést kapott az óvodájuk	53
Örültem, hogy megláttam Rómát	57
Jézus Isteni Szívéről Nevezett Karmelita Nővérek	59
Kiimádkozta a következő hivatást	59
Jézus Szíve Nővérek Társasága (A rend korábbi neve: Jézus Szíve Népleányai)	63
Nem kapott fizetésemelést, mert templomba járt	63
Jézus Társasága	66
Brazíliában tanított pszichológiát	66
Éveken át harangozóként működött	69
Magyarokat szolgálta Kanadában	73
Krisztus Királyról Nevezett Népművelő Testvérek Társasága	76
Hivatásuk a vidéki leányifjúság nevelése	76
Legszentebb Üdvözítő Nővérei	80
Hazajöttem, mert szeretem a hazámat	80
Magyar Pálos Rend	83
Isten közelében élni és imádkozni	83
Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolanővérek Társulata	89
Kétszer volt lágerban	89

Németladtól Rómáig	91
Isten erejével kibírtam a megpróbáltatásokat	94
Életem állandó utazás volt	98
Tíz hónapig volt házi őrizetben.....	100
Szőlőtőkék között szökött át a határon	103
Megszökött a koncentrációs táborból	106
Napszámba járt krumplit szedni.....	109
Botanikus kertben dolgozott	111
„Hallhatóvá” tették Isten igéjét.....	113
Notre Dame Nővérek	115
Puskacsövet szorítottak a fejéhez.....	115
Páli Szent Vincéről Nevezett Szatmári Irgalmas Nővérek	120
Egész életében oktatta a fiatalokat.....	120
Premontrei Női Kanonokrend	123
Bujkáltak a szétszórás elöl	123
Hatvan kilométert utazott naponta	125
Segítő Szűz Mária Leányai Don Bosco Nővérek	127
Átszökött a határon	127
Mintha a mennyországba léptem volna	130
Olaszországban volt óvónő	132
Titokban lett szerzetesnő.....	134
Szent Erzsébetről Nevezett Betegápoló Nővérek	136
A Jó Isten elrendezte az utaimat	136
Szent Keresztről Nevezett Irgalmas Nővérek	140
A Jó Isten szeretetét közvetítették az embereknek	140
A kisgyermekéért és a betegekért élt	142
Isten a tenyerén hordozott.....	144
Szervita Nővérek, a Fájdalmas Anya Szolgálói.....	148
Inkább az internálást választotta	148
Szociális Testvérek Társasága	150
Leugrott a mozgó vonatról.....	150
Unum Sanctissimae Trinitatis Társaság.....	153
Hitoktató és téesz pénztáros volt.....	153
Névmutató.....	156

Előszó: Életutak, melyek a mennyország felé vezetnek

Mennyivel boldogabb az élet ott, ahol az ember tudja, hogy szentek között élhet. És mennyivel jobban kellene tudatosítanunk nekünk, magyar keresztényeknek (és a volt kommunista országok keresztényeinek), hogy sok-sok szent előd nyomában járhatunk! Országunkban aligha van olyan város vagy falu, ahol nem éltek – a közvetlenül előttünk járó generáció idején is – szentéletű, Istennek adott személyek, akik az utánuk következő korokért is, értünk is imádkoztak, éltek.

Hazánkban sokan életüket adták hitükért, a kommunista egyházüldözés idején, világiak, papok, szerzetesek, püspökök, és még többen éltek át súlyos és életre szóló üldözéseket. Ez a könyv hazai szerzetesek sorsába, üldöztetéseikbe és Isten erejét és békéjét sugárzó lelkiületükbe ad betekintést. A kommunista kormány 1950 nyarán mintegy 2500 szerzetest hurcolt el és internált, majd néhány hónap múlva, szeptemberben – néhány héttel azután, hogy a Püspöki Kar valamiféle megállapodást írt alá az állammal, abban a reményben, hogy ezzel megakadályozza a szerzetesek további üldözését – az állam utcára tette mindnyájukat, összesen mintegy 9000 női és 2600 férfi szerzetest. Ők korábban jelentős részben iskolákban, kórházakban, árvaházakban, öregotthonokban stb. dolgoztak a magyar népért. Most mindenüket elvették, s hajléktalanná tették őket. (Kivéve azokat, akik a meghagyott nyolc szerzetesi gimnáziumban dolgoztak.)

Csodálatos részletei vannak a szerzetesek történeteinek. Amikor az első 2500 szerzetest elhurcolták, egy-egy kolostorba zsúfolták őket: ahol így tízszer-hússzor annyian laktak, mint ahánynak ott helye volt. A kommunista diktatúra korábban a Szovjetunióban minden orosz szerzetest kivégeztetett. A magyarok sem tudták, mi lesz a sorsuk. Leginkább a szibériai haláltáborokba hurcolás fenyegetése lebegett előttük.

A legtöbb kolostorban, illetve táborban a fegyveres ávosok választás elé állították a szerzeteseket: aki kilép a rendből, szabadon elmehet, állást, lakást, jó megélhetést kap. A legmegdöbbentőbb az volt, hogy senki sem jelentkezett. Ez a hatóságok felé akkora tanúságtétel volt, hogy nem tudták hogyan kezelni. Legtöbbször fenyegetéssel válaszoltak. Később derült ki, hogy ez csak kísérlet volt, hogy megoldják a püspöki kar és az állam tárgyalását. Az ávo azt remélte, hogy a szerzetesek nagy része hallgat felszólításukra. És akkor ez a súlyos pont – az egyház és állam közötti tárgyalásban – érdektelenné válik, nem lett volna szükséges a rendekről tárgyalni, hiszen maguktól is feloszlottak.

A deportálás után, 1950 őszén végül mégis szabadon engedték őket, de hajlék, munkahely és pénz nélkül, és megpecsételten, mint akik „a demokrácia, illetve a nép ellenségei”. Így kellett lábra állniuk. Találkozniuk, együtt lakniuk tilos volt. Ha mégis összejöttek, ez a „szabad” kommunista rendszer törvényei szerint államellenes összeesküvésnek számított, és ilyen esetek miatt sokan börtönbe kerültek.

Rózsásné Kubányi Andreának a szerzetesekről írt könyve a kommunizmus alatt élt szerzetesekkel készült beszélgetések gyümölcseként született, mely bemutatja, hogyan tudtak kolostor és rendi keretek nélkül, mégis jellemtelül élni a világban.

Aki szívesen olvas egyszerű, bölcs és szent emberektől (ráadásul saját népünk, országunk polgáraitól), olvassa el a könyvet! A könyv több szereplője már odaát van a Győztes Krisztus Országában. Ha olvasunk életükről, felpillantunk rájuk, beszélgethetünk velük, és kérhetjük imájukat, hogy mi is tudjunk ma hasonlóan Istent és felebarátot szolgáló, Jézusról tanúságot tevő, mindvégig hűséges életet élni.

Tomka Ferenc

Annunciáta Nővérek Kongregációja

Olyan szépek voltak, mint a kis angyalkák

Bedő Katalin Etelka Annunciáta nővér

„1919. november 25-én születtem Rédicse. Kislány voltam, amikor ferences nővérek jöttek barna ruhában kéregetni a faluba. Arra is emlékszem, hogy a nagymamám tojást adott nekik. Utánuk mentem, és mondtam, én is szeretnék apáca lenni! Szüleimnek is említettem a tervemet: Édesapám örült neki, anyukám jobban szerette volna, ha otthon maradok. Miután érdeklődtünk a rend elérhetőségéről, írtam a szombathelyi címre, és tizenkilenc évesen beléptem a rendbe” – kezdi meghívását Bedő Katalin.

1938. március 25-én kezdte meg a jelöltséget, ami hat hónapig tartott. Ez idő alatt a konyhában kellett segítenie a főzésnél, zöldségtisztításnál, mosogatásnál vagy a mosásánál.

1938. december 28-án következett a beöltözés.

„Mivel hat elemim volt csak, elvégeztem a négy polgárit, majd munka mellett ápolói tanfolyamra jártam. Több alkalommal kijártunk az anyaház szőlőjébe gyomlálni, rendszeresen részt vettünk lelkigyakorlaton.

1944 aprószentek napján köteleztem el magam örökre a rend kötelékeibe. Nálunk háromszor volt fogadalomtétel egy évben, ezért ezen az ünnepen hárman tettünk örökfogadalmat. A szentmise nagyon szép volt: Utána ünnepi ebédet láttak minket vendégül. Ezután a Markusovszky Kórházba kerültem, mint ápolónő, és ez tartott egészen az államosításig. Nagyon szerettem a kórházban dolgozni” – emlékszik a szép időkre Etelka nővér.

Amikor az államosítás miatt menniük kellett a kórházból, a Püspökvárba kerültek Szombathelyen, ahol szállást biztosítottak nekik, takarítással, mosással töltötték napjaikat.

„Sághy Elek apátúrhoz jártam ki segíteni, mivel együtt lakott idős szüleivel. Miután megreggeliztem a Püspökvárban, elmentem hozzájuk, és a konyhán segítettem az édesanyjának. Rövid idő után a minisztériumból kaptam egy értesítést, hogy az újonnan felépült Szegedi Gyermekklinikán betegápoló nővéreket keresnek. Először nem akartam menni, mert féltem a messzi, ismeretlen helytől. A tisztelendő főnöknő biztatására igent mondtam, együtt leutaztunk Szegedre, ahol nagyon kedvesen fogadtak. Más ismerős nővérekkel is találkoztunk: Két nap múlva jelentkeztem és fel is vettek az osztályra. A professzor úr biztatott, jöjjenek minél hamarabb dolgozni, mert nagy szükség van a munkámra. Először a nagyobb gerekekhez kerültem, később az újszülött osztályra osztottak be.

Rendünkből több nővértársam is dolgozott ezen az osztályon. Nagyon szerettem itt lenni, a munkatársak megértőek voltak velünk” – emlékszik a kórházi munka kezdetére a nővér. Eleinte a klinikán kialakított ideiglenes szálláson laktak, majd a Belgyógyászati Klinikánál felépítettek egy nővérszállót, ahol háromágyas szobákban kaptak helyet. Etelka nővér minden nap el tudott járni szentmisére. Ha reggel 6-tól dolgozott fél 2-ig, akkor este ment, amikor délutános volt, akkor a reggeli szentmisén vett rész a közeli templomban. Rendszeresen kellett éjszakáznia is, ez volt a legnehezebb.

„A koraszülött osztályon három nővér dolgozott, ha éjjel született meg a baba, akkor át kellett menni kettőnknek a női klinikára, inkubátorba tenni, és áthozni a csecsemőt, egy nővér ott maradt felügyelni a többiekre. Amikor láttuk, hogy rosszul van egy koraszülött, akkor szóltunk az orvosnak, előfordult, hogy megkereszteltük. Én is elláttam a keresztség szentségével több újszülöttet, amikor úgy láttam, hogy meg fog halni.

Reggelente megfürdettük a kicsiket, és betettük a pólyába, úgy aludtak a pici ágyban, mint a kis anygalkák, körülnéztünk, és mondtuk egymásnak: *Jaj de szépek vagyok!* Szívesen emlékszem azokra a fiatal ápolónővérekre is, akik akkor végeztek a főiskolán, és itt töltötték kórházi gyakorlatukat.

Egyszer kilencszáz gr-mal született meg egy baba, nagyon aggódtunk érte, de felépült, nagy volt az öröm, amikor tizennyolc éves korában visszajött. A szülők több ízben behozták növekvő gyermekeiket, hogy lássuk, milyen szépen fejlődnek.”

Etelka nővér huszonöt évig dolgozott a Szegedi Klinikán, és nyugdíjba vonulásakor könnyek között búcsúzott szeretett kollegáitól.

„Nagyon szerettem itt dolgozni: A főnővér kérte, ne menjek el, áttesz a nagyobb gyerekekhez, de akkor már elfáradtam, nem vállaltam a további munkát. Nyugdíj után Budapestre mentem lakni a Bartók Béla útra, ahol a főnöknő segítségével megvettünk egy lakást. Az ott lakók rendszeresen elvittek magukkal autóval vidéki nyaralójukba, ahol a gyümölcsösük, szőlőjük művelésében voltam segítségükre. Miután két éve autóbaleset ért, felépülésem után kerültem vissza Szombathelyre a rend egykori anyaházába, és most imádkozom a családokért és szerzetesi hivatásukért” – fejezi be élettörténetét a kilencvenhárom éves Bedő Katalin Etelka nővér.

*

Etelka nővér 2015. március 30-án halt meg Szombathelyen, ott lett eltemetve az egykori rendház kriptájában.

Negyven évig főzött a kispapoknak

Tóth Rozália Alexandra Annunciáta rendi nővér

„A Zala megyei Alsólendván (ma Szlovénia) születtem: Hatan voltunk testvérek, én vagyok a legnagyobb. Szüleim földművesek voltak: A mi városunkhoz tizenkét község tartozott, ahonnan összesen tizenhatan jöttek szerzetesnek a rendünkbe, én voltam az utolsó. Amikor a nagynéném, aki szintén az Annunciáta rend tagja volt, látogatni jött hozzánk, megismerkedtem a renddel, és kedvet kaptam, hogy belépjek. A háború után 1945-ben elmentek az oroszok, akkor két nővér eljött hozzánk, én elmentem velük, hogy jelentkeznek jelöltek” – kezdi meghívását Tóth Rozália.

„Itt éltünk Szombathelyen az anyaházban. A jelöltidő hat hónapig tartott. Segítenünk kellett a konyhán, vagy takarítani a kertben. Akkor még teheneket is tartottunk, így megvolt a tejünk. A noviciátusban be volt osztva a napunk: fél 5-kor keltünk, majd a kápolnába mentünk, ahol minden reggel szentmisén vettünk részt. Délelőtt 10-12 között az újonc mesternő foglalkozott velünk. Teológiát, bibliikumot, egyháztörténelmet, katekizmust tanultunk. Délben ebédeltünk, délután beszélgetés, pihenés következett, majd ismét tanulás. Ezután szentségimádás, rózsafüzér, majd 6-kor vacsora. Este 8-9 után lefeküdtünk.

Amikor fogadalmat tettem, akkor kaptam az Alexandra nevet. Fekete habitust, és fehér fátyolt viseltünk. A háború miatt nekünk hosszabb ideig tartott a noviciátusunk, mert egy később jött társunk egyedül volt, ezért mi megvártuk őt, és együtt öltöztünk be öten. Utána mindenkit elhelyeztek valahova, mert tizenhat helyen volt házunk. Nekem itt az anyaházban a házimunka elvégzése lett a feladatom, rendszeresen kijártam a szőlőnkbe segíteni, minden nap főzni kellett negyvenöt személyre” – meséli a nővér a hétköznapi részleteit.

A mostani Markusovszky Kórházban, mely akkor közkórházként működött, hatvan-hetven személy kapott munkát. A kórház három emeletéből az elsőn a nővérek laktak, akik különböző osztályokon dolgoztak az orvosok mellett.

„1948-ban az államosításkor ki kellett jönnünk a kórházból. 1950 júniusában hat teherautó állt meg az udvarunkon. Összehívtak a nagy terembe, fel kellett szállnunk a teherautókra, és elvittek minket Kecskemétre, az angolkisasszonyok házába. Itt minden reggel 6-kor egy atya jött misézni a kápolnába. Szeptember 13-ig éltünk ott, ekkor el kellett hagynunk a táborot, és mivel senkinek nem volt lakása, plébániákra helyeztek minket, ahol ketten hárman lakhattunk együtt. Én a pécsi szemináriumba kerültem, mert ott éltek nővéreink. Két évig dolgoztam a kispapok mellett, de végül a szemináriumot is feloszlatták” – meséli a nővér a szomorú emlékeket.

Ezután Egerbe került, ahol száznál több kispap készült a hivatására, mert a Váci Papnevelő Intézetet is megszüntették. Onnan átjöttek a kispapok befejezni tanulmányaikat. Hat rendből tizenhat nővér – szerviták, isteni megváltós nővérek, karmeliták, domonkosok, orsolyiták titokban éltek szerzetesi életüket itt a szemináriumban: Hat évig még levelet sem írhattak haza. Csendben végezték mindennapi teendőiket, ki az ebédlőben, ki a mosókonyhán, Alexandra nővér negyven évig főzött a kispapoknak.

„A kápolnában egy atya minden nap misézett nekünk, az imáinkat elvégeztük.

Örökfogadalmamat is itt Egerben tettem le titokban 1954-ben, a rendfőnök jelenlétében a kis kápolnában. Közben 1970 szeptemberétől 1971 júliusáig a Pápai Magyar Intézetben is dolgoztam.

1991-ben, amikor szentatya itt volt Szombathelyen, akkor már vissza se mentem Egerbe. A volt rendházunkban tizennyolc család lakott akkor, mi elkezdjük tataroztatni a házat.

Priscilla nővérnek volt megtakarított pénze, azzal indultunk neki a munkának. Egy másik nővérnek, aki kántorként működött a szétszórátás alatt, eladtuk a házát, később még állami támogatást is kaptunk, ebből sikerült tatarozni az egész rendházat. Egy évig tartott az építkezés, mivel nagyon elhanyagolt állapotban kaptuk vissza az épületet, kívül nem volt rajta vakolat. Tizenketten jöttek vissza a rendből, mindenkinek kialakítottunk egy kis szobát, a kertet is beültettük növényekkel. Tizenhat évig én láttam el a rendi vezetői feladatokat.

A hívek megszerettek minket, minden nap ide jönnek hozzánk, együtt mondják velünk az imát. Sajnos a beköltözött nővérek közül már sokan meghaltak, és nincs fiatal hivatásunk. Mivel nővéreink közül 1937-ben többen kimentek Brazíliába lepratelepre dolgozni, ezért most onnan jöttek hozzánk fiatal szerzetesek. Két brazil nővér él itt velünk, akik megtanultak magyarul, és ők látják el a vezetői teendőket” – fejezi be élete és rendje történetét Alexandra nővér.

*

„2019. január 13-án Székely János megyéspüspök, január 17-én pedig Puskás Tivadar polgármester búcsúzott a Szombathelyről elköltöző annunciáta nővérektől.

Mindenkit váratlanul ért a nemrég napvilágot látott hír: az annunciáta nővérek elhagyják a Szombathelyi Egyházmegyét. Megszűnik a szombathelyi rendházuk. Január 13-án Székely János megyéspüspök búcsúztatta a házban élő 4 nővért. Január 17-én pedig Puskás Tivadar polgármester tett búcsúlátogatást a szerzetesnővéreknél.

A hír hallatán mindenki az okokat kereste. Márta nővér interjújában elárulta: bár a rendszerváltást követő években viszonylag sokan, 10-15-en is éltek a rendházban, mára már csak 4-en maradtak. A házban korábban működött kollégium, napjainkban azonban már hiányzik ez a fajta nyüzsgés is. A ház és a kert fenntartása, karbantartása nagy feladat. Ezért született az a döntés, hogy elhagyják Szombathelyt. Székely János megyéspüspök a martinus.hu-nak adott interjújában arról beszélt, hogy a rend és az egyházmegye megállapodást köt az ingatlan átvételéről, amelyben a tervek szerint katolikus idősek otthona működik majd. Nagy az igény az ilyen szolgáltatásra és idős gondozásra, tette hozzá a megyéspüspök.

Bár a négy nővér elköltözik, a tervek szerint két brazil származású nővér érkezik majd az egyházmegyébe, egészen pontosan Sárvárra, miután a magyar nyelvvel kicsit megbarátkoztak. Új kolostort nyitnak és többek között a katolikus iskolában segítik majd az ifjúság pasztorációs munkát, és idősek látogatásában, gondozásában segítenek majd.”¹
Alexandra nővér 93 évesen jelenleg Budapesten él.

¹ www.martinus.hu

Árpád-házi Szent Margitról Nevezett Domonkos Rendi Nővérek Apostoli Kongregációja

Be akarták szervezni a pártba

Majoros Mária Ármella nővér

„1929-ben születtem Hódmezővásárhelyen. Szüleim Farkiréten gazdálkodtak. Ketten vagyunk testvérek, Hódmezővásárhelyen jártunk iskolába a nagymamától. Harmadik elemítől a domonkos rendi nővérekhez kerültem egészen az érettségi előtti esztendőig. Nagyon szerettük a nővéreket, mindenben segítettek bennünket. Akkor államosították az iskolát, amit nagyon szomorúan vettünk tudomásul” – emlékszik vissza iskolás éveire *Majoros Mária Ármella* nővér.

„Gyermekkorom első megrázó élménye a II. világháborúhoz kapcsolódik. Nyáron, amíg nem kezdődött meg az iskola, kint éltem a tanyán, ahol öt-hat épület közel helyezkedett el egymáshoz, szinte tanyasort alkotott. A földek végét a Tisza szegélyezte, ami jó célpontnak számított. Egyik hajnalban arra ébredtünk, hogy megszálltak bennünket az oroszok, ágyukkal, tankokkal, kocsikkal, lovakkal és rengeteg katonával. A tanya udvara teljesen tele lett velük. A németek a Tisza vonalán akarták az oroszokat feltartóztatni, így mi belekerültünk a frontvonalba.

A bátyám elment a levontékkal ismeretlen helyre, anyukám az ő tanyáján dolgozott, így egyedül maradtam édesapámmal meg néhány férfival, akik nálunk dolgoztak. Nappal az oroszok lőtték a Tisza másik oldalán frontvonalba szerveződött németeket, éjjel meg a németek támadtak. Első nap délután az oroszok kivittek az ágyúhoz, megmutatták, hogy működik, azt akarták, próbáljam ki, és lőjek. Akkor nagyon féltem, úgy tettem, mintha nem értenék semmit, így elzavartak. Következő éjjel akcióba léptek a németek, egy fegyveres katona vigyázott rám, nem moccanhattam, mert bármikor agyonlőhetett volna. A következő este elvitték apukát, és én egyedül maradtam azzal a sok orosz katonával. Bekényszerítettek a szobába, beriglizték az ajtót és ittak. Láttam, mire készülnek. Míg tanácskoztak, egy pillanat alatt kinyitottam az ajtót, és elszaladtam. Golyószóróval jöttek utánam. Lőttek, de ők nem tudtak tájékozódni a sötétben, én viszont igen. Falevelek, ágak hullottak a fejemre, futottam, kerítésen ugrottam át, és a harmadik tanya bunkerébe menekültem. Itt már biztonságban voltam” – meséli a háború borzalmait Ármella nővér.

Érettségi előtt felmerült benne a gondolat, hogyan tovább. Mivel kitűnő tanuló volt, felvételi nélkül mehetett volna az egyetemre, de ő valami nagyon szépre vágyott. Felébredt benne a vágy, hogy missziós legyen, elvigye a pogányok közé Jézus örömhírét. A vasfüggöny viszont akadályt jelentett.

„A domonkos nővérek is apostolkodtak, és mivel a nővérek elöljárója, Remígia nővér épp Vásárhelyen járt, jelentkeztem nála. Ő először el akart ijeszteni, felhívta a figyelmemet, hogy a nővérek jövője bizonytalan, ennek ellenére 1949-ben, érettségi után két héttel már Szarvaskenden voltam jelölt. Nagyon jól éreztem magam az első naptól kezdve. Azt mondtam, ha van földi mennyország, akkor az itt van. Megfogott Szent Domonkos élete, hogy mindig Istennel és Istenről beszélt. Megtanultam az időt jól beosztani, erőt merítettem a napi szentmiséből, imádságból és szolozsmából. A külső körülmények ellenére vidáman éltünk, sokat nevettünk” – emlékszik Ármella nővér a jelöltidőre.

A szétszóratáskor a szombathelyi püspök atya rendelkezése alapján haza kellett mennie. Plébánosa, *P. Zsiros Ferenc SJ* ösztől már három hittancsoportot bízott rá, *Németh János SJ* pedig az ifjúsági munkába vonta be Újvároson.

Két év múlva szüleit kuláknak nyilvánították, és mindenüket elvették. Egy óra alatt kellett elhagyniuk a tanyát, csak annyit vihetek magukkal, ami egy kocsira felfért. Mindenük ott maradt, a sok állat, a gabona, a föld. Mivel szülei nem kaptak munkát, neki kellett állás után néznie: első munkahelye a szegedi konzervgyárban volt, ahol három műszakban dolgozott. Három hónap után elküldték, majd adminisztrátori állást sikerült szereznie.

„Munkahelyemen szigorú káderezés folyt. Kiderítettek mindent rólam, még azt is, hogy domonkos nővér akartam lenni. A párttitkár behívatott, kikérdezett mindenről: hova járok szórakozni, kik a barátaim, tényleg hiszek-e Istenben, járok-e templomba? Végül közölte, hogy szokjak le a templomba járásról, és felejtsem el Istent, mert azt csak a papok találták ki. Szórakozásom a közös mozilátogatás és az állami ünnepeken való részvétel legyen! Ez a nevelés három órán át tartott. Mikor kijöttem, forgott velem a világ. Megtudtam, hogy annak a helyére vettek fel, akit elbocsátottak a templomba járás miatt. Gondoltam: rám is ez fog várni.

1952-ben a jezsuita atyáknak el kellett hagyniuk Vásárhelyt, mert hivatalosan megszűnt a hitoktatás. Az atyák nekem adták át a hittancsoportokat, hogy vezessem, és a szülők is ragaszkodtak ahhoz, hogy gyerekeikkel foglalkozzam. Megszerveztük, hogy magánházaknál jöväünk össze. Így kezdődött az illegális hitoktatás a városban.”

A munkahelyén egy idő után közölte vele az igazgató, hogy tudomására jutott „államellenes” tevékenysége, aminek következményei lesznek. Ekkor komolyan végig kellett gondolnia az életét.

„Nagymamám ágyban fekvő beteg volt, apukám is betegeskedett, kis fizetésemért kukoricakapálással egészítettem ki, és hizlaltunk malacot is. Ha engem lecsuknak, mi lesz a családommal? Megrettentem, és azt mondtam magamnak, erre a fenyegetésre nem szabad gondolni, mert akkor nem tudom folytatni a hitoktatást. Ha abbahagyom, akkor mi lesz a gyerekekkel?

1954-ben házkutatást tartottak nálam. Éjjel fél 11-kor hat férfi jelent meg, azt mondták, adjam elő, ami rám nézve terhelő, mert ha ők találják meg, az súlyosbító körülménynek számít. Főleg az írógépet adjam elő. A házkutatás során előkerült az anyakönyvből kiírt gyerekek névsora, háromszáz-négyszáz címmel. Köztük a legféltettebb is, a meglévő hittancsoportoké. Megijedtem, úgy éreztem, még a szívem is megáll. Mi lesz, ha bajba kerülnek a családok? De szerencsére ez nem érdekelte őket, pedig elvittek sok névsort. Hajnal felé megkérdezték, mikor adom már oda a rám nézve terhelő bizonyítékot, úgyis tudom, mit keresnek. »Igen, elveszett egy írógép, és nálam keresik, de nálam nincs!« – feleltem. Látták, hogy olyan butával van dolguk, aki még nehéz felfogású is. Nem sokat árthat a népi demokráciának, de akkor előkerült egy gépelés. Olvasni kezdték, és a

Tízparancsolat volt rajta. Tanakodtak, elvigyék-e, mint bizonyítékot. De nem kellett nekik. Valószínűleg úgy ítélték meg, hogy a bíróságon ez mégse lenne elegendő az államellenes szervezkedés vádjához. Öt óra körül összerakták a kézzel írt domonkos szentek életét, a névsorokat, a leveleimet, a fényképeket. Láttam, hogy befejezik a házkutatást.

Megkérdeztem, mi lesz most velem, elvisznek-e? Azt mondták: most nem, majd később, menjek dolgozni!

Ekkor kezdtek harangozni a hajnali misére. Egész nap vártam, mikor jönnek értem, de nem jöttek. Este nagyon féltem, összekészítettem egy kis csomagot, amit majd magammal viszek, ha jönnek. Leültem az ágy szélére, vártam. Az a szentírási rész jutott eszembe, hogy »boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek benneteket...« (vö. Mt 5,11). Ezen gondolkodva gyorsan elaludtam. Reggel arra ébredtem, hogy olyan nagy öröm tölti be szívemet, amire még most is emlékszem. Minden éjjel vártam, hogy mikor jönnek, de nem jöttek” – meséli Ármella nővér a megpróbáltatásokat.

1959-ben átszervezés miatt Szentesre került, ahová napi két és fél órát kellett utaznia, eleinte fűtetlen marhavagonban. Itt számviteli csoportvezető lett, a munkatársakkal jó kapcsolatot alakított ki.

„A párttitkár nem ismert, beiskolázott a marxista egyetemre, így megismertem az ateista filozófia csúsztatásait. Ezt később fel tudtam használni a katekézisekben. Esténként, mikor hazaértem, még volt egy-egy hittanórám, hétvégén meg pótoltam a lemaradást.”

A pártba is be akarták szervezni, de szerencsére ez szervezési hiba miatt elmaradt. Később áthelyezték Szegedre számviteli belső ellenőrnek. Két év múlva ott lett főkönyvelő.

„Az Államvédelmi Hatóság többeket megpróbált beszervezni besúgónak egykori tanítványaim, ismerőseim közül. Egyesek aláírták a kérdéses nyilatkozatot, mások ellenálltak. Az egyik ifjúsági csoportba járó fiatal édesanyjához is becsöngettek, hogy szeretnének vele beszélgetni. Volt bátorsága, és nem engedte be őket, a kapuban kérdezte: »Mit akarnak? Mi a bajuk a lányommal?« »Az, hogy vasárnaponként fényes nappal megy misére, és így rossz példát ad a dolgozóknak« – válaszolták. »Ez a baj vele? Tudják meg, én neveltem ilyennek, és nem akarom, hogy istentelen legyen, mint annyian. Erről nincs mit beszélni!« – és becsukta az ajtót.

Sok fiatalot megkörnyékeztek, és arra voltak kíváncsiak, hogy kik tartoznak össze. Engem már rendszerint a templomtól követtek Szentesről hazafelé menet. Megállapodtunk a fiatalokkal, hogy a templom előtt nem állunk meg többet beszélgetni, nem is köszönünk egymásnak.

Az államhatalom mindenképpen föl akart számolni minket, de a Jóisten velünk volt, és megúsztuk. Óriási szerencsénk volt, hiszen mindig megtudtuk, hogy mit akarnak. Ezért amikor tudomásunkra jutott, hogy Újvárost figyelik, akkor elmentünk Tabánba, amikor Tabánt figyelték, akkor átmentünk a Béke-telepre, ha azt kezdték figyelni, akkor Susánban gyűltünk össze mindig egy-egy családnál.

Abban az időben államellenes bűncselekménynek minősült az illegális hitoktatás. A fiatalokat egyesével hívták be a rendőrségre, és én attól tartottam, hogy hátat fordítanak a hitnek, mert ijesztgették őket, ne járjanak hittanra, ne menjenek templomba. Egy buzgó lányt beidézték a rendőrségre, alá akartak vele íratni egy hosszú jegyzőkönyvet, de ő megtagadta, annak ellenére, hogy megfenyegették, agyonlövik. Kitarzott, és nem írta alá, végül elengedték. Izgultam az üdvösségükért, de egyetlenegy se hagyta abba a templomba járást, többen elmentek más városokba, családot alapítottak, és aktívan bekapcsolódtak a hitéletbe. Több fiatal nehezen került be az egyetemre, mert a neve mellett ott szerepelt, hogy klerikális beállítottságú” – emlékszik vissza Ármella nővér a nehéz időkre.

A Hódmezővásárhelyről származó nővérről senki sem tudta, hogy domonkos szerzetes. Elöljáróját rendőrségi megfigyelés alatt tartották, így nem tarthatta vele a kapcsolatot hosszú évekig. Először magánfogadalomban kötelezte el magát a tisztaságra, majd 1965 körül tett

érvényes fogadalmat Budapesten három évre. Amikor ez lejárt, a politikai helyzet miatt nem akarta bajba sodorni az előljárót, így későbbre nyúlt a végleges elköteleződés.

„1978. február 11-én tettem hivatalosan örökfogadalmat egyik novíciustársammal együtt Jászberényben. Szerettem volna megvalósítani Szent Domonkos példájára azt, amit róla mondtak, hogy mindig Istennel és Istenről beszélt. Nagyon kedves ima volt számomra mindig a rózsafüzér, várakozásnál, útközben mindig mondtam. Ezzel elűztem a rossz gondolatokat, a kísértést.

Váratlanul ért egy bejelentés, amikor egy tizennégy éves lány közölte, hogy szeretne szerzetes lenni. Ezek után mindenkit próbáltam segíteni, ha ilyen hívást érzett. *Németh János* jezsuita és *Sorok János* verbita szerzetes támogatott bennünket, teológiai előadásokkal pedig *dr. Fila Béla* atya.

A csoportok összetétele mindig változott a költözések miatt. A 80-as években megalakult a világi harmadrend *Mészáros Domonkos* Domonkos-rendi szerzetes közreműködésével, aki akkor Vásárhelyen volt káplán. Az ő vezetésével jártunk lelkigyakorlatokra, együtt zsolozsmáztunk. Egy ilyen alkalommal nagy meglepetés ért: egy külföldre szakadt egykori tanítványom meglátogatott. Azt gondoltam, talán elfordult a hittől, mert évek óta nem láttam, de ő azt válaszolta: »Ne féltsen, mert az a hit, amit a csoportban kaptam, a sírig el fog kísérsni.«

1984-ben jelentkeztem a Budapesti Hittudományi Akadémia Teológiai Karának levelező tagozatára, ahol nagyszerű bencés, ciszterci rendi és ferences atyák oktattak bennünket. A rendszerváltással megindult a legális szervezkedés *Héjja Margit* nővér házában öt jelölttel, Beáta nővér vezetése mellett. Majd Szombathelyre kerültünk, ahol romos állapotban visszakaptuk a volt házunkat. Az akkor kilencvennégy éves édesanyám gondozását sógornőm vállalta, így 1991-ben elmentem a közösségbe én is. Édesanyám megértette döntésemet. Százöt évesen halt meg.”

Hamarosan Budakeszire is meghívást kaptak a nővérek, ahol nagyszerű apostolkodást folytatnak azóta is. Ott indították el a jelöltek képzését.

Ármella nővér 2002-ben Beregszászra került két nővértársával, ahol kollégiumot vezettek. A körülmények elég szegényesen alakultak, előfordult, hogy napokig nem volt villany vagy víz. Ennek ellenére élőrózsafüzér-csoportokat szerveztek; bérházasra, elsőáldozásra készítettek fel fiatalokat; iskolában hitoktattak, és cigányokkal is foglalkoztak. Egy év után Ungvárra küldték őket, ahol – egyetemi város lévén – kollégiumot vezettek Mészáros Domonkos atya közreműködésével. Hitoktattak iskolában, óvodában, elsőáldozásra, bérházasra készítették fel a fiatalokat. Az egyetemistákkal próbálták megértetni, hogy ne menjenek külföldre, mert Kárpátalján is szükség van értelmiségre.

Azok a ma már nagymamakorú fiatalok, akik annak idején eljártak a csoportokba Hódmezővásárhelyen, szeretettel emlékeznek vissza az együtt töltött évekre és a Domonkos-rend letelepedésének százéves évfordulójára. 2004-ben kezdeményezték a nővérek visszahívását. *Kopasz István* plébános és *Lázár János* polgármester úr együttműködésével immár több éve végzik a nővérek áldásos tevékenységüket Hódmezővásárhelyen. Ármella nővér 2005-től négy nővértársával vett át egy óvodát, majd a város különböző oktatási intézményeiben kezdtek hittant, a református gimnáziumban pedig kémiát tanítani.

„Amióta az óvodában hittant tanulnak a gyerekek, és együtt imádkoznak, megváltozott az óvoda hangulata. A reggeli áhítat nagy hatással van a szülőkre is, a gyerekek jobban figyelnek egymásra, sokkal kezelhetőbbek, szeretettel fordulnak egymás felé, segítik a másikat, ha bajba kerül” – számoltak be az óvónők az örömteli változásokról.

„Amikor meggyújtják a gyertyát, és a gyerekek összeteszik a kezüket, átszellemül a kis arcuk, és teljesen megváltoztatja őket az ima. Az óvónők közül többen jelentkeztek, hogy szeretnének hittanra járni, megkeresztelkedni. Rácsodálkoztak arra, hogy tényleg van Isten. Egész másképp látják az életet és a világot, amióta megismerkedtek a kereszténységgel, olyan

békesség és szeretet van az óvodában. Az óvónők közül többeknél elsőáldozásra és házasságrendezésre is sor került. A lelki napok után sokáig beszélgetnek arról, kit mi fogott meg” – meséli Ármella nővér.

A Károly-házban, ahol nem csak a Domonkos-rendház, hanem több hittanterem is található, változatos lehetőségeket nyújtanak a nővérek azoknak, akik szeretnének a hitben elmélyülni vagy megismerkedni a katolikus hit alapjaival.

Hittancsoport indult középiskolás fiataloknak is, akiket – Ármella nővér elmondása szerint – úgy kell „hazazavarni” este kilenc óra körül, mert annyira szeretnek odajárni. Péntekenként a dadusok kérésére indult egy csoport, ahol hitbeli kérdésekről beszélgetnek a nővérral. Akik béralkozásra jelentkeztek, azok is buzgón részt vettek az órákon, és a szentség kiszolgáltatása után sem maradtak el, hanem azóta is összejárnak.

A plébános atya vezetésével katekumen csoport indult. Keresztelésre, elsőáldozásra készülnek, de van, aki a katolikus egyház tanításával szeretne megismerkedni. A nővérek munkálkodásának gyümölcse abból is látszik, hogy az ötvenezres lélekszámú városban évről évre növekszik az első szentáldozáshoz járulók száma.

Az egykori fiatalok húsz főből álló nagymamacsoportja boldogan imádkozik a leendő elsőáldozókért, rendszeresen mondják a rózsafüzért, számon tartják, ki beteg közülük, kiért kell elmondani egy-egy fohászt.

Nyaranta benépesül a Károlyi-ház, ahol ifjúsági játszóház működik iskolás gyerekekkel. Hittanos tábort szerveznek két turnusban, mert olyan sok a jelentkező. *Csikor Edit* nővér 2011-ig gyerekkórust vezetett, ahol a gitáros és a hagyományos énekeket egyaránt megtanulták és énekelték a szentmiséken. Van, akinek ez az egyetlen kapcsolata a templomi közösséggel, mert a szülei nem járnak templomba. 2008 októberében rózsafüzéres zárándoklatot szerveztek a város körül, mely püspöki misével fejeződött be.

„Az emberek nagyon eltávolodtak Istentől, de érezhető valami eszmélés, hogy ez szép és jó. A legfőbb probléma az, hogy nincs az embereknek idejük Istenre. Amikor megrendeztük a karácsonyi pásztorjátékot, a szülők és nagyszülők közül sokan akkor voltak először templomban, mert a gyerekeik kedvéért jöttek el. Családlátogatásokkal igyekszem kialakítani a személyes kapcsolatokat. A vásárhelyi emberek barátságosak, de hosszabb időre van szükségük, hogy mélyen megnyíljanak, ám ha ez sikerül, akkor nagyon befogadóak. A rendszerváltás után módunkban állt kikérni a 3/3-as aktát, és betekinteni. Megtaláltuk a rám vonatkozó adatokat is. Ott voltak a fénymásolt leveleim, olvashattuk azokat a terveket, amelyeket minden évben felállítottak azért, hogy felszámolják a hitoktatást, és bennünket letartóztassanak. Így visszagondolva, ismerve az ő tematikájukat, ezt tényleg meg is csinálták, de mégis olyan csodálatos, hogy a következő évben mi újra és újra elkezdhattük” – tudtam meg a nővértől.

Ármella nővér elszántsága és rátermettsége, valamint a Szentlélek segítő kegyelme elég volt ahhoz, hogy a legnehezebb időkben tanúságot tegyen hitéről. Most, mintegy ötven év távlatából kitekintve bizonyosságot nyer: az istenkereső ember újra rátalálhat a hitre, ha hagyja, hogy vezessék.

A nővérek 2013 novemberében átköltöztek a város egykori jezsuita rendházába, a Szent István-templom mellé, melyet dr. Kiss-Rigó László szeged-csanádi megyés püspök ajándékozott a kongregációnak. A felújítás után itt folytatják tovább pasztorális tevékenységüket.

*

„2019. április 6-án délelőtt Hódmezővásárhelyen, a Szent István király-templomban megízlelhattunk egy darabkát a Mennysországból. A Majoros Mária Ármella nővérünk 90. születésnapját ünnepelni érkezettek zsúfolásig megtöltötték a bazilika méretű templomot.

Eljöttek a városból, az ország területéről Soprontól Debrecenig nagyon sok helyről, sőt még Beregszászról és Ungvárról is mindazok, – domonkos atyák és testvérekkel, domonkos nővérekkel és világiakkal együtt – akik az elmúlt körülbelül 70 év során Ármella nővéren keresztül tapasztalták meg Istenünk önfeláldozó szeretetét és feltételek nélküli elfogadását, hogy együtt adjanak hálát Ármella nővéért. A szentmise főcelebránsa Mészáros Domonkos OP atya volt.”²

² <http://domonkosnoverek.hu/?p=19559>

Boldogasszony Iskolanővérek

Éjszaka szökött meg a táborból

Farkas Mária Margaréta

„Szegeden születtem 1933-ban. Családunk az alsóvárosi zárdánk közelében lakott régebben, ezért édesanyám is oda járt iskolába. Az intézetben én az első óvodás évemet töltöttem, majd állami iskolába kerültem, ahol mintapedagógusok tanítottak. Itt már mondogattam, hogy én csak tanító néni akarok lenni. A polgári középiskolát a nővéreknél végeztem el. Mivel ekkor már máshol laktunk, édesanyám visszajárt a zárdába, először a Leánykörbe, majd a Nagylányok és Asszonyok Mária Kongregációjába. Néha engem is magával vitt. A zárdaiskolai évek alatt érintett meg a Szentlélek, és az iskolanővérség útjára hívott, így 1947-ben tizennégy évesen léptem a szerzetesrendbe” – emlékszik meghívására Farkas Mária.

„A tartományfőnöknő rendelkezésére beíratk a rend tanítónőképzőjébe, de már a tanév folyamán sok minden utalt a hamarosan bekövetkező államosításra. Az intézetünkben négy fajta középiskola működött, ahová összesen huszonöt nővérjelölt járt. Mi bent laktunk a rendházban, amely az iskolaépülettel egybeépült. A tanév és a vizsgák befejezése után jöttek államosítani, ami azt jelentette, hogy lefoglaltak mindent a teljes berendezéssel és az irattárral együtt. Mint jelölt, a nyári hónapokban otthon lehettem. Mivel én szegedi voltam, értesültem mindenről, ami történt” – emlékszik a nővér az iskolás évekre.

Következő évben megkapta a jelöltgallért. Társaival a tanítónőképző-líceum második osztályát most már az állami intézetben végezték. Fekete ruhában jártak, de a gallért nem hordhatták. A rendházat, ahol laktak, egy fallal leválasztották az iskolától.

Az 1949-es tanév feléve után a jelölteket behívatta az igazgató az irodájába, és közölte, hogy aki aláírja a nyilatkozatot, és diploma után vállalja az állami iskolákban a tanítást, visszamehet az osztályába, aki nem, ki van zárva. Többségében nem írták alá, mert akkor megszűnik a rendhez való tartozásuk. A nővéreknek nem volt egyházi engedélyük állami iskolákban való tanításhoz, ez a jelöltekre is vonatkozott. Ezután a rendházban éltek, a volt tanár-nővérek foglalkoztak velük.

„1950. június 10-én, Jézus Szíve ünnepe utáni éjszaka, hajnali kettőkor megérkeztek az ávósok teherautói. Gyors összecsomagolásra utasítottak, de azt nem mondták, hová internálnak bennünket. Az aláíráshoz a kápolnába tereltek minket, a csomagjainkat azonban nem engedték bevinni, a kápolna ajtó előtt kellett hagynunk, mert nem fértünk volna el. A sekrestyén keresztül hajtottak minket a teherautókhoz, amelyek az udvaron várakoztak ránk.

A kápolnában az aláíráshoz az áldoztató korlát mentén kellett szólításra odamenni. Az ávósok egy asztalt tettek közvetlenül az oltár elé a dobogóra, ott végezték az írnivalókat. Hivatalos adatlapot kellett aláírunk, amit a nyakunkba akasztották, összehajtogatva, kis spárgán függő alumínium tokba pattintva. Az adataink mellé ez volt írva: *közbiztonságra veszélyes személy*. Akkor még nem töltöttem be a tizenhetedik életévet.

A beteg és idős nővérekkel nehezen boldogultak. A nővérek létszáma százhusz körül volt, novícia nővérek tizenketten, jelöltek húszon fölül voltak. A teherautókon két hosszú pad állt a ponyva mellett, amely szorosan rá volt húzva minden autóra, kilátni tehát nem lehetett. Kis papiros darabkákat írtunk szüleink címére, hogy tudjanak rólunk. Ezeket nehezen, észrevétlenül, kipréseltük két ponyva-szél között. Kértük, aki megtalálja, juttassa célhoz, amelynek volt is eredménye.

Mindegyik autóban négy fegyveres ávós ült. Mi bezúfolva álltunk, a földre sem tudott mindenki leülni. A két padot felváltva használtuk ki. Még hajnalban elindultunk, útközben egyszer szállhattunk le néhány percre egy legelő terület mellett. Délután három óra körül megérkeztünk Ludányhalásziba.

Nagyon meglepődtek a Ferences Szegénygondozó Nővérek, akik egy régi kis kúria épületében ápolták, gondozták a rászoruló embereket. Ők húszan lehettek, mi nagy létszámmal érkeztünk meg hozzájuk, így az élelemtartalékuk már az első napokra sem volt elég. A falusiak nem jöhettek be, az emberek a drótkerítésen keresztül adhattak át néha ennivalót. A kertben csordogáló pataokban mosakodtunk, a szénakazlakban aludtak sokan, mi jelöltek egy köves folyosón, kevés szalmán. Egy szál ruhában voltam, hiszen a csomagomat nem hozhattam magammal. Három nap múlva elterjedt a híre Szegeden, hogy hová vittek minket, így apám is eljutott hozzánk, hozott civil ruhát is. A közvetlen hozzátartozókat beengedték, de mindig jelen volt az őr is.

Ez így tartott egy hónapig, amikor a tartományfőnöknőnk felszólítást kapott, hogy a jelölteket engedje el. Ez azt jelentette, hogy legálisan megszökhettek a táborból, de a kapun nem mehetnek ki! A többieket Zircre viszik át. Amikor ezt kihirdette, mi egyöntetűen azt mondtuk, hogy nem akarunk megszökní. A tartományfőnöknő azt válaszolta, hogy nem fog minket visszavenni, amikor majd egyszer újra működési engedélyt kap a szerzetesrendünk, ha most nem engedelmeskedünk neki. Ránk bízta a szökés módját.

A többi nővérek azt tanácsolták, hogy négyes csoportokban menjünk. Kaptunk annyi pénzt, hogy vonattal haza tudjunk utazni. Megegyeztünk abban, hogy egymásról ne tudjanak a csoportok, ha vallatnának minket, ne árthassunk a másiknak. Nagy földterület tartozott az épülethez, ennek különböző részein tervezték meg és hajtották végre a csoportok a szökést. Fölvettem egy divatos blúzt, amit apám hozott. Ki kellett találnom olyan viselkedést, hogy ne vegyék észre rajtunk, hogy nővérek vagyunk. Rám bízta három idősebb, házimunkát végző jelöltet, akik Szeged környéki tanyákon laktak. Őket falusi asszonyoknak öltöztettük. Éjszaka egy óra körül indultunk. Kireszeltük a drótkerítést, hogy át tudjunk menni a szomszédos ház udvarára, ahol a kutya szabadon volt. A vidéki jelölt társam tudott a kutyával bánni. A falusi ház udvaráról átmásztunk az alacsony kerítésen, így az utcára jutottunk. Egyet tudtam, hogy mi a hajnali három órakor induló vonattal tudunk elutazni Szécsényből, amely a szomszéd falu volt. Csak onnan indult vonat Budapestre, így oda kellett elgyalogolnunk. Szécsényben megvettem a vonatjegyet, és megérkeztünk a Nyugati pályaudvarra, de csak este 23 órakor ment tovább személyvonat Szegedre. Gondolkoztunk, hol töltsük a napot? Tudtam, hogy nem messze van a Margitsziget, és a fűzfák alatt megvárhatjuk az estét. Ekkor derült ki, hogy az egyik társam elhagyta az útiköltségre kapott pénzét. Ott hagytam őket a Margitszigeten, visszamentem a Nyugatiba ahhoz a vonathoz, amelyikkel egyik szegedi osztálytársamnak kellett érkeznie a csoportjával. Tudtam, hogy nála lesz annyi pénz, hogy segíteni tudjon. Másnap hajnali öt óra körül Szegedre ért a vonat. Társaim a közeli tanyákon laktak, el is indultak haza. Az állomásról én is a szüleimhez mentem, mi a városban laktunk.

Anyukámat nagyon megviselte a sok izgalom, mert a testvére is jezsuita tanár volt, őt is elvitték. Azt mondta, hogy többet nem enged vissza, ennek ellenére én vissza akartam menni. A rendben még most nem akartak jelölteket fogadni, de nekem mégis sikerült egy jelölt testvérpárral elutazni Debrecenbe, a Svetits Gimnáziumba és Rendházba. Ez akkor történt, amikor apám egy hónapra elment Somogy megyébe szabadságra szüleinek segíteni.

Anyukámtól el tudtam szakadni a kapuban, mert én voltam az erősebb, ha apám ott lett volna, nem jöhettek volna” – emlékszik a nehéz elválásra a nővér.

Akkor októberben kezdődött a tanítás, az elhúzódó állam és egyház közötti tárgyalások miatt. A Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek Kongregációja Budapesten és Debrecenben működhetett tovább, ahol épületük egy részét visszakapták.

„Megérkeztünk hárman Debrecenbe. A nővérek kezdetben semmit nem tudtak adni, mert semmijük nem volt. A jelenlegi biológia-szaktanterembe tettek három vaságyat, amin még matrac sem volt, és kaptunk három vödröt. Téltre is csak egy kis félkabátom volt, meg félcipőm, amit a nyári diákmunkámból vettem. Ruhám szinte csak az, ami rajtam volt. Szüleim még egyszer nem tudtak megvenni mindent, hiszen az internáláskor semmit nem hozhattam magammal. Az iskolakezdéshez se padok, se székek nem álltak rendelkezésre, teljesen üres iskolát kaptunk vissza. A Svetits Gimnázium akkori igazgatója, dr. Kiss László atya az ország különböző helyeiről hordta össze a legszükségesebb iskolabútorokat. A kollégiumi diákok egy évig földre tett szalmazsákokon aludtak, utána szereztek csak vaságyakat.

Mivel mi jelöltek, hárman, tanítóképzőbe jártunk addig, ezért különbözeti vizsga árán tudunk átmenni a gimnáziumba, hogy majd az egyetemre bejuthassunk” – emlékszik a nővér a nyomorúságos iskolai időkre.

Tehát 1950 szeptemberében újra indították a gimnáziumot az iskolanővérek, de más rendekből is kellett tanárt kérniük segítségül, mert nem volt elég egyetemet végzett nővérük. A férfi rendek közül a piaristák, a ferencesek és a bencések taníthattak, a női rendek közül csak az iskolanővérek. Az első hetekben tanórán egy asztal is elég volt, még táblát is csak később láttak. A fizika kísérletet csak lerajzolta a tanár.

„Az állam és egyház közötti megegyezés értelmében bármelyik tantárgynál kifejthettük a véleményünket az órán is, és az érettségén is. Az a lényeg, hogy megtanítsuk a tankönyvet, amit az állam adott ki. Érettségénél egy állami, és egy egyházi elnöknek kellett lennie. A jelöltek jelentkezhetek egyetemre rendi utánpótlásként, de előtte nem öltözhettünk be, így továbbra is jelöltnek kellett maradnom, mert egyetemre mentem, kémia-fizika szakra.

1949 nyarán volt az utolsó beöltözés, fogadalomtétel és örökfogadalom magyar tartományunkban, még a szegedi anyaházban. A következő beöltözésre csak 1956-ban kerülhetett sor. Hárman öltöztünk be, az egyetemi diplománk kézhezvétele után egy hónappal, augusztus 15-én, a budapesti anyaházban.

Az 1956-os forradalmat is ott éltük meg, ebben a tanévben voltunk novíciák. A forradalom alatt a budapesti házban is rendkívüli élet zajlott. Húsvét után pedig el kellett mennünk Debrecenbe, mert beteg lett mindkét érettségizető magyar tanár. Két magyar szakos novícia társamnak be kellett állniuk a Svetitsben tanítani, ezért én is velük mentem, így átköltözött a noviciátus Debrecenbe. A novícia mesternőnknek viszont ott kellett maradnia Budapesten.

1957-ben tettük le három évre a fogadalmat, utána megújítottuk ismét három évre. 1963. augusztus 15-én tettem le az örök fogadalmat a budapesti anyaház kápolnájában.

A budapesti Patrona Hungariae Gimnáziumban kezdtem tanítani 1957-ben. Két év után Debrecenbe kerültem, huszonnyolc év után onnan visszahelyeztek a Patronába, 1986-tól 1991-ig ott tanítottam a szaktárgyaimat. 1992-ben hárman Szegedre mentünk újraindítani a visszakapott zárda-intézetet. Folyamatosan tizenöt évig maradtam Szegeden az új szegedi intézményünkben, amelyet Karolina Iskolának neveztünk át.

Egészen fiatalon is sokszor kellett nagy döntéseket hoznom, és teljesen nyitott voltam a „hívásra”. Minden kegyelem! Rendalapítónk karizmája a nevelés, oktatás. Tágabb értelemben is foglalkozunk a neveléssel, ez az ember életében nélkülözhetetlen. A neveléshez, a pedagógus munkához elhivatottság és alkati adottság szükséges, ez megadatott nekem. Az iskolanővérek karizmája az is, hogy észreveszik „az idők jeleit” – fejezi be kalandos életét Margaréta nővér.

*

Farkas Mária M. Margaréta nővért 83 évesen, szerzetességének 59. évében 2016. szeptember 10-én az Úr magához szólította.

Congregatio Jesu Szerzetesközösség (Ismert nevén: Angolkisasszonyok)

Egész életében a szegényeket segítette

Bodnár Valéria nővér

1928. május 4-én születtem Egerben. Édesanyámnak tíz testvére volt, abból négy apáca lett a Ferences Szegénygondozó nővérek rendjében. Egerben jártam iskolába, a négy elemi elvégzése után az Angolkisasszonyok Polgári Iskolájába kerültem, majd a tanítóképzőbe jelentkeztem. Egy osztályba jártam Tóth Ilona későbbi CJ nővérrel és az ő példája nyomán kaptam a hivatásom” – emlékszik diákéveire a nővér.

Valéria nővérnek jó hangja volt, szépen tudott énekelni. A képzőben zongoráztak, ő emellett megtanult orgonálni is. Nagyon jó tanárai voltak, ennek köszönhető, hogy rajztehetségét is kamatoztathatta. A bemutató órákra gyönyörű szemléltetőeszközöket készített, hogy ezzel színesebbé tegye az órákat a kis gyerekeknek.

„Nagynénéim bíztattak, hogy jöjjek hozzájuk, de én 1946-ben, a képesítő vizsga után az Angolkisasszonyokhoz jelentkeztem jelöltnek. Egerben a nyáron nem tudtunk munkásokat fogadni, mert nem volt pénzünk. Így a Szent József Hajlékhoz rendszeresen kijártunk szőlőt kapálni, gyomlálni a hegyoldalba, őriztük a teheneket. A noviciátus első évét a zugligeti anyaházban töltöttem. A szép, nagy nővérotthonban úgy éreztem magam, mintha a mennyország előcsarnokában lennék. Közös ima, szentmise az emeleti kápolnában a Szeplőtelen Szűzanya oltalma alatt! Gyönyörű volt a nővérek közös éneke, százhusz kedves nővér dicsére a jó Istent nap mint nap” – meséli Bodnár Valéria nővér szerzetesi életének kezdetét.

Tanítónői oklevelét csak néhány hittanóra megtartásáig hasznosíthatta, mert 1948-ban elvették az iskoláikat, és 1950-ben feloszlatták a rendeket. A fiatalabbakat hazaküldték.

„Az 1950-es szétszórás után hazakerültem szüleimhez. Öten voltunk otthon testvérek, édesanyámnak segítettem a házimunkában, főztem, kijártunk a földekre kapálni. Apukám tetőfedőként dolgozott, sokszor beálltunk a testvéreimmel cserepeket adogatni neki, mert nem volt segédje. Több évig otthon laktam, az Egri Nagytemplomban kántorizáltam, és biciklivel kijártam orgonálni a környező falvakba is. Megtanultam varrni és gépelni, hogy hasznosítani tudjam magam. Később a Műtrágya-értékesítő Vállalatnál helyezkedtem el adminisztrátorként, ahol növényvédő szereket árultunk.

Roma családokhoz jártam, a gyerekeket vittem a templomba. Megtapasztaltam, hogy a roma családokban élő a hit, pincelakásuk falát Mária-kép díszíti. Ha tehették, a templomba virágot és gyertyát vittek. Eljöttek a szentmisére, ha halottjaikért mondták, együtt virrasztottak a haláltól a temetés napjáig.

Mivel a családokban sokan élnek együtt, kiültünk a ház elé a füre, vagy a temetőbe mentünk imádkozni. Biciklire ült két-három kicsi, még a pedálon is álltak, kettő meg tolt minket, hogy a dombra könnyebben felérjünk. Egyszer egy egyéves kislány sírva fakadt, hogy őt is vigyük. Betettem a kosaramba, és a kerékpárra téve vittük őt is. Máskor busszal elmentünk a barátok templomába a gyermekek megáldásának szertartására” – meséli a nővér a szétszórátás utáni szép időket.

Örök fogadalmát 1958-ban egy magánlakáson titokban tette le. Ötvenöt éves korában 1984-ben nyugdíjba ment, és Jászberénybe került, ahol az önkormányzat biztosított számára egy kis lakást. Sokat foglalkozott az elesett emberekkel, különös figyelmet fordított a cigány lakosságra, terelgette őket Isten házába. Sok nehézsorsú cigány családot felkarolt, használt ruhákat osztott nekik, másoktól kapott, még használható eszközöket odaajándékozta a családoknak. Arra is volt példa, hogy az éhező gyereket megetette, vagy a rossz körülmények között élő csemetét megfürdette, mert otthon erre nem volt módjuk. De nem csak anyagilag, hanem szellemileg is foglalkozott az ottani családokkal. Gyakran találkoztak vele a templomban, ahol hallhatták szép énekét, vagy látták, ahogy az utcán sietősen tekeri kempingbiciklijét.

„Sokat jártunk kirándulni a környéken, a felnőtteket megtanítottam a szőlőművelésre, hogy dolgozni tudjanak. A szegény gyerekeket hittanra oktattam, közülük sokan elsőáldozók is lettek” – emlékszik a nővér a cseppet sem könnyű, de szép évekre.

Valéria nővér 2004-ben költözött a végleg a zugligeti anyaházba. Szeretett jászberényi tanítványai és barátai körében így emlékezett, felelevenítve az együtt töltött szép éveket: „...most búcsúzom, mert júniusban végleg elhagyom a várost. Nemcsak a halottaktól veszek búcsút, hanem az élőktől is. Köszönöm a városnak, hogy elviselt. A jó Isten áldjon meg mindenkit, aki segített nehéz hivatásomban. Bocsánatot kérek azoktól, akiket megbántottam, akiknek nem segítettem, vagy akikkel darabos voltam. Búcsúzom a templomoktól.

Köszönöm a főtemplom oltár képén lévő megdicsőült Szűz Anyának a sok kegyelmet, erőforrást, amit kaptam. Legyen édesanyja továbbra is minden jászberényinek.

Áldja meg az Úr a szép alföldi város minden lakóját, a mindenkinek segíteni akaró polgármesterével együtt! Áldja meg a roma családokat, akiket a teremő Isten szeretetétére szerettem volna tanítani! Szia kedves város, ahol az életem java része telt, továbbra is fogok imádkozni azért, hogy egyszer lakosaiddal találkozhasam mindannyiunk Teremtőjénél és Jutalmazójánál.”³

A nővér Zugligeten sem tétlenkedett. Mivel idősödő kora ellenére még fürgén mozgott, és szeretett a szabadban tevékenykedni, rendben tartotta a kertet, kapált, gyomlált. Rendszeresen kijárt a városba az ügyes-bajod dolgokat elintézni, postára, gyógyszertárba, és ha módja volt, gondoskodott a szegényekről. Törékeny apró termete hihetetlen szorgalmat, önzetlen segítőkészséget, belső nyugalmat, derűt és végtelen szeretetet sugárzott mindenki felé.

*

Bodnár Valéria nővér 2011. január 22-én költözött az örök hazába, ahol azóta már együtt lehet az egykori jászberényiekkel.

³ Dr. Suba Györgyné (szerk.): *Jászberény katolikus élete*. KÉSZ Könyvek sorozat. 168–170. o.

Negyven év Argentínában

Párvy Kornélia nővér

„1930-ban születtem Budapesten. Tíz évesen kerültem az Angolkisasszonyok Sancta Maria Leánygimnáziumába. Korán fölébredt bennem a vágy arra, hogy életemet Istennek szenteljem, de édesapám ellenezte terveimet. Gyermekként átéltem a II. világháború bombázásait, majd hamarosan eltemettem édesapámat. Az 1948-as esztendő különösen szomorú emlékekként maradt meg bennem, mert ekkor halt meg édesanyám, és érettségizőként a mi évfolyamunk ballaghatott utoljára, mint egyházi gimnázium. Utána államosították az iskolákat” – meséli a nővér.

Az egyetemen magyar – történelem, francia szakon tanult, de vallásos meggyőződése miatt több ízben megbuktatták, mert a párt ezt az utasítást adta. A magyar szakon egy kommunista tanár tanította Kölcseyt.

„Százhatvan diák tanult azon a szakon. Egy nagydarab ember odaállt, zsebre vágta a kezét, és azt mondta gúnyosan: *„Van egy vers, amit úgy hívnak, hogy Himnusz”*. Elkezdte olvasni olyan hangnemben, hogy az egész társaság dühbe gurult, fölálltunk, és tombolva kimentünk a teremből.

Januárban marxizmusból mindenkinek le kellett vizsgáznia. Megtanultam az egész anyagot szóról szóra, de az volt az elvem, nem azt mondom, hogy így van, hanem: *„Marx, Engels, Sztálin azt mondta...”* Az összes fiút megbuktatta, egyikhez hozzávágta a poharat, már csak én maradtam. Gondoltam, én mindenre válaszoltam, jó jegyet kapok. Amikor be akarta írni a jegyet, bejött egy nő, odaadott egy cédulát a vizsgáztatónak. Akkor az elkezdett ordítani: *Elégtelen, tűnjön el, magát sosem fogom átengedni!* Mondtam: – *Köszönöm*. Megkaptam a cédulát, az állt rajta, hogy buktasson meg.”

Párvy Kornélia nem tudta befejezni az egyetemet. Miután 1949-ben belépett az Angolkisasszonyok rendjébe, beírást a piaristák által szervezett „titkos egyetemre”.

„Sík Sándor volt a magyar tanárunk. Egyszer tartott egy előadást Arany János verséről. Reggel 8-tól du. két óráig csak erről a versről beszélt, zeneműveket, mindent bevetett. Mi ott ültünk, és senki meg nem mozdult. Végül már bekopogott egy piarista rendtársa: *Rendfőnök úr, nem jön ebédelni?* Ekkor lett vége az órának.

1950 júniusában volt egy gyűlés a rendfőnöknőknek, ahol azt mondták, a fiatalok menjenek haza, mert internálni fognak! Mi elmentünk, akik nem voltunk örök fogadalmasok, ekkor a nagynénémhez kerültem. Másnap reggel ide jöttünk a Váci utcába, a nép is ment, és zokogtak. Tőlük tudtuk meg, hogy az Irányi utcából bement egy csomó teherautó, fölrakták a nővéreket, és elvitték. Elmentünk a ferencesekhez, ők azt mondták, tudják, hogy

Máriabesnyő felé vették az irányt. Megkerestük a tartományfőnöknőt Zugligetben, ekkor már civilben.

Menjetek, gyerekek, és keressétek meg őket! Vonatra ültünk, és megtaláltuk rendtársainkat Máriabesnyőn, ahol egy kis zárdában több száz apácát zsúfoltak össze. Úgy aludtak a folyosón szorosan egymás mellett. Az ott lakó emberek ahogy megtudták, hogy itt vannak az apácák, vitték az ennivalót nekik.

Szeptemberben le kellett vetniük a szent ruhát, és világiként tovább élni civilben. Egyik napról a másikra el kellett menniük, oda, ahova akartak, mindenki próbált valami munkát keresni. Szerveztek egy szövetkezetet, ahol ruhákat készítettek. Az volt a fantasztikus, hogy az itteni főnöknőnek száztizenhat rendtagja volt. Ha bármelyik órában odamentem hozzá a lakására, ránézett az órájára, és megmondta, hogy melyik nővér a hét melyik órájában, hol van. Dellamartina Anna így számontartotta az összes juhockáját.

Én folytattam a szerzetesi életemet civilben. Először egy gyárban adminisztrációval foglalkoztam, de hamarosan más munka után néztem” – meséli a nővér a nehéz éveket.

Dolgozott gyárban, volt kalauz, menetrendeket szerkesztett a Mávautnál (ma Volán).

Hajnalban, még munka előtt, járt szentmisére, titokban gyerekeket tanított hittanra. Később adminisztrátorként dolgozott az ELTE-én, ahol folytatni tudta megkezdett tanulmányait.

1955-ben hét társával együtt egy órára öltötte magára a szent ruhát. A zugligeti intézetben történt titkos beöltözésről így is két nap múlva már tudomása volt a titkosrendőrségnek. Üllői úti lakásának pincéjében élte át az 1956-os forradalmat, hiszen házukat is találat érte.

„Mentünk haza a körúton, és láttuk, hogy az emberek hatalmas tömegben vonulnak az utcákon. A Bródy Sándor utcában hallottuk, hogy lelőtték az oroszok a rektort, a fiúk közé is belőttek, ekkor tudtuk meg, hogy forradalom van. Az első része nagyon szép volt. A lelkiatyámat kiengedték a börtönből, és fölkeresett. Én nem mertem kimenni az utcára, ő kísért el a főnöknőhöz. Másnap ide jöttünk a Váci utcába, sírva, zokogva borultak a nyakunkba az emberek, hogy jönnék vissza a nővérek... Ez három napig tartott.

November 4-én reggel fölébredtem a dübörgésre, akkor már tudtam, hogy ez csak tank lehet.

Bekapcsoltam a rádiót, Nagy Imre hangja szólt. *Európa segíts! SOS! Itt vannak az oroszok!*

Európa segíts! De Európa nem segített. Az Üllői út romokban hevert, mindenhol lőttek.

Amikor el akartam menni otthonról, a kapuban föltettünk egy létrát és kinéztem. Azt láttam, hogy az orosz tank ott áll, az orosz katonák holtteste körös- körül. Egy fiatal orosz gúnyosan nevetett a honfitársai holtteste felett, mely számomra nagyon megrázó volt.

Jött egy tizenöt év körüli kisfiú, azt mondta nekem: *Kislány, ki akarsz menni? Add ide a kezedet, én elviszlek!* A kisfiú elkísért egy kápolnába, és ott meg tudtam áldozni. *Ne félj, mi itt vagyunk, mindenkire vigyázunk.* Ezek a gyerekek megfogtak egy benzines palackot, odavágták az orosz tankhoz és a tank fölrobbant. A gyerek saját magát is föláldozta. Volt egy tiszt, aki a molotov koktélokat készítette, és odaadta a gyerekek kezébe. Én rettentően mérges voltam erre az emberre, hogy a gyerekeket ilyenre tanítja. Ő azt válaszolta erre: *Ilyen a háború!*

Ötvenhat belövést kapott a házuk. Hatalmas pincehelyiség húzódott a házuk alatt, itt vészeltük át a harcokat. A mellékutcákban sírok tucatjait láthattuk, ez állt rajtuk: *Péterke élt 14 évet, Lacika élt 12 évet.* Borzasztó érzés volt végig menni az Üllői úton.”

A diploma megszerzése után a nővér a MTA-nál dolgozott, majd tanári állást kapott „vörös” *Csepelen*, egy általános iskolában. Tanúságtevő élete Isten nevének kimondása nélkül is példamutató volt tanítványai és kollegái előtt. A gyerekek hamar észrevették, hogy Nelli néni más, mint a többi tanár, ezért bizalommal kérdeztek tőle hitbeli dolgokat. Lakására hívta tanítványait lelki beszélgetésekre, melyek életre szóló nyomot hagytak lelkükben. 1961-ben titkokban tette le az örök fogadalmat Dellamartina Anna rendfőnöknő lakásán.

„Úgy mentünk be a lakásba, hogy egy spicli, aki ott állt, és minket nézett, éppen elfordult másfelé. Izgalmas életünk volt. Mentem hittanórát tartani, észrevettem, hogy valaki követ.

Mentem gyorsan, majd hirtelen megálltam, megint elindultam. A férfi is megállt, és majdnem nekem jött, tudtam, hogy követ. Voltak olyan házak, amelyeknek két kijárata volt, beszálltam a liftbe, a férfi jött föl utánam gyalog. Én kiszálltam a liftből, és a másik lépcsőházban leszöktem, így szem elől tévesztett. Ezt többször megcsináltam.”

1965-ben azzal az indokkal, hogy Padovában szeretné megírni doktorátusát, sikerült útlevelet szereznie, így kikerült Rómába, majd Dél-Tirolba. Innen hívták ki Argentínába, és ő harmincöt évesen örömmel vállalta az utat, belecsöppenve a föld másik szélén egy egészen más kultúrába.

„Még 1952-ben, az Argentin – Magyar Kolónia kérésére alapította Intézetünk az új házat és internátust, ahová eleinte csak a magyar, később az argentin gyerekek is jártak. Annak idején a négy nővér öt dollárral a zsebében kezdte meg a munkát, később nyolc újabb magyar angolkisasszony jött Európa más részeiből” – mesélt az ottani nehéz évekről Nelli nővér.

A szerzetesnők munkájának és az adományoknak köszönhetően tizenöt év alatt sikerült megvenni a birtokot, és egy festőien szép park közepén felépíteni azt az iskolaközpontot, ahol egy kápolna, hat családi ház, egy modern iskolaépület, egy díszterem és egy tornaterem áll. Itt ezerszáz gyereket tudnak elhelyezni.

„Én 1966-ban csatlakoztam a munkához és Isten segítségével egy igazi katolikus, nívós és modern iskolát sikerült létrehoznunk. Szívemben csak az volt: megtenni mindent Krisztus országáért, amit a kommunista iskolában nem tudtam megvalósítani. ”

Nelli nővér az ottani gyerekektől tanult meg spanyolul, az egyetemen pedagógia, pszichológia, filozófia szakon szerzett tanári diplomát. Az angolkisasszonyok az iskolai tananyag mellett hittanra és imádkozni tanították a rájuk bízottakat: lelkigyakorlatokat tartottak nekik, rendszeresen látogatták a családokat.

A nővér 2006-ban végleg hazatért Magyarországra: Itt is magáénak érezte Szent Pál mondását: *Jaj nekem, ha nem hirdetem az evangéliumot!* Mosolyogva tevékenykedett mindenhol: a Váci utcai rendházból rendszeresen járt ki Szigetszentmiklósa óvodásoknak hittant tanítani, mellette családokat patronált. Miután beköltözött a zugligeti rendházba, még onnan is kivitték szeretett óvodásaihoz, akiket oly nagy örömmel oktatott egészen addig, míg a betegség le nem verte a lábáról.

*

Párvy Kornélia 2010. február 18-án költözött az örök hazába. Május 6-án lett volna 80 éves.

Don Bosco Szalézi Társasága

Mindig pap akartam lenni

Baji János szalézi szerzetes

„Békéscsabán születtem 1933-ban. Az első gimnáziumot Nagyváradon, a premontreieknél végeztem, ahol a küsszemináriumban tanultam, mert tudtam, hogy pap akarok lenni. 1944-ben nem lehetett visszamenni, mert jött a front, kórháznak rendezték be a gimnáziumot. Ekkor Gyulára mentem tanulni, ahol a szaléziak kollégiumában laktam. Itt végeztem a gimnázium második, harmadik és negyedik évfolyamát.

1945-ben az infláció miatt szűkében voltunk a pénznek. Amikor visszamentünk édesapámmal, megmondtuk, abba kell hagynom a tanulást, mert nem tudjuk tovább fizetni a tandíjat. Akkor Fekete József igazgató ezt válaszolta: *Tudja Baji bácsi, ha nem fizetnek semmit, akkor sem engedjük el Jancsit.*

1948-ban innen mentem noviciátusba, amit Tanakajdon töltöttem. Ezután egy év rendi gimnázium következett, de arról nem kaptunk állami bizonyítványt. 1950-ben egy rendtársunk édesanyja Szombathelyről hozott egy levelet, melyből értesültünk a szétszóratról. A rendelkezés úgy szólt, hogy mindenki menjen a saját területi egyházmegyei küsszemináriumba. Június 13-án hazamentem, szeptemberben indultam Szegedre, ahol még működtek a jezsuiták, a tanárok piaristák voltak. Másfél hónapig tartózkodtam ott, akkor az állam és egyház közötti megegyezés értelmében visszaadtak nyolc katolikus gimnáziumot. Ekkor tizenöt éves voltam. Levélben megkérdeztem előjárómat, Ádám Laci bácsit, mit tegyek. Ő ezt válaszolta írásban: *Tanulmányaid úgy kívánják, hogy Esztergomba menj.* Ekkor az előző évből le kellett vizsgáznom, hogy folytathassam a második gimnáziumot, ahol nagyon jól éreztem magam. A ferences atyáknál érettségiztem 1958-ban” – emlékszik mozgalmas gimnáziumi éveire az atya.

A teológiát Szegeden végezte. A felvételnél jelen volt az ÁÉH, és próbált egyeseket lebeszélni, hogy ne jelentkezzenek kispapnak. Akkor több szemináriumot megszüntettek, sok növendék átkerült hozzájuk, így nyolcvanketten tanultak. Udvardy József, későbbi püspök, dogmatikát, alapvető hittant, Várkonyi Imre jogot, Szilas József morálist tanított.

„Emlékszem, 1955 őszén le kellett írunk, hogy 1945-től hol tartózkodunk. Én beírtam a rendi gimnáziumot és a noviciátust, de Ipoly Ottó prefektus azt mondta: *Ezt a két sort hagyja ki!* Ha benne marad, akkor elküldtek volna.

A papszentelés a keresztelésem huszonötödik évfordulójára esett. Nagyon emlékezetes élményként maradt meg bennem. Nyolcunkat szenteltek, abból ketten Tímár Mihály atyával voltunk szaléziak. A Szegedi Dóm megtelt hívekkel, annak ellenére, hogy hétköznapra esett az ünnep. Hamvas Endre püspök úr kézrátétele által nyertem el az egyházi rend szentségét. Az örökfogadalomra 1957-ben titokban, a Batthyány téri Szent Anna templomban került sor” – meséli az elköteleződés szép pillanatait János atya.

Kilenc évig segédlelkészként szolgált Debrecen – Szabadságtelepen, Gyomán, Békéscsabán, majd ismét Debrecenben a főplébánián. 1967-ben Hosszúpályiba került plébánosnak, ahol tizenkilenc évig működött. Kilenc falut látott el, mivel ez egy református vidék, a katolikusok szórványban éltek.

„A ’70-es évek közepe táján egy alkalommal kijött egy ávós hadnagy hozzám. Előtte pár nappal a görögkatolikus esperesnél járt, aki elmondott nekem mindent, amit kérdezett, így tudtam, mire számíthatok. Megállt a plébánia előtt, az autójában volt a magnó, belül a rádiómikrofon. Feltette a kérdéseket: *Mit szólók a gazdasági mechanizmushoz? Melyik debreceni plébánia lenne nekem jó?* Azt válaszoltam: Azt válaszoltam, én itt jól érzem magam. Ha a püspököm máshová akar tenni, majd elhelyez. Amikor már a számára fontos dolgokat megkérdezte, akkor nagy körülményesen megfordult, a zsebébe nyúlt, és elzárta a magnót. Közölte, hogy még máskor is meglátogat, és ha bent járok Debrecenbe, akkor felkereshetem.

Több éven keresztül két vasárnap öt helyen kellett misézni, de mindenütt más volt a hívő közösség. Konyárisóston a klubhelyiségben tartottam a misét, a dohányzóasztal lett az oltár, amit fotellal ültek körbe. Itt nem lehetett „szónokolni”, csak beszélgetni. Máshol a görögkatolikus templomban voltunk. Nem mondtam el mindenhol ugyanazt a szentbeszédet, mert mise után felöltött bennem: ezt nem kellett volna elmondani, azt kihagytam, mást hozzátettem. Egyszer egy hívő, aki éppen két misémet is meghallgatta, humorosan megjegyezte: *Atya, nekünk csak a piszkozatot mondta el?* Jól éreztem magam ezen a vidéken. Hosszúpályiban renoválni kellett a templomot és a plébániát, mert még a háborúban belövést kapott, és akkor egy télen át nyitva volt a tető, minden csapadék beesett rajta. A szű és a gomba beköltözött, és amikor a tetőt kicseréltük, a gerendát úgy kellett lelapátolni. Később felépítettem egy új plébániát. A házvezetőnőm, Franciska nővér öccse kőművesként dolgozott az építkezésen, ő hozott ácsmestert, akik kifaragták a gerendákat.

Édesapám négy évig élt velünk Hosszúpályiban, ott halt meg.

Nagylétán tizenkétezer lakosból háromszáz katolikus élt. A fiatalokat elsőáldozásra, bérmlásra készítettem föl, de ez a falu a szegényebb plébániákhoz tartozott, mert a legtöbb értelmiségi család messze elkerülte a templomot, mert a tanácselnök ávós volt.

A ’70-es évek végén a tartományfőnök tervbe vette, hogy akiket ismer a rendből, azokat meglátogatja. Nem mert az ő autójával útnak indulni, mert ismerték a rendszámát, és követték. Amikor megérkezett hozzám, betettük a garázsba a kocsiját, és az én Trabantommal mentünk tovább. Akkor bejártuk Miskolc tájékán az összes szalézi rendtársunkat.

1982-től kezdve minden év augusztus első hetében a Központi Szemináriumban megrendezték Don Bosco tisztelőinek lelkigyakorlatát. Így tudtak egymással találkozni, a nővérek, az atyák és a világi munkatársak. A központi szeminárium akkori rektora *tartotta a hátát.*”

A közel két évtizedes szolgálat után Békés megyébe helyezték, ahol Kondoroson két évet töltött, utána Békésszentandrásra került. Itt érte őt a rendszerváltás, amikor Tímár Mihály atyával Pásztor János tartományfőnök segítségére siettek, hogy a rend újból összekovácsolódjék. Kis plébánia volt itt, de a pince rendbetétele után tudtak foglalkozni a fiatalokkal. Egy évet töltött itt, onnan került Szombathelyre.

Tizenkilenc évet töltött a Vas megyei székhelyen, ahol egy nagy szalézi templom várja a híveket. Közben Pásztor atya váratlan halála miatt 1990-92 között Újpesten a Nap utcai

plébánián kellett helytállnia, majd 1992-ben visszakerült Szombathelyre, 2009-ben helyezték Balassagyarmatra.

„Itt Tímár Mihály atyával ellátjuk a híveket: Gyóntatok, misézek, temetek, örömmel végzem a lelkek szolgálatát, a missziós szalézi atyák hétvégeken pedig a gyerekeknek oratóriumot szerveznek.

Édesapám levelezéséből jutott tudomásomra, hogy ő már megszületésem előtt, amikor még csak két fia volt, azért kért imát a karmelita nővérektől, hogy valamelyik gyermeke pap legyen. Ez a kérés az én életemmel teljesedett be” – fejezi be élettörténetét Baji János atya, aki ötvennégy éve áll a hívek szolgálatában.

*

Baji János atya időközben Óbudára került, itt szolgálja a rendet.

Nem lehattél más, csak pap!

Frank Pál szalézi szerzetes

„Papi hivatással kapcsolatban azt tapasztaltam, hogy nem csak maga a meghívott kapja a hivatást, hanem a Gondviselés a szülőknek és nagyszülőknek is részt ad abban, hogy előkészítsék a meghívott útját. Az a miliő, amibe beleszülettem, az a légkör, ahol felnevelkedtem, kezdettől fogva készítgetett arra, hogy a hivatás kibontakozzék bennem, és el is érjem az oltárt” – mondta Frank Pál, szalézi szerzetes.

1928-ban született Újkígyóson. Vallásos családban nőtt fel, ahol a hat gyerekből negyedikként látta meg a napvilágot. Nagymama a falu rózsafüzér társulatának vezetője volt, a halottvirrasztásoknál is előimádkozó. Így nem csoda, hogy a nagymama buzgóságát látva a fogékony kis unoka sokat imádkozott. Már iskolás kora előtt kívülről tudta a *Szűz szülője Istennek* kezdetű imát. Később házi oltárt készített magának, virággal, gyertyával, és szívesen járt nagybőjtben keresztúti ájtatosságra, örömmel ment a májusi litániákra, és nagyobb korában buzgó ministránsként szolgált az oltár körül.

„Iskolás koromban a kertünk végében egy kis dombot csináltam gypszyéből, rá téglából kápolnát építettem, melybe gyertya, mécses és egy Szűz Anya kép is került. Anyai nagymamám, aki elvesztette a szeme világát egy alkalommal, mikor nála voltunk, ezt kérdezte tőlem: *Ugye te pap leszel?* Pedig akkor még ezen nem is gondolkoztam. Azt tapasztaltam, hogy életem során mindig valaki belépett az életembe, aki segített abban, hogy tovább léphessek” – emlékszik Pál atya hivatásának gyökereire.

Szülei szegények voltak, így reménye sem volt arra, hogy továbbtanuljon, de mivel szívesen olvasott, szerette a történelmet, szorgalmának és kitartásának köszönhetően, hogy a nyolcadik elemi elvégzése után egyik tanára segítségével különbözeti vizsgával bekerülhetett a harmadik gimnáziumba.

A háború alatt sekrestyésnéként dolgozott szülőfaluja templomában, és plébános megglátta benne a hivatás csírát. Neki köszönheti, hogy magánúton, az egyházközség anyagi segítségével el tudta végezni a gimnáziumot.

„Amikor 1946-ban bementünk a szaléziakhoz Gyulára, mérhetetlen szegénységben éltek a rendházban. A háború pusztításai mindent tönkretettek, csak szimpla ablakok, vagy papírral befedett ablaktáblák álltak a házakban. Itt kezdtem el az ötödik gimnáziumot, és nagyon jól éreztem magam. Ekkor döntöttem el, hogy szalézi leszek. Édesanyám azon a nyáron meghalt, a legkisebb testvérem még csak tizenkét éves volt. Amikor a plébánosnak bejelentettem szándékomat, csak ennyit mondott: *Ha egyházmegyés pap leszel, akkor édesapádról tudsz gondoskodni.* Én azt válaszoltam: *Ha jó szerzetes pap leszek, akkor az Isten az öt testvérem*

közül rendel gondviselőt édesapám mellé. Akkor ő magához ölelt. Menj nyugodtan, én is szerzetes akartam lenni...

Tizenhat évesen boldogan kezdte meg újoncévét Tanakajdon, majd 1949-ben Mezőnyáradon a tanulmányi házban folytatta a hatodik gimnáziumot. Elérkezett az 1950-es esztendő, amikor a szerzetesrendeknek el kellett hagyniuk házaikat. Június 13-án őket is útra bocsájtották azzal a tanáccsal, hogy jelentkezzenek a főpásztornál, hogy folytathassák az iskolát.

Plébánosa segítségével került be a ferencesekhez, ahol 1952-ben három szalézi társával sikeresen leérettségizett. Bár az ÁEH itt is akadályt gördített a szerzetesi előélettel rendelkező kispapok továbbtanulása elé, Frank Pál atya mégis a Gondviselés különös kegyelme folytán bent maradhatott a szemináriumban. 1957. június 16-án huszonkilenc évesen szentelték fel az Egri Székesegyházban.

„Szentelés előtt írtam egy vázlatot arról, mihez tartom magam a papi életben. Elhatároztam, ha az Úr Isten így mellém állt, akkor akárhova küldenek, nem kérem el sehonnan magam. Tizenegy év alatt négy helyen működtem káplánként: Szegváron, Isaszegen, Dunaharasztiiban és Farnoson. Mindig sok ministráns szolgált az oltárnál, és hittanosok is szép számmal jártak hozzám.

Negyven évesen Újszilvársra kerültem plébánosnak, majd Tápiógyörgye következett, ahol szintén nagy egyházközségi élet zajlott. A szépen alakuló egyházközségből az 1989-es rendszerváltás kínálta lehetőséggel élve a tartományfőnök hívására visszatért a szalézi rendbe. Ekkor Budapest-Szemeretelepre helyezték, ahol tizenhat évig szolgált.

„Mivel egészségi állapotom rosszabbodott, nyugdíjazásomat kértem, és a plébániát visszaadtuk a főpásztornak. Ekkortól az Óbudai Rendházból a Szent Margit Kórház lelkesítő teendőit látom el. 2007-ben itt a rendházban ünnepeltem az aranymisémet, amelyen a családom is részt vett. Ekkor visszagondoltam azokra az időkre, amikor testvéreim a határba jártak ki dolgozni, és én magántanulóként otthon bújtam a tananyagot, de soha semmi megjegyzés nem volt részükről, hogy én kényelmes vagyok. Bátyám köszöntő szavai után öcsém azzal kezdte: *Mi jó testvérek voltunk, én csak pedagógus tudtam lenni, mert jó tanárom volt, te se lehettél volna más, csak pap!*

A jó Isten ajándéka volt, hogy meghívott, újra és újra nem győzők hálát adni, hogy gyöngeségeim ellenére elviselt, megajándékozott egy szép, hosszú élettel – fejezi be a nyolcvannégy éves Frank Pál, szalézi atya életútjának ismertetését, aki még most is gyóntat, prédikál, kórházat látogat.

*

Hosszú, türelemmel viselt szenvedés után 2016. december 27-én életének 89., áldozópapságának 60. évében elhunyt Frank Pál szalézi szerzetes áldozópap.⁴

⁴ <http://www.magyarokurir.hu/hirek/elhunyt-frank-pal/>

Reverendában vonult be katonának

Havasi József szalézi szerzetes

„Hatan voltunk testvérek. Gyerekkorom óta pap akartam lenni. Amikor negyedik polgáriba jártam, már nézegettem, hova mehetek gimnáziumba, mert abban az időben pénzbe került a taníttatás. Rákospalotán részt vettem egy cserkész táborban, és ott találkoztam először szalézi atyákkal, akik ott fociztak velünk. Nem tudtam róluk, hogy szalézi szerzetesek. Még soha nem láttam, hogy papok gyerekekkel focizzanak, és csodálkozva meséltem anyukámnak. Később elmentem hozzájuk, és megismerkedtem Ádám László atyával, akit az ötvenes években az ávósok megkínóztak. Mondtam neki, hogy szerzetes akarok lenni” – kezdi meghívásának történetét Havasi József atya.

„Nyergesújfalura kerültem gimnáziumba, ahol szalézi atyák tanítottak. Nekem nagyon megtetszett a rend karizmája, hogy mosolygós és vidám mindenki. Itt nem kellett soha büntetésből kukoricán térdepelni. 1944-ben jelentkeztem a rendbe. Mezőnyáradon kezdődött meg a noviciátus. Amikor októberben jött a front, feloszlatták a noviciátust, nehogy az oroszok kezébe kerüljünk. Ekkor hazajöttem, majd 1945-ben jelentkeztem, hogy szeretnék visszamenni, de az előljáró tanácsára óvatosságból csak 1946-ban folytattuk a noviciátust, mert nem tudták, mi következik, ha győz a kommunizmus. 1947-ben tettem le a fogadalmat, majd, amikor leérettségiztem, kispap lettem.”

1950. június 13-án, Szent Antal napján az igazgató közölte velük, hogy mise után egy órával mindenki feltűnés nélkül tűnjön el, mert az ávósok körülvették az intézetet. Havasi József ekkor hazajött Pestre, de két hét múlva visszament a rendházba. Pár nap után éjjel bejöttek hozzájuk az ávósok, karantén alá helyezték a házat, nem volt szabad kijönniük. Két hónapig házi őrizetben tartották.

„Augusztus végén üzent a tartományfőnök, hogy jöjjetek, mert a váci püspök felvesz minket a teológiára. Így kerültünk a Váci Szemináriumba, ahol Péteri József püspök saját palotájába befogadott minket, együtt laktunk vele. Harminc-negyven fiatal szerzetes: a szaléziaktól tizenhatan, premontreiek és más rendekből fiatalok készültünk a papságra. A Jó Isten mindig a tenyerén hordozott.

1951-ben behívtak katonának. Én voltam az első teológus, akinek be kellett vonulnia. Egész éjjel azon gondolkoztam, mit csináljak, végül úgy döntöttem, hogy reverendában vonulok be. A behívásnál be sem engedtek, széttépték a behívómat. Így förmedtek rám: „Ígérje meg, hogy Lenin és Sztálin nyomán fogja vezetni a híveket. Mondtam nekik: az Evangélium szerint. Utána engem soha többet nem zaklattak.”

Havasi atya örök fogadalmat titokban, még ebben az évben, zárt templomajtók mellett tette le, csak két-három szalézi rendtársa volt jelen az ünnepen. 1952-ben megtudták, hogy a szerzeteseket minden teológiáról kitiltják, így el kellett hagyniuk a szemináriumot. József atya hazajött Pestre, próbált állást keresni, de sehol sem vették föl.

„Egy rendtársam tanácsára az akkor épülő Metróhoz jelentkeztem. Ez nagyon nehéz fizikai munka volt, együtt dolgoztam rablóval, gyilkossal, volt miniszterrel. Két hónap után szintén egy rendtársam hívására a Budapesti Műanyaggyárba helyezkedtem el. Négy évig három műszakban jártam dolgozni. Egy év után élmunkás lettem, és független csoportvezető. Az egyik párttitkár javasolta: *Miért nem megy Havasi elvtárs egyetemre?* Megígérte, hogy elintézi. Jelentkeztem, és felvettek estire, magyar irodalom és történelem szakra, de mellette dolgoztam. 1956-ban államvizsgáztam.”

A szalézi rendtársak a tartományfőnökkel illegálisan tartották a kapcsolatot, minden hónapban összejöttek. Amikor kitört a forradalom, ki tudtak jutni Ausztriába.

„November 24-én, amikor meglátogattam a tartományfőnököt, csodálkozva kérdezte, hogyhogy még itthon vagyok? Már mindenki kiment! Egy fiúval és egy szalézi testvérrel, akikkel a gyárban dolgoztunk, megbeszéltük, hogy együtt kimegyünk. Mosonszentjánosnál lehetett átmenni a határon. A Keleti pályaudvaron felszálltunk a vonatra, ott összetalálkoztunk mosonszentjánosi emberekkel. A faluba beérve megfizettük őket, és ők vállalták, hogy átvisznek minket a határon. Egy darabig kísérték, de utána megijedtek, és tovább már nem merték vállalni az utat. Akkor huszonhárom éves voltam.

Egyenesen mentünk éjjel a kukoricáson keresztül a sötét éjszakában. Mindig azt néztük, honnan fúj a szél. Amikor az oroszok zörgést hallottak a határnál, akkor fellőtték a Sztálin gyertyákat, és mi beláttuk a környéket. Egyszer megérkeztünk egy műútra, gondoltuk, hogy ez már nem Magyarország. Lefeküdtünk egy árokba, megvártuk, míg jön egy autó. Akkor már tizenegyen voltunk. Végül jött egy „W” rendszámú jármű, ebből tudtuk, hogy már átértünk Ausztriába.

Elkezdünk kiabálni: *Hilfe! Hilfe!* Jöttek a csendőrök, és elvittek Andauba, egy menekülttáborba. Éjjel három óra lehetett, mindennel elláttak, kakaót adtak. Majd újra elindultunk, felkérérdzkedtünk egy teherautóra, ami elvitt Mönchhofenig. Hajnali fél hat felé érkeztünk meg, akkor szólaltak meg a harangok a kezdődő rorátéra. A templomban ciszter atyák miséztek, mi bementünk, jelentkeztünk, hogy szaléziak vagyunk. Reggelit kaptunk, majd telefonon tudakozódtak utánunk a szalézi központnál, ahol mindenkinek a neve benne van egy könyvben. Ebédre visszavártak, majd mindegyikünk száz schillinggel a zsebében útnak indulhatott Bécs felé, ahol már vártak minket.”

Ottlétükkor kiderült, páran még otthon maradtak, ezért Havasi atya elindult Burgenlandba, ahol többeknek sikerült még átjönni a határon. Az előjárók úgy rendelkeztek, menjenek mindnyájan Olaszországba. December 7-én megérkeztek Torinóba, ahol több száz szegény csavargó magyar gyerek tartózkodott, akik engedély nélkül valahogy átjöttek a határon.

„Minket Gallipoliba küldtek, ahol egy új intézetet adtak át ötven magyar gyerekkel. Nagyon nehezen boldogultunk velük, ezért kettesével elküldtük őket különböző olasz házainkba. Ezután feljöttünk Padova mellé Monteortonéba, ahol befejezhattük teológiai tanulmányinkat. 1960. február 11-én szenteltek pappá többedmagammal Torinóban, majd máris megkaptam a kinevezésemet egy Padova melletti intézetbe.

Nem sokáig működtem itt, mert a bécsi szaléziak kértek segítséget, amit el is vállaltam. 1960 szeptemberében újra Bécsbe érkeztem, és már aznap este ötvenkét rakoncátlan osztrák gyereket kellett megfegyelmeznem, mert igencsak rendetlenek voltak. Akkor még nem jól beszéltem a nyelvet, és mondtam nekik: *csalódott vagyok, mert azt mondták, hogy a német gyerekek milyen rendesek. Kikérjük magunknak, mi nem vagyunk németek!* – válaszolták. Nagyon nehéz volt, de szerettem ott lenni, azóta osztrák állampolgár vagyok. Később a gazdasági vezetői feladatokat bízták rám, számos építkezést levezettem, mert mindig akadt

ilyen munka. Például át kellett alakítani negyven személyes hálókat hat ágyassá, majd három-négy ágyassá, külön fürdőszobával.”

Az atya szülei nem tudták, hogy kijutott külföldre, de nem lett bántódásuk. Édesanyjának egy ideig álnéven írhatott csak levelet, mert mindent ellenőriztek. Szerencsére Havasi atya bátyja közel lakott a szüleihez.

„Tíz évig haza sem jöhöttem. Amikor honvágyam volt, elmentem Írottkőre, ott át lehetett látni Magyarországra. Először 1965 pünkösdjén látogattam haza. Izgultam, hogy fogadnak a hatóságok. Mások előre figyelmeztettek, vigyázzak, mit mondok, mert be akarnak majd szervezni. Azonnal jelentkezni kellett a rákospalotai rendőrségen. Bementem, és az ügyeletes megkérdezte: *Mikor ment ki?* Diplomátikus választ adtam: *Elég régen.*

Mindig talpraesett voltam, nem féltem soha. Vízumért a nagykövetségre kellett mennünk, és én mindig önérzetesen válaszoltam nekik. Attól fogva sokszor haza tudtam utazni, és ezeket az alkalmakat kihasználtam arra, hogy vallásos könyveket hozzak. Minden alkalommal három papírt kellett kitölteni a vámnál. Soha nem ellenőriztek, mert már ismertek a határon. Megkérdezték, hova megyek, mit csinálok? Mindig kocsival mentem. Ilyenkor a kintről hozott magnót vagy a rádiót odatettem az ülésre, bekapcsoltam, és az ott szólt. Sose tűnt fel nekik, hogy azt esetleg ajándékba hozom. Ehhez bátorság is kellett.

Itthon mindent számontartottak rólunk, mindig tudták, éppen hol tartózkodunk. Rendszeresen küldtek Olaszországba egy „hazacsalogató” újságot, amit kifejezetten külföldi magyaroknak nyomtak. Anélkül jött, hogy megrendeltem volna. Amikor átjöttem Ausztriába, egy hónap múlva már ott volt a postaládámban. Minden év januárjában jött egy futár, hozta a Magyar Krónikát, egy üveg tokaji aszút és egy csomag kalocsai pirospaprikát ajándékba. Akik kint éltek, mind megkapták ezeket a dolgokat. Ezzel próbálták minket hazacsalogatni.”

1990 novemberében Havasi atya Rómából kapott egy telefont, hogy azonnal utazzon az Örök Városba! Másnap, amikor megérkezett, a rendfőnök közölte vele: haza kell jönnie

Magyarországra. Akkor még nyolcvan szalézi szerzetes élt itthon.

„Amikor hazajöttem, nehezen kezdődött az élet. Fél évig albérletben laktam, telefon nélkül. A váci püspök hivatott, hogy Újpesten lehetőség lenne letelepedni. 1991 augusztusában foglaltuk el a házat, ahová két-három idős rendtárs is beköltözött.

Tizennyolc év tartományfőnökség után most az iskolákért vagyok felelős. Balassagyarmaton megpróbáltuk visszaszerezni az oktatási intézményeinket, Szombathelyen megszerveztük a noviciátust. 1991. december 8-án megkezdjük az életet. Sokan jelentkeztek jelöltnek, de aztán lemorzsolódtak. Nyergesújfalun visszakaptuk a gimnáziumot rendkívül leromlott állapotban, de szerencsére ma egy szép intézményben tanulhat itt háromszázhatvan gyerek. Ismerettségemnek köszönhetően az építkezésekhez sok külföldi anyagi segítséget kaptunk. Péliföldszentkereszten, ahol a teológiánk működött, gyönyörű ifjúsági lelkigyakorlatos házat alakítottuk ki. Óbudán a tartományfőnökséget rendeztük be.

Kazincbarcikára meghívtak minket, ahol régebben nem volt rendházunk, de immár húsz éve neveljük az ifjúságot. A polgármester kérésére technikumot vezetünk, ahol kilenc mesterség közül választhatnak a fiatalok. Most hétszázhatvan növendék tanul itt, abból hatszáz roma, akik nagyon hálásak mindenért. Örömmel vesznek részt a szentmisén, és szívesen énekelnek.”

2011-től átadták a rendnek a Szent Család templomot és a volt Ságvári Endre Gimnáziumot, ami az év augusztus 1-től Szalézi Szent Ferenc Gimnáziumként várja a fiatalokat. Mellette kollégium is működik. Havasi atya Ausztriából kamionokkal hozta haza a sok adományt: bútorokat, asztalokat.

„Óbudán a Szent Péter és Pál Általános Iskola is a mienk, ahol óvoda is működik. Intézményeinkben mindenhol törekszünk arra, hogy jelen legyünk a gyerekek között. Igyekszünk a lelki irányítást átvenni: katekizmust tanítunk és lelki támaszt nyújtunk.

A rendfőnök látta, milyen nagy munkát végzünk, ezért misszionáriusokat küldött külföldről. Ennek köszönhetően öt indiai, négy vietnámi, egy olasz szerzetes, valamint három indiai pap segíti a munkánkat.

Óbudán a 40-es években sok zsidót mentettünk meg, ezért megkaptuk a Világ Igaza kitüntetését, amit én vehettem át. Ha újra kellene kezdeni az életemet, nem hinném, hogy kihagynék valamit, minden jó volt, ahogy volt. Hasznomra vált a kétkezi munka, mert azonnal fel tudom venni a kapcsolatot az egyszerű munkásemberrel is. Külföldön világot láttunk, tapasztalatot szereztünk, amit a későbbiekben kamatoztattam. Nem tudtam volna megoldani az építkezést ilyen rálátás nélkül” – fejezi be kalandos életét Havasi József atya, aki 2011-ben ünnepelte aranymiséjét.

*

„A szalézi közösségekből érkező rendtársak, munkatársak és a Szalézi Család tagjai a péliföldszentkereszti kegytemplomban gyűltek össze 2019. március 14-én, hogy Havasi József atyával, az újrakezdés éveinek legendás hírű tartományfőnökével együtt ünnepeljenek és adjanak hálát 90. születésnapján.”⁵

⁵ <https://www.magyarKurir.hu/megszentelt-elet/havasi-jozsef-volt-szalezi-tartomanyfonok-90-szuletesnapjat-unnepeltek-pelifoldszentkereszten>

Neked lelki orvosnak kell lenned!

Tímár Mihály szalézi szerzetes

„1931-ben a békés megyei Endrődön születtem. Édesapám gazdálkodott, hatan voltunk testvérek. Az iskolai szünetekben mindnyájan részt vettünk a földeken a munkában. Édesanyám istenfélő, áldozatos családanya volt. A háborús időkben, 1943-ban kerültem Gyulára az akkori Karácsonyi János Katolikus Gimnáziumba és orvosnak készültem. A szalézi atyák vidámsága és közvetlensége megragadott. Bősze József atya tett rám nagyobb hatást, ő mondta nekem: *Misi, neked nem testi, hanem lelki orvosnak kell lenned!* Ez a gondolat sokáig foglalkoztatott, majd tizenhat éves koromban eldöntöttem, hogyha a Jó Isten megengedi, beállok ebbe a lélekmentő, vidám gárdába, és szalézi szerzetes leszek” – emlékszik hivatása kezdetére Tímár Mihály.

Mezőnyáradon és Tanakajdon telt a noviciátus, utána a gimnáziumi évek következtek, de közben megbetegedett, az orvosok lemondtak róla. Egy évet otthon töltött a szüleinél. „Kértem a jó Istent, gyógyítson meg, mert neki szeretném szentelni az életemet. Ádám Laci bácsi, akkori tartományfőnök, szerzett jó minőségű, nyugati gyógyszert, amivel egy évig injekcióztam magam, így maradtam életben. Utána folytattam a tanulmányaimat. Különbözeti vizsgával kerültem a kecskeméti piaristákhoz, mert közben bevezették a négy osztályos gimnáziumot. 1953-ban érettségiztem. Ezután a Szeged-Csanádi Egyházmegye Hittudományi Főiskolája vett át. A teológián töltött évekről szép emlékeket őrzök, jó tanáraim voltak. Udvardy József későbbi püspök, Szilas József, Magyar Károly, aki egy mély lelkű, komoly pap volt. Szabadidőnkben kijártunk futballozni a gyerekekkel. 1958. június 18-án Hamvas András püspök szentelt fel.”

Hat év káplánság következett Gyomán, Gyulán, Békésen, majd Debrecenben.

„A Gyomától tizenhárom km-re lévő Póhalomra is kijártam. Segédmotorral közlekedtem, előfordult, hogy a fagyos földúton kellett hajtanom. Hazafelé menet, ha kiengedett a földút, bizony hosszú szakaszon kellett tolnom a sártól be-beragadt motoromat. Máskor szekérrel vagy gyalog mentem gumicsizmában a sárban. De a tanyasi gyerekek érdeklődése és lelkesedése kárpótolt a sok fáradtságért.

Egyszer az erdő közepén, Telekpuszta és Póhalom között az erdőben utánam jött a KISZ - titkár egy nagy motorral, és le akart szorítani a két méter mély árokba, ami tele volt vízzel. Megálltam, és elővettem a hátizsákomból a pumpát, felkészülve a védekezésre. Ekkor látta, hogy nem ijedek meg, és visszafordult, de utánam kiáltott: *Te piszkos csuhás, ha kedves az életed, ne merj még egyszer kijönni hittanórát tartani.* Ekkor éreztem legerősebben a jézusi

mondásban ígért boldogságot: *Boldogok vagytok, ha szenvedtek miattam*. Ekkor huszonnyolc éves voltam.

Örökfogadalmamat nyolcad magammal 1957. június 19-én titokban a pesti Ferenciek terén lévő templomban, Ádám László atyánál tettem le. A szétszóratás alatt „kártyapartira” jöttünk össze, közben szerzetesi képzést kaptunk. Egymás közötti kapcsolatot így tudtuk ápolni, később, amikor már Trabanttal közlekedtem, akkor rendszeresen meglátogattuk egymást” – emlékszik a szétszóratás alatti titkos találkozásokra az atya.

Amikor 1964-ben megüresedett a vésztői lelkészség, önálló lett. Lelkes kis csapattal dolgozhatott együtt. Ezután Bucsára helyezték, ahol 1971-ig működött. Majd Szeghalom következett, ahonnan 1977 áprilisában szülőfalujába, Endrődre került, ahol örömmel fogadták. 1982 augusztusában a debreceni Szent Anna templom plébánosává nevezték ki, ahol nagy tataroztatást sikerült lebonyolítania.

„A következő állomáshelyemen, Berettyóújfalun egyszer egy csapat ministránssal a Tiszatóra mentünk kirándulni. Egy hétvégi házban szállásoltak el minket, a gyerekek egy része egy jachton aludt, a másik fele a házban. Kisköre mellett a motorcsónakkal szeltük a vizet a tavon.”

Amikor Orosházára került, már Baji János szalézi atyával dolgozhatott együtt. Budapest – Szemeretelepen kétszer szolgált, közben hét évig Szombathelyen a Szalézi Fiúkollégiumot irányította. Innen újra Gyomára került a Jézus Szíve Plébániára templomigazgatónak, ahol súlyos beteg lett. Felépülése után még három évig működött itt.

„2009 februárjában helyeztek Balassagyarmatra, ahol gyóntatok, misézek, prédikálok, temetek, Baji János atyával ellátjuk az egyházközséget és a filiát. Az itteni fiataloknak kedvezményes nyári tábort szervezünk. Az Oratóriumban három hétig százharminc általános iskolás gyereknek tartunk reggel nyolctól fél négyig különböző foglalkozásokat, ahol a nagyobbak animátorként segítenek. Van hittanoktatás, foci, kézműves foglalkozás, akadályverseny, kirándulás.

„Visszagondolva életemre, ahol szolgáltam, mindenütt eredményesen tudtam foglalkozni a gyerekekkel. Plébánosként a híveknek minden rétegével meg tudtam találni a hangot. Bár testileg mindig egy nappal idősebb leszek, de lelkileg még fiatalnak érzem magam. Több mint ötven évi papi szolgálatom alatt sok lelki élményben volt részem. Nem bántam meg, hogy lelki orvos lettem” – fejezi be élettörténetét Mihály atya, aki 2008-ban Gyomán ünnepelte aranymiséjét.

*

Tímár Mihály atya időközben Óbudára került, itt szolgálja a rendet.

Ferences Mária Misszionárius Nővérek

Olyan volt, mint egy álom!

Károlyi Ilona Mária Teodomara Ferences nővér

„1914. szeptember 13-án születtem Budapesten. Gyerekkoromat a Wekerle-telepen töltöttem, ahol kislánként találkoztam először a missziós nővérekkel, akik kéregetni jöttek, és tájékoztató füzeteket osztogattak a közösségükről. Nagyon megtetszett az életük, és bár még csak tizennégy éves voltam, elhatároztam, hogy szerzetes leszek. Mivel édesapám elvesztette állását, nem tudtam folytatni tanulmányaimat a polgári iskolában. Kézimunkázni és varni tanultam, hogy ebből némi kiegészítést szerezzek a családi kasszába” – emlékszik gyerekkorára Károlyi Ilona.

„Az első hónapban hatvanegyezer koronát vittem haza, amire büszke voltam, bár ez akkor nem sokat ért. Később az Egyetemi templommal szemben lévő ruhaszalomba szegődtem el varni, ahol kosztümöket és kabátokat készítettek. Nagy fényűzés volt náluk, gyönyörű székekkel, asztalokkal rendezték be a szalont, két kisasszony élőben mutatta be a fazonokat. Ide jártak a színésznők és híres emberek varratni.”

1934-ben lépett be a Ferences Mária Misszionárius nővérek rendjébe. Akkor kilencven nővér élt itt a Hermína úti rendházban. A jelöltek fekete ruhában és pelerinben jártak, a fogadalmas nővérek hivatalos ruhája fehér volt. A mostani Vakok Intézete is hozzájuk tartozott, sok nővér a vak gyerekekkel foglalkozott. A hímzés és a házi munka ellátásával teltek a fiatal jelölt napjai.

„Szerettem itt élni, jól éreztem magam, annak ellenére, hogy kemény volt az élet. A kis kápolnában beöltöztünk, ezután jött a noviciátus. Nagyon vígan éltünk, és boldogok voltunk, szerettük a főnöknő anyát. Minden álmom az volt, hogy missziós lehessenek, és néger gyerekekkel foglalkozzam, ezért gondolkoztam a kiutazás lehetőségein. Már nagyon fűjt a háború szele, és gondoltam, ha megérem a háborút, sose jutok ki a misszióba.”

A noviciátusi idő letelte után 1935. március 19-én, a főnöknő névnapján letette az első fogadalmat, majd szülei beleegyezésével 1935. március 20-án egy másik társával útnak indult Rómába, az anyaházba. Itt négy lengyel nővér csatlakozott hozzájuk, akikkel Nápolyban hajóra ültek, hogy átkelve az egyenlítőn, tizenhét napos hajóút után megérkezzenek Dél-Amerika legnagyobb városába, Rio de Janeiróba. Ekkor útjaik szétváltak, már csak ketten folytatták a tengeri utat Brazília, majd Uruguay partjai mellett, Buenos Aires felé. Itt egy

hétsház árvagyereket ellátó intézményben dolgozott Mária Teodomara nővér. A gyerekek között megtanult spanyolul, megkapta az argentin állampolgárságot.

„A gyerekek akkor is nagyon csintalanok voltak, este nem akartak lefeküdni, reggel meg nem akartak felkelni. Délelőtt iskolába jártak, délután egy kis varrnivalóval foglalatostkodtak, megírták a leckéjüket, de volt minden nap szabad foglalkozás is számukra” – mesélte élményeit a nővér.

Később a délebbre fekvő Mar Del Plata városba került, ahol szintén gyerekekkel foglalkozott. Itt minden nap fürödtek az óceánban. Kis idő múlva lehetősége nyílt a fővárostól néhány kilométerre lévő lepratelepre menni. Egy katolikus szövetkezet gondoskodott a telep ellátásáról, ahol súlyos, magatehetetlen betegek is éltek. Akik el tudták magukat látni, azok főztek, vásároltak az ott működő üzletben.

„Mikor bementünk a betegzónába, föl kellett venni egy köpenyt, és abban dolgoztunk, de kesztyűt nem használtunk. Délelőtt dolgoztunk, majd elmentünk ebédelni, és délután folytattuk a munkát. Nagyon szerettem a betegeket, mert aranyosak voltak. A leprások minden gyógyszert megkaptak, de sokan meghaltak, mivel akkor még ezt a betegséget nem tudták gyógyítani” – emlékszik vissza a nővér az ottani nehéz életre.

„Úgy mentem ki, hogy soha többet nem jövök haza. Fiatal koromban nem gondoltam arra, milyen nehéz lesz, hogy nem láthatom többet a családomat és a hazámat. De jött a II. Vatikáni Zsinat, ami engedélyezte, hogy a nővérek hazajöhetnek családlátogatásra, minden öt-tíz évben. Nem volt soha honvágyam, leveleztem a szüleimmel a vöröskereszt által, így tudtam, hogy élnek, jól vannak.”

Huszonkét évi szolgálat után a főnöknő utasítására újra Európába került. Hatvanévesen a bécsi közösség konyháján segített, majd meg kellett szereznie újra a magyar állampolgárságot.

„Hazajövetelem után legnagyobb boldogságomra egy németországi spanyol misszióba kaptam meghívást. Osnabrückben töltöttem húsz felejthetetlen évet, ahol az ottani spanyol kolónia lelki életét segitettem. Ezek után a 90-es évek elején nyílt lehetőség a visszajövetelre, amikor megkaptuk régi házunkat Budapesten, a Hermina úton. Újra visszakerültem oda, ahonnan elindultam. Olyan ez, mint egy álom!” – fejezi be kalandos élettörténetét a kilencvenkettedik születésnapját ünneplő nővér.

*

Károlyi Ilona 2007. december 15-én szeretett rendházából, a Hermina útról hazaköltözött Teremtőjéhez.

Ferences Szegénygondozó Nővérek Kongregációja

Nagyon szerette a betegeket

Berecz Erzsébet Mária Etel nővér

„1928-ban születtem a Losonc melletti Tőrincsen, ahol húgommal és öcsémekkel éltünk. Szüleim nagyon vallásos, egyszerű földműves emberek voltak. Hivatásom Szécsényhez kötődik, ahol anyukám ferences harmadrendiként sokszor járt az atyákhoz misére és engem is magával vitt. Egyik szentmise előtt láttam, hogy jön két nővér, és megdobbant a szívem. Rózsafüzérrel az oldalukon úgy néztek ki, mint Szent Ferenc. Egész misén őket néztem” – mesélte gyermekkori élményét Berecz Erzsébet.

„Mise után arra gondoltam, jó lenne velük találkozni, ezért utánuk mentem, és követtem őket egészen a zárdájukig. De mire odaértem, már becsukódott az ajtó. Becsöngettem, és félénken kértem a kedves nővért, hogy szeretnék a kápolnában imádkozni. Amikor Zsuzsanna nővér kikísért, megkérdezte: *Nem szeretnél kedves nővér lenni?* Ekkor boldogan válaszoltam: *Igen, nagyon szeretnék ferences nővér lenni. Majd imádkozunk erre a szándékra*” – felelte. Ez a vágy ettől kezdve továbbra is bennem maradt” – emlékszik hivatásának kezdetére a nővér.

Az általános iskola befejezése után otthon segített a szüleinek, majd kérte a főlvételt a rendbe. Miután betöltötte a tizenötödik évét, január 3-án belépett, és jelöltként rövidesen már Losoncra küldték a Szeretet Házba, ahol Asszumpta nővér volt a főnöknő. Nyáron Ludányba, az anyaházba került, és 1943. október 4-én, Szent Ferenc napján öltözött be.

„Boldogan kezdtem meg az egy éves noviciátust Mária Franciska nővér vezetése mellett. Csodálatosan oktatott bennünket, égbe vitte a lelkünk boldogságát. 1944. október 4-én tettem le az első fogadalmat, de 1945-ben jött a háború. Amikor megjelentek az oroszok, az előljáró azt mondta, aki akar, menjen haza! Viszont Budapestről harmincan érkeztek a házba, de ekkor már nagyon közelről hallottuk a lövéseket. A mosókonyhán dolgoztunk éppen, amikor az egyik lövés átfürödve a falon a ruhám szegélyét érintette. Ekkor lementünk a pincébe, levittük magunkkal a legszükségesebbeket, ruhát, párnát, személyes holmikat. Egy hosszú pincében rendezkedtünk be, ahol jól elfértünk. A fejünket kendővel bekötöttük, hogy öregebbeknek látszódjunk. A katonák betörték hozzánk, keresték a férjünket, és azt mondogatták: *Monaska, Monaska*. Durván bántak velünk, belevilágítottak az arcunkba, és ekkor látták, hogy nem vagyunk öregek. Szerencsére az egyik tiszt utasította őket, hogy ne bántsanak minket.

A házat át kellett nekik adni, amit az egyik szlovákul beszélő nővértársunk intézett velük. Amikor pár nap múlva vége lett a harcoknak, és felmentünk a szobánkba, láttuk, hogy teljesen kifosztottak minket. Elvitték az ágyneműt, ruhát, ami mozdítható volt, a kápolnában az imakönyveket a padlón elégették” – emlékszik a nehéz időkre a nővér.

A katonák megengedték nekik, hogy a konyhában segítsenek a főzésben. Ők pucolták a zöldséget az ebédhez, ennek fejében ők is ehettek. Később román és orosz sebesülteket hoztak, de mivel orvos nem volt, így a nővérek ápolták, gondozták a betegeket, ahogy tudták. Amikor a háborúnak vége lett, a katonák elmentek, és Etel nővér boldogan folytatta a munkát Ludányban, egészen addig, míg 1947-ben Vácra nem helyezték.

„Itt negyven idős beteget négyen láttunk el, és külső gondozás is folyt. Nagyon szerettem a munkámat. Sokat dolgoztunk. A konyhán az egyik nővér üstben főzte az ebédet, mi mosóteknőben mostuk a ruhákat.

Péteri József akkori püspök beszédeit szívesen hallgattuk, részt vettünk a székesegyházban a litánián, emlékszem egy papszentelésre is. Nagycsütörtökön szegény férfiakkal mosta meg a lábát a püspök úr.”

1949-ben a nővérnek Újpestre kellett mennie, ahol a városházán nyilvántartott betegekhez, rászorulókhöz kerékpárral jártak ki, családokhoz mentek takarítani, mosni. Itt hárman dolgoztak. Sok szegény egyszerű ember, kis viskókban, földes padlójú szobákban lakott. A nővérek kimeszelték, kisúrolták a házaikat.

„1950 júniusában jött a szétszórás. Egyetlen ruhát kaptunk. Aki tehette, hazautazott a családjához. Bár szegények voltunk, de édesapám szorgalmas ember lévén takaros házat épített. Szüleimet magyarságuk miatt Törincsről deportálták, és egy éjjel Litkére menekültek, majd Pomázon telepedtek le. Később néhány ingóságot magukkal hozhattak, és itt Pomázon svábok helyére tették őket. Egy kétszáz éves öreg épületet kaptak, és a legrosszabb földek jutottak nekik. Először segítettem a mezőgazdasági munkában, majd konyhalányként dolgoztam. Pomázon alakult egy háziipari szövetkezet, itt a szövődében kaptam munkát, de a vallásellenes hangulat miatt nem bírtam sokáig, eljöttem.

1954-ben titokban a budapesti Városmajori templomban az Úr Jézus és M. Franciska alapító anyánk jelenlétében tettem le az örökfogadalmat. 1957-ben hallottam a Szolidaritás Háziipari Szövetkezetről, és hamarosan beléptem. Huszonöt évig árukiadóként dolgoztam a Síp utcai, majd a Guszev utcai részlegben. Minden nap Pomázzal jártam be, ezért már nagyon korán el kellett indulnom, hogy részt vehessek a reggeli misén, és nyolc órakor elkezdhessem a munkát. A női rendek mellett többféle szerzetesrendből dolgoztak ott atyák is. Nem sokat kerestünk, de jó a légkör mindenért kárpótolt. Eleinte imádkoztunk, de később ezt betiltották, még a feszületet is levetették a falról. Később civilek is csatlakoztak hozzánk.

Exportra dolgoztunk, gyártottunk fehérneműt, női blúzokat, bébi- és lányka ruhát. Kesztyű- és kötött részleg is működött, több terméket Oroszországba szállítottunk. A reverendagyártás rövid ideig működött, majd később megszűnt” – meséli a nővér a hétköznapiakat.

1983-ban, ötvenöt évesen ment nyugdíjba, ekkor a háztartási munka mellett a kertben is adódott bőven tennivaló. Édesanyjával élt, mert édesapja már korábban meghalt.

„*A Jóisten áldjon meg, hogy ápolsz, de téged majd ki ápol?*” – kérdezte mindig édesanyám.

Később Szentendrén a Betánia Idősek Napközi otthonában dolgoztam, ahol negyven-ötven ember részére osztottunk ebédet, melynek én voltam a felelőse. Megünnepeztük a farsangot, a névnapokat az idős gondozottakkal, virágzó élet folyt. Karácsony előtt megszerveztem a Szent Család szálláskeresést, időnként a sekrestyési teendőket is elláttam. Szerettem a híveket, eleinte négyen dolgoztunk nővérek, de végül egyedül maradtam. Ekkor még naponta látogattam a betegeket, de én is lerobbantam, és kórházba kerültem.

Felépülésem után Nagyvenyimbe helyeztek, itt akkor még hat nővér lakott. Szemben a szobámmal található a kápolna, melynek gondozása és a szentmisére való előkészítése a feladatom. Nyolcvanhárom évesen nem mondom azt, hogy szeretem a szenvedést, de

elfogadom. Érzem, hogy nagyon gyenge vagyok, ezért naponta kérem az Uristent, hogy adjon erőt és türelmet mindenhez. A jó Isten jóságát érzem, hogy mindig a javamat akarja. A húgom is itt lakik a házban, ő is segít. Vasárnaponként átmegyek a közeli templomba szentmisére, egyébként imával, olvasással töltöm az időmet, és várom az Égi Behívót” – fejezi be élettörténetét az aranyfogadalmas Berecz Erzsébet Mária Etel nővér.

*

„Nagyvenyimben Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök is köszöntötte 2014. október 4-én, szombaton a 86 éves Mária Etel nővért, aki hetven évvel ezelőtt tett rendi fogadalmát erősítette meg a település templomában.

Köszönettel tartozom a Jóistennek e szent hivatás kegyelméért foglalta össze érzéseit a 86 évesen is derűt és szeretetet sugárzó Mária Etel nővér a nagyvenyimi Szent Ferenc Szegénygondozó Nővérek Szeretetotthon lakója, aki barátai, tisztelői és rendtársai körében erősíthette meg hetven évvel ezelőtt tett rendi fogadalmát, a szombat délelőtti szentmisén, amelynek a település katolikus temploma adott helyet.

Spányi Antal megyés püspök adta át Ferenc pápa apostoli áldását Etel nővérnek a templomban.”⁶

⁶ <https://www.feol.hu/hirek/maria-etel-nover-hetven-ev-utan-megerositette-rendi-fogadalmat-1651355/>

Titokban tett szüzességi fogadalmat

Francz Katalin M. Rafaella nővér

„1922-ben születtem Budapesten. Heten voltunk testvérek, de két testvérem még kiskorában gyermekbetegségben meghalt. Utána háromévente születtünk, én a legkisebb vagyok. Így szüleim öt gyermeket neveltek fel. Kicsi koromban mindig azt mondtam, nem akarok férjhez menni. Édesapám nagyon vallásos ember volt, a családot mindig elhozta a közeli kis kápolnába misére. Én még kicsi voltam, a karján ültem. Majd hazavitt minket, és ő elment a karmelitákhoz. Annyira szerettem énekelni, hogy már négyévesen bevettek a templomi kórusba” – emlékszik gyerekkorára Francz Katalin.

Négy éves korában édesapja meghalt, akkor ki kellett költözniük a szolgálati lakásból.

Pécelre kerültek, itt az irgalmas nővérek óvodájába járt.

„Pécelen nehéz körülmények között éltünk. Ekkor a nagyszüleim tanácsára hozzájuk költöztünk Kompoltra. Az 1920-as években küzdelmes volt az élet, de nem emlékszem arra, hogy egyszer is vitatkoztunk volna azon, ha valamit nem kaphattunk meg. Amire telt, azt elfogadtuk. Édesanyám öt gyereket egyedül nevelt, és annak ellenére, hogy nagyon szegényen éltünk, mindnyájunkat kitaníttatott. Az állami iskolába a jó tanulóknak nem kellett tandíjat fizetni, mégis mindnyájunkat egyházi intézménybe íratott. Én az egri angolkisasszonyokhoz jártam polgáriba, ahol természetesen tandíjat kellett fizetni, és sok más mellett még egyenruhát is be kellett szerezni. Az intézetben csíkos blúzt, fekete cipőt, fekete harisnyát és rakott szoknyát hordtunk minden nap. Vasárnap fehér blúzt vettünk fel, sötétkék matrőzgallérral. Szerettem az egyenruhát, még nyáron is szívesen felvettem. A nővérek szigorúan neveltek minket, negyvenöten jártunk egy osztályba. Nem voltam kitűnő tanuló. A nővérek a leckét következetesen számonkérték. Mivel édesapám vasutas volt, szerencsére mindnyájan ingyen utazhattunk, így bátyámmal együtt jártunk, mert ő is ebben a városban a felsőkereskedelmi főiskola növendéke volt” – emlékszik az iskolás évekre Rafaella nővér.

A polgári iskolát 1934-38 között végezte. Nővére hamarosan férjhez ment. Ekkor ő odakerült hozzájuk Hatvanba, ahol a gyerekek gondozásában segédkezett. Itt találkozott először a Szent Ferenc Szegénygondozó Nővérekkel.

„Nagyon megörültem, amikor talákoztam velük. Rögtön jelentkezni akartam hozzájuk, de a nővérem kérésére nem vettek fel. Egy fiatal kedves nővér tanácsára Jászberénybe kértem a felvételemet, ekkor postafordultával jött a válasz, felvettek. Boldogan mentem jelöltnek Jászberénybe, ahol összesen négyen éltünk az előjáróval együtt. Itt háztartási munkákat bíztak rám. Főztem és egy özvegyasszonyhoz kellett rendszeresen kijárni vizet hozni a kútról. Sajnos csak pár hónapot tölthettem el a szerzetben, mert akkor jött a föloszlatás.

Amikor a főnöknő bejelentette, hogy haza kell utaznunk, nagyon sírtam, nem akartam elmenni, de mindenki hazament, így én is visszakerültem Hatvanba. Mivel nővérem férje nyomdatulajdonos volt és papírkereskedőként dolgozott, nekem a háztartás vezetése lett a feladatom. Tíz évig laktam a nővéreméknél. Közben összeismerkedtem egy atyával, akit lelki vezetőmmé kértem fel. Neki tettem titokban szüzességi fogadalmat 1956-ban. A tisztelendő alapító anyánk megtudta, és ekkor tőle megkaptam a nevemet. Ekkor lettem Rafaella nővér. Hatvanban mindig gyerekekkel foglalkoztam, így lett tizenhat és fél év munkaviszonyom. Amikor a nővérem gyerekei megnőttek és már nem volt szükség a munkámra, elmentem az ottani a szemész főorvos óvodás korú gyerekeire vigyázni egészen addig, míg el nem érték a gimnazista kort.

1983-ban beteg lettem és kórházba kerültem. A műtét után ötvenkét évesen leszázalékoltak. Ekkor megtudtam, hogy egy gyönyörű helyen, Hejcéen egy kastélyból kialakított otthon működik, ahol csak szerzetesnővérek élnek. Odaköltöztem, és felgyógyulásom után tevékenyen részt vettem az otthon életében. Rendszeresen imádkoztunk, rendben tartottam a kápolnát, elvállaltam a portasságot, időnként boltos voltam, máskor rendet raktam, takarítottam. Szerettem ott lakni.

Ötvenen éltünk ott nővérek. Hét évet töltöttem el itt, mikor jött a rendszerváltás, 1990-ben visszaállították a szerzetesrendeket. 1991. március 4-én a főnöknő eljött, és elhívott engem is, hogy jöjjenek a szegénygondozó nővérekhez. Először Szécsénybe költöztünk, majd november 22-én harmadikként érkeztem Nagyvenyimbe. Itt is aktívan részt vettem a munkában, besegítettem a kápolna rendben tartásába. Most már 90 évesen imádkozom, szerdánként a kápolnába eljövök a szentmisére, vasárnaponként átjárok a templomba, és könyörgök hazánkért és szerzetesi, papi hivatásokért” – fejezi be élettörténetét Francz Katalin M. Rafaella nővér.

*

Rafaella nővér 2018. november 12-én költözött haza a Mennyei Atyához.

A szegényekben Jézust szolgáljuk

László Erzsébet Mária Eszter nővér

„1924 novemberében születtem Jákóhalmán igazhitű keresztény nagycsaládban. Szüleim nagy összetartásra neveltek minket, jóban-rosszban egyek voltunk, és ez a szeretet mindmáig elkísért és erőt adott nekünk. Édesanyámnak füstbe ment a terve, hogy apáca legyen. Tizenhét évesen férjhez ment, édesapám tizennyolcadik évét betöltötte, amikor megkapta a behívóját, és ment az olasz frontra, de – hála Istennek – hazajött. Édesanyámtól tanultam, hogy nagyon szeressem a szegényeket, így egész fiatalon már vágytam rá, hogy életemet értük szenteljem. Tizenketten voltunk testvérek, és mivel édesanyám is apáca akart lenni, ezért örömmel és könnyen engedett el a nővéremmel együtt, így 1938-ban léptem át Ludányban a Ferences Szegénygondozó Nővérek anyaházának küszöbét” – kezdi meghívása történetét László Erzsébet.

„Nővérem tizenhat, én tizennégy éves voltam, amikor a zárdába léptünk. Nagyon boldog jelöltek és novíciák voltunk. Testvérem Kiskunfélegyházára került, ahol többször mentek adományokat gyűjteni a falvakba. Egy alkalommal megáztak a lovas kocsin, és tüdőgyulladást kapott. Nem tudott már felépülni, amikor látták, hogy nemsokára hazahívja az Úr Jézus, az édesanyám készítette föl az utolsó útjára. A nővérem, amikor nagyon beteg volt, ezt írta le: *Néma szenvedés Krisztusért*. Ezek a sorai még megvannak nálam. Ő szó nélkül szenvedett, életét a betegekért áldozta. Én vértanúként ismerem el az ő betegségét és halálát. A nehéz, háborús idők miatt édesanyámnak haza kellett utaznia, így az utolsó óráiban nem lehetett lányával. 1944. április 19-én halt meg Gyulán, a szanatóriumban, ahol szintén ferences rendi nővérek dolgoztak. Amikor a nővérem meghalt, én Veszprémben tartózkodtam. Már dúlt a háború, a temetésre nem jutottam el. Édesapám egyedül ment el, édesanyám akkor is áldott állapotban volt, így nem tudta vállalni az utazást” – meséli a nővér. „Egy piarista tanár minden nap misét mondott szeretetházunkban, melyen részt vettek szegényeink is. A háború alatt egy csodálatos éjféli misénk volt, melyen egy operaénekes katonatiszt működött közre. Szépen éltük szerzetesi életünket, az imádság és a közösség adott erőt, hogy az emberfeletti nyomorúságban és inségben lelket és méltóságot tudjunk adni a sok megkeseredett, reményt vesztett embernek. Kemény fizikai munkát végeztünk a szegények között, mégis mindig vidámak voltunk, mert tudtuk, hogy magát Jézust szolgáljuk. Nálunk fél év a jelöltidő, egy év a noviciátus, utána egy évre teszünk fogadalmat, majd három évre, utána lehet örök fogadalmat tenni.

Akkor még nem volt nyugdíj, én nem emlékszem arra, hogy nyugdíjas betegünk lett volna. Akkor már létezett az „Egri Norma”, ami azt jelentette, hogy akik adakozni akartak, fölírták a

nevüket egy listára, és ezért az adományért minden hónapban kimentek a nővérek. Egy fiatal lány is mindig csatlakozott hozzájuk segíteni. Amit a város adott, abból kellett eltartani a szegényeket, azért jártunk gyűjteni. Én is mentem, emlékszem, hogy egy nap alatt végigmentünk a falvakon, mindenhol adtak valamit, sehol nem küldtek el üres kézzel. Ha a falvakba, tanyára indultunk, akkor lovas kocsival közlekedtünk, ha pénzt kértünk, akkor egy nővér járta a házakat, és mindenhol adakoztak.

A szétszóratáskor én Egerben az irgalmas rendi kórházban feküdtem, ahol hashártyagyulladásal operáltak. Mivel nehéz volt a helyzet, úgy döntöttek, hogy hazaküldenek. Ott éltem meg a szétszóratást Jászfákóalmán, a szülőfalumban.

Jászberényben is voltak szegénygondozó nővérek, akik nagyon jól működő szociális otthont vezettek. Amikor eljött a szétszórás, azt mondták nekik, meg vannak elégedve a munkájukkal, de menniük kell.” – meséli Eszter nővér az 1950-es éveket.

„Amikor felépültem a betegségemből, minden ünnepélyesség és külsőség nélkül 1951-ben titokban tettem le az örökfogadalmat. Elmentem gyónni, és így készültem föl az ünnepre. Akkoriban úgy gondoltuk, hogy a szerzetesség a belépéssel kezdődik. Mind a ketten azzal léptünk be a rendbe, hogy örökre... Amikor visszahívtak a szociális otthonba dolgozni, a nehéz munkától újra évekig beteg lettem, felépülésem után folytattam a munkát.

Megmondták, hogy templomba járni nem lehet, és nem szólíthatnak kedves nővérnek a betegek. De nekem mindegy volt, hogy szólítanak. Mindig Jászberényben dolgoztam a szociális otthonban, ahol nyolcvan embert ápoltunk, onnan mentem nyugdíjba. Ami tőlem telt, mindent megtettem, mindig segítettem a betegeknek.

Amikor ismét eljött a lehetőség, 1991-ben otthagytam a biztonságos nyugdíjas életformámat, és visszajöttem az újraalakuló rendi közösségbe. Szécsénybe kerültem, mert itt volt rám szükség. Ez a ház, amely korábban is a rendünké volt, szolgálati lakásként funkcionált, de a polgármesternek köszönhetően hamarosan visszakapta a rend. A város vezetésével közösen alakítottuk ki a jelenleg is működő Ferences Betánia Idősek Otthonát. Itt megosztjuk életünket azokkal, akik szegények, magukra maradtak, magányosak, betegek. Nagyon súlyos, évek óta fekvő betegek élnek nálunk, olyanok is, akiket etetni kell, és teljes ellátásra szorulnak. A városba is minden nap kijárunk egyeseket mosdatni és rendbe tenni. Sok szép munkát végeznek kint a nővéreink, és munkájukat mindenki elismeri.

Hálás vagyok a Jóistennek, hogy idős koromban is a szegények és a betegek között élhetek, és szolgálhatom őket, mert bennük Krisztust látom” – mondja mosolyogva a 89 éves Eszter nővér.

*

Eszter nővért 2015. május 26-án hívta haza a Mennyei Atya.

Mindig a rászorulókat szolgálta

Tóth Margit M. Gilberta nővér

„1920. november 9-én születtem Kisnémediben. Nem akartam nővér lenni, Istennek különleges egyedi ajándéka a hivatásom. Rákospalotán egy haldokló idős bácsi ágyánál kaptam a hivatásomat. Amikor megláttam a kedves nővért a beteg mellett, ahogy az ágyát tisztára húzta, és várta a papot, megfogott ez a kép, mert olyan gyönyörű volt. Egy pillanat alatt tudtam, hogy én is ezt szeretném csinálni. Kérdezősködtem a nővértől, hogy lehet ide bejutni, miként lehet szolgálatot végezni. A nővér azt felelte: *Menjen haza, imádkozzon, és gondolkodjon. Ha úgy érzi, írjon nekünk levelet.* Hazamentem, és megfordult velem a világ: ami addig érték volt számomra, az nem érdekelt többé. Arra gondoltam, el kell menni innen az idegenbe, azt sem tudtam hova. De megyek, menni kell, a szegényekért, betegekért, a haldoklókért fogok dolgozni” – meséli meghívását Tóth Margit.

Szülei hallani sem akartak róla, azt hitték, megzavarodott, hogy el akar menni otthonról. Édesapja végtelenül megfontolt, komoly, szelíd ember volt, kérlelte: *Fiam, jól gondold meg, ez csak szalmaláng. Nem neked való élet, nagyon eleven, vidám gyerek vagy.*

Margit megírta a levelet, melyre hamarosan megjött a válasz, hogy készülhet. 1940. szeptember 28-án elindult. Szülei nagyon meghatódtak, édesanyja sírt, apja könnyögött, de ő hajthatatlan volt.

„Édesapám azt mondta: *Fiam ez az ajtó csak kifelé nyílik! Ha elmész, abba belebetegszem, ha visszajössz, abba belehalok.* Én azt hittem, hogy ezzel ki vagyok tagadva. Mondtam, ha fát vágnak a hátamon, akkor se okozok fájdalmat neki. Később, amikor valami megpróbáltatás ért az életben, gondoltam, na ez már a „favágás”... Nagyon nehezen jöttem el otthonról, mert édesapámat végtelenül szerettem. Nem hitte, hogy ott tudom hagyni őt. 1941. március 1-jén megkezdődött a jelöltidő Mohácson, itt öt hónapot töltöttem, utána Ludányhalásziába kerültem a noviciátusba. 1942. május 2-án letettem az első fogadalmam, és tíz évet töltöttem el ebben a boldog szolgálatban.”

Először Losoncra került egy szeretetotthonba, mert akkor visszacsatolták azt a részt Magyarországhoz. Ott belső gondozónővérként dolgozott. A szegények elfogadták őt, mindig boldogan végezte munkáját. Nemsokára Kassára helyezték, ahol vincés nővérek dolgoztak a szeretetházban, ők a külső gondozást vállalták. 1943-44-ben a zűrös helyzet miatt el kellett jönniük, mert a hatóságok elűzték a magyarokat.

„Az ostromot Balassagyarmaton vészeltem át, ahol nagy bombázások voltak. Az állomástól a mi házunkig minden épület lebombáztak. Mi is kaptunk belövést, de az kisebb volt. Az ostrom alatt egy krumpliveremben húztuk meg magunkat. Itt tüdőgyulladást kaptam, ezért a

főnöknő kijelentette, hogy ez így nem mehet tovább, föl kell onnan jönnünk. Amikor megérkeztek az oroszok, egyik nővér tudott velük beszélni, és mondta, hogy itt betegek tartózkodnak. Meglátták a fehér függönyöket a hálótermünkben, s azt hitték, hogy ragályos betegek fekszenek itt, így nem jöttek be.

A raktárban tároltuk a búzát, amit beszereztünk egész évre, és úgy öröltettük meg a szegények részére. Észrevették az oroszok, és egyik nap jött hét orosz zsákokkal, hogy viszik a búzát. Amikor a szentmisére mentünk, megláttam, hogy jön a sok orosz katona.

Odarohantam, elkezdtem nekik könyörögni magyarul, hogy *Jó emberek, ne vigyék el a szegények kenyerét!* Megálltak néztek rám, mint egy csodára, és nem bántottak. Kérték, hogy csak egygel vihessenek, megvártam, hogy megszedsék a zsák búzát, majd elmentek.

Elmondtam a főnöknőnek, mi történt. Ő összecsapta a kezét: *Hogy mert maga ilyet tenni, ha magát tették volna be a zsákba! Én erre nem is gondoltam, csak arra, hogy el ne vigyék a búzát* – válaszoltam. Szegényen éltünk, mert nem volt kenyerünk, de szerencsére, krumpli még jutott mindenkinek. Lassan vége lett az ostromnak, és elkerültem Zugligetre.”

A zugligeti lelkigyakorlatos házukban a nővérek a várostól kapott segélyből harminc idős embert gondoztak, akiknek lebombázták a házát. Amikor jött a szétszórátás, már csak húszan éltek, és összecsomagolva, várták, hogy mikor jönnek értük. Négy nővér maradt ott, akik a lakókat ellátták. Eltelt egy-két hónap, és őket „ott felejtették”, viszont nem kapták meg a lakókra a kiszabott normatívát. Hiába ment be a tanácshoz a főnöknő reklamálni, nem adtak egy fillért sem. Ott maradtak minden jövedelem nélkül.

„Gondolkodtunk, mit csináljunk, mert ha elfogy a tartalék, nem rakhatjuk ki az utcára az öregeket. Hárman elmentünk napszámba dolgozni, reggeltől estig, mostunk, takarítottunk, és este megkaptuk a napi bért. Hazavittük, egyik nővér otthon maradt, aki gondozta az öregeket, főzött rájuk. Így szereztük meg a mindennapi kenyeret egy egész évig, 1951 szeptemberéig. Az otthon maradt nővér nem győzte a sok munkát, mindig kérte: *Segítsetek!* De mi fáradtan hazaértünk, nem volt már erőnk semmihez. Nagyon nehéz évet éltünk így át. 1951 szeptemberében jöttek a Közületek Elhelyező Bizottságtól, és látták, hogy nem üres a ház. Meglepődtek, hogy itt élet folyik.

Maguk kicsodák? – kérdezték. *Szerzetesnővérek vagyunk, és itt lakunk* – válaszoltuk. *Mit keresnek itt ezek a lakók?* – jött az újabb kérdés.

Minket itt felejtettek – mondtuk. *Adják át az iratokat!* – támadtak ránk.

Mit képzelnek? Azt hiszik, hogy ráértünk mi itt jegyzetelni, hogy mennyi napszámbért kaptunk, és mire költöttük? Nem tudtunk mit tenni, nem mehettünk el állást keresni, ide kötött a kötelesség – válaszoltuk.

Elmondtuk nekik, hogy így élünk már egy éve. A vezetőjük nagyon csodálkozott, és ezután már méltatta a munkákat.

Először el akartak küldeni minket, de mondtuk, mi addig ki nem megyünk innen, amíg nem kapunk valahol helyet. Pesten egy irodahelyiséget adtak szállásként. Amikor odakerültünk a házba, egy kommunista házmaster lakott ott, aki csodálkozott azon, hogy mi megkaptuk ezt a helyiséget annak ellenére, hogy már olyan sokan kérték, és nem kapták meg” – meséli a nővér a hányattatásokat.

Egyikőjük plébániára került, ketten elmentek a munkaelosztóba. Először két gyári címet kaptak, de ott önéletrajzot kellett írni, és amikor megtudták a hivatalos szervek, hogy szerzetes nővérek, már rögtön „feleslegessé váltak”. Végül Erzsébeten egy festékgyárban szereztek munkát, ahol festékesdobozokat kellett mosogatniuk.

„A munkánkért megbecsültek, szerettek, befogadtak minket. Én a lúgozóban voltam, ahol hegesztővel dolgoztak az emberek. Egyszer kilobbant a láng, és mellette ott állt az oxigénpalack meg a benzinkút. Kirohantak a dolgozók, hogy ég a lúgozó! Én hirtelen bemártottam a vízbe a ruhámat, és odacsaptam a lángra, és elaludt a tűz. Ez pillanatok alatt történt. Akkor kiszaladtam, mire odaért a főnök az irodáról, már megnyugtattam, hogy nincs

semmi baj. Ezért jutalomból kaptam egy nagy szovjet könyvet, amit még azóta sem olvastam el. A mestereknek a nem volt semmi a kezükben, csak a páka, ha az oxigén belekap, felrobbant volna az egész gyár.

Akkoriban még nem volt este szentmise. A ferenceseknél az emeleten misézett egy atya hajnali ¼ 5-kor, mert ő is gyárba járt dolgozni. Mi ketten nővérek részt vettünk a szentmisén minden 2. héten, amikor reggel kezdtünk. Hatra kellett járni a gyárba, az óra másodpercre pontosan jelezte az érkezést. Ha egy percet is elkésett valaki, levonták a fizetéséből, nem lehetett rádolgozni. Egyszer sem késtem el, fél 5 és ¾ 5 között vége volt a misének, villamosra ültünk, 6-ra kiértünk. Útközben mindig a rózsafüzért imádkoztam” – emlékszik a nővér a nehéz időkre.

1953-ban a kórházak visszahívták a nővéreket, mert amikor elvitték a szerzeteseket, takarítónőket, segédápolónőket tettek a helyükbe, de az orvosok nem tudtak velük dolgozni. Akkor kerültem a Madarász utcai Gyermekkórházba. A gyárban 1200 Ft volt a fizetésem, a kórházba 450 Ft-ért mentem el. Arra vágytam, csak még egyszer azt mondja nekem valaki: *Nővérke!* Kilenc évig dolgoztam, nagyon szerettem a gyerekek mellett lenni. A kórház dolgozóinak a fele különböző szerzetekből visszajött nővérekből állt. A munkánkért megbecsültek, de teljesen „némán” kellett dolgoznunk. Isten nevét nem lehetett kiejteni. Jutalomosztáskor a párttagok nagyobb jutalmat kaptak. Megkérdeztük, hogy miért van ez a különbség? Azt mondta az igazgató: *Valamit, valamiért!* Erre nekünk is volt egy szójárásunk: *Valamit Valakiért!* Csendben összetartottunk, jó volt egymást erősíteni. Itt reggel ½ 7-kor váltottuk egymást, így a karmelitákhoz ¼-6 -kor mentünk szentmisére, mely ¾ 6-ig tartott, akkor kényelmesen beértünk a Váci útra kezdésre.

Pesten a szociális otthonokat megszüntették, majd 1957-ben a Fő utcai Erzsébet nővérek kórházában kialakítottak egy szociális otthont. Mivel szegénygondozó nővér vagyok, ezért honvágyam lett. Szerettem a gyerekek között lenni, de tudtam, az idős embereknek nincs hová menniük, sokuknak még nyugdíja sem volt. Hontalanná váltak, betegen, egyedül éltek. Nagyon szerettem őket, együtt éreztem velük, ezért döntöttem, átmegyek ebbe az intézménybe. Amikor kiléptem az utcára, akkor döbbsentem rá, hogy nekem akkor most örökre el kell hagynom a kórházat, pedig ragaszkodtak hozzám, nehezen engedtek el.

1962-ben kezdtem itt dolgozni, nagyon megszerettem a helyet, örömtől dobbsant a szívem, amikor benyitottam a kapun. Befogadtak maguk közé a munkatársak, én lettem a főnővér, tizenhét évet dolgoztam itt” – meséli a munkás hétköznapiakat a nővér.

1975 májusában megnyílt egy nyugdíjasok háza Zuglóban. Főnöke rábeszélte, menjem be, öreg korára biztosítva lesz a helye, addig is nővérként dolgozhat ott. Nappal a munkahelyen főnővér volt, éjjel ügyeletes nővér a nyugdíjas házban. Amikor öt órára fáradtan hazaért, akkor az öregek várták: *Jaj, legyen szíves Margitka, nézze meg ezt a beteget, rosszul van!* „Mindig azért fohászkodtam: *Édes Istenem! Csak azt engedd meg, ki ne jöjjön a számon, hogy nem csinálom!* Sokszor egy percre nem aludtam egész éjszaka. 1979. május 1-ig, amíg nyugdíjba nem mentem, addig éjjel-nappal dolgoztam. Nagyon megszerettem a nyugdíjas házat. Fizetést nem kaptam érte, ez jótékonykodás volt a részemről. 1990-ig működtem ott. Elhatároztam, hogy hetvenéves koromig fogok dolgozni, aztán majd beülök én is a fotelba, és mondom: *Nővérke, legyen szíves...!*

De másként történt, hatvankilenc éves koromban jött a hívás, rendeződik a szerzetesek helyzete. Elsőként jöttem vissza a rendbe 1989-ben. Az országban 1950 előtt negyvenkét helyen dolgoztunk. Egy esztergomi ferences atya, aki szívén viselte rendünk sorsát, rábeszélte minket, jöjjünk ide Esztergomba. Egy özvegyasszony a háza felét fölajánlotta számunkra. Megspórolt pénzünkben zárdahelyiséget alakítottunk ki, melybe először ketten költöztünk be M. Lukrécia nővérral. Később egy jelölt jött még, így 1990 januárjában kezdhettük el a munkát. Idős emberekhez jártunk ki, amit tudunk, segítettünk nekik. Itt alakítottuk ki a noviciátust, és később ez lett az anyaház is. Ma Szécsényben idősotthonunk van, Siófokon a

fiatalok külső gondozást és hajléktalan étkeztetést végeznek, Nagyvenyimben pedig szeretetotthont tartunk fenn.

Mi idős nővérek a szétszóratás alatt nagyon összetartottunk, egymást erősítettük. Mindig voltak idős rászoruló emberek, akiknek segíthettünk.

A Városmajori templomban tettem le az örökfogadalmat 1950. augusztus 7-én. Előtte egy ferences atyánál gyóntam, ő úgy felkészített engem az örökfogadalomra, hogyha azt mondják, ott áll a kocsi, és visz Oroszországba, akkor én oda is föl tudtam volna ugrani örömben. Nem érdekelt semmi, csak örökre Jézusé legyek, jöjjön, aminek jönnie kell! Semmi és senki el nem szakíthat tőle.

Abból az örömből élek még ma is, amit az örökfogadalmamkor éreztem. Csak hálával tudok gondolni a jó Istenre, meg az egész életemre, mert ez ingyenes ajándék volt a számomra, amit Tőle kaptam. Ma is boldog vagyok, hogy megadta ezt az ajándékot, hogy el tudtam fogadni, és itt lehetek. Nagyon megkönnyítette a nehézségekben és a kísértésekben az életemet az a gondolat, hogy én egészen Jézusé vagyok. Úgy kell viselkednem és élnem, hogy ne hozzak szégyent az egyházra. Azt is köszönöm, hogy megérhettem a visszarendeződést, és ki tudtam mondani a második „igen”-t, ott tudtam hagyni a nyugdíjas házat. Azt hittem, majd ott kényelmesen élek öreg koromra, de nekem nem ezt adta meg Isten. Ide küldött, és itt is tudtam segíteni másokon, és ezt most visszkapom százszorosán.

Mindig ezt tartottam szem előtt: Szegények mindig lesznek köztetek (Mt 26,11), valamint Amit, eggyel a legkisebbek közül tesztek... (Máté 25, 40).

Nekem mindig volt szegényem, akit segíthettem, és ez engem boldoggá tett. Sokszor nagyon hiányzott a szerzetesközösség, de a szegénygondozás, ami a hivatásom, az végigkísért egész életemen. A mai napig nem tudom eléggé megköszönni a Jó Istennek, hogy bárhol dolgoztam, mindig megtaláltam azt a szegényt, aki képviselte számomra Jézust.

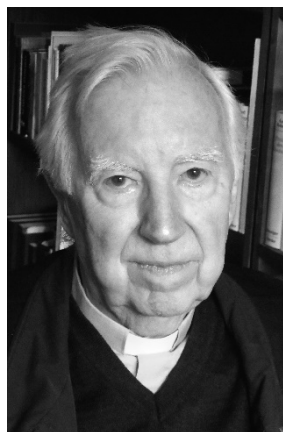
*

Gilberta nővér 2005-ben megkapta a Pro Caritate Christiana díjat. 2006. április 22-én életének nyolcvanhatodik, hivatásának hatvannegyedik évében hazatért az Örök hazába.

Isteni Ige Társasága

Vezetés közben imádkozta a breviáriumot

Werner József verbita szerzetes

„Pécsett születtem 1929-ben, gyakorló katolikus családban. Édesanyám nagyon vallásos volt, édesapám jószívűsége mindenki felé megnyilvánult, még az idegeneknek is segített.

Lánytestvéreim a Miasszonyunk nővérek gimnáziumába, én bátyámmal a ciszterci rend Nagy Lajos Gimnáziumába jártam.

Az igazgató úr személyisége nagy hatást tett rám, és sokat köszönhetek Éber Alán hittanárunknak és cserkészparancsnokunknak. A gimnázium és benne a cserkészlet – a heti őrsi gyűlések, portyázások, táborozások – játékos és gyakorlati módon készítettek elő azokra az időkre, amikor mint misszionárius a Fülöp-szigeteken nagyon egyszerű körülmények között kellett élnem.

1947-ben, érettségi után beléptem az Isteni Ige Társaság kőszegi noviciátusába. Nagy szegénységben éltünk, mint az egész ország a háború után, de én nagyon boldog voltam. Ebédre krumplit vagy káposztát kaptunk, kétszer egy héten hurka került az asztalra, húst sokáig nem láttunk.

1949 januárjában kora reggel a novíciusmester közölte, hogy elmélkedés helyett kirándulunk, és ne hozzunk semmit magunkkal, csak az imakönyvet, és egy borotvafőlszerelést a zsebünkben. Nagyon hideg volt. Tizenöten voltunk fiatalok. Jó néhány kilométert gyalogoltunk a magas hóban, míg Végvári atya vezetésével a sötét erdőben átszöktünk a határon. Az atya nagyon ügyesen vezetett minket, hiszen jól ismerte a környéket. Az osztrák határőrök ezután segítettek, hogy elérjük társaságunk ausztriai missziós házát, a Bécs melletti Szent Gáabrielt.”

Ez a hely még az orosz zónában volt, és a titkosrendőrök tudomására jutott ottlétük. Egy éjszakára pokrócba burkolózva elrejtőztek a padláson, majd hajnali három órakor egy testvér kis csoportokba rendezte őket. Így próbálták meg tovább szökni, hogy átjussanak az amerikai zónába.

„Három rendtársamat el is fogták az oroszok. Mi négyen egy présházban megbújva, a zónahatár mellett vártuk a sötétedést, de egy orosz katona felfedezett minket. Géppisztoly volt nála, de hála Istennek egyedül volt. Kérte az iratainkat, de mi borral kínáltuk, ő kiitta és elment. Félünk, hogy többekkel visszajön, ezért hanyatt homlok rohantunk, és ruhástól

átgázoltunk a jéghideg, derékig érő patakon. Közben többször elestünk a jégdarabokban. Annyira megijedtünk, hogy semmit sem éreztünk, de a patakon túl már az amerikai zónába értünk.”

József atya öt társával Ausztrián keresztül Sankt Augustinba került, ahol a rend németországi főiskoláján folytatták és fejezték be a filozófiát és a teológiát. Ott szentelték pappá 1953-ban. Először Liverpoolban tanult angolul, majd a svájci Fribourgbán antropológiai kurzusokat hallgatott. 1956 áprilisában szállt hajóra a Fülöp-szigetek felé.

„Kerek egy hónap felejtethetetlenül szép hajóút után érkeztem Manilába. A Hoogkerk holland teherhajón csak négyen voltunk utasok. Sokat olvastam, a kajütömben mindennap tudtam misézni, melyen a szakács mindig részt vett. Esténként a kapitány asztalánál étkeztünk. Singapore-ban egy hétig álltunk, amíg kipakolták a szállítmányt, aztán felvették az új árut. Nagyon kellemesen telt a föld másik felére vezető tengeri utazás. Hála Istennek, soha nem voltam tengeri beteg.”

Amikor Mindoró szigetére érkezett az atya, akkoriban még nagy vallási tudatlanságban éltek az ottani emberek. Először a püspök segítségével rövid ideig a tagalog nyelvet tanulta két kínai és egy német rendtársával, majd elküldték őket az elemi iskolába, az első osztályba. Hátul leültek a padba és hallgatták az órákat. A kis gyerekekkel is szóba elegyedtek, akik persze kinevették őket, ha valamit rosszul mondtak.

Aztán megkezdődött a hús évén át tartó missziós munka. A legfontosabb feladatuk a katolikus hit igazságainak tanítása volt, amit hitoktatók képzésével, a missziós iskolák és az egyházi mozgalmak segítségével végeztek. Az ottani püspök szemináriumot létesített, mert arra törekedett, hogy a bennszülötteknek minél több saját papjuk legyen.

„Állandóan a falvakat jártam, gyalog, motorral, dzsippel, bivalyháton, vagy bivalyszánkón. A településeken egy-egy katekéta szolgált, nekik megüzentük, hogy mikor megyünk, így arra a napra gyűjtsék egybe a népet. Ilyenkor bemutattam a szentmisét, kiszolgáltattam a szentségeket, valamelyik családnál aludtam, és másnap mentem tovább.

Vasárnaponként a központban tartózkodtam, de legtöbbször az egész rám bízott területet be tudtam járni egy hónap alatt. Itt is történt velem egy kaland. A bivalyszánkó a vizes mocsárban is tud közlekedni. Egy gyerek vezeti a bivalyt az orrukban lévő karikára erősített madzaggal. Egyik alkalommal megcsípte egy darázs az állatot, ami megvadult, a gyerek nem tudta megfékezni. Mindenki leesett, én is tiszta sár lettem, gyalog kellett továbbmennem, a bivaly meg hazaügetett. Kimostam a fehér reverendámat (ott a meleg miatt fehérben járunk), ami hamar megszáradt a napon és megtartottam a misét.

A sűrű program mellett nem sok lehetőségem adódott a hivatalos imák elmondására, így amikor dzsippel mentem az úton, jó néhányszor úgy imádkoztam, hogy vezetés közben a volán fölé tettem a breviáriumot.

Egyszer a sötétben motorkerékpárral majdnem rámentem egy anakondára. Amikor gyalog kellett mennem, mindig vittem magammal egy rövid bambuszbotot, és a füves részeken azzal zavartam el a mérges kígyókat és a férgeket.

Az ottani időjárás időnként nehézséget okozott. Az esős időszakban, a tájfunok idején mindenünk elázott, mert eleinte csak faházakban laktunk és az ablak egy kitámasztható, sásokból összefont tábla volt. Később a püspök építtetett kőházakat, melyen zsalugáterek voltak, de tájfun idején ott is bejött a víz. Ilyenkor a könyveimet, letakartam, hogy ne ázzanak el. Vigyázni kellett még a természet hangyáira is, amelyek mindent megesznek. Egyszer hozzám is bejöttek, amikor feljött a talajvíz a sok eső után és néhány könyvem szétrágták. Fél év múlva jött a száraz évszak, kisütött a nap, és lassan minden elszáradt. A nyár nagyon meleg volt, 85-90%-os páratartalom mellett. Mindig háló alatt aludtunk, hogy a moszkító szúnyogok ne csípijenek meg. Nyáron egy-két hétre elküldtek az 1500 m magasan fekvő Baguióba, hogy pihenjünk és erőre kapjunk.

Néha komoly életveszélyben is voltam, például amikor egy nagyobb folyó átúszásánál majdnem kisodródtam a nyílt tengerre. Tájfut után a folyók medre a kövek és fák miatt megváltozik. A busz nem tudott tovább menni, mert a hidat már nem lehetett használni. Azt hittem át tudok lábbal kelni a folyón, de egyszer hirtelen nagyon mély lett a meder, úszni kellett. Megpróbáltam, de végül nagyon kifáradtam, a nálam lévő csomaggal a hátamon lebegtem a vízen, és majdnem kisodródtam a tengerre. De a végén mégis sikerült kijutnom a partra.

Máskor el akartam jutni egy helységbe. Dzsippel indultam útnak, majd valaki vállalkozott arra, hogy még egy-két km-t bevisz a folyón olyan közel a parthoz, amennyire lehet. Közben zuhogott az eső, sötétedni kezdett, és mi egy kis lélekvesztőn hánykolódtunk. Az ember elvitt egy darabig, ott kiugrottam a tengerbe. Közben beestem egy nagy gödörbe, hínárok, polipok akadályoztak, de sikerült kijutnom a partra. Amikor kiértem, lerogytam, és fél órát feküdtem, mire el tudtam indulni, mert még 4-5 km gyaloglás várt rám.

Nagyon fáztam, már hideg volt, egyszer kutyaugatást hallottam. Abból tudtam, hogy ott kunyhó lehet a közelben. Ilyenkor nem szabad közel menni, mert a kutyák szabadon bóklásznak és védik a házat. Van egy helyi szólás: *taupo*, ami azt jelenti – ember van itt, nem ellenség.

Rövidesen megjelent egy ember, elmondtam neki tagalogul, hogy pap vagyok és hova igyekszem. Akkor ő kiküldte a tizenkét éves fiát lámpával, aki elkalauzolt oda, ahová tartottam. Éjfél felé érkeztem a családhoz, akik közben már lemondtak rólam. Másnap reggel megtartottuk a házasságkötést.

Az ottani emberek étkezése egyáltalán nem változatos, mindig rizst és halat esznek, meg mindent, ami a tengerből jött, rákokat, polipokat. Néha tyúkot és kutyát, a gazdagok megengedhetik maguknak a disznóhúst vagy marhát. Nagyon finom gyümölcsök teremnek ott, mint a mangó, avokádó, kalamanszi, citrom, banán és még olyanok is, amit mi nem ismerünk. A kókuszdióért fölmásznak a gyerekek a fára, onnan ledobják, felnyitják, melynek mindig hűvös a belseje, ami a nagy melegben nagyon üdítő.

Sajnos sok a vitaminhiányos, alultáplált gyerek a zöldségek hiánya miatt. Ezért tanítottuk az iskoláinkban a fiúkat kertészkedni, a lányokat varrni és főzni. Manilából szereztünk be vetőmagot számukra.

Az ottani halászokkal kevés lehetőség adódott az ismerkedésre, mert éjszaka halásztak, kora reggel jöttek haza. Ilyenkor nem lehetett velük beszélgetni, mert lefeküdtek. A nőkkel fordítva volt, ők egész nap dolgoznak, este, amikor lement a nap, már ők elmentek aludni, mert ott nincs áram. Akkor nem lehetett meglátogatni őket.

Akkor lehetett a férfiakkal beszélgetni, amikor a nagy tájfut miatt hatalmas hullámok keletkeztek, és nem tudtak kimenni a tengerre. Ilyenkor este összejöttek, pálmabort ittak, egy speciális ottani csemegét ettek hozzá. Ezt a fa kérge mögött megbúvó finom hernyókból nyerik, melyeket megpörkölnék, megsózzák, és úgy tálalják. Ez tele van szénhidráttal, olyan ízű, mint a mogyoró.”

József atyát 1976-ban a rend legfőbb elöljárója áthelyezte az olaszországi Nemibe, hogy ott a rend továbbképző (tertiátus) házának spirituálisa legyen. Később Rómában, a Hitterjesztési Kongregáció Szent Péter Apostol Kollégiumában lett a fiatal afrikai és ázsiai papok spirituálisa. Akkor tartózkodott ott, amikor meghalt VI. Pál pápa, megválasztották I. János Pált, majd rövid pápasága után újabb konklávé ült össze.

„Németországi tartózkodásom után egy nagy előadóteremben ültünk, hallgattuk a professzor előadását. Egyszer hirtelen valaki fölrántotta az ajtót, és bekiabálta, hogy *fehér a füst*.

Mindenki a professzorral együtt rohant kifelé, az egész város a Szent Péter tér felé tartott.

Tömve volt a tér, de sikerült előre jutnom, 20-30 m-re álltam a pápai lodzsa alatt.

Amikor bemondták a mikrofonba a pápa nevét, Karol Wojtyła, senki nem tudta, kiről van szó. Valaki mellettem megjegyezte: akkor mégis csak dél amerikai lett. Amikor kijött II. János Pál az erkélyre, akkor láttuk meg az arcát, az újságok jósolgattak, így már ismertük őt.” Két év után választották meg az SVD központi ház rektorává, ahol mintegy száz rendtestvére lakott a világ minden részéről. Tíz évig élt Rómában, utána a dél-tiroli Bozenbe küldték, ahol, mint lelkipásztor működhetett és az ottani missziósházuk sajtóapostolságában is részt vett. 1992 végén helyezték vissza Kőszegre.

Először novíciusmester, utána a fiatal rendtestvérek spirituálisaként szolgált. Ezt a két feladatot most már mások vették át, de még rendszeresen jár lelkigyakorlatokat tartani, valamint a domonkos nővérekhez naponta jár misézni.

„Amikor a föld másik felén éltem, nem éreztem honvágyat, néha Pécs után vágyódtam, mert ott születtem. Talán ez a hivatással jár, de nem is volt időm bánni. Van egy ilyen missziós felfogás, hogy mindenhol otthon vagyunk, ahová helyeznek. Istent keressük, őt mindenhol meg lehet találni.

Ottlétem első éveiben nem mertem levelet írni haza, nehogy testvéreimnek baja essen.

Később már válhattunk levelet. Amikor negyvenhárom év után hazajöttem, édesanyám még élt” – fejezi be élettörténetét a nyolcvannégy éves József atya, aki 2013. szeptember 28-án ünnepelte pappá szentelésének hatvanadik évfordulóját.

*

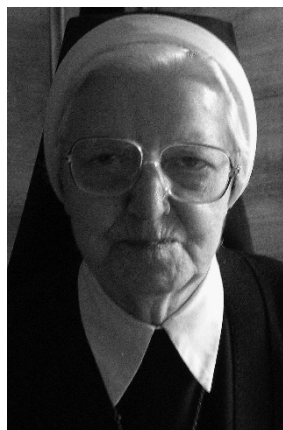
József atya 2017. október 3-án a szombathelyi papi otthonban, életének 89. évében, szerzetesi fogadalmainak 68. évében és áldozó papságának 64. évében hazaköltözött a Mennyei Atyához.⁷

⁷ <http://www.verbita.hu/taxonomy/term/10/201710>

Isteni Szeretet Leányai Kongregációja

Belövést kapott az óvodájuk

Brath Julianna Jácinta nővér

„1925-ban a Felvidéken, Geszte községben (ma Nyitrageszte) születtem a Csitári hegyek alatt. Heten voltunk testvérek, de ketten születésük után meghaltak. Én a negyedik vagyok a sorban. Az édesanyám testvére az irgalmas nővérek rendjének volt a tagja, de korán meghalt. A falunkból is belépett egy lány ebbe a rendbe. Egyik tanítónőmet, aki egy alkalommal feljött Pestre, megkértük, hogy menjen el, és érdeklődjön náluk, mi a felvétel módja, mit kell beszerezniük? Tanítónőnk tévedésből nem az irgalmasokhoz ment, hanem a Svábhegyre, így kerültem az Isteni Szeretet Leányaihoz. Én ezt a jó Isten gondviselő útjának tekintettem. Amikor elvégeztem a nyolcadik osztályt, 1939 szeptemberében tizennégy évesen elindultam a fővárosba, hogy jelentkezsem jelöltnek” – kezdi különös meghívását Brath Julianna. Az előjárók úgy döntöttek, hogy tanulnia kell, így a négy polgáriból tett különbözeti vizsga után 1940-ben megkezdte az óvónőképzőt Óbudán, az Irgalmas Nővérek Szent Lujza Intézetében.

„Reggel 6-kor elindultunk, hogy fél 8-ra odaérjünk, és délután négy órára értünk haza. 1944. augusztus 12-én öltöztem be. A noviciátus első éve a Svábhegyen telt, amikor már egyre gyakoribbak lettek a légiriadók. Emlékszem, hogy rohantunk le az óvóhelyre az alagsorba, ahol kápolnának rendezték be a helyiséget. Az orosz katonák lejöttek ide, leültek a padra, háttal az oltárnak, és hallgatták az énekünket, a harmónium érdekelte őket. Több orosz sebesült katonát is behoztak hozzánk, akiket a nővérek ápoltak. Kívülről kaptunk kisebb belövéseket, a kápolna ablakán a színes üvegek összetörték, Szent József a 'szemét adta oda', mert kilőtték” – meséli a háborús emlékeket Jácinta nővér.

„A következő évben kihelyeztek Győrszentivánra óvónőnek, ahol egy idős óvónő dolgozott. Nagyon szomorú kép fogadott az ostrom után, 1945 szeptemberében. Üres falak, betört ablakok, a bútorok hiányoztak. Mivel pénzünk nem volt, úgy kezdtük az évet, hogy a szülők hoztak lecsiszolt deszkákat, rátettük két téglára, azon ültek a gyerekek. Egy év alatt gyönyörűen rendbe hoztuk az óvodát, köszönhetően a szülői munkaközösségnek, akik rendezvények szervezésével járultak hozzá, hogy némi pénzhez jussunk. A gyerekek szerepeltek, és a belépők árából vettünk bútorokat, játékokat.

Az étkezést úgy oldottuk meg, hogy otthon reggeliztek, a tízórait magukkal hozták, délben hazamentek ebédelni, utána visszajöttek. Ilyenkor elkísértem őket a sarokig, ott már várta

őket valaki, de mindenki hazatalált már egyedül is. Télen egy időre be kellett zárunk az óvodát, mert nem tudtunk fűteni, hiszen ablakok sem voltak” – emlékszik a nővér a nyomorúságos időkre.

Az államosítás után az óvoda egyik napról a másikra megszűnt. Ezután Jácinta nővér egy darabig az iskolai napközit vezette, majd áthelyezték Nyergesújfalura, mert itt még működött az egyházközségi óvoda egészen 1950-ig. Majd ott is megjelent egy óvónő, és közölte, hogy holnaptól ő veszi át az óvoda vezetését. Hozta a vörös zászlókat, és ezzel dekorált a teremben. Ezután kézimunkázásból, horgolásból, terítők hímzéséből próbálták fenntartani magukat a nővérek.

„1950 júliusában először a szalézi atyákat vitték el Nyergesújfaluról. Bennünket felszólítottak, hogy hagyjuk el a házat, mert másnap jönnek értünk. Akkor a főnöknő úgy rendelkezett, hogy következő nap mindenki elvonul a zárdából. Reggel misét mondtunk, sírva elénekeltük a Te Deumot, fogtuk a kis motyónkat, és mentünk, ahova tudtunk. Akinek éltek a szülei, testvérei, hazamentek. Nekem a szüleim Szlovákiában laktak, és nem kaphattam útlevelet. A jó Istenre bíztam magam, az utolsó pillanatig ott maradtam a zárdában. Közben a falu lakói eljöttek a berendezési tárgyakért, és mindent elvittek, hogy majd megőrzik, ha visszajövünk, odaadják. Ágyakat cipeltünk még éjszaka a szomszédba, közben szembetalálkoztunk egy leponyvázott teherautóval. Az Oltáriszentséget elvitte az atya, rengeteg könyvet dobozokba, ládákba raktunk, és a kertben egy veremszerű mélyedésbe rejtettük. Akkor még azt hittük, hamarosan visszamegyünk. Amikor szociális otthonná alakították át a rendházunkat, akkor felfedezték az elrejtett könyveket” – emlékszik a nővér a szomorú elválásra.

Egy nővértársának a Somogy megyei Gamáson laktak a szülei, vele tartott. A jelöltszoknyához a kertészlány adott egy blúzt, azt vette fel, mert már csak civilben lehetett közlekedni. Gamáson a háztartásban segített, ebédet hordott az aratóknak, majd egy kisfiúra vigyázott. Szüleit levélben értesítette a változásokról.

„Pár hét elteltével meghallottam, hogy a Svábhegyen még együtt vannak a nővérek, írtam a tartományfőnöknőnek, és indultam a Svábhegyre. Este úgy feküdtünk le, hogy ott volt a kis csomag mellettünk, mert tudtunk az ávosok érkezéséről. Augusztus 14-én pontban éjfélkor megjelentek, végigfutottak a házban, föl a lépcsőn, és beszéltek: Fél óra alatt legyenek lent az autónál!

Igyekezünk, de voltak betegek, akiket hordágyon kellett kivinni, a csomagjukat mi segítettük cipelni. Több teherautón nyolcvan nővér indult el azon az éjszakán az ismeretlenbe. Én az utolsó autóra szálltam fel. Útközben érdeklődtünk, hova visznek, azt válaszolták jó helyre. Hajnalban érkeztünk meg, amikor felhangzott az ének: *Máriát dicsérni hívek jöjjetek!* Máriabesnyőn már megérkeztek a búcsúsok, mert aznap, augusztus 15-én tartották a nagy búcsút. Minket az ávosok leraktak az úton és otthagytak. Ott ültünk egész nap, mert a ház megtelt. Először a betegeknek készítettek helyet, akik már a rendházban tartózkodtak, összehúzódtak, hogy elférjünk. Tizenhét rendből hoztak szerzeteseket, így a melléképületek is mind megteltek. Bezsúfolódtunk, még a folyosókon is aludtunk, egyeseknek már csak a tyúkólban jutott hely, de a Jó Isten mindenkinek adott erőt.

A búcsúsok látták, hogy jöttek nővérek, és hozták szekérrel a szalmát, amit leraktunk a terembe és mi fiatalok így aludtunk. Mindenki egy kis helyet kialakított magának, bevarrtuk a lepedőbe a szalmát, így jobban tartott. Reggelire mindig rántott levest kaptunk, kenyér szűkösen akadt, ebédre és vacsorára sokszor szintén csak rántott leves jutott. Időnként a falubeliek hoztak ennivalót, amiért nagyon hálásak voltunk.

Napközben kimentünk a kertbe kapálgatni. Vilmos atya a kapucinusoktól tartotta bennünk a lelket. Misét mondott, énekeltetett minket. Szeptember 15-vel jött a püspöki kar értesítése, hogy felosztatják a táborokat, aki tud, az mehet a szüleihez, rokonokhoz” – meséli a nővér a megdöbbentő emlékeket.

Aki nem tudott hova menni, annak az előjárók próbáltak állást szerezni, gyerekefelügyeletre vagy plébániákra. Jácinta nővér Pestre kapott egy címet, ahol egy ötéves kisfiúra kellett vigyázni. Amikor odaért, a nagymama tartózkodott csak otthon, és el akarta őt küldeni. „Zuhogott az eső, pénzem sem volt, végül a nagymama megsajnálta, így megvártam, míg késő délután a szülők hazaértek. Ott maradhattam, végül nem csak a gyerekefelügyezés, hanem az összes házimunka rám szakadt, még a nagymamát is ápolnom kellett havi százhusz Ft-ért. A főzéshez nem igazán értettem, a sok munka kimerített, ezért két hónap után a tartományfőnöknő Rákospalotára küldött, ahol egy régi ház melléképületében egy nővértársam lakott. A templom gondozásában segített, de abból nem lehetett megélni. Még rendes ruhám sem volt, kölcsönkabátban jártam, ezért kaptam a rendből anyagot, amiből ruhát csináltattam magamnak.

Több vidéki óvodába beadtam kérvényt dada munkakörbe, de nem jött válasz. Próbálkoztam Pesten, az Egyesült Izzóból felajánlották, hogy át tudnának nevelni, de mondtam, köszönöm nem. Végül az ötödik kerületből jött behívás, ahol alkalmaztak. A Váci utcai, majd a Balaton utcai óvodában helyettesítettem, végül felajánlották, hogy a BKV-nál keresnek óvónőket, ahol bentlakásos gyermekotthon nyílik. Rögtön jelentkeztem, az osztályvezető leültetett, meg is írtam az önéletrajzot. Odajött hozzám és kérdezte: *Ugye te apáca vagy? Nyugodtan írd be!* Másnap berendeltek, jött a káderezés. Két órán keresztül a párttitkár, a személyzeti kérdezgetett, főleg arra voltak kíváncsiak, mit csinálok a szabadidőmben? Mondtam nincs szabad időm, mert Rákospalotáról jártam be a Bakáts térre, ezzel rengeteg idő elment. Vallási dolgokról is kérdeztek, amire mindig szívem szerint válaszoltam. Végül fel kellett mennem az oktatási osztályra, ahol az osztályvezető várt. Remegve indultam az igazgatóhoz, közben fohászkodtam.

Húzza ki magát, mert felvettük! – hallottam meglepődve – *azért, mert őszintén megmondott mindent. Úgysem hittük volna el, ha nem mondja őszintén.*

Másnap már munkába állhattam a Szemlőhegyen, egy magánvillából átalakított bentlakásos otthonban, ahol három-hat éves korú gyerekeket gondoztunk. Szüleik egyedülállók voltak, vagy albérletben laktak, így a gyerekek csak egy hónapban egyszer mentek haza. Négy csoportot indítottunk, én harminc évig a nagy csoportot vezettem.

Egy konyhai dolgozó beépített ember volt, ezért több ízben próbált ártó szándékkal jelentgetéseket adni rólam. Más kolleganők is piszkálódtek olyan dologgal, ami nem is fedte a valóságot. Egy ízben valaki bekapcsolta a Szabad Európa Rádiót, ahol éppen szentmise közvetítés folyt. Már másnap mentek jelenteni, hogy csak én lehettem. A vezető megnézte a beosztást, de akkor látta, hogy aznap nem is voltam szolgálatban. Egy alkalommal dörgött az ég, és a gyerekek maguktól elkezdtek énekelni a „Mennyből az angyal”-t. Azt mondták, hogy én bíztattam őket.

Nagyon aranyos csoportokkal foglalkoztam. 1956 után egyik csendes visszahúzódo kislánynak meghalt az édesanyja. Ragaszkodott hozzám, mindig a szoknyámat fogta. Ha kimentem a mosdóba, akkor megállt az ajtóban, és várta, hogy visszajöjsek. Félt, hogy akit megismert és szeret, megint elveszíti. Az édesapa nem győzött hálálkodni, hogy pártfogoltuk a kislányát.

A gyerekek hálóterme külön helyezkedett el. Egyik este, későn, mozgásra lettem figyelmes. Bementem a szobába, de semmit nem észleltem. Visszamentem, egy idő után megint hallottam a mozgást, mire odaértem, addigra megint teljes nyugalom és csend volt. Ez háromszor megismétlődött, mire negyedszer mentem, akkor végignéztem sorba az ágyakat, és kiderült, hogy az egyik kisgyerek minden alkalommal lekasztott a karácsonyfáról egy-egy szaloncukrot, bevitte az ágyába és ott eszegette” – meséli a kedves emlékeket a nővér.

„Hiába terjesztettek fel jutalomra, a pártnál mindig megakadt a javaslat. 1956. október 23-án szolgálatban voltam, éjszakára hazamentem. 24-én reggel még be tudtam menni, de ott maradtunk ketten hetven gyerekkel, mert a többiek a harcok miatt nem értek be. A konyhában

is két ember dolgozott, addig nem volt gond, amíg a raktár ki nem ürült. Én egészen november 19-ig bent töltöttem a napjaimat.

Egyik délelőtt a harcok miatt nem vittük le az udvarra a gyerekeket, csak a teraszon játszottak. Előbb kész lett az ebéd, ezért üzentem, ebédelhetünk. Fönt a betegszobán is feküdt hat-nyolc gyerek, őket is levittük a földszintre. A Gondviselés rendezte így, mert déli 12-kor, amikor éppen kezdtük az ebédet, egy nagy dörrenést hallottunk, füstfelhő mindenütt, az ablakok kitörték. A gyerekek éppen a levest ették, mikor belövést kaptunk, a felső terasz leszakadt. Mindenki felugrott, sírva rohantak hozzám a gyerekek” – meséli a megdöbbentő eseményeket a nővér.

Az első ijedség után a legnagyobb nehézséget az jelentette, mit csináljunk éjjel a gyerekekkel? Néhány szülő értesült a történetekről, és eljöttek gyerekeikért, de negyven apróságról gondoskodnunk kellett. Az ikervilla szomszéd részében kértünk menedéket, ahol a folyosón matracon elhelyezhettük őket. Egy éjjel ott aludtak, ruhájuk az volt, amit aznap viseltek. Sok telefonálás után a János Kórház bölcsődéjébe el tudtak helyezni minket. Másnap délből a legnagyobb lövöldözések közepette vöröskereszttel megjelölt autóbusszal átmentünk a János Kórházba. Két hetet töltöttünk így az Istenhegyi úton, közben többeket hazavittek, így már csak tizenöten maradtak. Szegények idegileg teljesen kiborultak, minden lövésre felriadtak. Éjjel nem aludtunk, mert mostuk a ruhájukat. A kórház és a főorvos teljes mértékben a segítségünkre sietett, mindennel ellátta minket. Kinyitották a raktárat, amire szükségünk volt, ágyneműt, lepedőt kivihettünk” – emlékszik a nővér az 56-os eseményekre. A harcok elmúltával az óvodában az ablakokat beüvegezték, visszaköltözhetek eredeti helyükre, az élet folytatódott tovább. 1960-ban titokban, a Kelenvölgyi templomban, zárt templomajtók mögött tehette le örök fogadalmát néhány nővértársa és Szunyogh Xavér atya jelenlétében, aki felkészítette őt erre az ünnepélyes alkalomra.

Jácinta nővér 1981-ben egy évig még a Gárdonyi Géza úti óvodában dolgozott, majd 1982-ben ment nyugdíjba. A gyerekektől ezután sem vált el, mert még tíz évet dolgozott a II. kerületi Ady Endre utcai óvodában, nem messze lakásától, melyet 1969-ban sikerült megkapnia. Egy ideig a közeli templomban orgonálást is vállalt, mert az 50-es években sikerült elvégeznie a kántorképzőt.

„1996-ban kerültem Sashalomra, egy ideig a kollégistákkal foglalkoztam, kijártam hitoktatni a Néri Szent Fülöp Általános Iskolába. Most óvodás hittant tartok itt szombatonként a környékbeli családok gyerekeinek. A mi rendünknek az a feladata, hogy Isten szeretetét vigye az emberek közé. Mindig erre figyeltem, hogy Isten szeretetével közeledjek, ezzel a szándékkal teszek mindent, ezt próbáltam tanítványaim és a szülők felé sugározni. A szülők és a kolleganőim is szerettek, sőt csodálkoztak, hogy mindent el tudtok intézni a szülőkkel, soha nem voltak konfliktusaim” – fejezi be kalandos élettörténetét a 87 éves Brath Julianna Jácinta nővér, aki 2009-ben kapta meg a vasdiplomáját, és megünnepelte örök fogadalmának hatvanöt éves évfordulóját.

*

2015. február 18-án Kovács Péter polgármester köszöntötte Brath Julianna Jácinta nővért kilencvenéves születésnapján. A Krisztus Király Zárdában él.⁸

⁸ https://www.facebook.com/pg/www.bp16.hu/photos/?tab=album&album_id=932799383419419

Örültem, hogy megláttam Rómát

Csonka Zsuzsanna Perpétua nővér

„1924. január 5-én, Albertirsán születtem, ahol az Isteni Szeretet Leányainak volt polgári iskolájuk. Megszerettem Valentin nővért, aki Sík Sándor testvére volt. Éreztem a szívemben, hogy nővér szeretnék lenni. Családom nem örült a döntésnek, de mivel látták, hogy kitartok elhatározásom mellett, végül belenyugodtak. 1945-ben léptem be a nővérek svábhegyi rendházába”- kezdi meghívásának történetét Csonka Zsuzsanna.

Huszonegy évesen jelöltként különféle munkákra osztották be őket, kápolnatakarítás vagy folyosósöprögetés volt a feladatuk. 1946-ban történt a beöltözés, amikor megkapták a ruhát és a fátyolt. A noviciátus két éve után 1948-ban következett a fogadalom.

„Ekkor már tudtuk, hogy szétszórátás lesz. A tanítónővérek nem mehettek tanítani, kézimunkázásból próbáltak megélni. 1950. augusztus 14-én este 11-kor megállt három ponyvás teherautó a svábhegyi ház mellett. Gyorsan kellett szedelődzködni, ami a kezünkbe elfért, azt csomagoltuk. Nem tudtuk, merre visznek minket, végül leraktak Máriabesnyőn a Salvator nővérek zárdája mellett.

Ez a ház negyven személy befogadásra épült, és mi akkor százan érkeztünk. Rajtunk kívül még más rendekből is jöttek szerzetesek, összesen háromszázan zsúfolódtunk össze. A termekben szalmát terítettek le, azon aludtunk. Másfél hónapig egy kapucinus atya a kukoricaföldre küldött minket kukoricát törni, hogy valamivel lefoglaljuk magunkat. Szeptember 20-ig voltunk itt, akkor jött a rendelet, hogy mehetünk, amerre akarunk” – idézi föl a szomorú heteket a nővér.

Ezután családoknál dolgozott a háztartásban, főzött, takarított, gyerekre vigyázott, havi 150 Ft-ért. 1954-ig egy épületelem gyárban dolgozott Pesten, és albérletben lakott az Üllői úton. Hat órákor kezdődött a munka a gyárban, de még utána ott kellett volna maradnia szemináriumon, viszont Perpétua nővér mindig hazament. Ez nem tetszett a vezetőségnek, ezért egy év után felmondtak neki. Később egy orvos családhoz került, 400 Ft volt a fizetése. Itt négy szoba takarítása, gyerekfelügyelet, pelenkamosás töltötte ki a napjait.

„Ez a család a Blaha Lujza térnél lakott. Amikor jött az 1956-os forradalom, a pincébe kellett levonulnunk, mert a lakásban kitörték az ablakok. A gyerekekkel aludtunk együtt. Láttam a harcokat. Az orvos édesapa csak pár nap után jött haza, és én végül teljesen kimerültem. Hazamentem a családomhoz egy rövid időre, majd egy évig egy újabb családhoz kerültem háztartási alkalmazottnak, de itt csak takarítanom kellett.”

Ezután a nővér a tartományfőnöknő kérésére Pannonhalmára utazott, ahol szociális otthont tartottak fenn öreg szerzeteseknek. Szükség volt a munkájára, ezért egy évet a konyhán dolgozott, ahol hatalmas fazekakat kellett emelgetni, ami nagyon nehéz munka volt.

„Végül 1960-ban bekerültem a Szolidaritás Háziipari Szövetkezetbe, itt rendelésre gyerekruhákat hímeztünk. Ekkor került sor az örök fogadalmamra, melyet november 21-én, titokban tettem le Szunyogh Xavér atya jelenlétében.

Mivel a „Szoliban” szükségük volt bérelszámolóra, ezért egészen 1979-ben bekövetkezett nyugdíjazásomig evvel foglalkoztam. Mivel szerettem számolni, nem okozott nehézséget a feladat, így időnként a raktárosi teendőket is elláttam.

1980. szeptember 23-án lehetőségem adódott Rómába utazni, ahol a Pápai Magyar Intézetben alkalmazottként dolgoztam. A mindennapos takarítás, mosás, vasalás mellett megismerhettem az Örök Várost, találkozhattam II. János Pál pápával, és arra is emlékszem, amikor 1981-ben megsebesítették. Láttuk a TV-ben, nagyon izgultunk, sokat imádkoztunk érte. 1981. június 27-én jöttünk haza. Nagyon örültem, hogy megláttam Rómát.

Hazajövelelem után György Attila atya lett az új plébános, és elkezdődött az építkezés Sashalmon. Amikor szüleim öregek lettek, bátyám felhozta őket Pestre, és halálukig vele maradtak. A testvérem itt lakik nem messze tőlünk, így minden hónapban kocsival elvisznek, hogy meglátogathassam őt.

1994-ben elkészült a Viola utcai épület, akkor oda mehettünk, mert a Svábhegyet nem kaptuk vissza. Én 2009-ben jöttem ide Sashalomra, ahol próbálom magam hasznossá tenni. A kimosott ruhákat minden héten kivasalom. A szomszéd templomba átjárunk misére, reggel fél 8-kor, és este a litániára, és mivel ráérünk, vasárnap mind a három misére elmegyünk” – fejezi be élettörténetét a nyolcvannyolc éves Perpétua nővér.

*

A 95 éves Perpétua nővér a Krisztus Király Zárdában él.

Jézus Isteni Szívéről Nevezett Karmelita Nővérek

Kiimádkozta a következő hivatást

Bencze Olga Józsa Öt Szent Sebről nevezett Mária Rita karmelita nővér

„Domaházán születtem 1923. február 23-án. Négyen voltunk testvérek. Két fiú és két lány. Édesapám kántortanítóként működött. Meghalt egy gazdag ember a faluban. A család kérte, hogy apám temesse el. Édesanyám könyörgött ne menjen, mert akkor kezdődött a spanyolnátha járvány, és január lévén édesapám sem volt egészséges. Ennek ellenére eltemette az embert. Egy hét múlva meghalt a falu koldusa, egy sánta cigányasszony, aki hozzánk is járt koldulni. Édesanyám nagyon féltette édesapámat, aki azt mondta: *Felkeltem a gazdagnak, felkelek a szegénynek is*. Elment betegen temetni, és harminckilenc évesen a következő halott ő volt” – emlékszik szomorú gyerekkorára Bencze Olga Józsa.

Édesapja testvére Tolna megyében lakott. Ekkor elvitte a kis Olgát, hogy könnyebb legyen a családnak. Édesanyja a postán vállalt munkát, bátyja magántanuló lett az egri gimnáziumban. Később Kecskeméten a tanítók árvaházában nevelkedtek testvéreivel együtt, csak iskolai szünetekben mentek haza. Bencze Olga itt végezte a polgárit, utána háztartási tanfolyam következett, majd bekerült az angolkisasszonyok tanítóképzőjébe Kecskemétre.

„Az egyik tanárnőm azt írta nyáron: *Imádkozhatok-e azért, hogy angolkisasszony legyél?* Én viszont karmelita akartam lenni, mivel Kis Szent Terézt gyerekkorom óta ismertem. De lelkiatyám tanácsára mégsem jelentkeztem oda, hanem a Salvator nővéreknél próbálkoztam. Ebbe a rendbe édesanyám beleegyezése kellett, viszont ő a háború miatt, 1942-ben nem járult hozzá, hogy belépjek. Ezt nagyon szomorúan vettem tudomásul.”

A tanítóképző elvégzése után a községházán kapott munkát, ahol a lakosság-nyilvántartási iratokat kellett rendbe tennie. Akkor indultak a kitelepítések, közben bejöttek az oroszok, és ezért kiadták parancsot, mindent meg kell semmisíteni. A légnyomás kivitte az ablakokat, lementek a pincébe, és ott a sparheltben égette el a szép új nyilvántartást.

„Azokban a nyomorúságos időkben egy szobában aludtunk az postamesternő családjával, a fiúk szalmán, mi ágyban. Az oroszok betelepédtek a postára, mert kellett nekik a telefon. Ekkor huszonhárom éves voltam” – emlékszik a nővér.

A háború végén össze kellett írniuk, milyen kár érte a családokat. Az egyik családnál gyönyörű aszparáguszok álltak a lakásban. Az oltárdíszítésben segédkező Olga kért a virágokból a templomnak, amit tél végére meg is ígértek neki.

„Tavasszal a Szív újságban megjelent egy hirdetés, hogy Jézus Isteni Szívéről Nevezett Karmelbe lehet jelentkezni. Nagyon boldog lettem. Megírtam nekik, szeretnék belépni, de mivel szegények vagyunk, így semmit nem vihetek. Visszaírták, hogy jöhetek, fel vagyok véve. Már felmondtam az állásomat, összekészültem az útra, amikor édesanyám az utolsó héten nagyon megbetegedett. Elbizonytalanodtam, hogy mégsem mehetek. Feltettem magamban, ha kapok aszparáguszt, akkor megyek a kármelbe, mert így bizonyossá válik, hogy a jó Isten akar engem. Ápoltam édesanyámat, és sokat imádkoztam érte, bíztam Kis Terézben. Lassan kezdett lemenni a láza, majd augusztus 13-án elérkezett a belépés napja. Édesanyám azt mondta, az éjféli vonattal megyünk Pestre. Ez 1946-ban történt. Amíg átmentem a sekrestyészhez elbúcsúzni, megérkezett az aszparágusz.

Istenem mehetek a Karmelbe! Köszönöm! Nagyon boldog voltam. Mikor elbúcsúztam, öcsém nem örült döntésemnek. Bátyám azt mondta, többet nézett ki belőlem, hogy így elmenekülök az élet nehézségeitől; a húgom elkísért. Másnap kora hajnalban érkeztünk Pestre. A Déli pályaudvar le volt bombázva, úgy lépkedtünk át a romokon. Hajnalban a Sziklatemplomba mentünk, mert életgyónást szerettem volna végezni, de minden zárva volt. Végre rátaláltunk egy templomra, ahol gyónhattam” – emlékszik a nővér.

Mivel korán volt még, bementek egyik unokatestvérükhöz, ahol ebédet kaptak, lepihentek. Késő délután indultak el villamossal Kőbányára az anyaházba.

„Becsöngettem a Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelba. Kinyílt az ajtó, a tartományfőnöknő jött egy bárányhimlős kisgyerekkel a karján, aki odabújt hozzá. Ekkor belém hasított a gondolat: *Te is meg tudod csinálni ilyen szeretettel? Megsegítelek, bátorság!* – jött a belső hang.

Legnagyobb meglepetésünkre édesanyám egyik unokatestvérével találkoztunk, aki szintén itt volt szerzetesnővér, ő lett a novícia – mesternőm. Ekkor láttam mekkora a Jó Isten gondviselése. Ezekben a háborús időkben én voltam az első jelölt, és azt mondták, a következőt nekem kell kiimádkoznom. Másnap jelentkezett az új jelölt, néhány hét múlva jött még egy lány.”

Napirendjüket kitöltötte a sok elmélkedés és ima, ismerkedés. Ötkor keltek, utána mise, majd reggeli következett. Az egész napot a jó Istennel töltötték, mindent érte, vele, neki tettek. Ketten a konyhán dolgoztak, takarítottak, mosogattak, rendet raktak. Bencze Olga ősszel Hevesre került a fiúotthonba, ahol a gondozottakat kellett felkészítenie a másnapi iskolára. Sokan közülük árvák voltak, ők az egész évet ott töltötték, egyeseket iskolai szünetre hazavittek.

„Ezután Berhidára küldtek, ahol óvodáskorú árvák és szegény sorsú gyerekek éltek, akik nem tudtak fizetni az ellátásért. Aki nem volt otthona, az még nagylányként is ott élt tizennyolc-húsz évesen. Tisztelet és szeretet áradt felénk a gyerekek részéről.

Ősszel megkaptuk a jelöltruhát, majd a gallért, és egy év múlva, 1948-ban eljött a beöltözés és a fogadalomtétel ideje. Nálunk háromszor egy évre, majd utána két évre következik az örökfogadalom, ami nekem 1953-ban történt.

A rendnek nyolc háza volt, köztük Hevesen, Gyónon, Pesterzsébeten, Újpesten, Lőrincen. Amikor bekövetkezett az államosítás, elvették tőlünk a nagy gyerekeket. Mikor el kellett menniük, nagyon sírtak, az egyik futott utánam, hogy ő öngyilkos lesz, ha elviszik a nővért. Az iskolások helyett száz kis csecsemőt kaptunk. Mivel a zárdánkat is államosították, onnan ki kellett jönnünk, a kórház kápolnáját rendezték be nekünk hálósobának. Ott aludtunk a picikkel, ha sírtak, vagy éjjel segíteni kellett, felkelünk, feltettük a fátyolt, ők kedves nővérnek szólítottak minket. Eleinte semmi támogatást nem kaptunk az államtól, külföldről küldtek ruhákat, élelmiszert. Néhány jótévő megszánt minket, ebből éltünk, de mindig éreztük a Gondviselés jóságát.

Olyan gyerekek kerültek szárnyaink alá, akiket szüleik betegségük vagy nyomorúságos körülményeik miatt nem tudtak nevelni. Idővel kijöttek a minisztériumból, és nézték, miből

élünk. Csodálkozva látták, hogy csak adakozásból. Javaslatukra elvégeztünk egy csecsemőgondozó tanfolyamot, így meglett a szakképesítésünk.

1950-ben le kellett vennünk a szerzetesi ruhát, ezután a gyerekek nem ismertek meg minket. Amikor az egyik kicsi éjjel felsírt, és odamentem hozzá civilben, kiabált: *Nem te, nem te!*

Kedves nővér gyere!

Később a plébánián kaptunk ideiglenesen szállást, idehozták a kápolna egész berendezését.

Aki utánam lépett be jelöltnek, kereskedelmi iskolát végzett, ő az irodán dolgozott. Az egyik szerzetesnővér, aki gondnok volt Berhidán, ő lett a főszakács. Száz kicsinek és a felnőtteknek főzött a konyhán. Dolgoztunk a kertben, a mosóban, az osztályokon is. *(Osztályoknak hívták a termeket, ahol éltek a gyerekek)*

Visegrádon élt egy plébános atya, aki kiskorában a mi gondozottunk volt, és később pap lett. Az ő jóvoltából találtunk lakást több nővértársunknak. A novíciamesternő, Predl M. Irén nővér és egyik jelölttársam oda mentek lakni.

Berhidán egy kis ideig családoknál tudtunk elhelyezkedni. Amikor már kaptunk fizetést, felvettünk OTP kölcsönt, és építettünk két kis házat egymás mellett egy kertben.

Segédkeztünk az építkezésnél, hordtuk a téglát, így sokat megspóroltunk. Amikor elkészült a ház öt – öt nővér költözött be a két házba. Többen közülük már öregek voltak, őket gondoztuk. Az egyik szobát kápolnának rendeztük be, és megtartottuk a szegénységet.

A fogadalmas társam 1953 augusztusában leutazott Visegrádra, ahol a tartományfőnöknő és a helyettese, Irén nővér élt. A szobájukban civilben tette le az örökfogadalmat. Ekkor vele üzent a főnöknő, hogy menjek én is, mert lehettem a fogadalmat. Másnap szabadságot vettem ki, busszal leutaztam Visegrádra, és én is örökre elköteleztem magam Istennek. Ruhát természetesen nem kaphattam, mert mindez titokban történt, de én mégis boldogan futottam a busz után, hiszen másnap már dolgozni kellett mennem. Ez augusztus 16-án történt. A szétszórátás alatt tartottuk egymással a kapcsolatot, Irén nővér sokszor eljött hozzánk lelki beszélgetésre” – emlékszik a szétszórátás éveire Rita nővér.

Később elvégezett egy pénzügyi és könyvelési tanfolyamot Veszprémben, mert szükség volt könyvelőre az irodában. Ezután már nem a gyerekek között teltek a napjai, hanem az adminisztráció lett a feladata. Innen ment nyugdíjba 1981-ben, de közben egyházi feladatokat is elvállalt, díszítette a berhidai templomot; ahol lehetett, segített. A városban mindenki ismerte őket, tudják, hogy bántak a gyerekekkel. Több gondozottal leveleztek, mindenki hálás a munkájukért.

„Amikor fogadalmam huszonöt éves jubileumát ünnepeltem, sikerült eljutnom Hollandiába az ottani nővéreinkhez. A régi szerzetesi ruhát vittem magammal, amin ők csodálkoztak. Elmondtam nekik, hogy nálunk civilben lehet csak járni, és ekkor az egyik rendtársam varrt mindenkinek egy új habitust.

1990-ben két nővér jött el Horvátországból meglátogatni a nővéreket. Közülük az egyik a jelenlegi tartományfőnöknő: Horvat M. Vjekoslava. M. Katalin Irén nővér két testvérével élt a szétszórátás alatt Gyenesdiáson, ahol 1992 – ben külföldi nővérek segítségével felépült egy új kolostor. A berendezések nagy részét is külföldről kapták. Tizenkét nővér jött ekkor vissza, köztük Rita nővér is.

A Szent József Öregotthon egy ideig idős hölgyeknek is biztosított szállást és ellátást, de ahogy múlt az idő, a nővérek már nem tudtak senkit sem ellátni.

„Nagyon örültünk, mikor újra felvehettük a szerzetesi ruhát. Én itt élek most Gyenesdiáson, egy tolókoksis rendtársamat gondozom. Az édes Jézusra figyeltem egész életemben, a menyasszonya vagyok. Sokszor éreztem a jó Isten szeretetét és gondviselését, igyekszem megmenteni a lelkeket úgy, hogy áldozatot hozok, elfogadom az öregség nehézségeit” – fejezi be élettörténetét Őt Szent Sebről nevezett Mária Rita nővér.

(Jézus Isteni Szívéről Nevezett Kármelita Nővérek hivatása: szemlélődő imaélet, karitatív szolgálattal.)

*

Rita nővér 2012. szeptember 13-án költözött haza a Mennyei Atya házába.

Jézus Szíve Nővérek Társasága (A rend korábbi neve: Jézus Szíve Népleányai)

Nem kapott fizetésemelést, mert templomba járt

Fehér Ida testvér

„Két hónapos voltam, amikor Újpestre költöztünk, mert akkor éppen elcsatolták Magyarországtól Bácskát. Apám szabómester volt, mindig vissza akart menni a szülőföldre. 1941-ben felszabadult Bácska, hazamentünk, akkor hét éves voltam. 1945-ben egy este jöttek a hatóságok, és egy szál ruhában kiraktak minket a lakásból negyven másik családdal. Egy féltestvérem volt édesapám első házasságából, ő is velünk élt. Tizenegy évesen gyalog jöttünk Ceglédre Dunakesziig. A háborúból szerencsére csak a repülőgépeket láttuk, de ott nem volt harc” – meséli a gyerekkori hányattatásokat Ida testvér.

Édesanyja nyolcgyerekes családból származott, és mivel egyik testvére Dunakeszin cukrászként működött, oda mentek lakni. Negyediktől a Kalocsai Iskolanővérekhez járt, és már akkor gondolkozott azon, hogy szerzetes lesz.

„Az elsőáldozáskor is nagy öröm töltött el, a templomban mindig jól éreztem magam. Amikor vártam Isten hívását, mindig megbeszéltem a Szűz Anyával. Nyolcadik osztályban egy jezsuita atya így kezdte a lelkigyakorlatát: *Mit akar Isten? Azt akarom én is!* Akkor ez nekem megtetszett, és feltettem magamban, hogy Isten akaratát keresem, és megteszem egész életemben. De ezt nem könnyű megtalálni, nálam elég sokáig tartott.

Óvónőképzőbe jártam három évig, de akkor ez az iskola nem adott érettségit, így még két évet tanultam, hogy meglegyen a középfokú végzettségem. A legrosszabb időben jártam iskolába, azt a tanárt, aki a régi módszer szerint tanította a történelmet, elküldték, és jött egy másik, aki csak az ember származásáról beszélt, meg arról, hogy alakult ki a marxista ideológia.

Azért lettem óvónő, mert megsajnáltam azokat a síró gyerekeket, akiket kora reggel az apukájuk rohanva vitt az óvodába. Az édesanyjukat szerettem volna pótolni” – vallja a testvér.

1952-ben Vácra került óvónőnek, ahol nagyon vallásos emberek laktak. Első évben imádkozott a gyerekekkel, a szülők örültek ennek, de később abba kellett hagynia, mert feljelentették.

„Három év múlva jöttem Dunakeszire az itteni óvodába. Akkor még egy olyan vezető volt, aki nem bánta, ha munka után a szegényebb gyerekek ott maradtak. Azokkal külön foglalkoztam, együtt imádkoztunk.

Később egy kommunista vezető vette át az óvoda irányítását. Ki volt adva a pedagógusoknak, hogy *Isten nincs, így kell nevelni a gyerekeket!* Belőlem is kommunistát akart csinálni, de én ezt természetesen nem engedtem.

Még karácsony előtt történt, hogy a vezető kijött az öltözőbe, amikor reggel hozták a gyerekeket, és figyelte a szülőket, miről beszélgetnek. Ha azt hallotta, hogy a szülő mondja a gyereknek, hogy *Jön a Jézuska*, akkor rászólt: *Kedves apuka, mi azt mondjuk, hogy nincs Jézuska, kérem, hogy a szülők is ezt tegyék meg, mert akkor kettős nevelést kap a gyerek.* Egyik alkalommal egy karakán szülő bátran visszaszólt neki: *Hogy én otthon mit mondok a gyerekeknek, ahhoz senkinek semmi köze. Azt mondok, amit én akarok, és én azt mondom, hogy van Jézuska!*

Nekünk karácsonykor *fenyőünnepet* kellett tartani. Feldíszítettük a fát, és különböző népi énekeket tanítottunk a gyerekeknek. Egyszer, mielőtt meggyújtottuk volna a gyertyákat, az egyik gyerek magától elkezdte énekelni a „Mennyből az angyal”-t. Az összes óvónő olyan áhítattal hallgatta, szerencsére a vezető nem hallotta.

A csoportomban minden gyerek hitt Jézusban, én hagytam, hogy egymás közt beszéljenek erről, hiszen a szülők így tanították őket. A kolleganőmnek a férje munkásor volt, ezért neki úgy kellett tanítania a gyerekét, hogy *nincs Jézuska*. Egyik nap komoly vita alakult ki a gyerekek között erről a témáról. Valahogy meg kellett oldanom, nem akartam, hogy ebből baj legyen. Azzal nyugtattam meg őket: *A ti apukátok ismeri Jézust, mert jártok templomba. De Zsolti apukája nem ismeri Őt, mert nem járnak templomba*-zártam le a vitát. Ettől megnyugodtak a gyerekek.

Másik alkalommal sétáltunk, és egy kökeresztet láttak meg az úton. Az egyik apróság megjegyezte: *ott van Jézus*. A másik gyerek visszaszólt: *Nincs Jézus, meghalt a Jézus!* Mire egy református társa megszólalt: *Jó, jó meghalt, de föltámadt!*” - meséli mosolyogva az óvodában történt kedves emlékeket Ida testvér.

1966-ban egy rokonán keresztül ismerkedett meg a Jézus Szíve Népleányai Társaságával és Súlyomváry Jolánnal lépett kapcsolatba. Amikor megismerte a rend karizmáját, hogy régen a szegény dolgozók gyerekeivel foglalkoztak, nagyon megtetszett neki a társaság programja. „Az első lelkigyakorlaton kiderült, hogy ide hívott az Úr, nagyon boldog voltam. Már otthon éreztem magam náluk, mert a legnehezebb időkben mindazzal foglalkoztam, ami igazából a rend hivatása. Az alapítónknak az a gondolata, hogy *ott legyünk az emberek között*, lehetővé teszi, hogy a társaság tagjai ne csak közösségben éljenek, hanem egyesek otthon lakjanak. Ezáltal megtapasztaltam, hogy közelebb kerülhetünk az emberekhez.

1970-ben tettem első esküt titokban, az Erzsébet körúton, egy testvér lakásán, az előljáró jelenlétében. A társaság szellemét, lelkiségét a Margit-szigeten való találkozások alkalmával vettem át, vagy valamelyik testvér lakásán bujkálva ismertem meg. Ezért csak négy év után tehettem le az első esküt, mert hosszabb idő kellett a tanulásra, de szép és izgalmas időszakként éltem meg. Az örök esküre 1988-ban került sor” – meséli tovább az elköteleződés éveit Ida testvér.

Az óvoda vezetője rá akarta venni őt, ne járjon Dunakeszin templomba. Fehér Ida kitartott hite mellett:

„*Én a templomba járásról nem mondok le, küldjete el más állásba!* -válaszolta. De nem tudtak elküldeni, mert a szülők ismertek és szerettek. Tudtam, melyik szülő vallásos, és tartottam velük a kapcsolatot. Soha nem kaphattam fizetésemelést, mindig az enyém volt a legkevesebb bér. Viszont nagyon szépen tudtam dolgozni, hitünket terjeszteni az emberek között.

Szabályunknak megfelelően minden évben részt vettünk egy nyolc napos lelki gyakorlaton. Azokban a nehéz időkben is sikerült megoldanunk, hogy egy-egy testvérhez mindig el tudtunk menni. Sokfelé jártunk az országban, mindig vállalta valaki, hogy ellát bennünket, ott alhattunk nála. Annyira titokban kellett tartani ezeket az összejöveteleket, hogy még a szüleim sem tudták, hova megyek.”

Szülei megértették döntését, mert látták, hogy boldog. 1982-ben lehetősége adódott az akkor induló hitoktató tanfolyamra beiratkozni. Miután befejezte, éppen nyugdíjba ment, és így a plébánián elkezdhette a hitoktatást. Nagy örömmel tanította azokat a gyerekeket, akik hozzá jártak pár évvel azelőtt óvodába.

„A 80-as évek vége felé felmerült a gondolat, hogy jó lenne a fiatalokat a plébánián összefogni. A Szent Mihály templomba összehívtuk őket, és gitáros misét szerveztünk számukra. Amikor ide költözött Dunakeszire néhány elkötelezett fiatal házaspár, kéthetente összejöttek vasárnap délután a gyerekekkel együtt. Később elindítottak egy újságot a gyerekeknek, melybe rövidesen bekapcsolódott Sajgó Szabolcs SJ atya. Ezek az összejövetelek váltak a most már országsszerte ismert Szentjánosbogár tábor bölcsőjévé. Eleinte mentem velük, én a kisebbek felügyeletét vállaltam. Népi és különböző mozgásos játékokkal kötöttük le az apróságokat.

2006-tól már nem vállaltam hitoktatást, átadtam a fiataloknak. Az utóbbi években a velem egykorú nagyszülőkkel beszélgetek, csoportokat szervezek számukra. Akik fiatalon nem gyakorolhatták vallásukat, sokan templomba sem mertek elmenni, esetleg eltávolodtak Istentől, most újra megtalálták Őt. Nagyon nehéz nekik, hogy gyerekeiket nem tudták vallásosan nevelni, mert az iskola Isten ellen nevelte őket. A kéthetenkénti összejövetelek alkalmával lelki támaszra találhatnak bennem.

Minden évben elmegyek a társaság lelki gyakorlatára, és hazajöve megosztom velük mindazt, amit hallottam. A szomszédok is velem beszélnek meg a nehézségeiket, bármikor jöhetnek hozzám. Sok a lelki sérült ember, akik rászorulnak a segítségre. Aki súlyos beteg, annak is szüksége van a vigasztalásra. Szerencsére a derű, a belső béke, a nyugalom most is megvan bennem.

A Tahiban lévő lelkiismereti központunkban gyermeküket egyedül nevelő szülőknek tartunk lelki gyakorlatot. Ilyenkor odamegyek vigyázni a gyerekekre. Szerencsére sokan visszatérnek Istenhez, újra járnak templomba. Sok fiatal a Bogár- táboron keresztül találja meg Istent” – osztja meg Ida testvér az utóbbi években átélt élményeit.

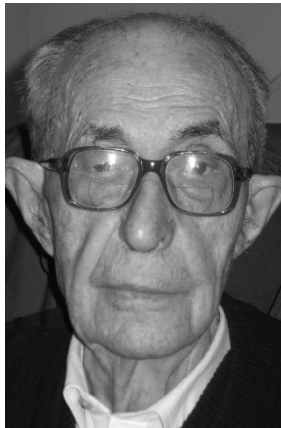
*

Ida testvér 2015 novemberétől Pécelen, a Jézus Szíves Társasága Idősek Otthonában él.

Jézus Társasága

Brazíliában tanított pszichológiát

Benkő Antal jezsuita szerzetes

„Pakson születtem 1920-ban. Gyerekkoromban a káplánunk megtanított arra, hogy ha a templom be van zárva, azért a rács elé bemehetünk imádkozni. Ezt megfogadtam és rendszeresen betértem egy –egy fohászra, amelyek szép élményként maradtak meg bennem. Mivel városunkban akkor még nem volt gimnázium, szüleim Pécsre, a jezsuitákhoz küldtek tanulni. Tizenhét évesen, az évi lelkigyakorlat során gondolkoztam el azon, mi is legyek? Akkor rádöbbsentem, hogy a jó Isten jezsuitának hív. Szüleim elfogadták döntésemet, és érettségi után 1938-ban be is léptem a rendbe” – emlékszik meghívására Benkő Antal. A noviciátust a budai Manrézában töltötte, majd három év bölcseleti kiképzés következett Kassán. Ezután folytatnia kellett volna a teológiát Szegeden, de október 8-án két nappal az oroszok bevonulása előtt a rendi előjáró hazaküldte a fiatalokat. Attól félt, hogy ha sok szerzetes papnövendéket együtt találhatnak, talán elhurcolják őket.

„Ekkor hazajöttem szüleimhez, ott vészeltem át a háborút. 1945 márciusában hírek jöttek Kalocsáról, hogy Szegeden már ismét működik a jezsuita teológiai főiskola. Tehát visszamentem Szegedre. 1946 tavaszán ott kaptam rendi előjárómtól egy levelet, hogy menjek külföldre tanulni. 1946 őszén tíz fiatal jezsuitát: három papot, négy teológust és három filozófust – küldtek ki Rómába azzal a szándékkal, hogy a tanulmányok befejezése után jöjünk haza, és itt tanítsunk a rendi főiskolán.

Bár volt útlevelünk, de nem volt benne olasz vízum, azaz kiutazási engedély. Így a szökést választottuk: kettes-hármas csoportokban „átsétáltunk” a határon. Én Kőszegen szálltam meg egy társammal a verbita atyáknál, mások Fertőszentmiklóson éjszakáztak. Másnap reggel egy testvér kikísért a hegy oldalára, és megmutatta, hogy ott az orosz őrség, arra kell vigyáznunk. Abban az időben még nem volt kiépítve a vasfüggöny, így sikerült minden probléma nélkül átjutnunk. Utána hamar elértünk Bécsbe, onnan Innsbruckba utaztunk vonattal, és ott megvártuk, amíg megjött a beutazási vízum Olaszországba.

Három hét múlva már Rómában találtuk magunkat, ahol a Pápai Gergely Egyetemre iratkoztam be teológiai tanulmányaim folytatására. Ott latinul folyt a tanítás. Szabadidőnkben bejártuk a várost, így megismerhettem az Örök Város nevezetességeit. 1947-ben pappá szenteltek Rómában. 1948-ban befejeztem teológiai tanulmányaimat, de akkor az itthoni politikai helyzet miatt nem volt ajánlatos hazajönni. Egyébként is előjáróim azt kívánták,

hogy még egy évig rendi tanulmányokat végezzek Németországban, utána pedig ugyanott pszichológiát tanuljak. Közben 1949 elején megszakadt a kapcsolat a magyar rendi előjárókkal, és Rómából egy holland atyára bízta a már külföldön tartózkodó fiatal magyar jezsuiták gondozását. Ő pedig átküldött Belgiumba, hogy a Leuveni Egyetemen tanuljak pszichológiát” – emlékszik egyetemi éveire az atya.

Benkő Antal 1954 tavaszán doktorált pszichológiából, ezután kiküldték Brazíliába. Ezekben az években egy tucat fiatal magyar jezsuitát küldtek Dél-Amerikába, Antal atya huszonegy évet töltött a föld másik felén.

„Brazíliában portugálul beszélnek, de én akkor még nem beszéltem a nyelvet. Így a brazil jezsuiták főiskolájára kerültem Nova Friburgoba, ahol latinul tanítottam a pszichológiát, a gyakorlati pszichológiát pedig franciául. Itt három évet töltöttem, és mivel ekkorra már jól megtanultam portugálul, elküldtek Rio de Janeiróba a Pápai Katolikus Egyetemre, ahol főleg pszichológiát tanítottam csaknem tizenhét éven át. Ennek az egyetemnek az 1950-es években alig pár ezer rendes hallgatója volt; ma a számuk kb. tizennégyezer, és Brazília egyik legjobb egyetemének tekintik. A pszichológia-oktatás Brazíliában csak az ötvenes évek elején kezdődött, nekem kellett megszervezni a tanmenetet és a gyakorlatokat. Ennek érdekében elküldtek fél évre az USA-ba tanulmányozni az ottani oktatást. Először harminc, később ötven, majd már száz hallgatóm volt egy-egy évfolyamban – nagyrészt lányok. A brazilok eleve nek és jó kedvűek, megszerettem őket, igyekeztem beilleszkedni környezetembe.”

A jezsuita rendházban tizenöt-húsz szerzetes élt, akik az egyetemen dolgoztak. Bár az ország lakosainak nagy többsége katolikus, igen nagy a paphiány. Egyetemünk Rio de Janeiroban olyan plébánia területén fekszik, amelynek egyetlen papja harminc-negyvenezer lakost lát el. Így mi is rendszeresen kisegítettünk. Néhány éven át hétköznap is két helyen mondtam szentmisét. Az egyetemnek is volt kápolnája, ott is tevékenykedtem.

1965-ben tanárihiány mutatkozott az ország új – 1960-ban megnyílt fővárosában – Brazíliában. Felkértek kisegítésre, ezt egy fél évre vállaltam. Szombaton felültem a Rio de Janeiróból Brazíliába induló repülőgépre, hétfőn megtartottam a négy-öt előadást, és este visszajöttem” – meséli az egyetemi tanári éveket az atya.

Az 50-es években azt hitte, már soha nem tud hazajönni Magyarországra. A forradalom híreről hallott, de ott nem volt annyira szó a magyar életről. Családjával levelezés útján rendszeresen tartotta a kapcsolatot. 1966-ban egy magyar származású barátja hazalátogatott, és ekkor ő is tervbe vette, talán sikerül a közeljövőben neki is hazajönnie.

„1967-ben átküldtek Spanyolországba egy kongresszusra, akkor az előjáró megengedte, hogy meglátogassam édesanyámat. Ezek után már könnyebb lett a helyzet: két-három évente át kellett jönnöm Európába az egyetem miatt, s akkor hazalátogattam.

1975-ben beteg lettem, áthelyeztek Ausztriába. Klagenfurtba kerültem, ahol volt tanárom P. Öry, a Szolgálat c. folyóiratot szerkesztette. Mellé kerültem segédnek, majd P. Öry halála után, 1984-ben átvettem a helyét. Összesen tizenhárom évet dolgoztam itt. A folyóiratnál és könyvkiadásnál segítettünk, és lelkigyakorlatokat szerveztünk. A Szolgálat c. folyóirat nem csak a külföldre szakadt papoknak, szerzeteseknek és lelkileg igényesebb világi hívek számára készült, hanem – a 70-es évek végétől 3000 példányt sikerült legalisan negyedévente Magyarországra juttatnunk. Először a holland származású „Speck páter”, P. Werenfried premontrei szerzetes kezdett segélyeket gyűjteni a keleti államok részére, nagyrészt ő finanszírozta a folyóirat kiadását, de voltak mások is, akik támogatták a folyóiratot.

Klagenfurt után Bécsbe kerültem, mert áthelyezték a szerkesztőséget. 1988-ban pedig a Bécsben berendezett burgenlandi szemináriumba küldtek, ahol négy évig mintegy harminc kispapnak voltam a spirituálisa, lelki-igazgatója. Bécsben 1991-ben visszakaptam a magyar útlevelemet. A 80-as évek végén P. Nagy Ferenc átvette a Szolgálat szerkesztését, majd P. Szabó Ferenc átalakította a folyóiratot, és Távlatok címen Budapestre helyezte át. 1992-től

1996-ig újból Rómába küldtek, a Vatikáni Rádió magyar tagozata műsorainak szerkesztésével bíztak meg.

1996-ban költöztem haza. Itt is tanítottam pszichológiát a Központi Szemináriumban, a piaristák Teológiai Főiskoláján, majd a piliscsabai Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. Közben egy évet Pécsett, majd pedig a budapesti Központi Papnevelő Intézetben voltam spirituális. Ezen felül rendszeresen kisegítettem a lelkipásztorkodásban és lelkigyakorlatok vezetésében.

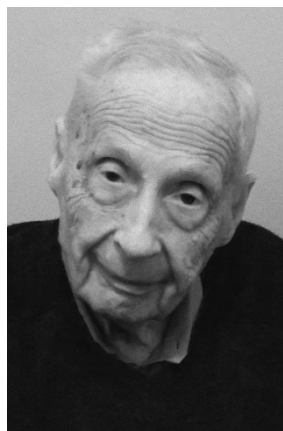
Három évvel ezelőtt még tanítottam, de 2009 novemberében csonttritkulást állapítottak meg. Akkor hoztak ide Pilisvörösvárra a Szent Erzsébet Otthonba” – fejezi be mozgalmas élete összefoglalóját a kilencvenkét éves Benkő Antal atya, aki hat nyelven – franciául, portugálul, németül, olaszul, latinul és angolul is jól beszél.

*

Benkő Antalt 2013. november 24-én, Krisztus király ünnepén a Mennyei Atya magához szólította.

Éveken át harangozóként működött

Hevenesi János jezsuita szerzetes

„1919. szeptember 5-én születtem Érden. Heten voltunk testvérek, én vagyok a legkisebb. Érd akkor egy kis falucska volt, ahol édesapám gazdatisztként szolgált. Később felköltöztünk Budapestre, és a Budai Szent Imre Gimnázium tanulója lettem. Érettségi után éreztem a hívást a szerzetesi életre, és bár nagyon szerettem a cisztereket, mégis a jezsuita rendet választottam. Ebben a döntésben az is befolyásolt, hogy egyik bátyám szintén jezsuita volt. A Manrézában töltöttem a noviciátus két évét, ahol tizenketten éltünk. A harmadik évben rendi képzést kaptunk, melynek keretén belül retorikát, franciát, latint, németet tanultunk. Ezután átkerültünk Kassára, a Bölcséleti Főiskolára. Három évet töltöttem itt, onnan kaptam a megbízást a Kalocsai Gimnázium és Kollégium magiszteri feladatára.

1944 őszén felkerültem Szegedre az ottani Hittudományi Főiskolára. Alig kezdődött el a tanév, amikor közeledtek az oroszok, és a Szentszék utasítást adott, hogy mindenki hagyja el a szemináriumot. Mivel veszprémi rokonaim nyugatra távoztak, hozzájuk nem mehettem, ezért egykori számtan- fizika tanárom, *Endrédy Vendel*, az akkori zirci apát fogadott be. Következő év márciusában vissza tudtunk menni Szegedre, ahol befejeztem a tanulmányaimat, és 1947 júniusában pappá szenteltek Szegeden” – meséli Hevenesi János atya.

Utána még egy év teológia következett, de vasárnaponként kijárt a környező tanyavilágba misézni és gyóntatni. Következő évben felkerült pestre a Manrézába, ahol az épület másik része férfiak számára lelkigyakorlatos házként működött.

1950-ben a Jézus Szíve körmenet utáni napon késő este beállított öt pótkocsis teherautó.

Jöttek az emberek, és lecipelték az ágyakat és minden más berendezést, felrakták a teherautókra. Megkaptuk mi is a parancsot, mindenki üljön fel az egyik járműre! Vácra vittek minket. Amikor odaértünk, megálltunk a Váci Szeminárium előtt. Kijött a rektor, és közölték vele, hogy ide kell elraktározni a hozott holmikat. Akkor már valószínű tudták, hogy a Dunántúlról kitelepített idős, beteg apácát itt fogják elszállásolni. A kispapok még együtt voltak, az ő segítségükkel a folyosón helyezték el a bútorokat.

Rövid időt töltöttem Vácott, mert a rendfőnök Budapestre küldött, ahol még együtt éltek a szerzetesek. Itt szolgáltam a templomot, és mi is vártuk a felosztatást. A Manréza elöljárója kérésére körbejártam a Soroksári Esperesi Kerületet, és tájékoztattam az atyákat arról, hogy ne jöjjenek lelkigyakorlatra, mert nincs már Manréza. Fontosabb személyes tárgyaimat szerencsére bátyámnál el tudtam helyezni, majd hamarosan kaptam egy megbízatást Tengelic nevű községbe, ahol a plébánost helyettesítettem betegszabadsága miatt. Miután a plébános

visszajött, a pécsi püspök a Tolna megyei Medina községbe küldött, ahol addig még soha nem volt pap. Itt egy idős házaspárnál laktam.

„Egyik délután a falu párttitkára szólt: *Tisztelendő úr, holnap békepapi gyűlés lesz!* Azt válaszoltam neki: *Jaj de jó, hogy szólt, köszönöm!* Másnap kora reggel kimentem a közeli dombra, és ott végignézttem egy gyönyörű júniusi napfölkeltét, így úsztam meg a gyűlésen való részvételt.

Ennek az lett az eredménye, hogy december 31 – e után már nem működhettem itt.

Bementem a szekszárdi plébánia, hogy munkát kapjak. A plébános örömmel fogadott, mert előző nap mondott fel a harangozója. Így 1952 január elsejével harangozó lettem. A templom melletti téren volt egy piac. Pénteken mindig a kórust kellett kitakarítanom. Amikor egyik alkalommal felmentem, akkor megállított egy piaci kofa: *Kedves fiatalember, mondja, maga tanul? Nem lehetne pap magából?* Ekkor megmondtam neki: *köszönöm, pap vagyok, de az állam eltiltott a működéstől.* Ő csodálkozott, hogy ilyen is van. Egyszerű falusi ember lévén nem hallott ezekről a dolgokról.

1956 januárjától dolgoztam itt, de állandóan békegyűlésekre invitáltak, ezért hamarosan elmentem egy dunántúli faluba szintén harangozónak. Ott 1957 januárjáig szolgáltam, míg vissza nem hívtak Szekszárdra. Egyik paptársam az Egyházügyi Hivatalnál elintézte, hogy működhessek papként, és hitoktathattam. Csak a következő év júniusáig végezhettem a papi szolgálatot, mert az ávós hivatott és közölte: *Nagyon sajnálom, magát feljelentették.*

Ráckeresztúrra kerültem ismét harangozónak, de ekkor tüdőbeteg lettem” – folytatja az atya a hányattatások sorát.

1961-ben Csákvárra került a tüdőszanatóriumba. Első napokban azon gondolkodott, hogy lenne lehetősége misézni. Megtudta, hogy a szomszéd osztályon idős beteg apácák fekszenek. A helyi plébános bejárt őket naponta áldoztatni, de ezért sok atrocitás érte őt a többi ott fekvő betegek részéről. A szerzetesnővérek csak vasárnap hallgathattak szentmisét a plébános jóvoltából.

„Elmentem az igazgatóhoz, és engedélyt kértem arra, hogy misézhessek az apácáknak a szobájukban, mert akkor nem kéne a plébános atyának ide járni és „bosszantani” az itteni betegeket. Az igazgató beleegyezett, így minden nap misézhettem.

Márciusban kilátásba helyeztek egy tüdőoperációt, amit majd a János kórházban végeznek el. Felajánlották, hogy a vizsgálatot itt megcsinálják. Valamilyen anyagot spricceltek a tüdőmbe a röntgenvizsgálathoz, mely után nem volt szabad köhögnöm. Ennek ellenére mégis köhögési roham jött rám. Kiküldtek, és akkor vették észre, hogy az anyag, amit beadtak, már romlott volt. Végül mégsem kellett műtétre mennem, közölték, meggyógyulok úgy is.”

A rend közbenjárására a Pannonhalmi Papi Egyházi Szociális Otthonba került. Itt akadály nélkül végezhettem a papi teendőit, hiszen sokfelé hívták. 1956-ban jelent meg Rómában egy pápai körlevél Jézus Szíve tiszteletéről.

„Egy paptársammal lefordítottuk, magyarázó jegyzeteket készítettünk hozzá, és a Szent István Társulat kiadta. Megjelent még egy imákat és beszédvázlatokat tartalmazó füzet, valamint lefordítottam Szent Colonbiére Kolos SJ. életrajzát, ami szintén napvilágot látott.” Közben kissé enyhült az állam és egyház viszonya, jezsuita bátyja javaslatára útlevelekérelmet adott be két hétre Ausztriába. Legnagyobb meglepetésére két évre Európára adták meg az engedélyt. János atya – kihasználva a lehetőséget – meglátogatta a külföldi jezsuita rendházakat. Kint élő magyar rendtársai körbevitték, járt Ausztriában, Münchenben, Párizsban, Brüsszelben, Hollandiában, Rómában.

„Klagenfurtban szerkesztették akkoriban papok számára a *Szolgálat* c. magyar nyelvű újságot, melyet a hatóságok beengedtek Magyarországra azzal a feltétellel, hogy csak lelki dolgokról lehet benne írni, politikai irányzatú cikkekről nem. Hosszabb ideig az itteni szerkesztőségben segédkeztem, de egyik nap rosszul lettem. Két orvos is megvizsgált, de nem talált semmi kórosat. Ekkor úgy gondoltam, betegen nem lehetek más terhére, így

hazajöttem. Egy itthoni orvos végzettségű rendtársam, állapította meg, hogy alacsony a vérnyomásom. Gyógyszert kaptam, és hamarosan jobban lettem.

Hazajövetelem után be kellett vinni az útlevelet a rendőrségre. Akkor tudatosult bennem, hogy minden további ország belépése előtt a követségen kellett volna engedélyt kérnem, de ez akkor nem történt meg. Bementem, két úr ült az ablaknál, mikor átadtam az iratot, kérdezték: *Hogy lehet, hogy ilyen sokáig távol volt?* Én szemrebbenés nélkül megfeleltem nekik: *Nem csak távol voltam, ráadásul még engedély nélkül jártam több európai országban. De úgy érzem, nem ártottam a magyar államnak, mert Pannónhalmán teljes ellátást kapok és minden hónapban 100 Ft-ot. Ezeket kintlétem alatt mind nem kaptam meg, az állam megtartotta a magának.* Erre nem tudtak mit mondani, mert nem tagadtam le semmit. Abban az időben volt Rómában a rendi nagygyűlés. Meggyanúsítottak azzal, hogy az itteni tartományfőnök odaküldött. De az útlevelemben lévő dátum alapján utána tudtam nézni, mikor tartózkodtam Rómában, és a rendi gyűlést nem akkor tartották.

Arról is faggattak, hogy a gyűlésen miért egy itt élő jezsuitát választottak asszisztensnek, hogy a kinti magyarok előjárója legyen? Erre is megválaszoltam nekik: *Varga Andor atya beosztása azért következett be, mert alig van olyan földrész, ahol ne lenne magyar. Ő kötelességének tartotta, hogy felkeresse ezeket az atyákat, annál is inkább, mivel őt nyelvet tökéletesen beszél, így sokat tud tenni az érdekekben.*

Tovább is próbálkoztak. Megkérdezték, mit szölok a Rózsa – perhez? Azt válaszoltam: *Az igazságszolgáltatás nem az én dolgom. De elutazásom előtt pár nappal mentem elköszönni Rózsa Elemértől, mert osztálytársak voltunk elemtől kezdve. Több kisipari diplomája volt, de tudományos diskurzusokat tartott. Arról beszélt, hogy a názáreti Jézust kövessük úgy, hogy fizikai munkából próbálunk megélni.* Erre sem tudtak mit mondani és ezzel befejezték a további kérdezősködést.

Hazajövetelem után folytattam Pannónhalmán az életemet, és ahogy kezdett szabadabbá válni a helyzet, egyre jobban tudtam végezni a lelkipásztori munkát.

Pannónhalmán jól ismertem egy plébános atyát, aki a közeli faluban működött. Egy külföldi kongresszusra kellett elutaznia, ezért megkért, vállaljam el a helyettesítést öt napra. De abban az időben csak akkor lehetett elmenni, ha a párttól engedélyt kapok. A plébános jól ismerte Brezanóczy Pált, akkori egri érseket. Üzente, hogy megbeszélte Brezanóczyval a távozásomat, de ennek ellenére nem jött meg időre az engedély. Tudtam, hogy délután temetés lesz, este misézniem kell, ezért elindultam.

Egy ápolónő Pannónhalmáról jött haza ebbe a faluba, és kétségbeesve mondta, hogy a gondnok nagyon dühös, fél, hogy kirúgják az állásából, mert engedély nélkül mentem el. A kántor motorral elhozott haza. Másnap bementem Pestre, és a Központi Szemináriumban Brezanóczy érsekkel találkoztam. Akkor jött rá, hogy elfelejtette az ígéretét. Elküldött az ÁÉH épületébe: *Hogy képzeli maga, hogy engedély nélkül elmegy?* – támadtak nekem. *Úgy tudtam, hogy megkapom az engedélyt, csak technikai okok miatt nem jött meg* – válaszoltam. *De azt hiszem nem vétettem az állam érdekei ellen. Mert ha megtudja a nép, hogy itt van egy pap, de neki nem szabad papi munkát végeznie, az nem kelt jó benyomást.* Erre nem válaszoltak.

Később a Leányfalui Lelkigyakorlatos Házban dolgoztam az igazgató mellett, majd felkerültem Makkosmáriára, ahol három évet töltöttem. Az itteni friss levegő jót tett a tüdőmnek. Ezután még visszakerültem Leányfalura egészen addig, amíg az 1989-es rendszerváltást követően el nem indult a rendi élet.

Tizennégy éve élek itt a Mária utcai rendházban, ellátom a kápláni teendőket, misézek, szentbeszédet tartok, ellátom a beteget, gyóntatok.

Öt éve a Keresztény Élet Szerkesztőségében a cikkek lektorálásával foglalkozom. Amióta nehezen mozgok, személyesen hozzák el az anyagot, még aznap késő este végzem a

korrekturát, és másnap már viszik is a kész anyagot” – fejezi be élettörténetét a kilencvenhárom éves János atya, aki 2012 júliusában ünnepelte vasmiséjét.

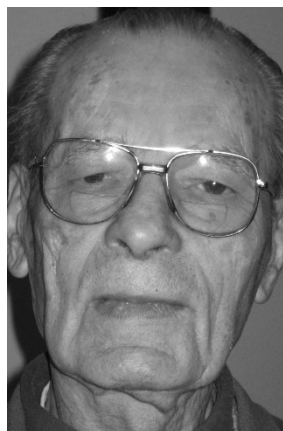
*

Életének 98. évében, 2017. július 25-én János atya békében elhunyt. Nyolcvan éve volt tagja a Jézus Társaságának, hetven éven át szolgált papként az Urat.⁹

⁹ <http://www.magyarKurir.hu/hirek/elhunyt-hevenesi-janos-si/>

Magyarokat szolgált Kanadában

Póta László jezsuita szerzetes

1931-ben született Mezőkövesden. Heten voltak testvérek, egy bátyja tüdőgyulladásban meghalt fiatal korában. Mezőkövesden éltek jezsuiták, kamasz korában már kapcsolatba került velük, két évet dolgozott a Manrézában. Miután érezte a hívást, jelentkezett náluk, és 1949 februárjában kezdte meg az újoncidőt. A szétszóratáskor először a Manrézát vettél el tőlük, akkor lementek Szegedre. 1950 júniusában a szerzeteseket Jászberénybe szállították kényszertartózkodási helyre. Egy rövid ideig ott éltek, akik még nem tettek fogadalmat, azoknak azt tanácsolták, menjenek haza.

„Mi növendékek illegálisan elhagytuk a tábort én Budapestre utaztam. A bátyám a Csepeli Vasműveknél dolgozott, én is kaptam ott munkát. Nyolc hónap után az előljárom behívatott a Mária utcába, ahol sekrestyési munkát bízta rám. Egy alkalommal a Jézus Szíve Néplányoknak kölcsön adtuk a stencilgépet, amiről én tudtam, és mivel nem jelentettem föl, ezért 1950 novemberében letartóztattak, bűnpártolás, feljelentés elmulasztása miatt. Ezért hat hónapra ítélték.

Először a központi kapitányságra vittek, itt egyedül voltam a cellában. Utána a Markó utcába kerültem, itt már nyolcan-tizen laktunk egy helyiségben. Majd a Móri Állami Gazdaságba vezényeltek, ahol decemberben krumplit kellett ásnunk. Itt emeletes ágyakon aludtunk, és olyan társak vettek körül, akik a rendszer számára mind osztályidegenek voltak, de mind kisebb büntetéseket kaptak. Időnként átvittek az Inotai Erőműhöz dolgozni. Az evésre nem panaszkodhattunk, de azért kevés volt, hiszen fiataalként kemény fizikai munkát kellett végeznünk.”

Civilekkel dolgoztak együtt, akik vásárolhattak élelmiszert, a fogvatartottak nem. Egyik kollegája vett egy kenyeret, és megkérte őt, dugja be az esőköpenye alá, és vigye be.

Természetesen kiszúrták az örök, és elvették a kenyeret.

„Nem akartam, hogy ő is bajba kerüljön, ezért elfogadtam a gyanúsítást, hogy én vettem a kenyeret. Másnap hívtak kihallgatásra. Legnagyobb meglepetésemre az egyik századparancsnok azt mondta, hogy menjek be a barakkba, adjam le a „kincstári ruhát”. Nem akartam elhinni, hogy szabadulok. Ekkor Budapestre kerültem, Budán a kávégyárban dolgoztam, de fél év múlva behívtak munkaszolgálatra, ami két és fél évig tartott. Miskolcra kerültünk, ahol az építőiparban alkalmaztak. Kaszárnyákat és új lakásokat építettünk. Egy év után elküldtek Badacsonytomajba, a kőbányába, itt barakkokban laktunk százhuszan, emeletes ágyakon aludtunk. Itt megtapasztaltam, hogy a bazalt nagyon kemény kő.

Utána besoroltak minket a Tatabányai Szénbányába, ott hat hónapot dolgoztunk. Két napig bányaismertetéssel készítettek fel a munkára, majd egy sztahanovista brigádba kellett mennem szén lapátolni. Kétszáz méterrel a föld alatt dolgoztunk. A műszak elején mindig jött az aknász, aki egyszer odafordult hozzám, és megkérdezte: *Maga mi volt civilben?* Mondtam – *szerzetes*. Ez nagyon meglepte. Azért kerültem munkaszolgálatra, mert előzőleg börtönben voltam. Később, amikor századírtnoknak tettek meg, módomban állt megkeresni a káderlapokat. Az enyémmre rá volt írva: *klerikális beállítottságú, megbízhatatlan*. Amikor Komlón kellett fejtenünk, 500 m-rel a föld alatt tartózkodtunk, nagyon meleg volt, egy szál alsónadrágban dolgoztunk. 1m 20 cm-es fejtésekre dugtak be minket, ahol szalagokra kellett a szén rálapátolni, negyed óránként váltottuk egymást. Feltűnt többeknek, hogy az aknász nagyon határozott ember, de sosem káromkodik. Szünetben odamentem hozzá, beszélgettünk. Megmondtam, hogy szerzetes vagyok, kiderült ő erdélyi ember, kispapnak készült, de betegsége miatt eltanácsolták, később megnősült. Vasárnap kijöhettünk, így náluk ebédeltünk. Kemény idők voltak, de sok szépet is megtapasztaltam. Bennem egy jóleső érzés kerekedett felül, mert tudtam, hogy nem csináltam semmi törvénybe ütközőt. Akiknek családjuk volt, jobban szenvedtek, engem ez sem nyomasztott. Keszeg atya jóvoltából édesanyám behozott oltáriszentséget egy tiszta kendőben. Később vasárnap már szabadon mozoghattunk, Miskolcon a Mindszenty templomba el tudtam menni misére. Néha láttam, hogy figyelnek, de nem törődtem vele. Mindig megkaptam a kegyelmet, hogy békében legyek, és nem méltatlankodtam. Pécsen Thurzó István atya rakodómunkásként dolgozott a sörgyárban, többször lejártam hozzá. 1952 novemberében szabadultunk” – meséli a börtönéveket Póta László.

A szabadulás után feljött Pestre, ahol Pálos Antal előjáróval találkozott Piliscsabán, aki akkor fuvarozóként dolgozott. Antal atya megkérdezte a fiatal szerzetest: *Akarsz fogadalmat tenni?* A rendben fogadalom előtt harminc napos lelkigyakorlatot szoktak végezni, de ekkor ez lehetetlen lett volna. Pálos Antal tanácsára hazament, Keszeg atyánál elvégzett egy nyolc napos lelkigyakorlatot.

„Ezután feljöttem Pestre, az Egyetemi templom Remete Szent Pál oltárnál az illegálisan miséző előjárómnak ministráltam, és ott letettem az első fogadalmamat. Ezután dolgoztam a Károlyi Kórházban hentesként, közben elvégeztem a szakácsiskolát is. Ekkor jöttek az 56-os események, és akkor azt mondtam, én nem csinálom tovább... elhatároztam, elhagyom az országot.

A körúton laktam egy családnál, annak a fia is velem jött. Vonattal indultunk, de Sárvárnál letessékeltek minket, és elvették a személyi igazolványunkat, majd később visszaadták. Büknél szántóföldeken indultunk a határ felé. Egy helyi plébános segített nekünk, mondták ott, ahol a lámpa ég, arra menjünk. Itt elértük Lucsmándot (Lutzmanssburg), ahol egy iskolába fogadtak minket. Másnap reggel el tudtam menni szentmisére.

Egy néni tolmácsolt, mert nem tudtam németül, mondtam, hogy jezsuita vagyok, szeretnék Bécsbe menni. Adtak pénzt, amivel jegyet válthattam, és beértem az ottani rendházba. Ellenszolgáltatásként csak egy értesítést kértek, hogy szerencsésen megérkeztem.

Két évet töltöttem az osztrákoknál, ahol más magyarokkal is találkoztam. 1958-ban Varga Andor előjárónk szokásos évi látogatásánál megemlítettem, hogy ha esetleg valahol nagyobb szükség van rám, szívesen megyek misszióba. Így 1958 novemberében kihelyeztek Kanadába, és ott szolgáltam egészen 1990-ig. Szép harminchárom évet töltöttem el az észak-amerikai kontinensen, ahol mindig a magyaroknak dolgoztam.”

Hajóval indult az ismeretlenbe, nyolc napos út végül tíz napig tartott, mert viharba keveredtek. Két napot ácsorogtak a nyílt óceánon. Amikor végre megérkezett Montrealba, ott már várták. Először Hamiltonba küldték, ahol a házvezetői és sekrestyési munkákat látta el három évig. A Courtlandi dohányvidéken is éltek magyarok, itt is a sekrestyési, gondnoki

szolgálat volt a feladata, mellette látogatta a betegeket. Majd Toronto következett, ahol szintén jezsuiták vezették a plébániát. Itt is a házgondnoki feladatokat bízták rá.

„Megszerveztem a szombati magyar iskolát, melyet a menekült családok gyerekeinek indítottunk, hogy tanulják meg jól magyarul a történelmet, földrajzot. 1961-ben hatvanöt gyereket vettem át, tizenhárom év alatt háromszázhatvanra nőtt a számuk. A szervező munkát én végeztem, önkéntes tanítók oktatták a gyerekeket, ők állították össze a tanmenetet, amit én stencilre gépeltem és sokszorosítottam.

Az évek alatt nyolc osztályra fejlődött fel az iskola, és óvoda is működött. Szép élmények fűznek ezekhez az évekhez. A gyerekek között sok csintalanság előfordult. Egyszer két gyerek felmászott a garázs tetejére, rájuk szóltam: *Azonnal gyertek le, azt hiszitek, nem kaplak el benneteket? Nem is volna érdekes, ha nem kapna el!* – válaszolták nevetve. Úgy érzem, itt teljessé lett az életem.

1961-ben kikerültem Texasba, ahol próbációt tettem, majd 1962-ben az USA-ban amerikaiakkal együtt egyedüli magyarként köteleztem el magam örökre Istennek. Mindig jó kapcsolatom volt az amerikai jezsuitákkal.

1968-ban meghívtam látogatóba édesanyámat, aki ki is jött egy hónapra. Ott megmutattam neki az öregotthont. Mondtam anyámnak, adja el a házat és jöjjön ki, itt szépen élhet.

Édesanyám 1970-ben kijött Hamiltonba, a Szent Erzsébet Otthonban biztosítottam számára helyet. 1972-ben a szociális testvérek magyar lelkigyakorlatot tartottak, amin ő is részt vett. Ezután hamarosan hazahoztam, mert azt kérte, apám mellé temessük el. Mikor végleg hazajött, akkor haláláig a nővéremnél lakott.

1978-ban megnyitottuk a magyar noviciátust, melynek szintén a gondnoka voltam. Sok menekült élt még lágerokban, így rengeteg kivándorló magyar családot meg tudunk hívni. Amikor jöttek, értük mentem, tolmácsoltam, lakást kerestem nekik, évente százezer km-t tettem meg kocsival. Jól ismertem a hivatalokat; nagyon segítőkészen álltak az ügyek mellé.

1990-ben Nemesszegi Ervin atya hazajött, majd visszajöve kérdezte, ki vállalkozik az újrakezdésre? Én mondtam, ha tudok segíteni, vállalom. Hazajöttem, és rövid ideig a Mária utcában, majd a Sodrás utcában éltem. A Manrézát nem adták vissza, ahelyett kaptuk meg Dobogókőn a volt Kádár-villát.

Úgy érzem, nem töltöttem hiába az életemet. Most is bejárok segíteni a Sodrás utcába. Hálás vagyok a Gondviselésnek mindenért, ami volt. Most is azon vagyok, mit tudok segíteni. Minden reggel felhozom az Oltáriszentséget azoknak, akik áldozni szeretnének. Sokszor kijárok kocsival a városba, ha valakinek ügyes-bajos dolgát intézni kell, szívesen szolgálok” – fejezi be kalandos élettörténetét Póta László jezsuita, aki örökfogadalmának ötven éves évfordulóját ünnepelte 2012-ben.

*

Póta László SJ életének 83., szerzetesi hivatásának 64. évében, 2014. január 26-én fejezte be földi életét, és hazatért a Mennyei Atyához.

Krisztus Királyról Nevezett Népművelő Testvérek Társasága

Hivatásuk a vidéki leányifjúság nevelése

Rusznák Anna Michaela nővér

Kurics Adalberta anyja a Slachta Margit által alapított Szociális Testvérek Társasága rendjének tagja volt, a tanári főiskolára együtt jártak. A Szociális Testvérek Társasága azzal a céllal indult, hogy – életformájuknak köszönhetően – jól be tudjanak épülni a munkásnők közé a városokban.

A Krisztus Királyról Nevezett Népművelő Testvérek Társaságának Szentannai Adalberta általános főnöknőn kívül tagjai voltak: Kövess Etelka általános főnöknő-helyettes, Seress Mária egri házfőnök, Rost Jozefa, Baranyai Magdolna, Rusznák Michaela, Kázmér Mariann, Csáky Margit, Csilik Margit Teréz (a rend ügyeit 2001-ig vezette), Czifra Bernadett.

Adalberta anyja és még három nővér úgy látta, hogy a vidék is nehéz helyzetben van, mert nagy a nyomorúság. Ők olyan céllal akartak dolgozni, hogy együtt élő szerzetesekként a vidéki leányifjúságot neveljék az anyaságra. Így a Szociális Testvérek Társaságából kiválva négy nővér Rott Nándor püspök úr megbízásából egy új rendet szervezett Népművelő Testvérek címen. Rott püspök úr Szent Ágoston Reguláját jelölte ki számukra, arra tettek fogadalmat. Központjuk Pusztamonostoron (Szolnok vármegye, Hatvan és Jászberény között) volt.

Az I. világháború után, 1928-ban Balázsovích Oszkár máltai lovag telepítette Pusztamonostorra a nővéreket a kúriájába. Ő mindenét odaadta az egyháznak. Ahol most a posta működik a faluban, ott állt egy paradés istálló. Ott laktak a kocsisai, itt tartotta a lovait, mert akkoriban hintóval közlekedtek. Földjét és szőlőjét is megkapták a nővérek, ebből eladták azt, amire nem volt szükségük. Rájuk hagyta a házát, mely körül gyönyörű, tizenhat hektáros park terült el. A későbbi zárdakertben botanikus kertet gondoztak a nővérek. Tele volt szebbnél szebb fenyőkkel, tujákkal, tölgyekkel, amelyekből ma még romjaiban látható néhány. A gyönyörű virágoskertek között bogárhátú utak és szép nyírt sövény húzódott. A kertet tele ültették virággal, a jázmin minden fajtája, begóniák nyíltak egész tavasszal és nyáron. Az óvodásokat oda vitték ki tornázni, és sétálni.

Az első káptalan megtartására 1930-ban került sor. A püspök úr megbízta Adalberta anyát a rend vezetésével. A Népművelő Nővérek kék szerzetesi ruhában jártak. Sokrétű munkát

végeztek. Pusztamonostoron tízen-tizenketten éltek, az újoncok is itt laktak. Amikor letették a fogadalmat, akkor elkerültek továbbképzésre. Tanítónők, óvónők, háztartási munkát végzők egyaránt dolgoztak itt, parasztlánytól a grófnőig sokan jelentkeztek hozzájuk, és beléptek a rendbe. Összlétszámuk negyven-ötven között lehetett. Jelentkeztek olyanok is, akik már kész tanári vagy óvónői diplomával rendelkeztek. Ők, miután letöltötték a noviciátust, elmentek a tanyákra, ahol közösségben éltek és ott lányoknak továbbképzést tartottak a gyermeknevelésről, háztartási és háziipari munkáról. Akiknek nem volt végzettségük, elküldték a Sztármári Irgalmas Nővérekhez vagy a Margit Intézetbe és ott tanultak. A közösségben dolgozott szakácsnő, és olyan parasztlány, aki a baromfiudvart látta el, tehenet fejt.

Rusznay Annának öt fiútestvére volt. Édesanyja korán meghalt, édesapja hadirokkantként került haza az I. világháborúból. Anna Békéscsabán élte gyermekkorát, Szegeden ismerkedett meg a nővérekkel, itt lépett be a rendbe.

A népművelő nővérek öt helyen működtek. Pusztamonostoron, Egerben, Budapesten.

Dunántúlon is volt két házuk: Pápateszteren (Pápától 20 km), mely az alapító Kurics

Adalberta anyja öröksége volt, a másik a veszprémi egyházmegyében, Tabon

(Balatonföldvártól 25 km), ott volt az első noviciátus. A nővéreknek az volt a céljuk, hogy a

vallás felé tereljék a lányifjúságot, ezen keresztül hasznos munkára tanítsák őket, mint az

egészségügy vagy a háztartási munka. Szerveztek bentlakásos tanfolyamokat is, Egerben

menhelyi elhagyott gyerekekkel foglalkoztak, itt dolgozott Seres Ilona- Mária testvér, aki

Pusztamonostorról származott. Ő a 40-es években lépett be, szülei pusztamonostoriak voltak.

A Szent László házban női szeminárium és óvoda működött. Tanítási szünetben itt képezték a

tanítónőket ifjúsági vezetőknek. A kultúrház a zárdaépület mellett állt. Ebből az

épületegyüttesből mára csak egy épület maradt meg, ami ma kultúrházként működik.

Kruss Etelka anyja Csolnokon született. A szülei németek voltak, így jól tudott németül. Ő a

szátmári irgalmas nővéreknél végzett. Tiszteletet parancsoló, erélyes, de nagyon kedves

teremtés volt. Minden háznál megjelent a faluban, mindenkit ismert, nagyon szerették őt.

Akkor még nem volt tévé, a népszínművek a reneszánszukat élték. Etelka anyja sokat

foglalkozott a fiatalokkal, betanított nekik ismert klasszikus színműveket Gárdonyitól, és más

vallásos darabokat, mint „Az élet színpada”. Ezeket szabadtéri előadásokon mutatták be,

amelyek megyei szinten is nagy elismerésnek örvendtek. Ezzel elősegítették a kulturális

fejlődést.

Néhány nővérrel elvégeztették a kosárfonás és kukoricacsuhé-készítés tanfolyamot, ami

hasznot hozott az asszonyoknak és a férfiaknak is. Kosarakat, szatyrokat, lábtörlőket,

szőnyeget, később fotelokat, asztalokat készítettek ezekből az anyagokból, amelyet

csuhéval vontak be.

Állandó óvodát tartottak fenn a nővérek a faluban, ahol negyven gyerekkel foglalkoztak.

Rendszeresen felkészítették az iskolás gyerekeket az elsőáldozásra. Időszakosan ifjúsági

vezetőképzést, a pusztamonostori lányokkal Kalász Egyesületet szerveztek, amely később

átalakult Mária Kongregációvá. Bense László elmondása szerint hatéves kora óta ministrált a

kápolnában.

Azért, hogy a nővérek meg tudjanak élni, nyaranta kiadták a főépületben található tizenkét

szobát. Pestről jöttek jómódú, vallásos, idősebb hölgyek, akik teljes ellátást kaptak. Írónők,

tábornoknak, bárónők töltöttek el hosszabb-rövidebb időt, de megfordult itt Blaskó Mária,

Gerei Jolán, akiknek külön helye volt a kápolnában. A nővérek a pálosokkal még a háború

kitörése előtt kapcsolatba kerültek, hogy segítségükkel elmélyítsék a lelki életet.

Pusztamonostoron a front átvonulása egy hétig tartott, hol a németek, hol az oroszok

kerekedtek felül. Hargittai doktor utasítására esténként, amikor szüneteltek a bombázások,

Etelka anyja orvosi táskával járta a falut egy másik hölggyel, és ellátta a betegeket.

Vöröskeresztes szalaggal a karján hihetetlen bátorságról tett tanúságot. Az orosz orvosok

felfigyeltek rá, mert itt orosz hadikórház működött. Az ő felszólításukra mosni kellett a nővéreknek a fehér sebkötöző anyagokat. Etelka anyja tudott németül, ment a családokhoz, civilekhez, valószínű, hogy az orvossal rendszeresen tartotta a kapcsolatot.

Kókai Feri bácsiék tanyáján élt ekkor három apáca, nagyapám segített nekik. Egy tehenük és két szamaruk volt, amelyik húzta kocsijukat, evvel összeszedték a haldoklókat, és ápolták őket. Szép csendben éltek az irgalmasságot. Szegények voltak, de mindig tudtak valamit adni a másik embernek. Hősies munkát végeztek, rendkívüli bátorságot tanúsítottak a háború alatt, és nem voltak elkeseredve. Margit testvért is segítették, mert nem tudott már dolgozni.

„A bombázás alatt lementünk a pincébe a gyerekekkel, ahol nagyon féltünk. A hívek jóvoltából mindig tudtunk mit enni, mert a falu népe összeadta a részünkre a napi betevő falatot. Egy pesti kofaasszony, akinek standja volt a fővárosban, rendszeresen hozta nekünk az élelmiszer-csomagokat” – emlékszik vissza Michaela nővér a legnehezebb időkre.

A háború után nagy volt a szegénység. Pusztamonostoron háromszáznál is több gyereknek főztek, az iskolából is odajártak ebédelni a gyerekek. Két hatalmas tűzhelyen gőzölgött az ebéd, de fizetni nem kellett érte. Soha ételmérgezés nem volt, pedig homokkal súroltak, klórral fertőtlenítettek. Etelka anyja és Adalberta anyja kapcsolatba léptek a dán vöröskeresztrel, akik segítették a magyarokat, és tőlük rengeteg élelmet kaptunk.

Teherautókkal hozták a különféle nélkülözhetetlen élelmiszert, zabpelyhet, lisztet, cukrot, de evőeszközök, pokrócok is voltak a csomagokban. Nem csak óvodát, hanem gyermeküdülőt is fönntartottak, ahol Budapestről érkezett szegény gyerekeket üdültettek. Negyven ágy állt a hálóban, amit szintén külföldről kaptunk. Nagy darab ruhaanyagokat is küldtek a határon túlról, amelyekből anyám, Michaela és Jozefa testvér varrógéppel téli kabátokat varrt a gyerekeknek.

A feloszlítás előtt már sejtették a nővérek, mi lesz, mert Romániában egy évvel ezelőtt bekövetkezett a szétesés. Már egy hónappal előtte a jegyző bemutatta a nővéreknek, milyen levelet kapott a vallás- és közoktatásügyi minisztertől. Helytállásukért Adalberta anyát bebörtönözték, azzal a váddal, hogy „kapitalista országgal szervezkedett”, és „államellenes tevékenységet folytatott”. Kistarcsára vitték, ahol Rajknéval volt együtt börtönben.

1950 júniusában a gyerekeknek el kellett hagyniuk az óvodát, az üdülőket hazavitték. Amikor a gyerekek elmentek, az állam rögtön lecsapott az élelmiszerraktárakra, és mindent elvitt. Ezután hoztak ide ebbe a kis rendházba, ahol eddig tizenketten éltek isteni megváltós és szervita nővéreket. Boros János atya, az akkori plébános kihirdette a templomban, nincs élelmiszerük a vendég nővéreknek. A falu összeadta az élelmet, abból éltek. A jezsuita rend mindenre fölkészült, az ő eszközön nem lehetett túljárni. A rendtagok hátizsákkal, civilbe öltözve vitték az élelmet, mindenhova odaférkőztek, sokat segítettek.

A más helyről érkezett nővéreknek nem lehetett kimenni a faluba, csak az ittenieknek, így templomba nem mehettek. Boros János atya jött rendszeresen misézni hozzájuk. Az ávósok éjjel mentek elemlámpával, és felkeltették a nővéreket. Akkor ők tömegével aludtak szalmazsákon a földön, ki, hol kapott helyet. Bementek a hálóba, és Michaela nővér szemébe világítottak. A nővér nagyon mérges lett, és így kiabált: „Menjen innen ki, nem szégyelli magát, nem látott még apácát hálóingben!” A rendőrök megszágyenülten kimentek. Nem volt civil ruhájuk a nővéreknek. Édesanyám varrónő volt, átalakította nekik a rendi ruhát, rávarrt gallért, és így tudták hordani. A falusi asszonyok bő szoknyákat adtak, hogy abból is lehessen ruhákat kiszabni nekik.”

Amikor hazamentek az apácák, sokukat figyelték. Már hárman nem lakhattak együtt, és csak a templomban találkozhattak. Michaela nővér, Krizsán Gabriellával együtt hazakerült Békéscsabára a szüleihez, és őket ápolta. Michaela nővért is két ávós kísérte. Fél évig jelentkeznie kellett a rendőrségen. A Pusztamonostoron született Seres Ilona egy orvos házaspárhoz került Egerbe háztartási alkalmazottnak.

Etelka anyát is keresték, de a nővérek bölcsek voltak. Etelka anyja tudta, ha őt elfogják, a rendnek vége, mert ő tartotta össze a nővéreket, ezért egy idős házaspárhoz került Egerben. A feleség Márton Áron rokona volt, a férj műkereskedéssel foglalkozott. Minden vagyonát az egri kispapok nevelésére fordította. Főleg azokat támogatta, akiket Márton Áron ide küldött tanulni. Leopold Miklós bácsi egyszer elment meglátogatni a püspök atyát. A püspöki palota tele volt „poloskával”, ezért a kertben beszélgettek.

Etelka anyja sokfelé járt az országban, civilben mindent elintézett. Görög László atya is Pusztamonostoron működött egy ideig, aki Mindszenty József személyi titkára volt. Olyan emberek jöttek ide papként, akiknek valamilyen betegségük volt, vagy bujdostak, mert itt jó búvóhelyre találtak. Az atyát elvitték Miklós bácsiékhoz, ott spanyolfallal elválasztottak neki egy szobát, kialakítottak egy oltárt, ott misézhetett. Addig a magnó szólt a másik szobában. Görög László atyát is keresték. Ha megtalálták volna, és összeverik, biztos meghal, mert szívbeteg volt. Etelka anyja minden éjjel más helyen aludt, közben ápolta az atyát. Amikor jöttek az ávósok, és keresték, a falubeliek úgy jártak túl az eszükön, hogy Teréznek a szülei elvitték Görög atyát egyik tanyáról a másikra, bújtatták a szőlőben, az akácosban. Onnan került Egerbe, majd Sárospátra. Etelka anyja szerzett egy tolókoszt, becsavarták egy plédbe László atyát, és sétáltatták az egri érseki kertben. Az ávósok meg álruhában sétáltak ugyanott, és keresték a papokat.

A háború után Adalberta anyja Budapesten megvette az Orlay utca 8. sz. házat, de amikor jött a felosztás, szétíratva a nővérek nevére. A szomszédságában lévő Mátyási u 11. sz. alatt lévő Schmidt-kastély a pálosok tulajdonát képezte, akikkel a nővérek kapcsolatban voltak. Onnan jártak a Szikla templomot gondozni. Tervük volt, hogy egyetemista lányoknak otthont szerveznek. Egy ügyvéd, aki oda akart költözni, megszerezte a lakást.

A nővérek közül, aki tudott, elvállalt öregeket eltartásra, így lett lakásuk. Szaniszla testvér, aki óvónő volt, Pesterzsébeten dolgozott óvodában, amikor rájöttek, hogy apáca, leminősítették dajkának.

A Krisztus Királyról Nevezett Népművelő Testvérek Társaságának utolsó tagja, a kilencvenhat éves Michaela testvér 2007.12.07-én bekövetkezett haláláig Újkígyóson, a Szent Erzsébet Otthonban élt.

A pusztamonostoriak még emlékeznek a nővérek áldozatos munkájára, és minden évben Krisztus Király ünnepén emlékmisét tartanak templomukban. A volt kastélyépület kopott falai már nem árulkodnak arról, milyen szép élet lehetett itt a múlt század elején, az egykori gyönyörű kastélykertben nyoma sincs a nyíló virágoknak és a bokroknak. De amit a lelkekben akkor elvetettek a nővérek, talán nem hullott köves talajra, és egyszer majd tízszeres, százszoros termést hoz.

(Michaela nővér és Bense László pusztamonostori lakos visszaemlékezései alapján.)

Legszentebb Üdvözítő Nővérei

Hazajöttem, mert szeretem a hazámat

Csermely Anna M. Amábilis nővér

„Kapuváron születtem, ötödik gyerekként a családban. Nyolcan voltunk testvérek, négy fiú, négy lány. Gyerekkorunk szép emlékként maradt meg bennem. Édesapám gépészlakatosként mindenhez értett, tétre korcsolyát csiszolt nekünk. Mindig mozgékony gyerek voltam. A szomszédban lakott egy kerékpárjavító, oda átjártam, és a nagy udvarban megtanultam biciklizni az ottaniak nagy csodálkozására. Akkor még csak férfiak jártak kerékpárral. Istentől kapott adottságom, hogy nagyon jól tornásztam, több sportágat űztem, úsztam, korcsolyáztam, ugrottam, pingpongoztam, tenisyeztem” – emlékszik mozgalmas gyermekkorára Csermely Anna.

„Az elemít és a polgárit szülővárosomban, a szatmári irgalmas nővéreknél végeztem, a tanítóképzőt Sopronban, az orsolyitáknál. Jól tanultam. Dolgozatíráskor hamar készen lettem a feladatokkal, mindig próbáltam segíteni a padtársaimnak. Ezért vagy az első, vagy az utolsó padba kerültem. Amikor észrevette a tanár, csak azt mondta: Téged már hova ültesselek? Más gyereknél már régen beírta volna az egyest. A képesítő vizsgára közgazdaságtanból négyen ültünk be, itt is módomban volt titokban segítségére lenni társaimnak” – meséli iskolai kalandjait a nővér.

1934 júniusában kapta meg tanítónői diplomáját, ősszel jelentkezett a Legszentebb Üdvözítő Leányai rendjébe, ahonnan jelöltként Pozsonyba küldték.

„Szerettem csöndben lenni, úgy éreztem, vezekelnem kell mások és a saját bűneimért. Fél évig tartott a jelöltség, utána következett a posztuláns idő, amikor fehér fátylat kaptunk. 1937 – ben tettük le az első fogadalmat és 1943 – ban a pozsonyi anyaházban harmincnégyen örökre elköteleztük magunkat Istennek. Örökfogadalom után Sopronban tanítottam” – emlékszik Amábilis nővér a kezdetekre.

Amikor bejöttek az oroszok, menekülniük kellett, ezért több helyen is megfordultak: Veszprémben, Somogy, majd Baranya megyében, attól függően, hogy a kommunisták mennyire uralkodtak azon a vidéken.

„A szétszórás előtt egy gyönyörű színdarabot adtunk elő a leánykörrel „Nyolcadik parancsolat” címmel, melynek nagy sikere volt. Hat teltházas előadást értünk meg, a hetediket már nem rendezhettük meg, mert elérkezett a rendek szétszórása.

A jóindulatú rendőrparancsnoknak köszönhetően minket nem hurcoltak el, mivel kevesen voltunk. *Kedves nővérek, menjenek el, mert nem akarjuk elvitetni magukat!* – hangzott a felszólítás, így önként elhagytuk a zárdát – emlékszik az elválás szomorú napjaira a nővér. Kezdetben hol a pincében, hol a padláson aludtak, majd mindenki szétszéledt a rokonokhoz. „Mindig olyan helyeken kaptam állást, ahová semmilyen jármű nem járt, így kerékpáron vagy gyalog mentem az iskolába. Télen a hófúvásban sokszor négy-öt km-t is kellett gyalogolnom, azt sem láttam hol az árok. Ha szerencsém volt, akkor éppen arra jött egy parasztember a szekérével, és elvitt egy darabig, máskor a traktoros mellett ültem. Egyszer egy koporsót vivő lovas szánkó vett fel. Tanítottam Mezőszilason, Bátaszéken, Miklósmajorban, Öntésen. Az iskolai idő alatt szigorúan vettem a délután kettő és négy óra közötti tanulási időt, akkor senki nem tartózkodhatott a kertben. Szabadidőnkben néha kimentünk a gyerekekkel a falu közelében lévő kegyhelyre sétálni. Volt egy autóm, és amikor időnk engedte, körbefuvaroztam őket a környéken. A gyerekek nagyon élvezték, minden nap autót akartak mosni” – emlékszik mosolyogva Amábilis nővér az iskolában töltött szép időkre.

Ahol tanított, mindenhol megpróbált maradandó élményt nyújtani tanítványainak. Három napos kirándulásra vitte a gyerekeket Miskolcra, Tihanyba, a Balatonra, Győrbe, Sopronba; jártak Lillafüreden, Hévízen, az Aggteleki Cseppkőbarlangban, a Gellért hegyen. Mindezt úgy szervezték meg, hogy a gyerekek szüleinek egy fillért nem kellett fizetniük. Elmentek almát és szilvát szedni, tombolát készítettek és eladták, a környező gyárakat kérték meg, támogassa kezdeményezésüket. Az így kapott pénzből az iskola fizette ki az útiköltséget, és egy szelet csokoládéra is futotta.

„Amikor elindultunk, mindenkinek lelkére kötöttem, hogy rendesen viselkedjenek. Amikor délre beértünk Pestre, a Keleti pályaudvaron ebédeltünk. Az emberek megdicsérték őket, milyen jól neveltek” – emlékszik a nővér a kirándulásokra.

Ennyi élmény után a gyerekek felnéztek rá, és amikor le kellett írniuk, ki a példaképük, természetesen mindenki tanítónőjét választotta. Köztük volt a párttitkár gyereke is.

„Harminchárom évi pedagógusi munkám alatt soha nem kaptam kitüntetést, előléptetést, pedig a gyerekeimet dicsérték a magatartásukért, a szép beszédükért, továbbtanuláskor megállták a helyüket. Az általános iskola mind a nyolc osztályában megfordultam; oktattam osztatlan iskolában harmadik-negyedik osztályt együtt. Jól tudtam a kémiát, sokat korrepetáltam a gyerekeket” – sorolja a nővér.

Az iskola mellett nem csak gyerekekkel foglalkozott, hanem a Szombathely melletti Belek községben szabás-varrásra tanította az asszonyokat; gyors- és gépírást oktatott felnőtteknek; egy domonkos nővér segítségével ápolótanfolyamot is szervezett. Ötvenöt éves korában ment nyugdíjba. Ezután tizenöt éven keresztül kétfévente Bajorországba utazhatott az ottani nővérekhez. Adventtől újévig kántorkodott náluk, innen meglátogatta Olaszországban élő rokonait is.

„Az ottani nővérek bíztattak, maradjak ott náluk, de én hazajöttem, mert szeretem a hazámat. Amikor meghalt a főnöknő Németországban, a gyászjelentést előző nap kaptam meg. Másnap már utaznom kellett a temetésre. Vízum nélkül szálltam fel a vonatra. Amikor közeledtünk Passauhoz, megmondtam a kalauznak, hogy az idő rövideje miatt nem tudtam beszerezni a szükséges iratot. Mivel ismert már engem, leszálltam vele, bevezetett az irodába, és elintézte, hogy két-három hétig még ott maradhattam” – meséli az utazás kalandjait a nővér.

„A rendszerváltás adta lehetőségeket kihasználva először Sopronban vettünk egy házat, de többen jelentkeztek a rendből, hogy visszajönnék, a ház kicsinek bizonyult. Eladtuk, és itt Solymáron építkeztünk. Nyugat-európai rendtársaink küldtek bútorokat, hogy be tudjunk rendezkedni a házban. Az évtizedek során a nehézségek ellenére soha nem csüggedtem el, de vallom, hogy ápolónő és pedagógus csak az legyen, akinek türelme és szeretete van” – mondja kalandos élettörténetét befejezve a 97 éves Csermely Anna M. Amábilis nővér.

*

Amábilis nővér 2012 decemberében hazatért Teremtőjéhez.

Magyar Pálos Rend

Isten közelében élni és imádkozni

Aczél László Zsongor pálos szerzetes

„1942-ben születtem Máramarosszigeten, de Pécsen nevelkedtem. Már kisgyerekkoromban pap szerettem volna lenni. Egyszer ott ültünk a járda szélén a bátyámmal, amikor a pécsi egyházmegyei fiatal papok a Tettyére indultak kirándulni. Megszólítottak minket, van-e kedvünk velük menni? Tíz éves voltam ekkor. Édesanyám elengedett minket. Egyikük, Járányi László érdekes folytatásos történeteket mesélt, és mindig akkor hagyta abba, amikor a legérdekesebb részeknél tartott. Ezért legközelebb is el kellett mennünk velük. 1952 nyarán László atya bátyámmal, és több fiúval meghívott egy nyári táborba, fel a Jakab-hegyre, a pálos kolostor romjaihoz. Miután 1950-ben elvitték börtönbe a pálos atyákat, az újjáépített Jakab-hegyi rendházat teljesen kifosztották, de a tetők még épek voltak. Itt meghúzhattuk magunkat, és esténként a tábortűznél László atya mesélt a pálosokról és Remete Szent Pál, valamint Boldog Özséb életéről.

Engem nagyon megfogott az első remete élete: Az Úr katonájának tartotta magát, mert az ördög ellen küzdött. A tábortűznél ülve láttuk Pécs utcáinak lámpafényeit. Az atya arra is biztatott minket, hogy imádkozzunk azokért, akik a városban élnek, szüleinkért, testvéreinkért, mert a remeték is ezt tették. Ezeknek az élményeknek a hatására született meg bennem a pálos hivatás. Úgy éreztem, hogy én szívesen itt maradnék a hegyen, mert gyönyörű lehet Isten közelségében élni, és a hegyen imádkozni”- meséli meghívásának élményeit Zsongor atya.

Bár a pécsi pálosokat 1950. június 9-én internálták, de a budapesti Sziklatemplomban még misézhettek az atyák, csak a fehér habitust már nem hordhatták, mert a szerzetesrendek működésének megvonása miatt ez államellenes cselekedetnek minősült volna. A templomi szolgálatot továbbra is ellátták. A városban albrétben laktak.

„1951. március 26-án, húsvéthétfőn az államvédelmi hatóság emberei betörték a Sziklatemplomba, a templomot kifosztották, a pálosokat börtönbe vitték. Amit lehetett összetörték, a szép limpiászi feszület sorsáról nem tudunk semmit. Egy szemtanú, aki azokban a napokban a Gellért Szállóban lakott, látta, hogy egy carrarai fehér Mária-szobrot, amely a barlangnyílásban állt, ledobták és összetörték. Amit lehetett, szétzúztak, mert úgy vélték, itt már úgysem lesz soha templom. A pálos atyákat a Grösz József kalocsai érsek elleni perben ítélték nyolc-tíz éves börtönbüntetésre, összesen százötven évet kaptak. Vezér

Ferenc atyát, aki Pálösszentkúton működött, és 1944-ben polgárőrséget szervezett a tanyavilág védelmére, halálra ítélték és 1951. augusztus 3-án felakasztották. Őt a női tisztaság védelmezése miatt a vértanúink között tartjuk számon. Endrédy Vendel ciszterci apátot tizennégy évre ítélték és igen megkínózták.

1952-ben az összes pálos börtönben volt. 1952. december 24-én Bolváry Pál atya amnesztiát kapott, de a továbbiakban csak sekrestyésként működhetett. 1953 tavaszán Járányi László atya engem is bemutatott Bolváry atyának, aki összegyűjtötte a fiatalokat, és a cserkészéletre nevelt bennünket. Akkoriban a „cserekész” szót nem ejthettük ki, mert az ebben való részvétel is államellenes cselekedetnek minősült volna. Viszont kirándulni lehetett, így minden hétvégén kirándulni mentünk a Mecsekbe, vagy mindig más gyerek szüleinél jöttünk össze „törzsi gyűlésre”. Ugyanis a cserkészgyűléseket indián törzsi összejövetelnek álcáztuk. A cserkészek tíz törvényét indiántörvénynek mondtuk, és közben természetesen hittanórán vettünk részt.

Azt mondtuk: *Az indián szereti a természetet, jó az állatokhoz, és kíméli a növényeket, mert Isten alkotását látja bennük.* 1953 nyarán Bolváry Pál atya egy ifjúsági csoporttal, melyet Soson törzsnek neveztünk el, engem is meghívott egy „indián táborba” bátyámmal együtt. Arató Miklós Orbán ciszterci pap is ott volt, aki mindennap szentmisét mutatott be az erdő mélyén, a Nyárás- patak völgyében. Tíz napig kint, a természet ölében éltük a cserkész-indián életet, a keresztény magyar fiatalok életét. Vezetőink a krisztusi értékekre neveltek minket, előadások, beszélgetések, tanítások hangzottak el.

Vezetőink két-három évvel voltak idősebbek nálunk. Novotny Iván nagyfőnököm a Hú Hód indiánnévre hallgatott, én a Kicsi Szarvas nevet kaptam, mert szerettem szaladgálni. Ekkor tizenegy éves voltam. 1955 őszétől a Dakota törzs tagja lettem, de nem kerestük a kapcsolatot a másik cserkész-indián törzsekkel, azért, hogy ha valakit kihallgatnak a rendőrségen, akkor ne is tudjunk információkat adni másokról. A táborban, illetve az összejövetelek alatt is indián nevünkön szólítottuk egymást.

1956 júniusában fejeztem be a nyolcadik osztályt. Gimnáziumba akartam menni, hogy latint tanulhassak, és meglegyen az érettségim. Szüleim – a Rákosi korszak egyházüldöző magatartása miatt – nem támogatták azt az elképzelésemet, hogy pap legyek. A gimnáziumba nem vettek fel, de édesanyámnak egy barátnője ajánlotta, próbáljak meg abba az iskolába jelentkezni, ahol férje tanít. A pótfelvételin megfeleltem, így a Pécsi Bányaiipari Technikumba kerültem.”

Aczél László tizenöt évesen, 1957. február 3-án jelentkezett a pálos rend juvenátusába, a szerzetesnek készülő fiatalok közösségébe. Novíciusmestere, Botond atya több fiúval is foglalkozott, akik pálos hivatást éreztek magukban. Nyáron már jelöltként lelkigyakorlatra jöttek össze egy-egy régi pálos kolostor romjainál, hogy ott a pálos rend szellemiségéből erőt merítsenek.

„Az atyák világosan megmondták, hogy bár az állam betiltotta, a pálos rendet az egyház nem oszlatta fel. Úgy éreztük: Nem szabad hagynunk, hogy a magyar pálos rend eltűnjön, mint II. József féle 1786-os feloszlítás után. Szerettük együtt énekelni az úgynevezett *fiúdalokat*, a katolikus és magyar lelkületet tükröző éneket. Amikor Botond testvért pappá szentelték, *Fehér Napokra*, vagyis pálos lelkigyakorlatokra vitt minket.”

1957-ben a Mecseknádasd melletti völgyben táboroztak a „cserekész-indiánok”, ahol a legmagasabb pontszámot Zsongor atya érte el, s ezután hadifőnök, vagyis segédvezető lett a Magyar törzsnél. Beletanult a fiatalok vezetésébe, és 1959-ben már ő vezette a táborukat a Nyárás-patak völgyében, ahol a fiúkkal tutajt is építettek.

„Az 1958-as Fehér Napokat a soltvadkerti plébánián tartottuk, ahol Kozári Lajos Vendel pálos atya volt a plébános. 1959-ben a budaszentlőrinci kolostor romjait látogattuk meg. Augusztus 6-án volt a beöltözésem Budapesten egy kölcsönként hétvégi házban, de nem kaphattam meg a fehér habitust, mert az egy esetleges házkutatás alkalmával bűnjelnek

számított volna: Csak egy fehér szalagot tettek a vállamra, ekkor kaptam a Zsongor nevet is. A Magyar törzsben azonban már 1957 szeptembere óta viseltem ezt a nevet, amely a Pécs melletti Jakab-hegyen levő Zsongor-kőtől ered. A rendi védőszentem Szent Zoerárd-András és annak remetetanítványa Bendek lett. Padovári András lett a pálos pártfogóm. A beöltözés emlékére egy szentképet kaptam, melyen ez a szöveg állt: „... szereti a csendet, az elmélkedést és az imát!” A kipontozott résznél csak szóban hangozhatott el a *pálos* szó, hogy házkutatás esetén ez se lehessen bűnjel.”

1960 tavaszán, érettségije előtt szüleinek joggal erősödhetett az az elképzelése, hogyha fiúk megszerzi az érettségit, bányász technikusként munkába áll, s így anyagilag segíti majd a családot. Hárman voltak gyerekek, egy fizetésből szűkösen éltek, mert anyukája otthon a háztartást látta el.

„Érettségi előtt azonban szüleimnek elmondtam: *Tudom, hogy a család számít a technikus fizetésemre, de én pap szeretnék lenni.* Azt nem mondtam el nekik, hogy pálos szerzetes vagyok, hogy ne kelljen még amiatt is nyugtalankodniuk. Mindketten megdöbbenek.

Édesapám szólalt meg először: *Akkor fiam én kitagadlak!*

Mivel édesapám az MSZMP tagja volt, ez a lépésem rossz pontot jelentett neki. *Azt feleltem, hogy tiszteletben tartom édesapa döntését, de a gyermekkorom óta érzett papi hivatás vágyát szeretném követni.* Édesanyám szólni sem tudott, csak csendesen sírdogált, s így fejezte ki megrendülését: *Akkor, Lacikám, nem lesz tőled unokám? Édesanyám, lehet, hogy nem lesz tőlem néhány unokája, de mint pap, sok lelki gyermekem lesz, akik hálásak lesznek az édesanyának, aki papnak elengedte a fiát* – válaszoltam.

A lelki atyám, Bolváry Pál javaslatára nem a Pécsi Egyházmegyébe adtam be a jelentkezésemet, mert édesapám miatt túl feltűnő lett volna. Arató Miklós Orbán a Székesfehérvári Egyházmegyében szolgált, és ő írta meg Shvoy Lajos akkori megyéspüspöknek a lelkiatyai ajánlást, így ebbe az egyházmegyébe kerültem kispapnak.

1960. augusztus 22-én, Budapesten, a Zámoly utcában, egy albérleti lakásban tehettem le az első fogadalmamat, amikor *meglátogattam* Botond atyát. Még a főbérő sem tudta, mi történik bent.

1960. szeptember 9-én kerültem a Szegedi Szemináriumba. Karácsony előtt kaptam egy levelet édesapámtól. Már felbontva adták oda, mert az előjárók felügyelet alatt tartották a levelezéseinket. Elöljáróm behívatott, és tudatta, hogy erre válaszolnom kell, mégpedig jegyzőkönyvben is rögzíteni fogják.

Édesapám felszólított, hogy: *Végzettségednek megfelelően hagyd el a szemináriumot, mert az én beleegyezésem nélkül mentél oda. Mint az MSZMP tagja, nem tartom elveimmel összeegyeztethetőnek, és tiltakozom ellene. Bányásztanulmányaidnak megfelelően folytasd életedet!*

Én visszaírtam édesapámnak: *Megértettem a levelét, ismerem az álláspontját, mert amikor eljöttem, akkor is ellenkezett. De nemcsak a tanulmány dönti el, mi lesz az ember, hanem az is, mi az ember egyéni vágya és elhatározása. Én mindenképpen pap akarok lenni. Eddig mindig tiszteletben tartottam szüleim irányítását, de a nagykorú gyermeket már nem szülei irányítják. Nem vagyok hajlandó elhagyni a főiskolát.*

Igaz, hogy mielőtt ezt a levelet megkaptam, kerülő úton egy ismerős család hozta édesapám üzenetét, hogy a levelet, amit küldeni fog, nem kell tragikusan venni. De ezt neki hivatalból meg kellett írnia. Így, amikor a rektor előtt válaszolnom kellett, már én *nyeregben* voltam, mert tudtam mit kell mondanom.

A válasznak az lett a következménye, hogy apámat kirúgták a pártból, de az Állami Biztosító igazgatója áthelyezte egy másik munkakörbe, ahol magasabb fizetést kapott. Attól kezdve párttagdíjat sem kellett fizetnie, így a család anyagi gondja is némileg enyhült.

1961. február 6–7-re virradóan kb. ezer házkutatást tartottak országszerte, és hatvanegy papot tartoztattak le, harminc világi keresztény testvérrel együtt. Pécsen negyven személynél

tartottak házkutatást, többek között Bolváry Pálnál és Csonka Ferenc atyánál is, akik hat-hat év börtönbüntetést kaptak.

Aczél László Zsongort 1965. június 24-én szentelte pappá Shvoy Lajos püspök, aki nem is tudhatta, hogy egy már örökfogadalmas szerzetes kéri tőle az egyházi rend szentségét. Shvoy püspök további teológiai tanulmányokra küldte őt Budapestre a Hittudományi Akadémiára azzal a céllal, hogy ott a teológiából ledoktoráljon.

1965-67-ig lakott az Egyetemi templom melletti Papnevelő Intézetben. Ez a templom az 1786-os felosztásig a pálos rendfőnök székhelye volt, kegyoltárán a Częstochowai Madonna kegyképének másolata ma is látható. A mellékoltáron Remete Szent Pál és pálos szentek szobrai állnak.

„Két évig minden hétköznap a Remete Szent Pál oltárnál miséztem. Közben 1965-66-ban Csepelre jártam ki vasárnaponként kisegíteni, gyóntatni és misézni. *Vörös Csepelen* már reggel hatkor tartották az első vasárnapi misét. Hétköznapokon az Egyetemi templomban miséztem és gyóntattam. Azokban az években a hatóságok figyelték, ki, hova jár templomba. Akik valami ügyintézésre jöttek Budapestre, tudták, hogy az Egyetemi templomban egész nap lehet gyónni. Nagyon sokan mély lelki felkészültséggel végezték a szentgyónásukat, ami nagy élményt jelentett számomra.

1967-ben, amikor letettem a licentia-szigorlatot, Budafok-Belvárosba kaptam diszpozíciót. Már csak a doktori disszertáció volt hátra. Fiatalokkal foglalkoztam, közben írtam a dolgozatomat. 1968-ban a Budapesti Hittudományi Akadémián doktorrá avattak, többek között Beer Miklós jelenlegi váci püspökkel együtt.”

1969. szeptember elején lekerült a Székesfehérvári Püspökségre, ahol püspöki szertartói beosztást kapott, és irodai jegyző lett, illetve titkári feladatokat is ellátott. Tizenöt évig kísérté Kisberk Imre püspököt a szertartásokra.

„Egyszer megkerestek az Állami Egyházügyi Hivatalból és megkérdezték: *Hová szeretne menni továbbtanulni? Rómába, Németországba vagy Párizsba? Mert akkor mi segítünk* – mondták. Azt válaszoltam: *Ebben nem én döntök, majd megbeszélem a püspök atyával.*

Kisberk Imrével a folyosón tárgyaltam meg a témát, mert tudtuk, hogy a szobák és az ebédlő tele voltak lehallgató készülékkel. Tudtam, hogy az idős püspök atyának már nehezebbre esne más embert betanítani erre a szolgálatra, de azért megemlítettem neki a változtatás lehetőségét. Már szerettem volna ugyanis plébános lenni valahol. Ő azt válaszolta: *László atya, rád bízom a döntést.* És én maradtam!

Az ÁEH-nak pedig megválaszoltam, hogy most maradnék a püspök atya mellett, de ha egyszer úgy alakul, hogy a megyéspüspököm ki akar küldeni továbbtanulni, akkor szívesen mennék Rómába. Azóta sem küldtek! Később megtudtam, akik a Pápai Magyar Intézetben tanultak, azokat több alkalommal megkörnyékezték jelentések megírásával, amitől én így megmenekültem.

Több ízben békegyűlésekre is invitáltak. Erre azt válaszoltam: *A püspök atya sem megy, nekem sem illik.* Próbáltak rábeszélni: *Csak menjek, mert az sok előnnyel jár!* Nem mentem. Azután többször jött írógéppel sokadik példányban megírt meghívó számomra ezzel a szöveggel: *Mint kortársainak kiváló és kiemelkedő tagját meghívjuk a békegyűlésre.* Később az ÁEH megbízottja számonkérte tőlem: *Miért nem jött el, szertartó úr a békegyűlésre? Mert meg vagyok sértődve* – válaszoltam. *Miért?* - csodálkoztak. *Amikor 1965-ben a szemináriumban a társaimat hívták békegyűlésre, engem nem hívtak. Társaim másik helyről is kaptak meghívót ugyanarra a gyűlésre, de én nem. Persze, hogy megsértődtem! Most pedig amikor alig olvasható nyolcadik példányos gépelt meghívókat küldenek nekem, akit kortársai kiemelkedő tagjának neveznek, ne sértődjek meg? Ez a megbecsülés jár a kiváló embernek?* Erre nem tudtak mit mondani. Attól kezdve stencilezve küldték meghívót, de én akkor sem jártam a papi békegyűlésekre.

De újra jött az ÁEH megbízottja: *Szertartó úr, járjon gyűlésekre, nekünk „tisztá reverendájú” papokra van szükségünk!*

Ekkor sem mondtam nekik igent, csak magamban gondoltam, hogy nekem is tiszta reverendára van szükségem, nem akarom „összekoszolni”. Más paptestvéreket hasonló szövegekkel megfogtak, és később zsarolták is őket. Nálam ilyet nem tudtak tenni, nem köthettek bele semmibe.

1982-ben Kisberk Imre püspök meghalt, és dr. Szakos Gyula lett a székesfehérvári püspök. Akkor már tizenhárom éve voltam püspöki titkár és szertartó, és mondtam, hogy ki szeretnék menni plébániára, de még nem engedett ki lelkipásztori munkára a püspököm.

Szakos püspök atyával már 1970 óta együtt dolgoztunk az Országos Liturgikus Tanácsban, melynek én voltam a titkára. A szertartáskönyvek fordítását csapatmunkában készítettük elő. Nekem kellett azután elvégezni a szerkesztés és a korrektúra munkáját. A magyar zsolozsmáskönyv első kötetének összeszerkesztését még Kisberk Imre püspöksége alatt készítettem el. Szakos Gyula püspöksége alatt mechanikus írógéppel folytak tovább a munkálatok piros-fekete színben egy gépíró hölgy segítségével. Mindennap este még korrektúráztam az elkészült anyagot, és indigóztam a másnapi munkához. 1978-83-ig készült el a négy kötetes zsolozsmáskönyv nyomdai kézírata, amelyet a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Vatikánba terjesztett fel jóváhagyásra.

Bár Szakos püspök atya nem tudhatta, hogy én pálos vagyok, de amikor autóval együtt utaztunk, és pálos téma került elő, én mindig dicsértem a pálosokat. Szakos püspök atya is elismerően nyilatkozott róluk, tiszteli őket, mert magyar rend.

1984-ben az egy éve üresen álló pilisborosjenői plébániára kértem és kaptam kinevezést. A hívek örültek, hogy lesz papjuk. Pálos szempontból ez azért is volt kedves nekem, mert a pilisi esperesi kerület Boldog Özséb pártfogása alatt állt. Szakos püspök atya kérésére továbbra is végeztem az Országos Liturgikus Tanácsban a munkát, a plébánián a misekönyv kéziratát szerkesztettük össze, egy egyházközségi nővér segített a leírásban. Édesanyja is velünk lakott.

1985-re készen volt a Misekönyv kézírata is, felterjesztettük Rómába, és a Szent István Társulatnál hamarosan meg is jelenhetett.”

Még 1988 Karácsonyán Miklós Imre az Állami Egyházügyi Hivatal akkori vezetője így nyilatkozott a sajtóban: *Nincs történelmi távlat a szerzetesrendek visszaállítására. Az 1989 márciusi püspöki konferencia ülésére azonban ez a szóbeli üzenet érkezett tőle: Nem emelünk kifogást a szerzetesrendek működése ellen.* Bár írásbeli megállapodás nem volt még erről, de engedniük kellett, mert az egyesületi törvény már megszűletett Magyarországon.

„Mi, pálosok Pécssett jöttünk össze Máthé Péter akkori elöljáró atyánál, hogy megtárgyaljuk, mit lehet tenni. Tizenketten voltunk fiatalabb pálosok, de mindenki más egyházmegyéből. Arra gondoltunk ugyanis, hogy ha valamikor újra engedélyezik a szerzetesrendek működését, akkor ne egy egyházmegye legyen megfosztva ennyi paptól. Ezután mindenki megbeszélte a saját ordináriusával, hogy engedje el, mert lehetőség nyílt a szerzetesi együttélésre. Szakos püspök atyának akkor mondtam el, hogy én 1957-től már a pálos rend tagja vagyok.

Nem is csodálom, én ezt éreztem – válaszolta a püspök atya. Így 1989 szeptemberével leköltözhettem Pécsre, itt kaphattam meg a fehér pálos ruhát. Mivel az üldöztetések éveiben fogadalmainkat nem küldhettük el írásban Częstochowába a rendfőnök atyának, mert joggal tartottunk attól, hogy a levél az Államvédelmi Hatóság kezébe kerül, ezért 1989-ben Rómától kellett kérnünk megerősítést a fogadalmainkra, hiszen nem éltünk kolostorban, és nem volt közösségi életünk. A szétszórás alatt a budapesti egykori rendházunk a Balettintézet Diákotthonaként működött. 1989-ben Pécssett laktam a kolostorban, de három-négy napot akkor is felutaztam Budapestre az Országos Liturgikus Tanács irodájába dolgozni.

Az 1990 augusztusi pápalátogatáskor szeretnünk volna egy lelki ajándékot adni II. János Pál pápának. Az újonnan megjelent misekönyvet és zsolozsmáskönyvet szántuk neki. Az új

misekönyvre Ozsvári Csaba ötvösművész (1963-2009) készített nagyon szép fémborítású fedőlapot. Amikor előző év őszén a zsolozsmáskönyv első kötetének nyomdai előkészítését végeztem, dr. Seregély István egri érsek atya, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia akkori elnöke kérte, hogy jó lenne a pápa kezébe adni azt a zsolozsmáskötetet, amelyik augusztusban esedékes. Így gyorsan a negyedik kötet előkészítésének álltam neki. Amikor II. János Pál pápa augusztus 20-án a Hősök terén misézett, akkor ezt kapta ajándékba. Az 1960 nyarán befalazott Sziklatemplomot 1989 augusztusában adták vissza a pálos rendnek. 1990-ben én kaptam ide templomigazgatói kinevezést, és megpróbáltuk rendbe hozni. 1990-ben költöztek ki a rendházból a balettintézet növendékei, de nagyon lelakott állapotban hagyták ránk az épületet. 1991. augusztus 4-én mondhattam először közösségi nyilvános szentmisét a Sziklatemplomban.

Októberben elkészült a szembemiséző oltár, melyet a pécsi Zsolnai gyárban készítettek. 1990. október 13-án a fatimai jelenés évfordulóján Angelo Acerbi pápai nuncius úr felszentelte az új oltárt, amelybe dr. Paskai László bíboros úr jóvoltából egy Szent Gellért ereklyét sikerült elhelyezni. Az ünnepre eljött a pálos rendfőnök, Jan Nalaskowski atya is Lengyelországból. 1992-ben Halásztelekre kerültem plébánosnak, hét évig ott teljesítettem lekipásztori szolgálatot. 1999 óta ismét itt a Sziklatemplomban szolgálók. Rendtársaimmal prédikálunk a szentmiséken, mindennap kapnak a hívek tanítást az evangéliumról, és rendszeresen gyóntatunk. Jönnek a fiatalok, az egyetemisták, 1999 óta csütörtökönként a szemlélődő ima útjairól tartok imaórát, amelyet még fél órás közös megbeszélés követ.”

Zsongor atya 2010-ben ünnepelhette a pálos rendben letett fogadalmának 50. éves jubileumát. 2012-ben volt negyvenhét éve, hogy pappá szentelték. Hetven évesen fiatalos lelkesedéssel imádkozik és dolgozik népünkért, a világért Remete Szent Pál és Boldog Özséb példájára.

*

Dr. Aczél László Zsongor atya 2014. február 5-én, életének 72. évében költözött el az égi hazába a budapesti pálos kolostorból.

Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolanővérek Társulata

Kétszer volt lágerban

Antunovics Margit Jubella nővér

„Bácsalmáson születtem 1922. február 24-én. Kilenc hónapos koromban meghalt az édesanyám, hatévesen az apám, ezért a nagymama nevelt. Keresztanyám magához akart venni, de őket is elvitték lágerba, és ott meghaltak. Szülőfalum zárdaiskolájába kerültem a Kalocsai Iskolanővérekhez. Amikor hatodik osztályos lettem, a nővérek portai szolgálatra osztottak be, és egészen 1941-ig ott dolgoztam. Közben megérlelődött bennem a szerzetesi hivatás, és jelentkeztem jelöltnek” – emlékszik diákéveire Antunovics Margit.

Egy év noviciátus után 1942-ben négyen öltöztek be, majd huszonnégy évesen felkerült Kalocsára az érseki kastélyba, ahol háztartási munkákat bíztak rá, majd nem sokkal később Szabadkára helyezték.

„A kétszáz fiú számára fenntartott kollégiumban lett új szálláshelyem, mely az ottani püspök irányítása alatt állt. Ezek a vidéki fiatalok itt tanultak, hétvégén hazamehettek. Lelkileg foglalkoztam velük. Rendet tartottunk náluk, a házimunkába az ottani asszonyok is besegítettek. Nagyon jól éreztük magunkat, heten éltünk itt nővérek. De jött a háború, és a katonák elfoglalták az intézetet. 1945. augusztus 13-án éjjel jöttek értem, és bevitték egy lágerba, mert magyar állampolgár vagyok. A városban egy négyemeletes épületbe szállítottak, mely tele volt sebesült katonákkal és orvosokkal, ápolókkal, akik őket gondozták” – meséli a nehézségek kezdetét a nővér.

Vele együtt asszonyok, kisgyerekek, idősek is a tábor lakói lettek, ahol méltatlan körülmények között kellett élniük. A nagy melegben harmincketten nyomorogtak egy helyiségben, az udvarra nem mehettek ki, tisztálkodásukról nem gondoskodtak, miközben a szoba tele volt poloskával.

„Reggelire kávé kaptunk kenyérrel, ebédre egyszerű egy tál étel készült, majd a maradékot odaadták vacsorára. Szerencsére a városiak rokonai hozhattak be ebédet, így én is naponta kaptam, melyet mindig odaadtam a gyerekeknek. A szobához tartozó erkélyre kiengedtek, és egy alkalommal láttam, hogy két férfi vizsgálódik. Gondoltam, valószínű ellenőrök lehetnek. Kérdésükre elpanaszoltam tarthatatlan helyzetünket, és ennek köszönhetően hamarosan egy kimeszelt falú iskolaépületben kaptunk elhelyezést. Megérkezésünk után az udvaron álló

kútban mindannyian megmosakodtunk, ruháinkat a kemencében elégettük. Nem sokkal ezután jött egy rendelet, hogy fel kell oszlatni a tábort, és Magyarországra visznek minket. Ezzel a negyvenhárom napig tartó lágerélet véget ért.”

Utazásuk sem volt problémamentes, marhakupében zsúfolták össze őket, melyet Szegedre irányítottak, de a háború egyre dúlt, az anyaország nem tudta fogadni a szerelvényt. Egy napig álltak a határnál a tűző napon, amikor jött a rémhír: célállomás egy Bosznia – Hercegovinai bánya lesz.

„Az emberek elkeseredésükben kiszálltak a vonatból, és azt kiabálták: *Akkor inkább itt ássák meg a sírjainkat, de nem megyünk a bányába!* A további tárgyalások végül eredményhez vezettek, Magyarország fogadta a szerelvényt. Mivel a rokonaim határsávbán laktak, nem mehettem haza Bácsalmásra. A Kalocsai Iskolanővérek zárdájába csengtettem be, akik nagyon néztek, hogy kerülök oda.”

Miután kipihente a fáradalmakat, az inasgyerekek tanoncotthonába osztották be háztartási munkára. De itteni szolgálata is hamar véget ért, mert jött az 1950-es szétszórás, a nővéreknek szeptemberben ki kellett költözniük. Először a volt Szent Margit Otthon épületében kaptak elhelyezést. Egy hónap múlva éjjel rájuk törtek, igazoltatták a ház minden lakóját, másnap délelőtt a népi kollégisták megrohanták a házat, a nővérek személyes ingóságait is alig tudták megmenteni. Ekkor az orsolyiták fogadták be őket, ahol egy teremben jutott nekik hely, melyet szekrényekkel nappali és hálórészlegre osztottak. Az előszoba lett a konyha, és egyúttal az atyák ebédlője is. Nemsokkal ezután rendőri felszólításra, éjnek idején Albertirsára deportálták őket, köztük egy kilencvenöt éves nővértársukat is. A hetvennyolc napig tartó „fogság” sem volt könnyű. Mivel az ottani nővérek nem tudtak ellátásukról gondoskodni, a helybéli asszonyok a plébános úr segítségével titokban üstben főztek nekik ebédet. Az ő éjjel-nappal járőrözött a kerítés mellett. Egyszer felröppent a hír, hogy viszik őket Szibériába. De a püspöki karral történt megegyezés miatt a hatóságok erről a szándékukról letettek. Hamarosan megkapták a rendelkezést, fel kell oszlatni a tábort, mindenki mehetett, amerre látott.

„Mivel rokonaim nem fogadhattak, Dunakeszire kerültem albérletbe, és az ottani konzervgyárba kaptam munkát. Először a mustárgyártó részlegbe, majd az üvegmosóba, végül az ecetgyártóba kerültem. Mindent tudtak rólam, a párttitkár és az igazgató is rendes volt velem. Megszerettem ezt a helyet. Amikor már megszűnő félben volt a gyár, eljöttem. A konzervgyár egyik alkalmazottja ajánlott be egy hadiüzembe Pestre, mely Amerikának gyártott repülőgép-alkatrészeket. Kezdetben a szerszámkiadóban, majd a gyártás előkészítőben dolgoztam. Akkor ismerkedtem meg a különböző szerszámokkal, amelyeket előtte még sosem láttam. Később az adminisztrációs munkát is rám bízta. Szerencsére elég jól fizettek. A munkaidő reggel 7-től délután 4-ig tartott, de sokszor kellett túlórázni. Vasárnaponként eljárhattam misére. Később a fülembé jutott, hogy ajánlóm megkérdezte az igazgatót, hogy van velem megelégedve? Ő csak ennyit válaszolt: *Még sok ilyen munkaerőt hozhatnál!* Később már nem kellett vidékről feljárnom, mert Pesten sikerült egy házaspárnál albérletet találnom. Egészen nyugdíjig dolgoztam itt, mert jól éreztem magam. Ezután a házaspár ellátásáról gondoskodtam, mindennap főztem nekik addig, míg 1992-ben megnyílt a csepeli Szent József Otthon, ahová elsőként költöztem be. Itt évekig portásként dolgoztam, most már kilencven évesen az imádság teszi ki napjaimat”- fejezi be kalandos élettörténetét Antunovics Margit Jubella nővér.

*

Jubella nővér 2015. május 22-én költözött haza a Mennyei Atya házába.

Németladtól Rómáig

Berger Margit Mária Genovéva nővér

„Bácsbokodon születtem egy négy gyerekes család legidősebbjeként. Szüleim szegények voltak. Ebben a faluban bunyevácok, németek és magyarok laktak, a lányok szép népviseletben jártak a misére. A Kalocsai iskolanővérekhez jártam. Harmadik osztályos voltam, amikor Szeráfia nővér tanított minket. Órán mindenkinek végignézte a füzetét. Megmutatta, mi az, ami hibás, azt ki kellett javítani. Mozgékony gyerek voltam, szívesen részt vettem minden munkában, sokszor segítettem neki, amikor két kannával elmentem vízárt a közeli kúthoz. Olyan szeretet és jószág áradt a nővérből, hogy azt éreztem, én is ilyen szerzetes akarok lenni” – kezdi meghívásának történetét Berger Margit Mária Genovéva nővér.

Szülei nem szóltak bele a döntésbe, így tizenkét évesen jelentkezett aspiránsnak. Siklósra került, ahol a polgári iskolát is végezte. A többi aspiráns Kiskunfélegyházán készült a jelöltségre.

„Szerettem Siklóson élni. Közel volt Máriagyúd, az ismert kegyhely, egyedül elzarándokoltam a hegyen keresztül a Szűz Anyához. Gyönyörű utat tettem meg, a hegytetőn csodálatos kilátás tárult elém” – meséli a fiatalkori élményeket Genovéva nővér.

1940-ben végezte el a tanítóképzőt Kiskunfélegyházán, utána novícia lett. Ennek letöltése közben hívatta a tisztelendő anyja, mert Kecelen meghalt az ottani tanító. Noviciátus alatt soha nem küldtek senkit tanítani, de őt kiválasztották, és két hónapig kiengedték, mert tudták, hogy helyt fog állni. 1942-ben Kalocsán tette le az első fogadalmat.

„Ezután Hajósra kerültem, mert tudok németül. Itt a zárda egy gyönyörű kastélyban kapott helyet, ahol az iskola is működött. Tizenötén éltünk nővérek. Mivel ez kétnyelvű falu volt, német és magyar tagozatú osztályokat tanítottunk Vinfrida főnöknővel. A faluban árvaház is működött, ahonnan a falubeli gyerekekkel együtt jártak a menhelyiek is az iskolánkba. Hatvan kislányt és kisfiút oktattam, akik nagyon fegyelmezettek voltak. Arra tanítottuk őket, hogy hátra tett kézzel kell ülniük. Ha valami csintalanságot követtek el, akkor kis ideig a sarokban büntetésben álltak, de erre ritkán került sor. A nebulók egy szövetből készült hátitáskát hordtak, melyben egy kockás, egy vonalas irkát és egy könyvet hoztak, cekkerben volt a palatábla, és mellette lógott a szivacs.

Az örök fogadalomra 1948-ban került sor Kalocsán, hatan köteleztük el magunkat Istennek” – meséli a nővér a szép emlékeket.

Ekkor több nővértársával Németladra került, itt egyikük a konyha vezetését vállalta, másik nővér házvezetőnőként lakott a plébánián. Genovéva nővér szépen énekelt, megtanult

orgonálni, és ellátta a kántori teendőket. Hittanórát is tartottak a németladi plébánián. 1950-ben a rendek szétszórátáskor Zircre kerültek. Nekik is le kellett vetni a szerzetesi ruhát. Először úgy tudták, hogy Oroszországba viszik őket, de végül megszületett az egyezés az állam és egyház között, így a nővérek szétszóródtak.

„Bácsbokodra nem mehettem haza, mert határsáv volt, ezért elmentem Sükösdre, ahol egy ideig kántorkodtam. Édesapám jóvoltából jutottam haza, aki bort adott a bácsbokodi rendőrnek, így tudtam hazaköltözni. Amikor már otthon laktam, egyszer beállított egy rendőr. *Jöjjön velem!* – szolt a parancs, és éjfélkor bevitték Bajára a rendőrségre. Anyukám sírt, nekem egy könyvben alá kellett írni, hogy csavargó vagyok, ezután betettek a fogdába. Egy üres szobában kaptam helyet, ahol egyetlen fapriccs volt a „berendezés”. Másnap a belső szobába vittek, ahol egy másik szerzetesnővér tartózkodott, akiről megtudtam, hogy a tanácselnök rokona. Mivel nagynéném ott lakott Baján, következő nap ebédet hozott nekünk és édesanyám is bejött meglátogatni. A fogdában sokat imádkoztunk a szobatársammal, végül harmadnap éjjel az őr kinyitotta a fogda ajtaját és azt mondta: *Ne szóljanak semmit, menjenek!* Ekkor huszonnyolc éves voltam” – emlékszik a nővér a megpróbáltatásokra.

Hazakerülve a háztartási munka nagy részét Genovéa nővér végezte, mert közben édesanyja megbetegedett, őt is ápolnia kellett. 1953-ban édesanyja meghalt, ezután a háztartás vezetése is teljesen az ő gondja lett. Állatokat tartottak, megtanult tehenet fejni, édesapja lóval szántotta a földeket. A négy km-re lévő Bácsborsódra kerékpárral járt kántorkodni.

„Adventben egyszer gyorsan tekertem, mert siettem, és a kanyarban az árokban kötöttem ki, de szerencsére nem történt semmi bajom. Máskor, amikor még sötét volt, gyalog igyekeztem a hajnali misére, mert nagyon havazott. Szembe jött velem két rendőr, és megkérdezték: *Hát maga hova megy? Hajnali misére.* – válaszoltam. *Akkor csak menjen!* – kiáltottak rám, és továbbmentek. Nagyon hideg volt, fázott a kezem, ezért a sekrestyés bemelegítette a vasalót, hogy megmelengethessem a kezem, mert megmerevedett ujjakkal nem tudtam volna játszani” – emlékszik a nehéz évekre a nővér.

Később rövid időre Kalocsára került, ahol a kastélykertben az udvartakarításban és a kertgondozásban segédkezett. Ezután a kiskunhalasi plébániára hívták házvezetőnőnek és kántornak. Utána Zsanapusztán majd Tiszakürtön szolgált a plébánián, onnan ötvenöt évesen, 1975-ben ment nyugdíjba.

„Ismét hazakerültem, és ekkor alkalmam nyílt meglátogatni öcsémet az akkori Nyugat-Németországban. Ott találkoztam nővértársaimmal, akikkel még Németladon együtt laktunk, és akkor megfogalmazódott bennem, beadom a kitelepülési kérelmet. A hivatalos papírok megszerzése után 1977-ben Münchenbe kerültem, ahol Amaranta főnöknő vezette a Magyar Zarándokházat. Két év müncheni tartózkodás után Altöttingben vett a rend egy házat. Itt három évet töltöttem el. Fiatal nővérek is jöttek. Engem bíztak meg a ház alapításával és vezetésével, a berendezés megvételének megszervezésével. Az itteni Mária- kegyhelyre látogató zarándokoknak mi adtunk szállást. Innen helyeztek át Rómába.

Azért, hogy megtanuljak olaszul, két hónapig kisgyerekek mellett dolgoztam egy óvodában. Ezután a Szent István- ház gondnoki szolgálatát láttam el tizenhét évig. Sokan jöttek hazánkából és különböző országokból a zarándokok, akiket örömmel fogadtam” – meséli a szép emlékeket a külföldi kint tartózkodásról.

Sok emberrel kapcsolatba került, több magyar honfitársa ügyes- bajos dolgait intézte el, például az elveszett iratok, útlevelek pótlását. Mivel jól tudta az olasz nyelvet, Genovéa nővér közbenjárt a hatóságoknál, közeli kapcsolatba került az akkori magyarországi nagykövettel. Nagy tiszteletnek és szeretetnek örvendett a városban, de Olaszország szerte is. Tizenhét év után visszakerült Altöttingbe. Majd a rendszerváltáskor, amikor lehetőség adódott itthon az újraindulásra, eladták az altöttingi házat, amelynek ára hozzájárult Kalocsán az új iskola felépítéséhez.

A magyarokért tett fáradozásáért a Magyar Köztársaság Kiskeresztje kitüntetést vehette át Rómában Keresztes Sándor akkori olasz nagykövettől.

Genovéa nővér 1995-ben végleg hazatelepült Kalocsára, és a visszakapott épületben kialakított öregek otthonában folytatta szolgálatát. Ellátta a sekrestyési teendőket a kápolnában, ahol mindennap szentmisét hallgattak. Két nővértársát gondozta, akik szintén e ház lakói voltak. 2011 nyarán Csepelre, a rend Szent József Otthonába került. Közvetlen, kedves egyénisége miatt sokan szeretik itt is, mint Kalocsán.

„Csepelen énekes és felolvasó délutánokat tartok a nővéreknek és a lakóknak, amikor Orsolya nővér elfoglaltsága miatt nem ér rá. Naponta imádkozom hazánkért, a papokért és rendünkért, új hivatásokért” – fejezi be élettörténetét a kilencvenkét éves Genovéa nővér, aki kedvenc versét is mindig megosztja hallgatóságával:

*„Szeretnék ma gazdag, nagyon gazdag lenni,
És minden kincsemet ide eléd tenni,
De mivel szívemen kívül másom nincsen,
Szívemből kívánom, áldjon meg az Isten!”*

*

Berger M. Genovéa nővér 2014. október 22-én 94 éves korában hunyt el Budapesten.

Isten erejével kibírtam a megpróbáltatásokat

Gór-Nagy Magdolna Krisztofóra nővér

Cegléden született 1930. július 1-jén. Öten voltak testvérek, Magdolna a legkisebbként látta meg a napvilágot. Tanyán laktak, és ő már első osztályban elhatározta, hogy tanító néni lesz. Amikor 1944-ben jött a háború, már márciusban kiállították a bizonyítványt, mert egyre gyakrabban bombáztak. Amikor bemondta a rádió, hogy légi veszély Szolnok, akkor kapták az iskolatáskát és rohantak haza. Március 31-én vége lett az évnek, mert nem lehetett tovább tanítani. Mivel a családjuk negyven hold földdel gazdálkodott, akadt munka bőven, kaszálás, kapálás. De a fiatal Magdolna mindig azt érezte, neki tanulnia kell.

„Cegléden rendszeresen bejártam a kalocsai nővérekhez, akkor született meg bennem a gondolat: én is szerzetes leszek. De bizonytalan voltam, és féltem, nehogy rossz úton induljak el. A Szűz Anyához imádkoztam hónapokig és kértem, hogy segítsen. Egyszer azt álmodtam, hogy édesanyámmal az udvaron állunk, jött egy felhőnek tűnő gombolyag, és az Úr Jézus bontakozott ki belőle töviskoronával a fején, rongyos ruhában. Édesanyám noszogatót, biztos hozzád jött! Én szívem szerint rohantam volna hozzá, de nem mertem. Akkor az egyik nővérem azt mondta, majd én odamegyek hozzá, de mikor odaért, Jézus hátat fordított neki. Édesanyám azt mondta, menj, látod, ő nem kell neki. Nagy nehezen elindultam, amikor közeledtem hozzá, letérdeltem, és térden csúszva odamentem hozzá. Akkor megfordult, lehajolt hozzám, átölelt, és a töviskoronás fejét odanyomta az enyémhez. Úgy éreztem, hogy a tövis a fejembe fúródott. Ekkor tizenhat éves voltam. Ebből tudtam meg, hogy van hivatásom. Amikor Ildefonza anyának elmeséltem ezt az álmot, ő azt mondta, hogy ez a tövis azt jelenti, hogy sokat fogsz szenvedni. Én ezzel tisztában voltam, és igent mondtam”- kezdi különös meghívásának történetét a nővér.

Bár szülei vallásosak voltak, eleinte nem örültek a döntésnek. Édesapja azzal akarta marasztalni: *Te vagy a legkisebb, arra gondoltam, te leszel a gondviselőnk. Most itt akarsz hagyni minket?* De ez sem tántorította el Magdolnát, attól kezdve állandóan járt a főnöknőhöz, aki ott lakott Cegléden, és felkészítette a fogadalomra, mert ez már a szétszórás után történt.

„1952. február 2-án zárt diplomajtók mögött tettem le az első fogadalmat, amikor már a rend nem működhetett. 1953-ban elkezdtem Cegléden esti tagozaton a gimnáziumot, ahol minden nap du. 2-9-ig tartották az órákat. Érettségi után jelentkeztem matematika – fizika szakra a Szegei Főiskolára. De nem tudtam befejezni, mert szüleim nagyon betegek lettek, így hazajöttem.

1961-ben elmentem képesítés nélküli tanítónak egy tanyai iskolába, ami 13 km-re volt Cegléd-től, napi 26 km-t kerékpároztam. Ott tanítottam négy évig összevont osztályokat.

Utána bekerültem a központi iskolába, közben levelezőn befejeztem a matematika – fizika szakot. 1967-ben Balatonakarattyán a végtelen jóságos Ildefonza anyja kezébe tettem le az örökfogadalmat.

Az iskolában nem tudták, hogy nővér vagyok, de örökké zaklattak. Az igazgató másfél órát gyötört, csak azért, hogy ne járjak templomba. Nem hagytam magam lebeszélni, nem ijedtem meg tőle, megmondtam neki a magamét. Ismertem fiatalok óta, tudtam róla, hogy ő is harmóniumozott annak idején a tanyai miséken.

Ha Pestre jöttem, észrevettem, hogy minden lépésemet követik. Már a Nyugatiban ott állt egy ember és én rögtön megláttam, ki lesz a „kísérő”. Egyszer eljött egy nővér rokonunk Budapestre, és szeretne volna megnézni az augusztus 20-i ünnepségeket. Amikor leszálltunk a vonatról, már ott várt rám az a „valaki”. Azt mondtam magamban: most megemlegeted ezt a napot. Először elmentünk a Szent István bazilikába, ott még összetalálkoztam egy ismerős nővér társammal, direkt odamentem hozzá, és beszéltem vele. Utána elmentünk a Margit – szigetre gyalog, ott körbesétáltunk, megnéztünk mindent. Onnan felmentünk a várba, majd újra gyalog lejöttünk este a Bazilikába. Ott felültünk a villamosra, úgy indultunk haza. A „kísérőnk” egész nap a sarkunkban volt.

1970-ben előszedett az ávó, mert szerintük államellenes cselekedetet hajtottam végre azzal, hogy fogadalmat tettem. Valaki besúgó lehetett, mert minden lépésemről tudtak, mikor, hány évre és hol tettem fogadalmat. Két és fél évig jártam az ávóra állandó kihallgatásokra, mert meg akartak győzni, hogy legyek az ő emberük.

Június 29-én a tanévzáró értekezlet utáni hétfő reggelre voltam beidézve a rendőrségre.

Amikor jelentkeztem, a rendőrkapitány azzal fogadott: *Még nincsenek itt az elvtársak.*

Hamarosan megjelentek civilben, rájuk ismertem, ők kísérték végig a balatonakarattyai állomástól, amikor mentem Ildefonza anyához. Kérték a személyit és az idézést. Mondtam, nekem nincs idézésem, két rendőr dzsippel jött hozzám, ők mondták, hogy menjek a rendőrkapitányságra. Dühösesek lettek, hogy ilyen föltűnést keltettek a kollegái, mert ez illegális volt, titokban kellett volna intézniük.

Mikor behívtak, láttam, nem tudják, hogy kezdjek el a beszélgetést. Először rágyújtottak, megkínáltak engem is cigarettával. *Isten őrizze! Azt is utálok, aki szívja!* – feleltem. Ettől úgy lebénultak, szóhoz sem tudtak jutni egy ideig. A jó Isten erőt adott, hogy olyan bátran mertem visszabeszélni nekik, nem féltem. Majd ezt válaszolták: *Tessék elhinni, volt, aki elfogadta, meg is volt róla a véleményünk.*

Egy vastag dossziét vettek elő, amiben több éven keresztül gyűjtötték az összes levelezéseim fotokópiáját, amit a főnöknőnek, és a nővéreknek írtam. A névsor tetején, amit elémtettek, így állt a nevem: *Goór Magdolna. Ez nem én vagyok* – mondtam. Akkor gúnyosan megjegyezték, igen, ez a fedőnevem. Össze-vissza kérdeztek a nővértársaimról, jártam-e hozzájuk, sokszor semmi értelme nem volt a kérdésnek. Tudtam mire megy ki a játék, ezért mindig mellébeszéltem, nem tudtak semmit kizsedni tőlem. Délután fél 2-kor engedtek ki. Mindig nagyon észnél kellett lennem, hogy mit kérdeznek, arra mit válaszolok, nehogy keresztezzem a dolgokat. Ez kikészített idegileg. Korompay Tibor lelki atyámmal mindig megbeszéltük a kihallgatások után a dolgokat, ő bátorított a nehézségek elviseléséhez, és tanácsot adott, hogy viszonyuljak a kihallgatásokhoz. Ez két és fél évig így folyt.

Ildefonza anyával rendszeresen kapcsolatban voltam, és mindent tudtak rólam, ezt akarták kihasználni, de nem sikerült nekik. Hála Istennek, nem vétettem és nem ártottam senkinek. Ha olyat kérdeztek, nem tudtam senkiről és semmiről.

Egyszer odatettek eléem egy ív papírt a ceglédi tanárok névsorával, akik az 56-os eseményekben szerepeltek. Felszólítottak, hogy ezekről írjak nekik jelentést. *Szó sincs róla!* – mondtam. *Most is tudom, hogy becsületes, rendes emberek, erről nekem nincs mit írni!* *Megmondtam, spicli nem leszek!* – és odahajítottam nekik. Mindig a börtönnel fenyegettek, és a szüleimmel zsaroltak, akik betegek voltak.

Úgy állok a nővérek mellett, mintha az őrangyaluk lennék, majd más módszerhez folyamodnak – folytatták. Mi lesz, ha egyszer elgázol egy autó? Akkoriban egyeseket így tettek el láb alól, hogy egyszerűen „véletlenül” elütötték. Mondtam nekik: Majd a jó Isten gondoskodik a szüleimről, de spicli nem leszek! A Jó Isten segített és kibírtam. Olyan boldogító érzés, hogy tisztán kerültem ki a mocsokból.

Mivel mindig börtönnel fenyegettek, már szinte belebetegedtem, így egy alkalommal 39 fokos lázzal kellett följönnöm Pestre. Sokat imádkoztam, kértem Istent, adjon erőt. Aznap éjjel nem tudtam aludni, ahogy feküdtem behunyt szemmel az ágyon, a másik oldalon egy ajtónyi kép jelent meg, az Úr Jézust láttam kitárt karokkal, arccal felém fordulva. Hatalmas fénycsóva odaesett rám az ágyba, és ekkor hirtelen megértettem, ez azt jelenti: ne félj, ott leszek veled. Amikor indultam az állomásra, a 7-es misére bementem, Korompay atya misézett. Láttam rajtam, milyen rossz állapotban vagyok, de nem tudott mit mondani. Amikor hazaértem a kihallgatásról, bementem hozzá, szerényen megjegyezte: *Elszélyelltem a templomban magam, szerettem volna valamit mondani, de nem tudtam. Átváltoztatás után, amikor ránéztem az Úr Jézusra, úgy éreztem, szemrehányást tesz: Te akarod elintézni, majd én elintézem!* Csodálatos volt az Úr Jézus közreműködése.

Már két héttel a jelentkezés előtt mindig kiküldték az idézést, hogy legyen időm kiborulni. De nem borultam ki, mindig imádkoztam, hogy legyen erőm. Mindig azzal ijesztgettek, hogy lecsuknak, mert szerintük államellenes cselekedetet hajtottam végre azzal, hogy fogadalmat tettem. Én meg visszafeleltem: *Ha mindenki annyit ártana az államnak, mint én, akkor nyugodtan alhatnának!* Végül aláírtam velem egy papírt, amin ez állt: *Erről, hogy ma itt voltam, amiről itt szó esett, senkinek nem beszélhetek, még a szüleimnek sem, még gyónás formájában sem.* Akkor majdnem odamondtam nekik: *Majd pont ti döntitek el, mit gyónjak meg!* De nem szóltam semmit. Ez a kis papír mentett meg két és fél év után, mert vége lett a rendszeres kihallgatásoknak.

A kommunista iskolaigazgatót behívták, akkor nekem is jelenésem volt Pesten. Rájuk támadtam: *Velem aláírták a papírt, mégis a tantestület már erről beszél. Biztos az igazgatónak járt el a szája, de a párt tagjai ilyen „megbízhatóak”. Mától fogva mindenkinek el fogom mondani, hogy maguk mit csináltak.*

Ekkor rájöttek, hogy elszúrták a dolgot azzal, hogy beszéltek rólam, és tőlem kértek tanácsot, hogy mit csináljanak. Az mondtam nekik: *Mondják azt, hogy nem én vagyok, csak hasonló nevű – mivel a névsoron úgyis más név állt.* Az igazgató másnap kihívatott az óráról, elmondta, hogy járt a művelődési osztályon, és azt mondták, hogy nem én voltam. Tehát a tanácsomat elfogadták. Ezzel megkötötték a saját kezüket, mert nem tehettek velem semmit. 1972 októberében ért véget a megpróbáltatások sora.

1978-ban bekerültem egy városi iskolába. Édesanyám már nagyon gyenge volt, lukas óráimban hazaszaladtam néha megnézni őt. Onnan mentem nyugdíjba 1985-ben, huszonöt évet tanítottam. Utána is tartottuk a kapcsolatot a nővérekkel, így megadatott, hogy megmaradtam szüleim gondviselőjeként. Mind a ketten a karjaimban haltak meg.”

1989-ben halt meg Krisztofora nővér édesanyja, akkor már kezdődött a rendek visszajövele. A nővér is megkapta a visszahívólevelet, így Kalocsára ment. Pár hónap után a ceglédi plébános visszahívta hittant tanítani, mert nem győzte egyedül a sok csoportot. Ott visszakaptak egy egyházi épületet, melyet a püspök atya ingyen átadott részükre. Így indulhatott el Cegléden a nővérek szerzetesi élete, ahol Krisztofóra nővér látta el a főnöknői teendőket 1991-95-ig.

„Mivel 1928 óta éltek nővérek a városban, a hívek örömmel láttak minket. Kilencven gyereket tanítottam hittanra. Gyönyörű emlékként maradt meg bennem, amikor elsőáldozók lettek, a nagyobbak közül húszan akkor keresztelkedtek meg. Ez nagy boldogságot jelentett számomra, láttam, ezért érdemes volt tanítani. Sajnos ekkor súlyos beteg lettem, így 1995-ben megszűnt az ottani rendház, a hívek nagyon sajnálták, hogy nem maradtunk ott végleg.

Betegségem egy évig tartott, de soha nem féltem attól, mi lesz velem. Egy dologra gondoltam egész idő alatt: Legyen úgy, ahogy az Isten akarja, csak el ne rontsam azzal, hogy mást akarok, mint Ő. Rábíztam teljesen mindent. Azt mondtam, ezek a szenvedések az én kincseim, van mit odaadnom. Ez olyan csodálatos” – fejezi be keresztekkel teli élettörténetét a 82 éves Górné Nagy Magdolna, aki 2012 februárjában ünnepelte első fogadalmának hatvanéves évfordulóját.

*

Górné Nagy Magdolna M. Krisztofóra nővér 2014. február 4-én hazatért Teremtőjéhez. Idén lett volna nyolcvannégy éves.

Életem állandó utazás volt

Hermann Mária Siegfrieda nővér

„A Tolna megyei Högyészén születtem, ahol egy szép Klebersberg iskola működött. De a szülők akkoriban nem küldték gyerekeiket iskolába, ezért a plébános 1930-ban odahívta a kalocsai iskolanővéreket. Az ő munkálkodásuk nyomán megteltek az iskolapadok, a nővérem is hozzájuk járt. Ötödik osztályos koromtól négy évig oktattak a nővérek. Szüleim örültek, hogy szeretek tanulni. Két iskolatársam belépett a rendbe, így én is követtem őket” – meséli hivatásának kezdetét Hermann Mária.

Kalocsán végezte a tanítóképzőt, abban a történelmi korban, amikor Bácska visszakerült Magyarországhoz, ahol szintén éltek rendbeli nővérek. 1941-ben friss diplomával a kezében Cegléden kezdett tanítani. 1942-ben beöltözött és megkezdődött a noviciátus. A fogadalomtétel után ismét iskolapadba ült, mert a rendi előjárók főiskolára küldték.

„Én a földrajz – ének szakot választottam, de Annunciáta nővér nyelvszakos tanárnak szánt, mert tudtam németül. Így történelem – magyar – német szakra iratkoztam be a Szegedi Egyetemre. Amíg mi tanultunk, a háború borzalmai oda is eljutottak. Szeged égett, egy évig nem tudtunk visszamenni az egyetemre. Nagy nehézségek árán egy év alatt két évfolyamból kellett kollokválnunk. 1947-ben diplomáztunk, ezután Jánoshalmára helyeztek, ahol az ötödikesek osztályfőnöke lettem, és tanítottam a történelmet és a németet” – emlékszik a nővér a szép, de nehéz iskolai időkre.

Az 1948-as államosítás után nem maradhatott a katedrán. Mivel tudott orgonálni, letette a kántor vizsgát, és Zöldfáson kántorkodott, de innen rövid idő múlva kiüldözték. Ekkor az előjárók Előszállásra küldték, ahol a ciszterek hatalmas birtokon gazdálkodtak, mert innen látták el működő házaikat.

„A kastélyban laktunk, ami rendházként működött. Egyik nővér szakácsnőként dolgozott, a másik a kertet gondozta, én egyházi adót szedtem és kántorkodtam. 1949-ben tettem örök fogadalmat.”

Az 1950-es szétszórás idején teherautóval érkeztek ide a ciszter rend főiskolás tagjai, így másnap már harmincöt főnek főztek. Két hónap után feloszlatták a tábort, a nővéreknek is menniük kellett, mert a kántorlakásba érkező világi pap hozta a szakácsnőjét és a kántorát.

„Hazamentem Högyészre. A főnöknő tanácsára beadtam tanári állásra kérelmet a bonyhádi járásba. 1951-ben kaptam állást Nagymányokon, ahol Réter Vilmos volt az osztályvezető, aki örömmel alkalmazott szerzetesnővéreket. Tíz évig oktattam itt, egykori diákjaim még most is visszahívnak osztálytalálkozókra.

Az 1956-os forradalom idején nekem kellett volna átvennem az iskola vezetését, mert az igazgató párttitkár volt. Megbeszéltük a Forradalmi Tanáccsal, hogy a kilenc órai mise után egy összejövetelt tartunk a templom előtt. Egy óvónő elszavalta a Szózatot, én mondtam a beszédet. Ez november 4-én történt, amikor Pesten már megkezdődött a harc, de mi erről még akkor nem tudtunk. Ennek ellenére nem lett semmi bántódásom, de később mégis el akartak helyezni. Réter Vilmos ekkor kiállt mellettem: *Hermann Mária vagy marad Mányokon, vagy eljön velem Bonyhádra*” – jelentette ki az osztályvezető.

A 60-as évek elején családja tanácsára először Nagyvázsönyba költözött, mert öccse Balatonfüreden orvosként dolgozott. Innen mentek ketten Fonyódra, ahol másfél év alatt felépítettek egy családi házat. 1964-től az itteni gimnáziumban némettanárként dolgozott, mint nyugdíjas, majd Lékai László akkori veszprémi püspök mellé került több nővértársával együtt. Siegfrieda nővér fogadta a külföldi csoportokat, akiknek a székesegyház történetéről beszélt, megírta németül és angolul az ismertetőt, amelyet a templom előterébe helyeztek. Néhány év után, amikor Lékai László már bíborosként elkerült Esztergomba, magához hívta a nővért, így ezután két évig a királyi városban folytatta az idegenvezetői munkát. Ezután lehetősége adódott kimenni Rómába, a Pápai Magyar Intézetbe, ahol rendtársaival a ház kiszolgáló személyzeteként dolgoztak.

„Életem állandó utazás volt. Mivel apám öccse Németországban élt, még 1964-ben kiutaztam hozzájuk és akkor találkoztam egykori noviciátus társaimmal, akik közben Nyugatra kerültek. Több alkalommal, hosszabb időt töltöttem Bad Niedenauban, majd a rendszerváltás évében Altöttingben jártam. Ekkor kerültem kapcsolatba Franz Wiesinger mérnök úrral, aki azt mondta nekem: *Nővér, legyen bátor, menjen haza, gyűjtse össze az idős nővéreket, kezdjenek el imádkozni, tartsanak örökimádást!*”

Siegfrieda nővér szeptember elején hazajött, hogy telket keressen, bár még semmi pénzük nem volt. Az akkori főnöknő a Mária utcai rendház visszavételén fáradozott. A római rendi káptalan után kapcsolatba került egy atyával, aki felajánlotta nekik csepeli plébániája melletti üres telket. A nővér szervezőmunkájának köszönhetően 1991. augusztus 30-án megtörtént az otthon alapkövetétele, és 1992-ben költözhetek be az első nővérek a Szent József Otthonba, akik mellé még civileket is felvettek, hogy teljes legyen a létszám. A felszerelések, bútorok és egyéb használati tárgyak Németországból érkeztek. A ház hamarosan belül is megszépült, mert a folyosók falán Prokopp Péter atya képei kaptak helyet. Német és ausztrál segítséggel 1997-ben megkezdődhetett Kalocsán egy iskolaközpont építése és ezzel egyidőben az oktatás is. Az új épületben 1998 szeptemberében indult el a tanítás.

A Szent József Otthon nem csak az idős szerzetesnővéreket, hanem egyre több világit is befogad, hogy öreg napjaikban gondoskodjon róluk, ahol Mária nővér vezeti az imádságot, és ellátja a sekrestyési feladatokat.

Hermann Mária 2011 nyarán ünnepelte kilencven éves születésnapját, ebből az alkalomból megkapta a Csepel örökség-díjat.

*

Hermann Máriát 2015. április 23-án hívta haza a Mennyei Atya.

Tíz hónapig volt házi őrizetben

Horváth Mária Flóriána nővér

„Már tizennégy évesen kinéztem magamnak egy fiút, akire szívesen rábízta volna az életemet. Két évig kerülgettük egymást, mert nem volt alkalmunk közelebbről megismerkedni. Akkor még sokkal szigorúbb illemszabályokat kellett figyelembe venni. Végül találkoztunk, majd nem sokkal utána megkérte anyukámtól a kezemet, de akkor én éppen nem tartózkodtam otthon. Mamám nem szólt a dologról, így egy darabig vártunk egymásra, végül ő mást vett feleségül.

Később tudomásomra jutott, hogy elváltak, ezért anyukám elkezdett biztatni, hogy menjek hozzá feleségül. Utólag akarta helyrehozni azt, amit korábban elmulasztott. Édesanyámnak hiába érveltem, hogy nekem a Tíz Parancsolat mondja meg, hogy nem mehetek hozzá egy elvált emberhez, ő ezt nem értette. Akkor úgy éreztem, a békesség kedvéért inkább elmegyek otthonról. Később találkoztam ezzel a fiatalasszonnyal, aki megköszönte, hogy nem léptem kapcsolatba a férjével. Ezzel visszaadtam a családnak az apát, mert a feleség egy idő után visszament, és még egy kislányuk is született.”

Flóriána nővér 1945-ben felmondta az állását, és jelentkezett a zárdába Kalocsára, azzal a szándékkal, hogy elgondolkozzon az életéről, hogy világosan lássa, mit is kell tennie.

„Úgy éreztem, itt megtaláltam a helyemet. Először a szövődébe tettek, ahol lábbal hajtható szövöszéken kellett dolgoznom. Később az érseki kastélyba kerültem, ahol tizenkét nővér látta el a háztartást, mindenkinek megvolt a maga feladata. Korábban az ott lévő cselédlakásokban élők segítettek a kastély háztartási munkáiban és a kertben, de amikor ezt megszüntették, már nem volt alkalmazottjuk.

Azért, hogy valami jövedelemhez jussanak a nővérek, vettek száz kiscsirkét, de abból negyven hamarosan elpusztult. Én vettem észre, hogy tele vannak tetűvel. Szaladtam a konyhába, hogy bekenjem disznózsírral a csirkéket. Így sikerült megmentenem hatvan kiscsirkét. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy nagyon meg voltak elégedve a munkámmal, és amikor jött a noviciátus, az érsek úr megígérte, hogy annak letelte után visszaker a kastélyba. A noviciátus két évig tartott a zárdában, ahol a mesternőnk aprólékosan elmondta, mit kell betartani. A fogadalomtétel előtt kifejtette, fontoljuk meg, mit teszünk, mert nem mindig van hivatása valakinek, főleg, ha elmenekül az élettől. Én ekkor elbizonytalanodtam, mert úgy éreztem, én is menekültem az élettől. Elmentem, és megkérdeztem főnöknőjétől, hogy velem hogy áll a helyzet? De ő megnyugtatóan, hogy van hivatásom. A noviciátus után visszahelyeztek az érseki kastélyba. 1949-ben tettem első fogadalmat” – meséli a nővér a zárdai életet.

Amikor jött az államosítás, a szemináriumot elvették, a kispapokat elvitték Szegedre. Ott maradt három nővér munka nélkül. Őket az érsek úr odavette maga mellé. Mivel egy igazoltatáskor a hatóságok gyanúsak találták, hogy Flóriána nővérnek a kalocsai érseki székház a lakóhelye, ezért az ávosok elvitték a kalocsai börtönbe. Mikor meglátták az iratait, megjegyezték: *hova jutunk, hogy kommunista szülőknek apáca gyerekük van?*

„Bevittek egy zárkába, ahol négy üres priccs volt. Nem zárták rám az ajtót, mert azt mondták, nem vagyok olyan bűnös, de kintről az őrk puskával a vállán figyelt. Nálam volt a rózsafüzér, és azt imádkoztam magamban. Egy idő után beszóltak az őrk, hogy ne legyek ilyen sokáig csendben, mert abban meg lehet zavarodni. Éjjel nem aludtam, hanem ültem a kemény deszkából készült priccs szélén, kicsit bóbiskoltam. Valószínű azt hitték rólam, hogy kémkedni mentem ki az érseki kastélyból. De később látták rajtam, hogy nem vagyok olyan iskolázott, nem tudok ártani senkinek, ezért két nap után elengedtek. Ennek ellenére nem akarták elhinni, hogy az érseki kastélyban még élnek apácák.

Ezután tíz hónapig voltam házi őrizetben, rendszeresen járnom kellett a rendőrségre. Ilyenkor rengeteg butaságot kérdeztek a papokkal kapcsolatban. Időnként ők jöttek ki a kastélyba ellenőrizni, mit csinálok. Akkor ott a háztartási munkában segítettem. Amikor megszüntették az őrizetet, a nővértársaim kértek, hogy én menjek haza, mert ők nem tudtak volna hova menni, nekem viszont megvolt otthon a biztos helyem.

Tolnában visszafogadtak a textilgyárba, de a szomszédos selyemgyárban egy olyan nő lett a gyárigazgató, akivel egy iskolába jártam. Ő három osztályt végzett el hat év alatt. Nagyon rosszindulatúan viselkedett az egyházi személyekkel. Mikor megtudta, hogy ketten szerzetesek itt dolgozunk, szólt az én igazgatónak, hogy küldjön el. Erre ő visszaszólt neki, hogy erre nem kapott utasítást. De a nő nem hagyta annyiban, biztosította, hogy majd ő megmutatja, hogy kirúgja az apácákat. Másnap már mennünk kellett a munkakönyvünkért. Ez 1951-ben történt.”

Horváth Mária Flóriána nővér Tolna községben rövid ideig egy állatorvosnál segédkezett. De mivel előző lakóhelyének az érseki székház volt beírva, ezért figyelték. Egy idő után az állatorvost felszólították, hogy küldje őt el. Egy ismerős segítségével tudott elszegődni a templommal szemben lakó tanár házaspárhoz.

„Nagyon aranyosak voltak, örültek, hogy valaki segít nekik. Náluk laktam, az asszonyt megpróbáltam minél jobban kímélni a munkától, mert beteg volt. Jól megértettük egymást, ötven évig éltünk együtt, mint három testvér. Egy idő múlva a plébános is kérte, hogy segítsek a plébánián a konyhai munkában, tésztát gyúrtam, főztem. Harminc évig jártam ide rendszeresen segédkezni. Ilyenkor a házaspár számára is innen vihettem ebédet.

Később az idős házaspárnak, akinél korábban laktam, unokái születtek, őrájuk is vigyáztam, mert a szülők kórházban dolgoztak. Sőt később is, amikor már iskolások lettek a gyerekek, kísértem őket, mert szüleik nem tudtak értük elmenni. Akkor megígérték, hogy életem végéig gondomat viselik, és ezt be is tartják.

Egy idős asszony édesapját hónapokig ápoltam, mert nagyon beteg volt. Amikor ő meghalt, megörököltem a házat, és akkor magamhoz vehettem beteg édesapámat. Még két hétig élt. Halála előtt papot hivatott, pedig kommunista volt. Édesanyám szintén papot hivatott a betegágyán, katolizált, elsőáldozott, bér mátkozott, és megkapta a betegek szentségét, pedig előtte ő is kommunista elveket vallott. Három évre rá halt meg” – meséli a nővér a megrendítő emlékeket.

A nyolcvanas években több alkalommal hosszabb időre kiküldték a római Szent István Házbba, ahol a háztartási munkában segédkezett, főleg takarítást és konyhai munkákat látott el. „Nagyon jól éreztem magam Rómában, akkor Genovába nővér vezette a házat. Az volt a szokás, hogy délelőtt elvégeztük a munkát, utána mehettünk várost nézni. Kaptunk buszjegyet, és többen nekiindultunk, mindig akadt valaki, aki jól ismerte a várost. A biztonság kedvéért tartottam magamnál egy névjegykártyát, hogy hova tartozom, ha

eltévednék, útba tudjanak igazítani, mert nem beszéltem az olasz nyelvet. Egy alkalommal a Vatikánban is eltévedtem, mert ahol bementem, ott visszafelé már becsukták a kaput. Egy rendőr igazított el.

Máskor egy osztálytársamat vittem el Tolnárról, akinek Genovéva írt meghívólevelet. Egy utunk alkalmával rossz buszra szálltunk. Csak akkor vettük észre, amikor már nagyon ismeretlennek tűnt a környék. Nem tudtunk mit csinálni, elmentünk a végállomásra, és utána visszajöttünk oda, ahonnan elindultunk. Otthon már izgultak értünk, de szerencsésen hazaértünk” – emlékezik tovább a nővér a külföldi utakra.

„A rendek visszajövele után egy ideig Érténybe küldtek kertésznek. Amikor Kalocsán visszakaptuk az iskolát, akkor engem konyhai munkára osztottak be. 2000-ben jöttem a Mária utcába, amikor több ízben vizsgálatokra kellett jönnöm a kórházba. 2010-ben

„jutalomüdülésre” vittek el Rómába, mert addig mindig csak dolgozni mentem ki. Most semmit nem engedtek csinálnom, csak élveztem a kényelmet.

Visszagondolva az elmúlt évtizedekre, a szétszórásban is szép volt az életem. Most már itthon vagyok. Nyáron a virágokat öntözöm, és sokat alszom, mert hamar elfáradok.

Szabadidőmben imádkozom” – fejezi be életét a kilencven éves Flóriána nővér, akit 2011-ben születésnapja alkalmából Németországból jöttek felköszönteni a külföldön élő „fogadott” gyerekei.

*

Flóriána nővér 2012. július 9-én hazaköltözött Teremtőjéhez.

Szőlőtőkék között szökött át a határon

Hubai Anna M. Hilderika nővér

„1921-ben születtem Magyarakanizsán, ami akkor Trianon után már Jugoszláviához tartozott. Ott végeztem a hat polgárit, de nem szerettem tanulni, inkább csak játszani. Gyerekkoromban mindig azt mondtam, hogy apáca akarok lenni. A plébánosom nővére a Kalocsai Iskolanővérek rendjében élt, így rajta keresztül ismertem meg a nővéreket. 1938. november 2-án, halottak napján tizenhét évesen léptem be a zárdába” – meséli hivatásának kezdetét Hubai Anna.

Kiskunfélegyházán töltötte jelöltidejét, ahol a háztartási munkát bízták rá. Az intézetben a takarításnál és a kisgyerekek fürdetésénél segédkezett.

„Három évig voltam Félegyházán, majd 1941-ben Kalocsára mentem posztulánsnak. Ez volt az előkészítő éve a noviciátusnak. 1942-ben beöltöztem, majd 1943-ban fogadalmat tettem egy évre. Noviciátus után Szabadkára helyeztek, ami akkor Magyarországhoz tartozott. 1944-ben jöttek a németek, akkor már dúlt a háború, ezért a rendből hazaküldtek a szüleimhez. Két hónapig otthon voltam, amikor a tisztelendő főnöknő üzent, hogy Magyarakanizsán menjek be a zárdába. Ott egy kisebb és egy nagyobb zárdáépület állt, de nem volt semmi tennivalónk. Akkor jöttek be a szerbek, a szabadkaiakat mind „átdobták” a határon Szegedre, és mivel magyar állampolgár voltam, gondoltam egyet, jobb lenne, ha eljőnnék Magyarországra. Az egyik nővér szintén ezen tanakodott, és megkérdezte tőlem: *Te nem akarsz átszökni?* Mondtam: *Nagyon szívesen.* Ekkor huszonnégy éves voltam. Egy harmadik nővér is csatlakozott hozzánk a másik faluból. Apácaruhában indultunk neki, kevés holmink volt, hiszen minden Szabadkán maradt, mert akkor úgy mentem haza, hogy hamarosan visszajöhetek. Horgos felé indultunk gyalog a szőlőkön keresztül. Egyszer összetalálkoztunk arra járó emberekkel, és megkérdeztük őket, merre kell menni Szeged felé? Rőszkén akartunk átjönni a határon. Azok megmutatták az irányt, de a nővér, aki vezetett bennünket, ismerte a járást, és gyanút fogott. Azt mondta: *Nem megyünk arra, ez az ember nem jó utat mutatott nekünk.* Más felé indultunk, és szerencsésen ki is értünk egy tanyához” – meséli a határátkelés izgalmait a nővér.

Az ottaniak szívesen fogadták őket, leültették vendégeiket a fa alá pihenni, ahová már nem jönnek a szerb járőrök. A szomszéd lovas kocsival vitte el őket a rőszkei vasútállomásra.

„Rengeteg menekült tolongott akkor ott, nekünk viszont nem volt pénzünk. Az egyik nővér bement az állomásfőnökhöz és elmondta neki helyzetünket, aki nagyon kedves volt, adott mindhármunknak ingyen jegyet Szegedig” – meséli a nővér a további részleteket.

Szegeden nem örültek érkezésüknek, mert már így is sokan zsúfolódtak össze a rendházban, a hely meg kevés volt. Három hétig laktak ott, ezalatt beosztották őket éjjeli szolgálatra a kórházba. Közben a tisztelendő főnöknő összeismerkedett egy Simonyi János nevezetű mezőkovácsházi földbirtokossal, aki azt tervezte, hogy árvaházat létesít a birtokán. A főnöknőt kérte meg, vegye át ezt a munkát, és ő elfogadta a lehetőséget annak ellenére, hogy a háború alatt szinte mindent teljesen kifosztottak.

„Még az ajtókat, ablakokat is leszedték az épületből. Hatan odamentünk, Szegedről kaptunk takarókat és párnákat. Szalmán aludtunk, majd pár hét múlva a jezsuiták emeletes ágyakat hoztak a számunkra. Ez a környék egy tanyavilág volt, ott állt a közelben a Purgl és a Henrik major is. Ezeket teljesen tönkretették a háború alatt. Kaptunk földet, és elkezdtünk gazdálkodni. Az egyik nővér nagyon értett a gazdasághoz, mert Battonyán lakott, és ott megtanulta a családjában. Szántottunk, búzát, kukoricát vetettük, mindnyájan nekiálltunk kapálni, kaszálni. Később lovakat vettünk, tehenünk, disznók, baromfiaink lettek, az ottani tanyasiak sokat segítettek. Bár árvagyerekekről nem kellett gondoskodnunk, egypár félárva került oda hozzánk, akiknek az édesapjuk meghalt a háborúban. A környéken lakó tanyasi gyerekeket összeszedtük, két nővértársunk tanítónőként foglalkozott velük” – meséli a nővér a szép vidéki emlékeket.

A nebulók örömmel mentek a nővérekhez tanulni, Hilderika nővér pedig mindig szívesen játszott velük. Négy és fél évi szolgálat után egy betegség miatt magaslati levegőre küldte az orvos, ezután Balatonszemesre helyezték. Itt a jezsuiták villáját kapták meg a nővérek, ahol asszonyoknak, férfiaknak, fiataloknak tartottak lelkigyakorlatokat.

„Mindig tartózkodott itt egy pap, aki a beszédeket tartotta. Az én feladatom volt a takarítás vagy segédkezés a konyhában. Decemberben kerültem ide, és júniusban feloszlatták a rendet. Onnan nem vittek el senkit, mert nem voltunk sokan. Június közepén egy nővér jött a hírrel, hogy el kell mennünk, mert az éjjel el fognak minket vinni. Sajnos a főnöknőnk engedett az unszolásnak, mivel az édesanyja is ott tartózkodott, és nem nyugodott addig, míg hárman össze nem pakoltak, és elmentek. Mi hárman nem tudtunk hova indulni, mert kettőnk jugoszláviai volt, harmadik társunk meg a határsávban lakott. Egyik nővért a szomszéd faluban, Öszödön befogadták. Ketten fölmentünk Pestre nővértársam ismeréséhez. Pár nap után felkerestem bérma-keresztanyámat, és nála húzódtam meg” – kezdi mesélni a hányattatás részleteit a nővér.

Közben Bonaventura nővér visszament Balatonszemesre megnézni a villát, majd hamarosan írt egy lapot Hilderika nővérnek: *Itt vagyok, ha akarsz, gyere!* Pár hétig lakhattak ott, mikor jött a rendőrség és közölték: *Államosították az épületet, el kell menniük.*

„Ekkor Bonaventura nővér Pécsre utazott, bennünket a plébános atya befogadott. Erika nővér kántorkodott, én harangozó és sekrestyésként szolgáltam itt huszonnyolc évig. A plébános nem hajlott meg a rendszer előtt, ezért elhelyezték káplánnak. Ekkor Horváth Árpád került oda, akit az ávósok ideigleg teljesen kikészítettek. Jól megvoltunk, az évek során végül megnyugodott, tizenhét évig dolgoztam vele. Majd megbetegedett, később meghalt, akkor dr. Rosta Ferenc jött oda plébánosnak. Nyolcévi szolgálat után székesfehérvári püspöknek nevezték ki, így elmentem vele Fehérvárra. 1978 májusában költöztünk oda, és július 28-án a püspök atya agyvérzésben meghalt.”

A nővér megint ott maradt egyedül, de annyi helyre hívták, hogy nem is tudott volna választani, ha az Úr Isten nem lép közbe. Sikertől útlevelet kapnia, így néhány hónapra elutazott Jugoszláviába, ahol rokonait látogatta meg, ezután a boglári plébánoshoz került. „Huszonhat évig dolgoztam a plébánián, ahol én voltam a „mindenes”. Díszítettem, egyházi ruhákat vasaltam, sekrestyésként szolgáltam egészen 2005-ig, amikor meghalt a plébánosom. Ekkor ide telefonáltam a rendi otthonba: *Küldetésemnek vége, bebocsátást kérek!* Ezután költöztem be a csepeli Szent József Szeretetotthonba, ahol rendtársaim körében már jobbára a pihenés tölti ki napjaimat. Van egy kis konyhakertem, az odatévedő madarakat etetem. A

nővérekkel minden nap együtt imádkozunk, könyörgünk hazánkért és új hivatásokért” – fejezi be kalandokkal teli élettörténetét a kilencvenegy éves Hubai Anna Hilderika nővér.

*

Hilderika nővér 2015. április 21-én költözött haza a Mennyei Atya házába.

Megszökött a koncentrációs táborból

Kirchhofer Erzsébet M. Eleonóra nővér

„A mai Szerbia területén Szentfülöp községben születtem 1926. szeptember 11-én. Öten voltunk testvérek. A városban a kalocsai iskolanővérek óvodát és elemi iskolát vezettek. Manuella nővérhez jártam óvodába, és már akkor elhatároztam, hogy én ilyen nővér akarok lenni és tanítani fogok. Már óvodás koromban megtanultam ezt a kis verset:

Eins hab ich mir vorgenommen,
In den Himmel will ich kommen,
Mag es kosten Was es will,
Für den Himmel ist nicht zu viel.

Ezt jelenti:

Egyet elhatároztam magamban,
én a mennyországba akarok kerülni,
kerül, amibe kerül, a mennyország számára
semmi sem elegendő.

Akkor ezt nagyon komolyan vettem, hogy én is a mennyországba akarok kerülni, és a tanítványaimat, akiket tanítani fogok, őket is mind oda szeretném vezetni. Ez volt az életcélom és kitartottam mellette, még a lágerban is. Beiratkoztam a Szabadkai Reálgimnáziumba, ahol szerb – horvát nyelven tanultam.

Anyukám huszonnyolc évesen halt meg, amikor a legkisebb testvérem egy éves volt. Édesapám katonaként orosz fogságba esett, így öten árván maradtunk otthon, fivérem elesett a háborúban. Nagyszüleink neveltek minket, akik szorgalmas emberek voltak, nagyapám a Községházán dolgozott. 1944. november 25-én a faluból összeszedtek kétszáznál több tizenhat és hatvan év közötti férfit, és a közeli réten nekik kellett megásni a sírjukat, majd legyilkolták őket. Ez év karácsonyán férfiakat és nőket hurcoltak kényszermunkára Oroszországba, a nővérem is köztük volt. Engem tizennyolc évesen koncentrációs táborba vittek” – emlékszik a szomorú eseményekre Kirchhofer Erzsébet.

Két évet töltött a haláltáborban, amely hét km-re a falujuktól, Hódságon volt. A lágerban a községházán alkalmazták, ahol az emberek nyilvántartásával bízták meg.

„Sokan még a vezetéknevüket, a születési évüket és a korukat sem tudták megmondani. A táborban a földön szalmán aludtunk, ha egy megfordult, mindnek meg kellett fordulnia, mert

olyan szorosan feküdtünk. Állandóan rántott levest kaptunk, ünnepi ebédnek számított, ha bablevest főztek.

Amikor átkerültem a szentfülöpi táborba, ott egy raktárba gyűjtötték össze az ágyneműket és a ruhákat, amit a mi házainkból elhordtak. Akiket betelepítettek a mi helyünkre, azoknak ki kellett adnom a ruhát és ágyneműt. A községháza a templommal szemben volt, ahová vasárnaponként kijárhattam misére. Vasárnap nem jött be a felügyelő, és ezt használtam ki arra, hogy megszökjek.

A táborban mindig kontyban hordtam a hajam. Azért, hogy ne ismerjenek föl, a szökés előtt két copfba befontam, így még fiatalabbnak néztem ki. A templomba megszólítottam egy velem egykorú lányt, kölcsönkértem tőle a személyazonossági igazolványát. Elmondtam neki, hogy megszököm Magyarországra, és postán visszajuttatom a címére az iratot. Koffert is kértem tőle, mert a lágerosoknak csak szatyruk volt, és erről felismertek volna. A nővérektől kaptam pénzt az utazásra.

Vonattal mentem Órszállásra, ahol egy szabadkai osztálytársam lakott. A testvére ismerte az országhatárt és az átkelési lehetőségeket, megbeszéltük, hogy eljön értem. Órszálláson még egy hetet töltöttem a nővérek zárdájában. Szerencsére nem neszelték meg a hatóságok, hogy ott tartózkodom a zárdában, mert közben a személyit visszaküldtem a tulajdonosának.

Következő vasárnap este gyalog indultunk a határ felé, és szerencsésen átkeltünk. El is foghattak volna minket, mert többször hallottunk lövöldözést a hátunk mögött. Hétfőn reggel a kukoricásba érkezünk meg, ami már Magyarország területe volt” – meséli a határátkelés izgalmaival a nővér.

Ferences nagybátyja Kirchhofer Antal Pongrác, aki akkor Mátraverebély-Szentkút házfőnöke volt, Bácsbokodra jött érte.

„Kalocsán beiratkoztam a líceumba, ahol jó eredménnyel leérettségiztem, és mivel hadiárva voltam, és kitűnő tanuló, ösztöndíjat is kaptam. Szerettem a matematikát, és a nővérek azt akarták, hogy német – matematika szakos tanár legyek. De az 1948-as államosítás ezt a tervet megghiúsította, hiszen elvették az iskoláinkat, így nem tudtak volna alkalmazni. Mivel folyósították tovább az ösztöndíjat, azt javasolták a nővérek, tegyek különbözeti vizsgát a pedagógiai tárgyakból, és ezután beiratkoztam a tanítóképzőbe. De akkorra ez már állami intézmény lett. Jelöltként jártam a tanítóképzőbe, a következő évben beöltöztem, de mi már nem tehattünk fogadalmat, mert előljárónk úgy látta, bizonytalan a jövő. 1949 júniusában kaptam meg a tanítói okleveletem.”

Klerikális múltja miatt nem kaphatott tanítói állást. Nagybátyjához került Szomorra, aki itt lett plébános. Eleonóra nővér ellátta a kántori, sekrestyési és harangozói feladatokat. A település német anyanyelvű lakosságának 80 %-át kitelepítették Németországba.

„Itt megismerkedtem a szomszéd falu plébánosával, Dr. Erdős Mátyás atyával, hozzá jártam gyónni. A gyóntatószékben nála tettem le az örök fogadalmat 1957-ben. Amikor nagybátyám nyugdíjba ment, akkor nyílt lehetőségem katedrára állni.

Apukám öccse a feleségével Vácrátóton épített egy három szobás lakást. Oda mentünk lakni, ott kaptam tanítói állást. A gyerekek nagyon ragaszkodtak hozzám, annyira megszerettek, hogy korán reggel a lakásom elé jött az egész osztály, úgy vonultunk végig a falun, $\frac{3}{4}$ 8-ra így értünk be az iskolába.

Aki jól felelt, azt kiemeltem, megdicsértem. Meg tudtam szeretetni a gyerekekkel a matematikát, mert játékos fejszámolási feladatokkal tettem érdekessé. Amikor már megszerették, akkor már jól mentek a dolgok, szót fogadtak, sosem voltak fegyelmezési problémáim. Nagyon szerettem tanítani. Az igazgatótól már az első évben, 1974-ben kitüntetést kaptam.

A kollegáimmal is sikerült jó viszonyt kialakítani, az iskola szakszervezeti bizalmijának egyhangúan engem választottak meg. A gyermekvédelmi felelősi feladatokat is elláttam, mellette osztályfőnök voltam. Német különórákat adtam, tanítványaim sorban nyerték a

versenyeket, többük dobogós helyezést ért el, ami a továbbtanulásnál sokat számított” – meséli Lizi néni, ahogy tanítványai szólították.

Összedolgozott a nevelési tanácsadóval, pszichológushoz vitte a náluk tanuló állami gondozott gyerekeket. Lelkiismeretes munkájára felfigyeltek a kollegák, hiszen mindezt társadalmi munkában végezte, ezért fizetésemelést kapott.

„Egyik reggel az igazgató közölte, hogy száz Ft-tal megemelik a béremet. Akkor az sokat ért, hiszen hétszáz Ft volt a fizetésem. Sokat dolgoztam, legtöbbször még késő este készültem a másnapi órákra, vagdostam a technika órára a szemléltető eszközöket. Az igazgató tudta, hogy vallásos vagyok. A szomszéd faluba jártam templomba, ahová a plébános kocsival járt misézni, és elvitt engem is.

A tanítás mellett a Vácrátóti Botanikus kertben idegenvezetést vállaltam. Amíg dolgoztam, szombat és vasárnap fogadtam a német és magyar csoportokat. Ezért a munkámért sok elismerést kaptam a vendégek részéről. Jöttek óvodások, iskolások, téeszekből felnőtt csoportok, de egyetemi hallgatók is megfordultak. Ha magasabb szintű előadásra volt igény, akkor adtak mellém egy szakembert, aki angolul tudott. Tizenhat évig végeztem ezt a munkát.

Akkor hagytam abba, amikor a nagybátyám meghalt, mert közben Csitos Ágnes nővérnek sikerült visszaszereznie Kiskunfélegyházán a rendház egy részét, ahol házvezetőnő-képzőt, majd általános iskolát és gimnáziumot alapított. Ő volt az igazgató, én a gimnáziumban tanítottam és egy haladó német csoportot oktattam. Német partneriskolával is kapcsolatba voltunk. 2003-ban jöttem föl Pestre, de még vállaltam órákat térítésmentesen három évig Kiskunfélegyházán. Nagyon szeretem az ifjúságot, én nem vettem észre, hogy öregszen.” Eleonóra nővér 2006-ig tanított az iskolában, most sem tétlenkedik, intenciókat fordít németről a kiskunfélegyházi plébánosnak. A rend budapesti kollégiumából bejárnak hozzá lányok, akiket németre tanít.

„Megkaptam az arany és gyémánt diplomát, de a legtöbb elismerést a tanítványaimtól és szüleiktől kaptam. Ők sokra vitték, így elértem a célomat. Több mint ötven év munkaviszonyom van, én már történelem vagyok” – fejezi be kalandos életét a nyolcvanhat éves Eleonóra nővér.

*

„Hálát adok a Jóistennek a szent hivatás kegyelméért. Egész életem folyamán imádkoztam a hűség, a szerzetesi hivatásomban való állhatatosság kegyelméért, amellyel a mai napig megajándékozott az Úr. Édesapám útravalója is segített egész életem folyamán: „Aki az eke szarvára tette kezét, az vissza ne tekintsen...”

Eleonóra nővér 2004 decemberében költözött Budapestre, a Mária utcába, 2016. október 13-án hajnalban pedig az Úrhoz. Isten adjon neki örök nyugodalmat!”¹⁰

10 <http://kalocsainoverek.hu/hivatastortenetek/e-g-betus-nevek/eleonora-nover/>

Napszámba járt krumplit szedni

Szendrői Antónia Mária Fabiola nővér

„Hirschauban születtem 1912-ben, ott, ahol a kalocsai iskolanővérek 1851-ben alapítottak zárdát. Nagypám ott volt sekrestyés, és ismerte Franz Mária Teréziát, aki ott öltözött be, és ott volt novícia, majd az ő vezetésével Kunszt József kalocsai érsek meghívására érkeztek a nővérek Kalocsára. Két nagynéném is belépett a rendbe. Hatan voltunk testvérek, édesapánk az első világháborúban meghalt. Édesanyám beteg volt, ezért Hedvig nővér eljött, hogy segítsen neki. Én ott Hirschauban akartam zártába lépni, de Hedvig nővér kérte, ide jöjjenek vele Kalocsára” – meséli a nővér hivatásának kezdetét.

Kalocsán végezte a tanítóképzőt, majd Bácsalmáson és Kiskunfélegyházán tanított összesen tíz évig.

„Nagyon szerettem a gyerekeket. A második osztályba hetven lány járt. Abban az időben még palatáblára írtak” – emlékszik a nővér a régmúlt időkre.

Mivel sokan éltek Kiskunfélegyházán, nem volt biztosítva az ellátásuk, ezért örültek a lehetőségnek, amikor Czvikovszky János atya Tiszaöldvára, a megüresedett kántorlakásba hívta a nővéreket azzal a tervvel, hogy az ottani katolikus iskola vezetését átvegyék. Négyen érkeztek: Gizella nővér a főnöknő; egy nővér, aki a konyhát vezette; Fabiola nővér, aki elvállalta a kántorizálást és az irodai munkákban segített az atyának – és egy fiatal nővér. Ezt a tervet azonban megüresítette az 1948-as államosítás.

„Ekkor beköltöztünk a plébániára. Napszámba jártunk, krumplit szedtünk, hogy valami megélhetésünk legyen” – emlékszik a nővér a nehéz időkre.

A hívek körülvették szeretetükkel a nővéreket, mindennel ellátták őket, és a plébános atyát. A nővérek pedig ahol tudtak, segítettek a falubelieknek a földjeiken dolgozni. Bayer Antal pékségéből mindennap ingyen juttatott nekik kenyeret, péksüteményt. A hentes térítésmentesen szállította számukra a húst. A plébánián baromfikat tartottak, a konyhakertben megtermelt a zöldség, a krumpli.

„1949-ben János atyát letartóztatták, börtönbe került. Ekkor Nagy Árpád plébános mellett szolgáltunk. Hívásomra az ottani fiatalok örömmel jöttek az énekkarba, így tettük szebbé az ünnepeket” – meséli Fabiola nővér.

Az 1950-es szétszórás véget vetett ennek a szép és küzdelmes közös életnek. Az egyik nővér Halasra ment haza a szüleihez, a másik nővért Elek atya magához vette házvezetőnőnek. Fabiola nővér egészen 1957-ig látta el a kántori feladatokat Tiszaöldváron, majd megragadva a lehetőséget, Budapestre került a Szolidaritás Háziipari Szövetkezetbe, ahol könyvelőként alkalmazták, mert gyöngybetűkkel tudott írni.

„A reggeli hét óras misére mindennap elmentem a ferencesekhez, onnan indultam nyolcra a munkába, majd, ha tehettem, ott maradtam a délutáni ájtatosságon a bazilikában. Szerettem a munkám, sokan dolgoztunk együtt különféle szerzetesrendből. A Szent István bazilika melletti utcában volt az irodánk a második emeleten. A sok munka mellett vidáman teltek a napjaink, szerettük egymást, jó társaság jött össze, örömmel végeztük a feladatunkat.” Szorgos kezeik között számtalan kesztyű, gyerek- és egyházi ruha készült, és mivel sok részlege volt a vállalatnak, bedolgozókat is alkalmaztak. A 90-es években Fabiola nővér az ostyaellátóban is dolgozott. Amikor elkezdődött a martfűi templom építése, azzal segítette a plébániát, hogy több ízben ingyen juttatott ostyát nekik. Eltartási szerződéssel sikerült lakáshoz jutnia, de a körülmények később nem jól alakultak. Sok nehézsége akadt, ezért, ahogy Csepelen megépült az otthon, rögtön jelentkezett, és 1992-ben Szent Ágoston napján beköltözött a Szent József Szeretetotthonba, ahol – most már százévesen – az imádsággal telnek napjai.

*

Fabiola nővért 2012. október 26-án hívta haza a Mennyei Atya.

Botanikus kertben dolgozott

Szlovák Veronika M. Turibia nővér

1921. december 16-án született Vácrátóton. Öten voltak testvérek, Veronika legnagyobbként látta meg a napvilágot. Itt járt elemibe, majd elvégezte a kétéves ismétlő iskolát. Édesapja szerette volna, hogy tanuljon, de betegsége megakadályozta ebben. Kislány volt, amikor Vácrátóra jött lakni egy család, ahol az egyik nagylány, Erzsike már jelölt volt a kalocsai iskolanővéreknél. Óvónőnek tanult Kalocsán. Nyaranta vasárnap délutánonként szívesen látta magánál a lányokat egy kis játékra és éneklésre.

„Vallásos családban nőttem fel, jártam templomba, de szívesen elmentem a multságokba is. Nem gondoltam arra, hogy nővér legyek. Amikor jobban megismerkedtem Erzsikével, kérdezte, nem volna –e kedvem belépni a rendbe. Igent mondtam, és tizenhat évesen felvettek, 1936-ban léptem be a kalocsai iskolanővérekhez.

Később az orvos úgy látta, hogy gyenge vagyok, ezért eltanácsolt. Ekkor egy évre hazamentem, majd utána Kiskunfélegyházára kerültem jelöltnek, ahol száz gyerek élt az úgynevezett „növeldeben”. Két bácskai lánnyal – akik szintén jelöltek voltak – takarítottunk, fűtöttünk, tálaltuk az ebédet, minden házimunkát elvégeztünk. Szerettem ott lenni. Egy kedvesnővér irányított minket, elevenek voltunk, sokat nevettünk, mindig jókedvűen végeztük a munkát. Két év után Kalocsára kerültem, ahol a beöltözésemre 1943-ban került sor, utána elkezdődött a noviciátus.

1945 telén a tisztelendő főnöknő közölte velünk, hogy a katonák bevonultak a városba, menjünk haza a rokonokhoz. Egyik bácskai kedves nővér nem tudott hova menni. Mondtam, ha egy darab kenyérem lesz, azt megfelezem vele, és elhívtam magamhoz” – emlékszik az elválásra Szlovák Veronika.

Odorika nővérral nagy kosarakban föladták postára a holmijukat, és egy térképekkel megrakodott katonai teherkocsival útnak indultak Pestre. Onnan aztán hamarosan hazaérkeztek Vácrátóra, a családi házba.

„Mondtam édesapámnak: *Hoztam egy nővért, mert nem tud hazamenni. Ő azt válaszolta: Miért nem hoztál még egyet?* Édesapám hentesként dolgozott. Több alkalommal kellett az oroszoknak állatokat vágnia, akkor nekünk is hozott haza húst. Így mindig tudtunk mit enni. Annak a családnak, – amelyiknek a leánya kalocsai iskolanővér lett, és biztatására én is beléptem a rendbe – a legidősebb fia jezsuita pap lett. Neki is haza kellett jönnie és mivel a plánosunk nem sokkal ezután elment a faluból, ő tartotta a misét.”

Turibia nővér a háború után 1949-ben a Kalocsán tartott lelkigyakorlat elvégzését követően tette le az örökfogadalmat, és Kiskunfélegyházára került. Hamarosan jött az 1950-es

szétszóratás, amikor végleg haza kellett mennie. Szülei szegényen éltek, földjükön próbáltak megtermelni mindent, ami kellett. Édesapja egy kis üzletet vezetett. Egy ismerős Felsőgödről hozzájuk járt tejért, tőle tudták meg, hogy valaki egy megbízható lányt keres háztartási alkalmazottnak. Veronika megragadta az alkalmat és elszegődött hozzájuk.

„Egy családnál két kislányra kellett vigyázni. Egy hónapig dolgoztam náluk. Később, miután a húgom elvégezte a nyolc általánost, beiratkozott gyors és gépírásra. Nekem ezért otthon kellett maradnom segíteni szüleimnek, mert sok munka akadt a szántón, a szőlőben.

A közelben lévő botanikus kertben is vállaltam munkát, ahol egy évig kint a kertben dolgoztam. Árkot ástunk, gondoztuk a növényeket, még télen is nagy csizmában a szabadban foglalatostkodtunk. Amikor nagyon fáztunk, tüzet gyújtottak, és ott melegedtünk. Szerettem itt dolgozni. Később bekerültem az irodába hivatalsegédnek. Postát meg vásárlásokat kellett intéznem, és takarítottam.

Tizenkilenc évig végeztem ezt a munkát, majd súlyos beteg lettem, és miután felépültem, jegypénztárosi és portási feladatokat bízta rám. Egészen 1987-ig, amíg nyugdíjba nem mentem, ott dolgoztam” – emlékszik a nővér.

Kisegítőként még évekig visszajárt a botanikus kertbe, mellette segített húgának a szőlőjében. Miután szülei meghaltak, a kert gondozása és a háztartása ellátása is Turibia nővér feladata lett.

„Búcsúkon is részt vettem. Voltam Lengyelországban, a dunakeszi asszonyokkal Medugorjéba utaztam hálából a húgom gyógyulásáért. A kertben nyíló virágokkal díszíttem a templomunk oltárát. Ami megtermett a kertben: kukorica, paradicsom, zöldbab, spenót, bevittem Vácra a piacra, és eladtam. Régebben nem gondoltam arra, hogy végleg visszajöjjek a rendbe, de néha lelkigyakorlatra eljöttem. A nyarat otthon töltöttem a családi házban Vácrátóton. A testvéreim, a sógornőm és nővértársaim néha meglátogattak, majd télre mindig beköltöztem a rendházba. 2011 őszétől egészségi állapotom miatt végleg bejöttem a Mária utcai rendházba, ahol a tavasszal és nyáron alkalmam adódik egy kicsit kertészkedni, az udvaron található virágokat locsolom, ápolom” – fejezi be élettörténetét a 91 éves Szlovák Veronika Turibia nővér.

*

A 98 éves Turibia nővér Budapesten él a Mária utcai rendházban.

„Hallhatóvá” tették Isten igéjét

Szilágyi M. Izabella és Szilágyi M. Vilma nővérek

Budapesten születtek, Szilágyi Vilma 1926. november 25-én, Izabella 1933. január 6-án. Itt jártak iskolába, majd Izabella nővér tanítóképzőt végzett.

„Fiatalon titokban léptünk be a Szent József Családja szerzetesközösségbe. Én 1942 és 1949 között a Szív újság főszerkesztője mellett titkári feladatokat láttam el. Izabella pszichológia szakra jelentkezett az egyetemre, de hét évig nem sikerült bejutnia. Közben magánszorgalomból foglalkozott pszichológiával. A szétszórás után én egy ideig egy cipőgyárban dolgoztam, ekkor Izabella is megtanulta a cipőfelsőrész-készítést és ott kapott munkát. Szüleink siketek voltak, édesapámnak sokszor nem volt állása, így anyagilag nehezen boldogultunk. Nekem idősebbként otthon kellett helytállnom” – meséli Szilágyi Vilma nővér gyerekkori emlékeit.

Vilma nővér később a *Villamos Automatika Intézet*hez került, ahol árszakértőként dolgozott. Izabella nővér a Közlekedéslélektani Intézetben kapott munkát, majd az egyetem esti tagozatára vették fel. 1951-ben tettek titokban első fogadalmat.

„Szüleinkkel éltünk, és az 50-es 60-as években munka után, szeretetből eljártunk többgyerekes családokhoz, ahol a házimunkában segítettünk, hittant tanítottunk nekik. Az egyik helyen, ahol az anyuka a hatodik gyereket várta, éppen a teknőben mostam a ruhákat. Az öt éves fiúcska a teknő végében tengeri csatát vívott. Én teljesen vizes lettem, de jól derültem, amikor azt mesélte, hogy fellövi a holdra a hajót, csak azt nem tudta, hogy a teliholdra vagy a kifli-holdra. Egy másik családnál két kislány gyerek szobájában javítottam a zoknikat meg a ruhájukat. Teát kaptunk uzsonnára. Ilyenkor pertut kellett inni, de a tegezés mindig elmaradt” – meséli a kedves emlékeket Vilma nővér.

„Én is egy hat gyerekes családnál vigyáztam a gyerekekre. Amikor valamit nem engedtem meg nekik, a legnagyobb fiúcska, aki tizenkét éves volt, egy játék karddal ugrált körülöttem, ezzel fejezte ki nemtetszését a tiltás miatt. Egy másik alkalommal, amikor a gyerekek hittanórán elsőáldozásra készültek, megkérdeztem tőlük, mit kell tenni, ha bűnt követtetek el? Az egyik gyerek azonnal rávágta: *Legyónom magam a gyóntatószekrényben* – emlékszik vissza Izabella nővér.

A 60-as években szüleik siket barátai összefogtak, hogy hitoktatást és lelki beszélgetést szervezzenek rendszeresen otthon a családban. Egy gyógypedagógus tanárnőnek sikerült elintéznie, hogy egy évben kétszer egy pap rövid beszédet tartson nekik, amit Izabella és Vilma tolmácsoltak.

„1965-ben meghalt az édesapánk, majd 1972-ben az édesanyánk. Ennek az évnek a végén egy pap elvállalta, hogy szívesen mond szentmisét a siketek és nagyothallók részére, ha valaki tolmácsolja azt. Ezt mi úgy vettük, hogy szüleink kieszközltek odafönt, hogy ez a misszió elindulhasson. Így 1973 decembere óta van hallássérültek számára szentmise Budapesten. Először havonta egy alkalommal szerveztük meg számukra, amit mi jeltolmácsként közvetítettünk. Később több vidéki városban is lehetőség nyílt erre, ahová mindig elutaztunk tolmácsolni.

Mindketten a Ward Mária Hitoktatóképzőben szereztünk hitoktatói képesítést. A siketek és nagyothallók iskolájában, valamint a halmozottan sérültek iskolájában évekig hitoktattunk, mellette felnőttekkel is foglalkoztunk. Előkészítettük őket a szentségek vételére és a házasságra. Minden egyházi szertartáson tolmácsoltunk, ahová hívtak.”

Vilma nővér 1981-ben ment nyugdíjba, ezután a Katolikus Egyház Szeretetszolgálatánál dolgozott. Izabella nővér pár évvel később vonult nyugállományba, ezután ő is a szeretetszolgálatnál pszichológusként az öregek lelki gondozásával foglalkozott.

„Én régebben nem ismertem a kalocsai iskolanővéreket, de egyszer egy beteg nővér megmondta, hogy öreg koromban egy ismeretlen rendbe fogok belépni. 1990 előtt kerültem kapcsolatba a kalocsai iskolanővérekkel. 1990-ben szólt Consummata nővér, hogy alakítanak világi rendet, és mi átmertünk hozzájuk. Később hívott, hogy lépünk be, és végleg költözzünk a rendházba! Ekkor döbbsentem meg, hogy most teljesedett be a jóslat. 1992 májusában jöttünk a rendbe, ahol elfogadták sajátos hivatásunkat, a hallássérült-pasztorációt. 1996-ban tettünk örök fogadalmat” – meséli Vilma nővér.

Jelenleg a piaristák Pesti Barnabás utcai kápolnájában minden vasárnap 15 órakor van a hallássérültek szentmiséje, amit egyik héten Suló Lajos atya, másik héten Erdődi Ferenc atya celebrál. Suló Lajos atya a szentbeszéd kivételével az egész misét „eljeleli”. Ott tolmács segítségével értik meg a szentbeszédet. Erdődi Ferenc atya – akinek a szülei szintén siketek – az egész szentmisét jeleléssel tartja.

Izabella nővér a 1990-es évek közepén több évig volt a rend vezetése alatt lévő Mária utcai Collegium Teresianum igazgatója. Vezetése alatt jó viszonyt alakított ki az itt lakó lányokkal, akiket szigorú, de szerető gondoskodással vezetett.

„Jelenleg itt a Mária utcai rendházban a betegágyban fekvőket áldoztatom, Izabella nővér betegsége miatt már nem tud aktívan részt venni a munkában, így ő az imahátteret biztosítja” – fejezi be különös élettörténetüket Szilágyi M. Vilma nővér.

*

Izabella nővér életének 80. évében, hosszú, alázattal és türelemmel viselt betegség után 2013. január 11-én hazatért a Mennyei Atyához.

Vilma nővér 2018. február 8 -án követte testvérét az atyai Házba.

Notre Dame Nővérek

Puskacsövet szorítottak a fejéhez

Magyar Erzsébet M. Stefánia nővér

1916. január 5-én született Nagykölkeden. Az elemi iskolát Alsó-Bagodban végezte, mert apja ott kapott kántor-tanítói állást. A polgári iskolába Zalaegerszegre került, majd Kaposváron járt az olasz gimnáziumba, ahol a nővére is tanult, mert édesapjuk fontosnak tartotta a nyelvtanulást. Ott ismerte meg tizennégy évesen a vincés nővéreket.

„Nagyon fiús gyerek voltam, bicikliztem, kötélre másztam, nagy csibészségeket csináltam. Tízen voltunk testvérek, én vagyok a második. Egyszer egy tízperces szünetben kérték a gyerekek, csináljak nekik fűzfásípot. Május eleje volt, apám alkalmazottja a rózsafát szemezte. Kivágtak egy szép fűzfát, és átfektették a vízen, ennek ágaiból jó fűzfa sípot lehetett faragni. Én erre ráültem, elkértem Józsi bácsi kését, mert az jó éles volt. A síp végét le kellett vágni, úgy szólt a síp. De a kés annyira éles volt, hogy nem csak a fűzfát vágta el, hanem az ütőeremet is.

A gimnázium után ott szerettem volna maradni nővérnek, de nem tehettem, mert a balesettől nagyon legyengültem. Egy évig szabadságot javasolt az orvos, így Alsó-Bagodban éltem” – emlékszik Magyar Erzsébet gyerekkorára.

Ezután beiratkozott a Notre Dame nővérek tanítóképzőjébe Zalaegerszegen, és 1937-ben diplomázott, majd Pestre került a Ranolder Intézetbe, ahol Gyakorlóiskolai Tanárképzős diplomát szerzett. Attól kezdve tíz évig a tanítóképzőben tanított. 1946-ban tett örök fogadalmat. Neve Magyarok Nagyasszonyáról nevezett Mária Stefánia nővér.

„Amikor betörték hozzánk az oroszok, sorba állítottak ötünket a falhoz. Mellettem állt Ancilla nővér. A puskacsövet a fejemhez szorította a katona. Ekkor Ancilla nővér azt mondta neki: *Lője le!* Én tartottam a fejemet. *Lőj le!* De nem lőtt le. M. Piát elfogták, és összeverték, úgy találtuk meg az ágyán. A kápolna berendezését szétszórták. Működött még egy nyaralónk a Balaton mellett, azt is elvették” – meséli a nővér a háború borzalmait.

„1948. június 13-át *fekete péntekként* emlegetjük, mert ekkor jelentek meg az államosítást végrehajtó bizottság tagjai, akik a pesti központból jöttek. Az államosítás érintette a rend elemi iskoláját, a gyakorló- és polgári iskolát, líceumot, tanítóképzőt, internátust. Korábban német katonák számára kórházzá alakították az épületet. Mindent felleltároztak, így került az iskola minden ingó és ingatlan vagyona állami tulajdonba. Mivel már sejtettük az államosítást, ezért, amit tudtunk, még előtte kiadtunk megbízható tanítványaink szüleinek

megőrzésre. Így a könyvtárból több könyvet, osztályomból tanmeneteket, a zongorát kiküldtem egy családhoz természetesen a főnöknő engedélyével. De ezek soha nem kerültek vissza hozzánk.

1948 nyarán már tudtuk, hogy nem mehetünk az iskolába tanítani, így amellet, hogy éltük a megszokott szerzetesi életünket. A szülők, a falusiak elláttak bennünket mindennel. Élelem meg eleinte volt bőven a páterdombi gazdaságból. Ekkor tanultam meg paplant készíteni is. 1950-ben kósza híreket hallottunk arról, hogy elvitték a pécsi nővéreinket, a ciszter szerzeteseket, és jönni fognak értünk is. A második emeleten laktunk ketten Tarzícia nővérrel, aki matematika – fizika szakos tanár volt. Egyik éjszaka két órakor két idegen ember bevágta a cellaajtót. Jánosalmáról jöttek felfegyverkezve, beszéltek, hogy kis csomagot készítsünk, csak annyit, amit a kezünkben elbírnak. A lakásból ki ne menjünk, mert körbe van véve villanyvezetékekkel. A bentlakó gyerekek az épület másik oldalán kinyitották az ablakot, nagyon sírtak és kiabáltak, hogy ne vigyék el a nővéreket. Lent az udvaron állt két hatalmas teherkocsi, ami már éjfél körül megérkezett.

A főnöknő azt kérte, hogy az irodájában lévő iratokat hozzam magammal, mert ő nem tudja összeszedni, annyira figyelik. Felszaladtam az irodájába, amit találtam, beletettem egy cukros zsákba, még az írógépét is elhoztam. Ekkor, már csak úgy tizenheten lehattunk a zárdában, mivel a főnöknő a fiatalabb nővéreket hazaküldte, és korábban felszólított bennünket is, hogy nagyon bizonytalan a helyzet, aki fél, az menjen nyugodtan haza.

Amikor kijöttünk a házból egy leponyvázott kocsit várt ránk, amire felszálltunk. Kérdeztük, hová visznek bennünket, de nem mondták meg. Állítólag tettek néhány kört a kocsival, hogy ne tudjunk tájékozódni, merre is visznek minket. Velünk jött egy francia származású, idős, cukorbeteg nővér, ő rosszul lett az utazás alatt. Nálam volt a gyógyszeres csomag, amíg kikerestük az inzulinját, addig egy papírlapra ezt írtam: *Aki megtalálja ezt az írást, az juttassa el Bagodba a magyar kántortanítónak, hogy elvitték a zalaegerszegi nővéreket.*

Később megálltunk egy kis pihenőre. Ancilla nővér nyugodtan virágokat gyűjtött. Ezen nagyon elcsodálkoztak a fogva tartóink. Azt mondták, hogy ugyancsak bátor nővér, aki nem tudja, hogy hová viszik, milyen sors vár rá, még sincs kétségbeesve. Végül Zsámbékra kerültünk, ahol a keresztes nővéreknek működött óvodájuk, ők adtak egy helyet a kis óvodában, ahol külön laktunk, de együtt ettünk. Minden nap jött a rendőrség felügyelni, megnézni, hányan vagyunk, mit csinálunk. Felszólítottak, ki ne menjünk az utcára, a szerzetesi ruhát vegyük le. Ketten nem vetettük le, én és Alexia, matematika szakos tanár.

Azt mondtam a rendőrnek: *Maga nem adta rám, maga se veszi le rólam, megértette?*

Mérgében letépte a fátylamat: *Majd akkor megy a pincébe!*

Először azzal jöttek, hogy Mindszenty kiegyezett a kommunistákkal, de a formáság kedvéért mi is erősítsük meg, hogy beleegyezzünk az államosításba. Mondtuk, hogy Mindszentyt mi ismerjük, hiszen huszonöt évig volt plébánosa Zalaegerszegnek, sőt az elemi iskolánk igazgatója és hittantanára is. Ő ilyet soha nem írta alá. Ekkor azzal jöttek, hogy a főnöknőnk már aláírta. Kértük, hogy mutassák az aláírását.”

A rokonok jöttek őket meglátogatni, itt tartózkodásuk hónapjai alatt mindenki próbálta lekötni magát valamivel. Végül szeptemberben azt mondták, mehet mindenki, amerre lát. A fiatalok a szülőkhöz hazamentek, a tisztelendő főnöknő és helyettese Keszthelyhez közeli hegyekben, egy vizes, dohos pincelakásban talált menedéket. Stefánia nővér még két hónapig Zsámbékon maradt, ekkor ismerte meg Kriszta nővért, aki keresztes nővér volt. Pár hónapig dolgoztak a templomban, ahol takarítottak, és a sekrestyési teendőket látták el.

Egyszer bevitték Tarzícia nővérrel a Markó utcába. A portás ránk nézett és megkérdezte: *Aranyoskám, maguk nem apácák? De azok vagyunk* – válaszoltuk. *Csak egyet mondok maguknak, hogy onnan még ember vissza nem jött. Készüljenek föl rá, hogy innen nem jönnek ki.*

Sándor ezredes kikérdezett bennünket mindenről, álltunk, mint két cövek egymás mellett. Tarzícia nagyon félt, állandóan húzogatta a kabátomat, hogy hallgassak, ne szóljak, vigyázzak! Én nem féltém. Hosszú beszélgetés következett, az ezredes írta, amit mondtam. Olyan buta kérdéseket tett föl: *Miért nem ment férjhez, mikor olyan csinos? Hol végzett? Ki volt az apja? Mit csinált eddig? Mit fog ezután csinálni? Ha Pestre jöttek volna, már csinos kisasszonyok lennének!...* Annyi butaságot összekérdezett, végül meguntam azt mondtam: *Ezredes úr, szeretném, ha nem úgy beszélne velünk, mint a pesti cseléd lányokkal!* Erre Tarzícia majdnem összeesett, úgy megijedt. *Ezért kár volt nekünk ide bejönnünk!- folytattam. Volt itt más is a maga munkájában, nagyon sok olyat tett, amit nem kellett volna! Mi van a keresztekkel az iskolában? Mi van az iskolában a gyerekekkel, maga áldozik, templomba jár még most is?* – sorolta az ezredes.

Egyszer csak ránk nézett, megfogta a gépet, kivette a papírt, összetépte, fölállt és odaállt elénk: *Kedves nővér, amit most mondok, azt ne felejtse el! Ha tíz ilyen apáca lett volna, akkor nem volnának maguk itt! Én is katolikus iskolában végeztem Debrecenben. Sándor ezredes vagyok, nagyon kérem, ha innen kimennek, az én nevemet ki ne mondják! El ne mondják, hogy itt voltak nálam!*

Erre nem tudtam szólni. Helyére ment, betette a gépbe a papírt, és valami olyant írhatott, amiből nem lett baj. Ezzel kijöttünk tőle, és visszamentünk Zsámbékra” – meséli a megpróbáltatásokat Stefánia nővér.

Zsámbékról hatodmagával került haza, mert édesapja befogadta azokat, akiknek nem volt hova menniük. Szeptemberben vagy október elején megkapták az értesítést, hogy el kell foglalni a helyüket különböző iskolákban, ahol tanárhiány van. Sokáig nem maradhattak édesapjánál, így mindannyian beadták a pályázatokat.

„Egyre-másra jöttek az értesítések, hogy elfogadták a nővérek pályázatát. Engem meg mindenünnen elutasítottak. Nem értettem a dolgot. Olyan rossz tanár lennék, hogy egy falusi iskolának sem kellek? Végül valaki megsúgta a megyénél: *Ne is próbálkozzam sehol Zala megyében, mert nem fogják elfogadni a pályázatomat. Túlságosan klerikális vagyok, és tíz évig „rontottam” a zalai tanítónőket, mert a kezemben tartottam a képzésüket. Ha Zalában maradnék, félő, hogy nem lehetne átnevelni őket.* Ezek után Veszprém megyébe jelentkeztem. Itt sem fogadták el sehol a pályázatomat. Még mindig túl közel voltam Zalához.

Végre Fejér megyében, Alapon, az általános iskola elfogadta a kérelmemet. Asszumpta nővérral kerültem oda, akivel nagyon jól megvoltunk. Vele tanítottam még hajdan a rendünk gyakorló iskolájában. Őt is elbocsájtották mindenholnán gyakorló iskolai múltja miatt. Nagyon szerettem vele tanítani. Ő mindig az első – második osztályt vitte, én a harmadik – negyediket. Amit ő megtanított, arra lehetett építeni harmadik osztályban. Az egyszerű nép szívesen fogadott bennünket, ahol tudott segített, főleg, amikor megtudták, hogy nővérek vagyunk. Bizalommal fordultak hozzánk. Tanítói lakást nem kaptunk, mert nem volt a faluban, így béreltünk magunknak szállást.

Két év után kiderült, hogy nem hosszabbítják meg a szerződésemet, mehettem egy ajtóval odébb. A Nagylóki Általános Iskolába kerültem, ahol a felső tagozatra osztottak be. Itt már rendőri felügyelet alatt álltam. Egyik délután, kísérem a gyerekeket ki az iskola kapujáig, ahogy a zárdában is szoktam. Már majdnem mindenki elment, amikor látom, hogy az egyik fiú jön vissza a szüleivel. A szülők nagyon mérgesek rám, mert azt hallották a fiuktól, hogy pofon vágtam. *Én.....? Igen, maga.* – estek nekem. Erre már körénk gyűltek a gyerekek, és kijött az igazgató is. Sőt! A szomszéd épületből a téeszelnők is. *Mit csináltam én? Mikor?* – kérdezem a gyereket megdöbbenve. *Pofon vágott, és eleredt az orrom vére. A sorakozónál.* – állította a fiú. *Gyerekek! Ki látta ezt közületek?* – kérdeztem. *Nem is vérzett az orra a sorakozónál! Csak később eredt el* – kiabálták a gyerekek felháborodva. *Még egyszer kérdezem tehát, mi történt a sorakozónál? Pofon vágott és.....* Már csattant is a kezem a gyerek arcán. *Most tényleg kaptál tőlem egyet. Fiam, ezzel a pofonnal tanuld meg, hogy*

hazudni sohasem szabad. Másnap a téeszelnök eljött hozzám: *Arra szeretném kérni, Erzs tanár néni, ha az én fiam is megérdemli, csak nyugodtan adja meg neki azt az atyait.* Két-három év után innen is tovább kellett állnom.

A következő állomáshelyem a Sárbogárdi Általános Iskola volt. A rendőri felügyelet itt is tovább folytatódott. Megkérdezték, melyik osztályt szeretném tanítani. Azt feleltem, mindegy. Az igazgató azt mondta, hogy van itt egy osztály, amelyiket senki sem vállalja, mert a gyerekek olyan rosszak, hogy a férfi tanárok sem bírnak velük. Elkezdődött a tanév, és kiderült számomra, hogy a gyerekek nem rosszak, hanem okosak és neveletlenek. Szinte éjjel-nappal köztük voltam. Lassan megéreztek a szeretetemet, megbíztak bennem, tudták, hogy bizalommal fordulhatnak hozzám. Év végére tizennégy tanulóból hét kitűnő lett, a többieknek két-három négyesük. Ott voltak a szülők, a tanárok is, amikor az igazgató megkérdezte tőlem: *Mondja, Erzs tanár néni milyen trükkal tudta ennyire megfogni ezeket a gyerekeket? Kérem, nincs itt semmiféle trükk, hozzanak szakképzett tanárokat az iskolába, és bárki el tudja érni ugyanezt az eredményt-* válaszoltam. Az igazgató szakmája hajókovács volt.

Egyik este a számtantanár kopogtatott be hozzám: *Erzsikém, arra szeretnék kérni, mutasd meg, hogyan számítjuk ki a téglalap területét és területét, mert holnap azt kell tanítanom, és nem tudom. Viccelsz velem, nem hiszem el, hogy nem tudod, ugratni akarsz –* csodálkoztam. *Hidd el, hogy nem tudom, culágerlány voltam az Alföldön, beléptem a pártba, ott elvégeztem a pártfőiskolát, és így lettem tanár –* felelte. Sárbogárdon is hiába szerettek a gyerekek, a szülők, nem hosszabbították meg a szerződésemet.

Ezután Vértesszőlőre kerültem, ahol a húgom és a férje is tanított. Itt már jobb volt a helyzet. Szakképzett tanárokkal voltam körülvéve. Észrevettük, hogy egy tanító udvarol a tanácselnök nyolcadik osztályos lányának. A húgom férjével is beszélgettük, hogy ennek nem lesz jó vége. Kértem a húgomat, szóljon ő az igazgatónak, ő mégis civil, rólam meg mindenki tudta, hogy apáca vagyok. Amikor szólt, ezt a választ kapta: *Ugyan Eta, ne akarjon mindenkitől Szűz Máriát csinálni.* Ezzel el volt intézve az erkölcsi nevelés. Itt sem sokáig maradhattam.

Innen elkerültem egy másik helyre, ahol újra belebotlottam egy szakképzetlen igazgatóba, de azért úgy nézett ki, hogy a nyári hónapok után szeptemberben újra itt taníthatok. Nyárra el kellett vállalnom az óvodai étkeztetés felügyeletét. Szívesen vállaltam, és magam mellé vettem egy árva kislányt kiséítőnek. Észrevettem, hogy a gyerekek húsadagja napról napra kisebb. Először a takarítónak szoltam erről, ő azt a választ adta: *Menjen, és a szakácsnőtől érdeklődjön. Nézzon alá a konyhaszekrénynek.* Így is tettem és megtaláltam a rántott húst becsomagolva egy tányéron. *Mi ez?* – kérdeztem. *Ahhoz magának semmi köze –* volt a szakácsnő válasza. *Maga még ezt nagyon meg fogja bántani!* – tette még hozzá. *Én erről jelentést írok a járási elöljáróságnak –* válaszoltam. Az eredmény az lett, hogy két órákor hívtak a tanácsházára, ahol kezembe adták a munkakönyvemet. Nem akartam hinni a szememnek, amikor elolvastam az indokot: *Vallásideológiai felfogása nem felel meg a demokratikus ifjúság nevelésének. Az ország minden iskolájából eltanácsolva.*

Főleg az bántott nagyon, hogy Évikét is velem együtt bocsátották el. Innen Fehérvárra mentem, ahol Kriszta nővér az ostyaellátó varrodájában kapott állást tanítónői végzettsége ellenére. Kértem a nővért, ha tud, protezsáljon be engem is, de azt mondta, hogy épp most vettek fel két rendtársát, így minden hely foglalt. A szobában, ahol beszélgettünk, többen tartózkodtak. Hallgatták a kálváriámat, a sarokban egy pap újságot olvasott, csak akkor figyeltem fel rá, amikor megszólított: *Kedves nővér! Ajánlok én magának egy igen magas állást. Jöjjön el hozzám, harangozóként és házvezetőnőnek Perbálra.*

Úgy gondoltam átmenetileg jó lesz, de ez az idő harminckilenc évig tartott. Ez alatt mindig akadt olyan gyerek, akit tanítottam, és a házvezetőségbe is beletanultam. Miklós atya azt mondja, hogy az ő gyomrán keresztül tanultam meg főzni. Az első hetekben csak kakaót

vacsoráztunk, az első névnapomra pedig a falusi asszonyoktól szakácskönyveket kaptam, amelyekből megtanultam főzni.

Amikor visszakaptuk a zárdát, és újra iskolát nyithattunk, a napközisek felvigyázásában részt vettem. 2005-ben leestem a pincébe vezető lépcsőfokon, és megrepedt a nyakcsigolyám.

Sokat bajlódom miatta, minden időjárás változást megérzek, de mindig szívesen fogadom a régi és új tanítványainkat” – fejezte be kalandos élettörténetét a nővér.

*

Stefánia nővér 2008. augusztus 20-án költözött haza Teremtőjéhez.

Páli Szent Vincéről Nevezett Szatmári Irgalmas Nővérek

Egész életében oktatta a fiatalokat

Gáspár Piroska Edit nővér

„1925. október 23-án, Mezőtúron születtem. Édesapám szatmárnémeti születésű, édesanyám Kolozsvár mellől való. Édesapám Kolozsváron végezte az egyetemet, és ott kötöttek házasságot. Már két bátyám élt, és mivel édesapám nem tudott románul, ezért nem taníthatott ott matematikát és fizikát. 1920-ban megtudta, hogy Mezőtúrra kinevezték a leánygimnáziumba, akkor bátyáimmal eljöttek egy szál ruhában Magyarországra, még a csomagjaikat is elvesztették útközben. Egyik bátyám négyéves, a másik még pólyás volt. Én Mezőtúron születtem, hatéves korom előtt már iskolába jártam” – emlékszik gyerekkorára Gáspár Piroska.

„Szüleim nagyon örültek, amikor visszacsatolták Erdélyt, és apámat Szatmárra nevezték ki. Akkor már nem a Mezőtúri Leánygimnáziumban volt igazgatóhelyettes, hanem a debreceni tankerületben középiskolai szakfelügyelőként működött öt éve. Őt bízták meg, hogy állítsa fel a magyar középiskolákat, ekkor magával vitt. A bátyáim már végeztek, ledoktoráltak és mi 1940. január 1-jén költöztünk Szatmárra. Akkor tizennégy éves voltam, hatodik gimnazista, és ott is érettségiztem. Édesapám végighallgatta az érettségimet, és azt mondta: *Mindig tudtam, hogy te, mint kislány, a legkedvesebb vagy, de hogy ennyi eszed van, nem gondoltam.*

Akkor én hamar kihasználtam ezt a helyzetet, és elkezdtem könyörögni apámnak, hogy bevonulhassak nővérek, mert megtetszett a szerzetestanári élet. *Édesapám, nekem is engedje meg, hogy azt csináljam, amihez kedvem van!* – könyörögtem. *Majd, ha elvégezted az egyetemet. Még nyáron visziünk szórakozni, és ha ősszel azt mondod, hogy irgalmas nővér akarsz lenni, akkor én kísérlek a tisztelendő anyához* – felelte apám. Így is volt, ő kísért el. Szüleim írásban bele egyeztek, hogy tizenhét évesen beléphetek a rendbe” – meséli tovább meghívását a nővér.

Egy évi próbaidő után 1944-ben beöltözött, és akkor jött a szőnyegbombázás Szatmáron, ezért szétküldték a fiatalokat. Neki sikerült 1945 márciusában visszajutnia a noviciátusba, be akarta fejezni, amit elkezdett. Szülei visszaengedték őt a rendbe, de közben földönfutók lettek újra, mint 1920-ban. A határ ekkor lezárult, és ő öt és fél évig nem látta a szüleit.

„Közben sikerült 1946-ban letenni a fogadalmat. Nagyon szerettem volna idegen nyelvi tanár lenni, de azt mondta a matematika tanárom, hogy olyan érzésem van a matematikához, hogy kétszáz lány közül egynek van ilyen. Ezt föl kell használni! Ezért 1946-ban a fogadalomtétel után Kolozsvárra küldtek az egyetemre matematika – fizika szakra tanulni. Másodévre már csak tizenhat fiú, meg én maradtunk itt magyarok a kezdeti negyven főből. 1948-ban elvették az iskoláinkat, Szatmár újra Romániáé lett. A tisztelendő anya azt mondta nekem: *Mivel te tanultál évekig zongorázni, belőled kántort csinálunk*. Megtanultam orgonálni és négy évig kántorkodtam. Közben 1949-ben elvitték Leonarda tisztelendő anyát Szatmárról, trükkkel kicsalták az épületből, hogy postára kell elmennie. Az összes katolikus szerzetesházat fölsozlatták, csak a görögkeletiek maradhattak meg. Mindent el kellett hagynunk, engem egy osztálytársam befogadott, oda mentem lakni. Órákat adtam, segítettem ápolni beteg édesanyját és kántorkodtam” – meséli a nehézségeket Edit nővér.

Egy évi küszködés után 1950. augusztus 23-án jött át Magyarországra. Ez a nap román nemzeti ünnep volt. A nővér szülei kijárták, hogy őránuk magyar állampolgár lehessen a lányuk. Később értesítette a főnökanya Szatmárról, hogy fejezze be a tanulmányait. Így beiratkozott, és Isten segítségével *vörös diplomával* végezte el a matematika- fizika szakot. „A Műszaki Egyetem villamosmérnöki karán egy tanársegédi állást kínáltak fel, és fölajánlották, végezzem el az alkalmazott matematika szakot is. Ez újabb öt évig tartott, munka mellett, itt is sikerrel diplomáztam, de közben 1955-ben volt a racionalizálás. Aki nem munkás- és parasztszármazású, vagy nem párttag, esetleg üldözött, azokat kisöpörték. Én is értelmiségi származású voltam, így engem is kiraktak. Pesten kaptam állást, és befejeztem az alkalmazott matematika szakot. A Szinnyi Merse Pál Általános Iskola és Gimnázium tanára lettem. Amikor 1964-ben leérettségizett az osztályom, akkor már oktattam az élelmiszeripari mérnököket is, és föl kínáltak nekem a matematika tanszéken adjunktusi állást a főiskolán. Majd ezt elvitték Szegedre, ezért 1969-ben néhányunkat próbaképpen felkért a Kertészti Egyetem. Akkor indították a tartósítóipari kart. Oda fölvettek kettőnket próbaidőre egyetemi adjunktusnak 1969 őszén. Kijelentették, elvárják tőlem, hogy ugyanolyan jó szakmai munkát végezzek, mint eddig. Tizenkét évig voltam a Kertészti Egyetemen egyetemi adjunktus. Sokat kellett dolgozni, de azt mondták: *Te ezt nevetve elvégzed*. A Jó Isten erőt adott, így innen mentem nyugdíjba. Örültem, mert hivatásomnak tartottam, hogy segítsek azokon a gyerekeken, akiknek nincs módja privát órán nyelvet tanulni. Az örökfogadalmat becsukott templomajtó mögött tarthattuk meg, miután Rómától engedélyt kaptunk. Az egyetemen le kellett tenni egy nyelvvizsgát, én németből, franciából és angolból sikeresen nyelvvizsgáztam. Nyaranként kiküldtek a hallgatókkal cseregyakorlatra külföldre, vagy fogadni kellett a csoportokat, így télen-nyáron dolgoztam. Később elhatároztam, akinek segíteni tudok nyelvekben vagy a matematikában, azt korrepetálok, mai napig ezt csinálom itt a kollégiumban is. Nagyon szerettem a matematikát is tanítani” – emlékszik az oktatásban eltöltött évekre a nővér.

Az 1980-as évek végén jöttek a lehetőségek, hogy diákok számára kollégiumot lehetne indítani, de ehhez szükséges egy egyetemet végzett pedagógus nővér. Edit nővér azonnal készen állt, így alakult meg a kollégium 1991 őszén. Még az épületük sem volt meg, de a kollégiumot már működtették úgy, hogy egy állami intézményben béreltek egy földszinti részt drága pénzen, és oda vették föl az első kollégistákat. A nővérek kárpótlást kaptak, és abból tudták fizetni a bérleti díjat.

„Akkoriban sokan jöttek Kárpátaljáról, Erdélyből, most Szlovákiából jönnek ide tanulni. Közben az iskolát is megkaptuk, ez az épület lett a Szent Erzsébet Középiskola, Kollégium és Óvoda, ahova mintegy ötszáz gyerek jár. Működik nyolc osztályos gimnázium, környezetvédői-, humán jellegű szakközépiskola, és óvodát is tartunk fenn. A 2006/2007-es iskolaévben általános iskola is indult, így az óvodától az érettségiig katolikus nevelésben részesülnek növendékeink.

Nálunk háromszoros a túljelentkezés. A szülők visszajelzéseiből tudjuk, hogy más lesz a gyerek, mióta itt kollégista. *Otthon van szeme, meg szíve észrevenni a jót, más a viselkedése* mondják a szülők.

Amióta a határon túl is nyíltak középiskolák, már több lehetőség van ott tanulni, így kevesebb a felvidéki, kárpátaljai fiatal. Délutánonként följárok a gyerekekhez, és segítem őket a tanulásban. Amikor a kollégium felelős vezetője voltam, örültem, ha nem volt bukás, mert segítettük őket a tanulásban. Amikor a kollégium felelős vezetője voltam, örültem, ha nem volt bukás, mert segítettük a diákokat a tanulásban. Most már az esztergomi Szent Vince Szociális Otthon lakója vagyok, ahol imádsággal telnek a napjaim.”

*

„Gáspár Piroska M. Edit rubinfogadalmas nővér életének 92-dik, szent fogadalmának 71-dik évében az Isteni Jegyes hívására az örök hazába költözött Esztergomban, 2017. augusztus 30-án.”¹¹

¹¹ http://www.szent-csalad.hu/hirdet/Piroska_neni.pdf

Premontrei Női Kanonokrend

Bujkáltak a szétszórátás előtt

Forgács Anna Marianna premontrei nővér

Forgács Anna Marianna premontrei nővér mindig is szerzetes akart lenni. Először az isteni megváltós nővérekhez szeretett volna belépni, de később mikor Pestre került, több rend életét megismerte. Lelkiatyja tanácsára, egészségi állapotára való tekintettel a premontrei nővérekhez kérte föl vételét, akiknek egy kis eldugott faluban, Külsővaton (Veszprém megye) volt rendházuk.

„1939. december 1-jén léptem be a rendbe, a háború alatt is itt éltem. Több repülő zuhant le a kertünkre, egy huszonegy éves amerikai fiú ejtőernyővel esett le az egyik fa tetejére a Lourdes-i barlang közelében” – emlékszik a háborúra Marianna nővér.

1948-ban tette le az örökfogadalmat, ezután Marianna nővér Somogyszentpálon, majd Bakonygyepesen élt, ahol egy új ház épült a rend számára. A szétszórátás előtt tizenegy házban kb. hetvenen éltek a nővérek. Az anyaház Külsővaton volt, emellett Nagylengyelben, Kenyeriben, Somlővásárhelyen, Somogyszentpálon, Csongrádmindszenten működtek óvodát, iskolát vagy napközit. Ha már többen laktak egy helyen, akkor új házat nyitottak, ahol legalább két-három nővérnek kellett együtt élnie.

„1950. június 13-án le kellett tenni a szent ruhát. Minket nem tudtak elvinni, mert bujkáltunk előlük. Éppen szentmisére készültünk Bakonygyepesen, ahol én voltam a sekrestyés. A plébános atya a ministránsokkal üzengetett, hogy a zárdában lesz a mise, majd utána újra üzent, hogy mégis a templomban tartjuk. Bujkálnunk kellett, először a sekrestyében aludtunk, aztán a szénapadláson is laktunk, majd elmentünk Gyepesről. Én Pestre kerültem, az édesanyám élt még, aki súlyos beteg lett, őt ápoltam hosszú ideig. A többi nővért a szétszórátás után plébániákra, idős papokhoz helyezte el a főnöknő” – mesélte a nővér a legnehezebb időket.

Amikor húga férjhez ment, az ő gyerekeit nevelgette, majd egy ruhanemű javítóban kapott munkát. Amikor megnyílt a Szolidaritás Háziipar Szövetkezet, akkor először a kötőiparban alkalmazták, majd a varró részlegben lett meős. Az idős nővéreket megtanította géppel varni. „Orosz exportra is dolgoztunk. Amikor jöttek átvenni a munkát, sokszor átmentek a közértbe iszogatni, aztán visszajöve – az italtól kicsit becsicscentve – ijesztgettek bennünket: *Nem lesz magukra szükség, mi átvesszük közvetlenül a munkát!*” – emlékszik vissza a nővér a szétszórátás idejére.

A kapcsolat mindig megvolt a nővérek között, mert időnként találkoztak egymással. Akik Marianna nővér közelében éltek, nála jöttek össze, mások Mónika nővérnél találkoztak, vagy elmentek Kunszentmiklóstra.

Édesanyja halála után Marianna nővér a húgával maradt, később albérletbe költözött. Amikor a háziak 1986-ban meghaltak, akkor sikerült megkapnia a lakást. Mire mindent kifizetett, addigra jött a rendszerváltás, és rendeződött a helyzetük.

„Megismertünk három premontrei papot Pesten, Fényi Ottó, Ullmann Péter és Eördögh László atyákat. Ők is próbáltak kapcsolatban maradni velünk. Találkoztunk egy zsámbéki fiatal tanárral, akkor kezdtünk itt Zsámbékon összejönni. Gabriella nővér balatonalmádi lakásában tartott rendi összejövetelen 1992-ben választottak meg rendi előljárónak, ezt a tisztséget tíz évig töltöttem be.”

1992-ben a visszakapott egyházközségi iskola épületét használatra megkapták a nővérek. Marianna nővér is örömmel jött akkor vissza, hogy újra rendtársai körében élhesse hivatását.

*

Marianna nővér 2010. július 14-én kilencvenhét évesen költözött haza Teremtőjéhez.

Hatvan kilométert utazott naponta

Varga Mária Veronika nővér

„1932. április 3-án, Szatymazon születtem. Heten voltunk testvérek, én vagyok a legkisebb. Mivel egy éves koromban a szüleim meghaltak, Mindszentre (Csongrád megye) kerültem édesanyám kívánsága szerint, ahol keresztmamám vett magához a legkisebb bátyámmal. Mindszenten jártam iskolába, itt láttam a premontrei nővéreket, akik 6-8. osztályig szervezték a kis kongreganistákat. Tetszett a nővérek szép fehér ruhája a kék övvel. Később kapcsolatba kerültem a főnöknővel, aki tanított, mert a polgárit magánúton végzetem el. Ezért jelentkeztem hozzájuk, és fölvettek”- emlékszik meghívására Varga Mária.

„Pallavicini Sándor örgrófnak volt itt birtoka a falunkban. Amikor a gróf fia leesett a lóról, és meghalt, az egész falu megrendült a hír hallatán, mindenki elment a temetésre. A gróf hálából 1902-ben építtette a Károly óvodát, a lányiskola 1903-ban, a fiúiskola pedig 1905-ben épült. Az óvodában premontrei apácák működtek, – mert az alapítónak ez volt a kikötése – akik az akkori állami óvodákat megelőzve napközi otthont és bölcsődét is tartottak fenn, emellett szegénykonyhát is vezettek.”

A nővérek reggel 6-tól este 8-ig vállalták a felügyeletet, a szülők akkor jöttek a gyerekért, amikor tudtak. Olyan konyha működött itt, hogy csak a háború után vezették be a villanyt, az óvodában nem volt angol WC. Mivel a premontreiek tanító rend, az óvoda mellett hitoktatással, egyesületeket vezetésével is foglalkoztak.

„Abban az időben nagyon szegény volt a nép, ezért felvállaltuk egy kispap taníttatását. Ez azt jelentette, hogy élelemmel kellett hozzájárulni az ellátásához. Ezért a kongreganisták házról házra jártak, és gyűjtöttek tojást, meg más száraz élelmiszert.

Egy Mindszent melletti településen nem működött óvoda. A főnöknő addig járt az illetékesekhez, amíg kaptunk egy családi házat, és berendeztük óvodának. A háború után egész nyáron ingyenes napközi otthonos óvodát vezettünk.

A főnöknőnek ápolónői végzettsége volt, így a háború alatt az iskolába fogadták a sebesülteket, akiket ő kezelt. A kongreganista lányok és asszonyok ápolták a betegeket. A háború alatt a pap elmenekült a faluból, ezért a főnöknő járt a betegekhez, és ellátta őket a szentségekkel. Mindszenten a községi óvodából és bölcsődéből az államosítás után iskola lett.”

Még a háború alatt a zárda mellett állították fel a zsidók gettóját. Többen már áttértek a katolikus hitre, mégis bevitték őket. A parancsnokság kijárta, hogy szombatoként átjöhessenek misére a zárda kápolnájába. Ezeken az alkalmakon gyógyszereket adtak nekik a nővérek, melyeket egyik gyógyszerésznő jóvoltából tudtak beszerezni. A főnöknő titokban

bedobott csomagokat a kerítésen. Némelyik csendőr jóindulatú volt, ha látta, hogy jön Rozália nővér, akkor elment más irányba. Így nem látta, mikor adja át a csomagokat a zsidóknak. Így tudtak a nővérek segíteni rajtuk, de sajnos egy ember se jött vissza a gettóból. „A szétszórátás alatt én jelölt voltam először Mindszenten, majd Külsővaton. De kezdett veszélyes lenni a helyzet, fiatalnak találtak, és akkor úgy döntöttek, hogy várjak. Ezután is kapcsolatban maradtam velük, és 1957-ben, amikor jött egy kis enyhülés, akkor beöltöztettek. A titokban rendezett ünnepre több rendtársam is eljött.

Közben fölkerültem Pestre. Több helyen dolgoztam, ahol éppen munkát kaptam.

Jelentkeztem védőnőképzőbe, fölvettem, de csak négy hónapot lehettem ott. Amikor megtudták, hogy apáca „akartam lenni”, egy gyűlést tartottak. Arra akartak rávenni, hogy mondjam el, engem kihasználtak a nővérek. De én éppen az ellenkezőjét állítottam: hogy jól éreztem magam. A másik órában már el kellett hagynom az intézetet.

Tisztában voltam vele, mit kellene mondanom, hogy a szájuk íze szerint beszéljek. De tudtam, hogy akkor később pártpolitikai célokra fölhasználtak volna. Megígérték, ha egy évig elmegyek dolgozni, és a vállalat javasol, akkor visszavesznek. De ekkor már nem akartam oda visszamenni. Nem is bántam meg, hogy kitettek a védőnőképzőből, mert később megtudtam, hogy bántak az ismerős nővérekkel az egészségügyi munkakörökben. Ki voltak szolgáltatva a pártnak, meg az orvosok szeszélyeinek” – meséli a nehézségeket a nővér.

Mivel nem állt módjában tanulni, így hazaköltözött Mindszentre, de itt sem akadt munkalehetőség. Mindenki kubikolni járt, meg a téeszbe kapálni. A főnöknő ajánlatára megtanult kántorizálni, és a Kalocsa melletti sváb községbe, Hartára eljárt orgonálni. Ott szolgált öt évig. Amikor a plébánost elhelyezték, akkor jelentkezett Kunszentmiklósrá kántornak, ott harmincegy évig dolgozott.

„Itt nem kaptam olyan jó fizetést, ezért bedolgozást is vállaltam a Szolidaritás Háziipari Szövetkezetnél. Ők küldték az anyagot, én megcsináltam, és visszaküldtem. Így megtanultam ruhát varrni.

Amíg nővértársaimmal nem tudtunk rendszeresen összejárni, mindenki a maga beosztása szerint imádkozott. A rendházban latinul mondtuk az imákat, később a szétszórátás után kiadtak egy közös zsolozsmát, és abból imádkoztunk. Mikor összejöttünk, a premontrei papok segítettek, akkor már magyarul imádkoztuk a zsolozsmát. Én a szétszórátás alatt egyedül éltem, csak akkor találkoztam a többiekkel, ha valamilyen összejövetelet szerveztek. A fizetésem összegéből úgy gondoltam, hogy kevés lesz a nyugdíjam. Ezért tizenöt évig minden nap följártam a Bartók Béla út 19. sz. alatti gyógyszerertárba, ahol pénztárosként dolgoztam. A kántorságot szombat, vasárnap csináltam. Ezt az állást a főnöknőm szerezte, aki több diplomával takarítónőként dolgozott ott. Sokszor bejöttek külföldiek a patikába, mert ott van a Gellért Szálló. Valószínű megdöbbenek, hogy a „takarítónő” fordította az angolt, meg a franciát. Ő már nem akart más munkát vállalni, hiszen közel lakott. A vezető gyógyszerész – vallásos ember lévén – megnézte, kit vesz fel.

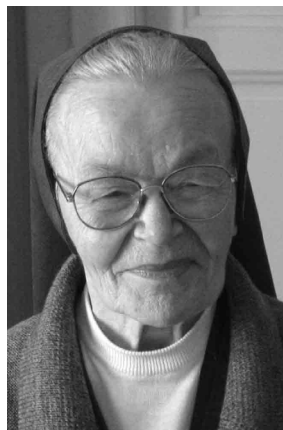
Sokat kellett utaznom a Pesttől 60 km-re lévő Kunszentmiklósról. Minden reggel fél ötkor indultam. A patika délután ötig tartott nyitva, de elengedtek $\frac{3}{4}$ 5-kor, hogy elérjem a fél 6-os vonatot, ami Józsefvárosból indult. Oda villamossal és trolival jutottam el. A vonattól még buszra is fel kellett szállnom, mert messze volt az állomás a lakásomtól, így este 7-re értem haza.

Azt is megengedték, hogy ha temetésekre kellett mennem, előbb eljőjsek. Minden nap már $\frac{1}{4}$ 8-ra beértem, ezért összegyűltek túlóráim. Amikor nyugdíjba mentem, még visszahívtak, ezért rádolgoztam három évet. A plébániai munkában is, amit tudtam, segítettem, aztán amikor kezdődött újra a szerzetesi élet, eljöttem Zsámbékra, azóta itt vagyok” – fejezi be élettörténetét Varga Mária Veronika nővér.

Segítő Szűz Mária Leányai Don Bosco Nővérek

Átszökött a határon

Bognár Anna nővér

„Káldon születtem 1920-ban. Kilencen voltunk testvérek, én voltam a legfiatalabb. Hét éves koromban meghalt az édesanyám, tizennégy évesen elmentem Belgiumba tanulni. A nővérem domonkos rendi szerzetes volt, a bátyám már korábban kiment Belgiumba, így én is kedvet kaptam a kiutazáshoz. Akkor nagy szegénység volt Magyarországon, az iskolatestvérek révén ötvenen mehettünk ki Nyugatra, én egy szerzetesrendhez kerültem. Két évig éltem ott, a házban dolgoztam. Azt ígérték, amikor megtanulom a nyelvet, akkor járhatok iskolába. Mivel két év után sem történt semmi, nem maradtam ott, 1937-ben elvittek a Don Bosco nővérekhez Brüsszel mellé Grand-Bigardba” – kezdi élettörténetét Bognár Anna.

„1938-ban hazajöttem az Eucharisztikus Kongresszusra, és a bátyám azt akarta, hogy maradjak itthon, végezzem el a gyors- és gépirást, és menjek el irodába dolgozni. De akkor már eldöntöttem, hogy apáca leszek. Szeptemberben visszamentem a Don Bosco nővérekhez jelöltnek, majd fölvettek a noviciátusba, ahol nagyon jól éreztem magam. Szigorú napirendünk volt, reggel korán felkeltünk, elmélkedés következett, majd szentmise, utána reggeli, takarítás, házimunka, bibliaismeret-foglalkozás, a rendi dolgok megtanulása.”

Mivel a bátyja, aki keresztény iskolatestvér volt, 1939-ben hazajött, hűgát nem akarta Belgiumban hagyni. Decemberben Anna nővér megszakitotta a noviciátust, hazajött, és mivel már éltek szalézi nővérek Oladon (Szombathely mellett), ők vették át a fiatal novíciát. Az olaszországi Cornelianoba küldték, hogy befejezze a noviciátust. 1942. augusztus 5-én tett fogadalmat, majd 1943-ban hazajött Oladra. Itt egy iskolaépületben laktak, a főnöknő tanította a fiatalokat. Rövid itt – tartózkodás után Tényőre mentek.

„A tényői házhoz egy idős hölgy révén jutottunk, akinek meghalt a férje. A kislánya emlékére épített egy óvodát és kultúrházat, mely az utca túloldalán állt. Ő a saját házában kialakított nekünk három szobát, ott laktunk: egy óvónő, egy kántor és én. A konyhán dolgoztam, az ebédet melegítettem, segítettem a ház körüli munkákban, takarításban. Négy – öt évet töltöttem el itt.

A szétszórátás alatt minket nem vittek el, mert kevesen voltunk. Az unokatestvérem vett magához Sárvárra, mert ott nem ismert senki. Pár hónapos otlét után hazamentem, de otthon így hirtelen megszaporodtunk, mert a bátyám is ott lakott a családjával.”

Anna nővér nem akarta, hogy fiatalként eltartsák, ezért elment Győrbe háztartási alkalmazottnak egy családhoz. Egy gyönyörű, szőke, kék szemű kislányt gondozott, aki nagyon ragaszkodott hozzá, sokat énekeltek. Az örök fogadalmat 1948-ban, a Kórház utcában tette le. A házbeli szívesen látták Anna nővért, azt mondták, ott maradhat náluk, amíg vissza nem megy a rendbe. Onnan szökött ki 1956. november 13-án az országból. A család is szeretett volna kimenni, de a kislánnyal nem mertek elindulni, mert tudomásukra jutott, hogy ugyan némelyek átértek, de másokat agyonlőttek.

„Kedden indultam egy pap címével – melyet a cipőmben rejtettem el – abban a reményben, hogy ő majd segít átjutni a határon. Reggel 6-ra kikísért egy szerzetesnővér a vonathoz, de az nem közlekedett. Próbáltam busszal elindulni, az sem jött, autóval sem sikerült továbbutaznom. Délelőtt 11-kor végre jött a vonat, és felszálltam. Kapuváron sokan leszálltak, és valaki félhangosan megjegyezte mellettem: *Nézd, mennyien szöknek!* Legalább ötszázan lehetnek férfiak, asszonyok, gyerekek. Akkor döböntem rá, mindenki szökik át a határon, akkor én miért kockáztassam annak az ismeretlen papnak az életét? Már éppen indult a vonat, gyorsan leugrottam, és igyekeztem a többiek után.

Az úton egy családhoz csatlakoztam, és amikor a határszélhez értünk, a Répce folyó keresztezte utunkat. Három magyar határőr sietett a segítségünkre, közben esett az eső. Fapallót tettek a lábunk alá, a gyerekek szájába zsebkendőt dugtunk, hogy ne sírjanak, őket az ölükbe vették a határőrök, úgy segítettek minket a csúszós parton felfelé. Átértünk, és mentünk kb. száz métert, a csapatból egy férfi felajánlotta, hogy tud németül, vállalja a vezetésünket. Akkor elimádkoztuk a Miatyánkot, az Üdvözlégyet, a Hiszekegyet, és egész halkán elénekeltek a Himnusz.

Amikor beljebb értünk a szántóföldeken át, már osztrák buszokkal jöttek értünk, és egy iskolába vittek. A férfiak szalmán aludtak, minket családoknál szállásoltak el, én egy pesti hölgygel aludtam egy ágyon. Reggel szentmisére is eljutottam, majd reggelit kaptunk, csomagot készítettek, költőpénzzel láttak el. A táborból buszokkal vittek minket beljebb Bécs felé, majd egy Bécs melletti katonai táborban kaptunk szállást. Ott ruhástul aludtam egy priccsen. Jött egy szalézi atya, aki tudta, hogy menekültek érkeztek. Ott mondták neki, hogy van egy szalézi nővér a táborban. Megkeresett, elvitt az ottani nővérekhez, ahol kaptam szerzetesi ruhát, majd pár nap után Bécsbe utaztam a szalézi intézetükbe. Miután a követségen elintézték az irataimat, Olaszországba, Padovába irányítottak” – meséli kalandos utazásainak részleteit Anna nővér.

Nemsokára Rómába került, majd hosszabb idő után az elöljárók elküldték a tenger mellé, ahol állami gondozott gyerekekkel foglalkozott. Livornóban menekült gyerekeket gondoztak, akik átérték a harcokat. Rossz lelkiállapotukban nem volt kedvük semmihez. Anna nővér pár hónap után visszament Padovába, ahol a konyhán segédkezett. Betegsége miatt egy időre Coneglianoba küldték, ahol a jó hegyi levegőn rendbe jött. Harmincöt évig dolgozott az ebédlőben és a konyhán. Hetvennégy nővérnek terített és felszolgált naponta. Ebben a hatalmas épületben óvoda, elemi iskola, középiskola, szakképző iskola, tanítóképző, működött, ahol több száz gyerek tanult a környékbeli falvakból.

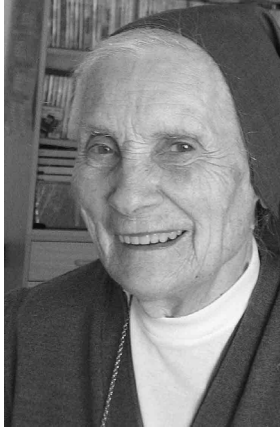
„Tizenhat évig nem jöhettem haza, de 1972-ben megkaptam az olasz állampolgárságot, utána minden évben háromszor hazalátogattam. Roboz Etelka nővért megismertem, akivel már leveleztem korábban, ő kezdett foglalkozni itt Magyarországon azokkal a lányokkal, akiknek hivatásuk volt. 1990-ben mondtam az általános főnöknőnek, hogy szívesen hazamegyek, és így Jeriga Anna nővérral végleg hazajöttünk. Most Pesthidegkúton élek, sokan kérik, hogy imádkozzam értük, ezt meg is teszem naponta” – fejezi be élettörténetét a kilencvenkét éves Bognár Anna nővér, aki megünnepelhette fogadalomtételének hetvenéves évfordulóját.

„Annuska nővér 96 évével, állandóan tüsténkedik. Úgy tűnik komolyan vette Bon Bosco szavait, hogy „A mennyország nem a lustáknak való. „72 éve tette le első fogadalmát, és azóta teljes odaadással él a fiatalokért jelenleg Pesthidegkúton.”¹²

¹² <http://www.donbosconoverek.hu/index.php/lelkiseg/99-hivatas/221-annuska-nover>

Mintha a mennyországba léptem volna

Jeriga Anna nővér

„Ekecs községben születtem 1922. június 8-án. Egy bátyám és egy húgom volt. Fiatal koromban a Kalász Egyesületben tevékenykedtem, havonta találkoztunk, beszélgettünk. Itt többek között szó esett a női hivatásról, az anyaságról. Én arról gondolkodtam, hogy csak ez az egy fajta hivatása van a nőnek? Mikor ezt valakinek felvettem, ő mondta, hogy léteznek szerzetesnővérek is. Bennem felmerült a vágy, hogy nővér legyek, szívesen jártam templomba és kitartóan imádkoztam. Sokáig tápláltam magamban ezt a gondolatot, de arról már nem tudtam, miként léphetek szerzetesekkel kapcsolatba” – kezdte meghívásának történetét Jeriga Anna.

Bátyja Budapesten a szemináriumban tanult, aki először azzal utasította el testvére tervét, hogy ti menjetek férjhez, a szülőket gondozzátok idős korukban! Anna nővér megpróbálta elhallgattatni magában a hívást, de az mindig visszatért. Miután bátyja látta kitartását, a nyári szabadság alatt megígérte neki, elviszi oda, ahol jól fogja magát érezni. Ekkor huszonnégy éves volt. Szülei nem gondolták komolyan döntését, hiszen mindig szerette a társaságot, színdarabot rendeztek a *Kalász*-os lányokkal és fiúkkal. Amikor szülei látták kitartását, már nem ellenkeztek, segítettek elkészteni a szükséges dolgokat és 1946-ban bátyja elkísérte Mándokra, a szalézi nővérek házába.

„Amikor megérkeztünk, ezeket a szavakat mondta nekem bátyus: *Azért jössz ide, hogy a jó Istent megismerd, és jobban szeresd.* A nővérek éppen nagytakarítást végeztek, így váratlanul érkeztünk, ennek ellenére én máris otthon éreztem magam.

Még három lány jelentkezett jelöltnek, így négyen lettünk, nagyon szerettük egymást. Engem óvónőképzőbe szántak, ezért beíratk zongorát tanulni. A politikai helyzet változása miatt viszont az előljáró sürgette a mielőbbi kiutazást Olaszországba, mert attól féltek, hogy lezárják a határokat. Így 1947 októberében kivittek minket nyelvet tanulni Padovába, ahol Veneto tartományból több mint negyven jelölt készült a szerzetességre” – emlékszik a nővér a szép kezdetekre.

Az olasz nyelv megtanulása nehézségbe ütközött, de sokat foglalkoztak velük, így eljött az idő a noviciátusi felvételre 1948-ban. A két év alatt még jobban elsajátították a nyelvet, emellett a rendi szabályzatot is meg kellett tanulniuk. Előadásokat hallgattak a Bibliáról, katekizmusról. Nagy izgalommal készültek a beöltöztetésre, majd a fogadalomtételre, melyre 1950 augusztusában került sor, de az ismert politikai helyzet miatt nem jöhetett vissza Magyarországra.

„Mindenkit elküldtek egy közösségbe, nekem a Mogliano Venetoban működő szalézi ház lett az otthonom. Rám bízta a ruhatár vezetését, öt évet töltöttem el itt. Ezután Velence következett, itt úgy éreztem, mintha a Mennysországra léptem volna. Ebben a rendházban árva lányokkal foglalkoztunk, a második évben már kisebb csoportot kaptam. Tizenöt évet töltöttem el, szombat délutánonként, vagy iskolai szünetekben sokat mentünk sétálni a lányokkal, legtöbbször csónakkal közlekedtem. Ilyenkor mindig volt egy kis félelem bennem, főleg, amikor ki kellett szállni. Mikor már jól kiismertem magam a városban, gyalog is útnak indultunk.

Mivel jól tudtam varrni, a ház varrónője lettem. Egyenruhákat készítettem a lányoknak, a nővéreknek a szerzetesi ruhát varrtam. Idővel a kisebbek hittanítását is rám bízta a plébánián. Minden szombaton délután oratóriumra jöttek a környékbeli gyerekek, ahol együtt játszottunk, foglalkoztunk velük, majd a litánia után mentek haza.”

Ezután elhelyezték Coneglianoba, ahol tíz évig varrónőként dolgozott, és hittant tanított. Amikor 1968-ban megváltozott a rendi ruha fazonja, sorba járta a rendházakat, hogy új habitust készítsen mindenkinek. Így töltött hosszabb időt Triesztben, majd Pordenonban, ahol a ház főnöknője is volt. Vigo Di Cadoreban óvodásokkal is foglalkozott délelőttönként, délután a falusi lányokat bevezette a hímzés és a horgolás tudományába.

„Amikor a hegyekben laktam, és meghallottam az esti harangszót, majd feltűnt az esthajnalcsillag, akkor időnként elkapott a honvágy. Arra gondoltam, hogy ezt csillagot látják otthon a szüleim is. Az 1980-as évek végén már enyhült a helyzet Magyarországon, Roboz Etelka nővér sürgette, hogy itthon is lehetne rendházat nyitni. Mivel több fiatal lány jelentkezett jelöltnek, a főnöknő megkérdezte, hajlandó lennék-e eljönni Magyarországra, hogy bekapcsolódjam a szalézi rend újraindulásának munkájába. Bognár Anna nővérrel elfogadtuk a kérést, és 1990-ben hazaköltöztünk.

Ekkor Pesthidegkúton Miklós József atya felajánlotta plébánosi lakását. Cserébe azt kérte, hogy biztosítsuk az ellátását. 1992-ig az ottani közösségben éltem. Időközben kapcsolatba kerültünk Máté György atyával, aki Mogyoródon szerette volna a nővéreket letelepíteni. Elvállalhattuk az új ház indulását, mert Olaszországból segítséget kaptunk, 1991-ben Románi Beatrice nővér, majd 1992-ben De Feletti Italia nővér érkezett hozzánk, aki 2007-ig a magyarországi nővérek előjárója volt. Oratóriumot és szalézi munkatársi csoportot szerveztünk. A szalézi karizma már ismert volt, mivel Falka József szalézi szerzetes atya a kommunizmus ideje alatt kántorként itt működött, ő engedte át lakását a közösségünknek.” Jeriga Anna nővér kilencven évesen, amennyire egészsége engedi, még aktívan tevékenykedik a mogyoródi közösségben. Átjár a közeli templomba szentmisére.

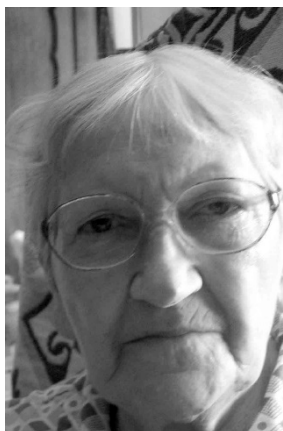
„Megszoktam az itthoni körülményeket. Egy évben egyszer visszamegyünk lelkigyakorlatra, amit olasz szalézi atyák tartanak. Ekkor negyven-ötven szerzetes van jelen. Szívesen megyek, mert jó újra találkozni azokkal, akikkel éveket vagy évtizedeket töltöttünk el együtt” – fejezi be kalandos életét Jeriga Anna nővér.

*

Anna nővér 2013. május 17-én, életének kilencvenegyedik, szerzetesi fogadalmának hatvankettedik évében a Mennyei Atya házába tért.

Olaszországban volt óvónő

Mócza Katalin nővér

„Kecskeméten születtem 1921-ben. Vallásos családból származom, édesanyám különösen sokat imádkozott értünk. Tizenketten voltunk testvérek, de ketten kiskorukban meghaltak, én vagyok a negyedik. A bátyám belépett a szalézi rendbe Péliföldiszentkereszten, és 1942-ben pappá szentelték. Tőle tudtam meg, hogy Oladon megnyílt az első szalézi ház, és az ottani esperesplébános egyházközségi iskolát akar létesíteni a szalézi nővérek közreműködésével. Ekkor már Charlie Katalin, Csernák Etelka, Kollárovs Margit és Tóth Erzsébet ott éltek, akik Magyarországon elvégezték a Ward Mária Hitoktatóképzőt, majd kikerülve Olaszországba, kiképzést kaptak az ottani anyaházban. Leveleztem velük majd én is kértem felvételemet a rendbe” – meséli hivatása kezdetét Mócza Katalin.

Mivel a magyar rendnek nincs itthon noviciátusa, ezért 1941-ben Mócza Katalin is kiutazott Olaszországba, hogy felkészüljön a szerzetesi életre. Kezdő fokon már beszélte az olaszt, ezért hamar megtanulta a nyelvet, és a jelöltidő után óvónőképzőbe küldték tanulni.

„Minden nap hatkor felkeltünk, fél hétkor imára gyűltünk össze, majd hétkor kezdődött a szentmise. Utána reggeli, és nyolckor indultunk az iskolába. Délig tartott a tanítás, ebéd után rekreáció, beszélgetés, pihenés következett, kettőkor a kápolnában szentséglátogatásra mentünk, majd jött a tanulás. Este rózsafüzér, ima és lefekvés.

A fogadalmakat is kint tettem le, háromszor egy évre, utána három évre. Amikor megkaptam a diplomámat, elkerültem Valdagnoba, ahol Marzzottinak szövőgyára volt. Szép óvodát tartottak fent, a munkások részére pihenő, uszoda is működött. A legtöbb munkás vidékről járt dolgozni, ezért gyermekeiket minden nap külön kocsival vitték az óvodába, ahol tizenketten dolgoztunk óvónők. Négyen magyarok, négy szlovák nővér, a többi olasz volt. Sok gyermeket gondoztunk, tizenkét óvónő hat teremben foglalkozott délelőtt és délután a gyerekekkel. Minden kislány egyforma rózsaszín kockás kötényt viselt, a fiúk kék kockásat. Reggelenként sorakozót és zászlófelvonást tartottunk az udvaron. A gyerekeket minden nap megvizsgálták. Ha valami baj volt, akkor orvosságot kaptak, télen kvarcoltuk őket. Minden csoport egy-egy tágas tanteremben kapott helyet, ahol foglalkozásokat tartottunk nekik. Megtanultak tízig számolni, amit különböző apró játékokkal szemléltettünk; megismerték a gyümölcsöket; a kápolnába eljártunk velük imádkozni.

Szép hegyes vidéken fekszik ez a város. Az óvoda hatalmas kerttel rendelkezett, melyet az egyik nővértársunk gondozott. Időnként rászántunk fél napot, és elmentünk megnézni a kert végében tartott tyúkokat is. Az óvodában nagy üstökben főzték az ebédet, főleg téstát, néha pörköltet, pizzát, vagy rizottót ettünk. Jó időben az udvaron uzsonnáztak a gyerekek. Délután

a szüleik hazavitték őket, és mi akkor szentségimádásra gyűltünk össze, majd következett a lelki olvasmány, rózsafüzér, vacsora és rekreáció” – meséli a nővér a külföldön töltött éveket. Katalin nővér 1947-ben jött haza, de mire levizsgázott és megkapta az oklevél honosítását, már jött az államosítás és a rendek szétszórátása.

A rendnek két helyen működött oktatási intézménye. Tényőn óvodát vezettek, Mándokon iskolai oktatásban vettek részt, a leányifjúság nevelésével foglalkoztak. Előadásokat tartottak, kézimunkára és idegen nyelvre oktatták az embereket. Mivel sok hivatalos ügyintézés akadt, ezért szükségesnek érezték, hogy Pesten is fenntartsanak egy lakást. Gondviselésszerűen sikerült 1947-ben a Kórház utcában álló Szent József Otthonra rátalálniuk.

„A háború előtt itt Kerékgyártó Tibor atya által alapított és épített házban a környékbeli inasgyerekek nevelése és hitoktatása zajlott. A háború alatt katonák telepedtek be, még lovakat is tartottak a házban. Amikor beköltöztünk, teljesen kitakarítottuk az épületet, ahol Erzsébet nővér kántorként működött, Mária nővér volt a takarító és én a sekrestyési teendőket láttam el az itt található kis kápolnában. Azt terveztük, hogy egy óvodát nyitunk itt, de le kellett mondanunk róla. Amikor hallottunk a nővérek elhurcolásáról, elmentünk máshová aludni, és csak reggel jöttünk vissza.

Tudomásunkra jutott, hogy az akkori kerületi tanács tereprendezés miatt fel akarja robbantani az épületet. Szent Józsefhez kezdtünk kilencedet imádkozni, és az épület megmenekült. Munkakönyvet kaptam, melybe *sekrestyés* bejegyzés került, de később így tudtam a Bécsi úton lévő Fehéritőgyár óvodájába elhelyezkedni. Innen mentem 1952-ben a Hárshegyen lévő óvodába dolgozni. Sokat meséltünk a gyerekeknek, foglalkozásokat tartottunk, utána az udvaron játszottak, néha kimentünk sétálni, a naposoknak meg kellett teríteniük ebédre, uzsonnára. Közben Don Bosco szellemében különös figyelemmel fordultam a legszegényebbek felé.

Az örök fogadalmamat 1951-ben itt a kis kápolnában, zárt templomajtók mögött tettem le, ahol csak Ádám László szalézi tartományfőnök, a pap bátyám és a nővérem családja volt jelen. Rövid ideig a Máramarosi úti óvodában egy vegyes csoportban is dolgoztam” – meséli a nővér az 50-es évek nehézségeit.

Mivel az egyháziak részére szigorodtak a munkavállalási lehetőségek, Katalin nővér elvégzett egy másfél éves gyermekgondozó tanfolyamot, és miután megszerezte az oklevelet, a Nagyszombat utcai bölcsődében kapott állást, innen ment nyugdíjba.

„Előfordult, hogy egy anya nem tudta hazavinni hétvégére a gyereket, és megkért, hogy viseljem gondját a kisfiának.

A kápolnába járó hívek közül két idős testvér lakott egy közeli lakásban. Amikor az egyikük 1968-ban meghalt, én jártam gondozni az egyedül maradt idős hölgyet. Végül eltartási szerződést kötöttük, én ideköltöztem, Mária nővér főzött, és elhozta az ebédet. Amikor a hölgy is meghalt, megörököltém a lakást.

Amíg az egészségem megengedte minden hónapban egyszer mentem a nővérek közösségébe lelki napra először a pesthidegkúti házba, majd Mogyoródra. Most már csak ők tudnak meglátogatni, de közben azért telefonon is halljuk egymást, a Szalézi Értesítőt és a Rendfőnök Anya körlevelét is mindig nagyon várom.

Az utóbbi években sokat betegeskedtem. Itthon imádkozom a rózsafüzért, hallgatom a Mária Rádiót. Háromszor egy héten járnak hozzám áldoztatni” – fejezi be mozgalmas élettörténetét a 91 éves Mócza Katalin nővér, aki 2011. augusztus 5-én ünnepelte gyémántfogadalmát.

*

Mócza Katalin 2018. január 18-án halt meg 97 éves korában.

Titokban lett szerzetesnő

Roboz Etelka nővér

A budapesti Szent Anna templomba járt misére, amikor hivatalosan a fiúknak ministráns órát, lányoknak énekkart lehetett csak szervezni az egyházközségben. 1951. november 5-én került oda dr. Edelényi István atya, aki a fiúkkal külön foglalkozott, és a lányoknak énekkart szervezett. Aki a lányok közül énekkaros akart lenni, annak hittanra is „kellett” járnia, természetesen titokban. Roboz Etelka szeretett énekelni, így belépett az énekkarba, és tizenkét évesen a Jézus Szíve Népkegyelme szárnyai alá került, akik a hittanórákat tartották. Súlyomvári Joli néni és Ruff Katalin testvér csoportokba szervezték őket, hetente találkoztak. „Velük kerültem Pélyföldszentkeresztre lelkigyakorlatra, és amikor arról beszéltek, hogy az aratnivaló sok, de kevés a munkás, akkor éreztem az Úr hívását, hogy nekem is mások szolgálatára kell szentelnem az életemet. Addig egyedüli gyerekként mindig nagy családról álmodoztam, mert anyukámék is nyolcan voltak testvérek.

Két hét alatt döntöttem, és szeptemberben bementem István atyához, hogy szerzetesnővér szeretnék lenni. Ekkor csak a Jézus Szíve Népkegyelmeket ismertem, ezért hozzájuk jelentkeztem. Bejelentettek a főnöknőnek, de mivel ő rendőri megfigyelés alatt állt, kockázatos lett volna találkozni vele. Várni kellett. Közben valakitől kölcsönkaptam Don Bosco életét, és amikor elolvastam, világosan láttam, hogy a Jóisten a szalézi családba hív.” Akkor már Etelka tanítóképzőbe járt, tudta, hogy gyerekekkel akar foglalkozni, így elment István atyához érdeklődni, élnek-e szalézi nővérek Magyarországon? Az atya ekkor megmondta, hogy ő is szalézi, és elárulta azt is, hogy titokban imádkozott erre a szándékra. „Először Mócza Katalin nővérhez kerültem, aki akkor az óbudai Szent József Ház második emeletén lakott Tóth Erzsébet főnöknővel, aki a kántori teendőket látta el, és Mária nővérrel, aki takarított. Ők az itt működő Szolidaritás Háziipari Szövetkezet alkalmazottai voltak. 1956 augusztusában aspiráns lettem, ekkor ismerkedtem a rend életével. Tóth Erzsébet nővér felvette a kapcsolatot a római elöljáróval és megkapta az engedélyt, hogy felkészítsen a fogadalomra. Minden teljesen titokban történt, még a szüleim sem tudtak erről a kapcsolatról. Péntekenként tanítás után találkoztunk, ekkor a főnöknő a rendi anyagot olasz nyelvről fordította le számomra, hogy megtanulhassam. Tanácsokat is kaptam az apostolkodásommal kapcsolatban.

A tanítóképzőt Óbudán végeztem, de negyedik évre a rózsadombi tanítóképzőbe került át az osztályunk, és ott képezték. Az 56-os események miatt a posztuláns idő csak 1957 februárjában kezdődhetett el. 1960-ban tettem titokban első fogadalmat.

A második kerületben laktam, és a képesítő megszerzése után onnan jártam ki Újpestre tanítani. Egy ideig alsósokkal foglalkoztam, majd az egyetemen elvégeztem a matematika szakot, így később felsőben tanítottam. Jól éreztem magam az általános iskolában, de az 1960-61-es tanévben eltanácsoltak. A kartonomon ez állt: *klerikális beállítottsága miatt az ifjúság nevelésére alkalmatlan*. Ekkor egy évig könyvelőként dolgoztam az oktatási osztályon. Amikor felépült a Fóti úton az új iskola, akkor ott kaptam állást, de azt kérték, hogy az iskola és a lakóhely környékén ne járjak templomba. A Mártírok útján vettem részt szentmisén, de senki nem tudta rólam, hogy szerzetesnő vagyok.”

Eleinte Etelka nővér az iskolában a szalézi oratóriumhoz hasonló foglalkozást szervezett tanítványainak úgy, hogy a hittant kihagyta belőle. A Szent Anna templom körzetében volt néhány hittanos tanítványa, akiket elsőáldozásra készített fel. Ezek olyan családok gyerekei voltak, akik nem járathatták hittanra szüleik munkahelye miatt, de a vallásos nevelést így biztosították számukra.

„1964-ben sikerült egy barátnőmmel turistaként kijutni Olaszországba, ahol a szalézi nővéreknél szálltunk meg. Itt találkozhattam rendünk legfőbb előjárójával. Megismerkedtem vele, elmondtam, hogyan élek, mit csinálunk itt Magyarországon. Ez a beszélgetés megerősített hivatásomban.

A szerzetesi imákat egyedül végeztem, amelyekhez hű maradtam az iskolai kötelességek mellett is. Közben a szalézi tartományfőnök, István atya megbetegedett, és a tartományfőnöknőm megbízott azzal, hogy István atyát segítsem munkájában. 1979-ben újra kiutaztam Olaszországba, és két társammal együtt Rómában tettünk örökfogadalmat.

A 80-as évek vége felé megismerkedtem több fiatal lánnyal, akik szalézi szerzetesi hivatást éreztek. Meghívtam őket, beszélgettünk, majd odaköltöztek hozzám, és 1990-ben jeleztük Takács Nándor püspök atyának, hogy ez már egy *szerzetesi ház*, szeretnénk hivatalosan is együtt lakni. Felvettük a kapcsolatot a tartományfőnöknővel, akivel elmentünk megfelelő helyet keresni. Pesthidegkúton a plébánián megtaláltuk azt a helyet, ahol megálmodhattuk új otthonunkat.

Mivel a plébános atya éppen kórházba ment, mi vállaltuk, hogy a templomban hétköznapi igeliturgiát végzünk és első pénteken kijárunk a betegekhez áldoztatni. 1990. június 20-án érkezett meg Jeriga Anna nővér és Bognár Anna nővér Olaszországból, így 1990. július 24-én hivatalosan is megkezdtük Pesthidegkúton a közös szerzetesi életet.

Don Bosco egy gondolatát tartottam mindig szem előtt, még akkor is, ha nem beszélhettem a gyerekeknek Istenről. Mindig jól éreztem magam a gyerekek között. Hidegkúton 2001-ig tartózkodtam, ezután az 1997-ben megnyitott egri kollégiumba kerültem, amelynek vezetését 2005-ben rám bízta.”

Jelenleg a Pozsonyból érkezett Elvira nővérral és a Lengyelországból jött Éva nővérral próbálják megélni Don Bosco-i szeretetközösséget, hogy általuk a kollégiumi lányok közelebb kerülhessenek Istenhez.

A lányok nagyon különbözőek, de a nővérek mindenkit egyformán szeretnek. Néhányan közülük hittanos közösségből érkeznek, rendszeres templomba járók, sokan vannak, akik korábban szentségekhez járultak, de nem gyakorolják a vallásukat. Olyanok is jönnek, akik nincsenek megkeresztelve, vagy más vallásúak. Mindenkit felvesznek, akik elfogadják értékrendjüket. Év elején lelkigyakorlatot szerveznek számukra, amely erős lelki élmény a lányoknak. A kollégiumon belül több csoport is működik, minden szerdán van ifjúsági szentmise nemcsak a kollégisták számára, és számos rendezvényen is részt vehetnek a lányok.

„Visszatekintve szerzetesi életutamra, hálát adok az Úrnak minden kegyelemért, amit tőle kaptam, és a jóért, amit az Ő segítségével tehettem.”

*

Etelka nővér jelenleg Pesthidegkúton él és szolgálja a rendet.

Szent Erzsébetről Nevezett Betegápoló Nővérek

A Jó Isten elrendezte az utaimat

Balázs Irma M. Ambrózia nővér

„1926. július 19-én születtem Zalaszentlászlón. Édesanyám nagyon vallásos volt, gyerekkoromban együtt mentünk szentmisére, a hajnali rorátéra, megtanított minden imára. Amikor kórházba került Szombathelyre, ott keresztes nővérek ápolták. Hazajövele után mindig mesélte, milyen aranyosak voltak ezek a kedvesnővérek. A Szív újságban olvastam egy hirdetést, hogy a Szent Erzsébet Rend felvételt hirdet. A tanárom két testvére már szerzetes volt, és unokatestvéreim is itt éltek már, mint fogadalmas nővérek, így kedvet kaptam, és levélben jelentkeztem. Nemsokára jött egy kedves válasz a főnöknőjétől, hogy vár” – kezdi meghívását Balázs Irma.

„Édesanyám kezdte összekészíteni a stafírungot, persze könnyes szemmel, mert nem akart elengedni. Esténként ott ült az ágyamnál, és kérte, hogy ne menjek. De a kegyelem nagyobb volt. Akkor a húgom azt mondta: *Engedjük el, két hét múlva úgyis visszajön.* 1942. szeptember 1-jén léptem be a rendbe.

Becsöngettem a rendház ajtaján, Flóra nővér kinyitotta a kaput. Mondtam, hogy jelentkezni jöttem. Ő azt válaszolta: *Magát nem fogják fölvenni, maga olyan fiatal és olyan kicsi.* Tizenhat éves voltam akkor. Határozottan kijelentettem: *Én föl vagyok véve, engem a tisztelendő anya vár! Jó, majd mindjárt lecsengetem a tisztelendő anyát* – válaszolta.

Jött a tisztelendő anya nagy örömmel: *Jaj, Irmuska megjött! Isten hozta!* Akkor Flóra nővér is megbékélt. Hívták a mesternőt, fölvittek, felöltöztettek. Másnap már mennem kellett a sebészeti kórterembe, és ott kezdtem meg a szolgálatot. Klára főnővér mellé osztottak be Angelika nővérrel együtt, aki csupa szív, lélek volt. Az első beteg, akihez többször oda kellett mennem, asztmás volt, sokat köhögött, és sokat köpött. Oda kellett tartanom neki a köpöcsészét. Nekem olyan hányingerem volt! *Jaj Istenem, csak kibírjam! Majd megszokom, majdcsak kibírom!*” – fohászkodtam magamban.”

Így teltek napjai a kórházban. Következő évben hét társával együtt beöltözött. Tiszta fehér menyasszonyi ruhát és fátylat adtak rájuk. Édesanyja, édesapja, és a húga is ott volt az ünnepen, nagyon meghatódtak.

„A jó Isten megtartott engem hűségben. A Sváb-hegyen volt a noviciátusunk egy vadászkastélyban, három évig laktunk ott. A gyönyörű, nagy kertben minden megtermett,

ápoltuk a kertet, termeltünk zöldséget, gyümölcsöt, virágokat is. A kis kápolnánkba engem is beosztottak szolgálni, jó atyák jártak hozzánk misézni.

Már javában dült a háború. Egyik éjjel betörték hozzánk az oroszok a Sváb – hegyi épületbe. Nem vettük észre, mikor körbejárták a házat. Belülről bent volt a kulcs, így minden ajtót kívülről be tudtak zárni. Ezután kivették a kulcsokat és eltették. Kétségbeesésünkben csak imádkozni tudtunk azért, hogy innen megmenekülhessünk. Én egy nővértársammal a kápolna ablakán kiugrottam, de rosszul estem, megütöttem a csípőmet, és nem tudtam lábra állni. Az udvaron lekúsztam egy fenyőfáig, és ott meghúzódtam. Egy szál alsószoknyában és hálórékliben menekültünk, egy sötétkék oltárterítőt háromfelé elvagtunk, ebből lett a kendő. Dionézia nővér jött utánam, őt kértem, segítsen. Lehúzott a kerten keresztül a kertészlakba, ott lefektettek, de addigra a többiek is előkerültek. Tisztában voltunk vele, hogy menekülnünk kell, mert ha a katonák visszajönnek, ki tudja mi lesz?

Társaim először megpróbálták tovább támogatni, de végül találtak helyet a pajtában, oda fektettek a szénára, kukoricakévével betakartak. Egyszer férfihangokat hallottam, és nagyon megijedtem. Végül a főtisztelendő úr jött a kertésszel, ők felvittek a kertészházba és lefektettek, mellém egy másik nővért tettek, akinek el volt törve a lába. A főtisztelendő úr felhozta az Oltáriszentséget. Itt hagyták nálam, ha esetleg bejönnek az oroszok a kápolnába, nehogy szétszórják. Amikor már lábra tudtam állni, a főtisztelendő elkísért az angolkisasszonyok zugligeti épülete felé vezető úthoz. *Nővérke, tovább nem tudok menni, mert jönnek a tankok, kocsik* – mondta, majd megáldott. *Tessék menni, biztos le fog érni az angolkisasszonyokhoz.* Le is értem és az egész ostromot ott töltöttem” – emlékszik a nővér a megpróbáltatásokra.

Kiscelli Ferenc atya rendszeresen misézett nekik a bunkerban. Egy vallásos orosz tábornok többször meglátogatta őket, mindig hozott nekik kenyeret meg főtt ételt. Amikor az ostrom után a nővérek elindultak haza, borzalmas látvány fogadta őket az úton. A pocsolyában feküdtek a halottak egymás mellett. Mikor hazaértek, látták, hogy a rendház két oldalsó része le volt bombázva, a főépület állt, de bombabelövést kapott a szentély, ahol egy hatalmas nagy kráter tátongott.

„Rengeteg sebesült katonát ápoltuk minden nemzetből. Mentettünk egy kölni káplánt, egy lengyelt, itt volt a kapucinus főnök, voltak zsidók is. Vallásra és származásra való tekintet nélkül mindenkit befogadtunk. Az orvosok a pincében végezték a műtétet, előfordult, hogy szülést kellett levezetniük. A hetekig tartó nagy idegfeszültség miatt idegösszeomlást kaptam. A német páter amikor visszakerült Németországba, küldött csomagot számunkra, melyben civil ruhákat, cipőket kaptunk, mert mindenünket szétbombázták. Az oroszok kifosztották a rendházat, a régi ruháinkat elvitték. Az örökfogadalmat 1948. október 4-én tettem le” – meséli a nővér a háború utáni nyomorúságos időket.

1950-ben őket oszlatták föl utoljára, mert kórházban dolgoztak, ahol sebészeti, belgyógyászati, gégészeti, nőgyógyászati osztály működött. Akkor mentek el, amikor szereztek munkaerőt, akik leváltották a nővéreket. Tizenhármukat átvett a főváros, el kellett menniük a László Kórházba jelentkezni. Lejött a főnővér, meglátta őket és azt mondta: *Nekem tizenhárom apáca nem kell. Ezeket már nem lehet megnevelni!*

„Átkerültem az István Kórházba a belgyógyászatra. Jött a karácsony, feküdt ott egy súlyos beteg édesanya, akihez a családja bejárt. Láttam, hogy nagyon szeretik őt, ezért mondtam nekik: *Sajnos nemsokára el fog menni, gondoltak-e rá, hogy papot kellene hívni?* Az Örökimádás templomból jött egy atya, és ellátta a nénit. Akkor rengetegen jelentkeztek, hogy karácsonykor szeretnének gyónni. Én úgy oldottam meg a helyzetet, hogy a fürdőbe betettem egy széket, oda beült az atya, és mentek a hívek sorban gyónni.

De besúgók mindig voltak. Engem arra a napra egyáltalán nem osztottak be munkára, amikor az atyának újra jönnie kellett. Mikor másnap mentem, hivatott Koczka elvtárs, a párttitkár: *Tudja, hogy magát tegnap kereste egy fiatalember? Tudom* – válaszoltam. *Azt is*

tudja, hogy ez egy katolikus pap? Tudom- feleltem. Nem szégyellik magukat, hogy a katolikus valláshoz nem méltó módon a fürdőben gyóntatták és áldoztatták a betegeket?- támadt nekem a párttitkár. Nézze Koczkás elvtárs, önök küzdenek a saját elveikért, mi meg a mienkéért. Így tudtuk megoldani – mondtam. Jó, akkor most maga lemegy a felvételi irodába, és holnapról el van bocsátva – adta tudtomra. Jó – feleltem. Még hozzátette: Vegye tudomásul, hogy sehol nem fog tudni elhelyezkedni, mert jelentettem, a minisztériumnak, a pártnak, a szakszervezetnek a maga viselt dolgát. Nagyon köszönöm!- volt a válaszom.

Lementem az irodába, mondtam nekik, hogy jöttem a fizetésemért. Holnapról nem jövök dolgozni. Ők csodálkoztak: *Irmuska, hát el ne menjen, magát mindenki nagyon szerette! El kell mennem, mert Koczkás elvtárs így döntött – közöltem szomorúan. Majd én mindjárt beszélek a Koczkás elvtárssal!* Fölhívta telefonon, de láttam az arcán, hogy sikertelenül. Az egyik úr megígérte, ha nem tudok elhelyezkedni, vannak összeköttetései a MÁV Kórházban.

A Központi Városházába intéztem a fölvételt, mondták, hogy Újpesten megnyílt egy új szakrendelő, a gégészeti osztályra keresnek műszeres nővért. Elvállaltam, de mikor a felvételinél az irodás elkezdte gépelni az ajánlólevelet, megnézte az okleveletemet, odakiabált az ügyintézőnek: *Te, ez egy apáca! Mit törődsz vele! Fiatal, jó munkaerő, vedd föl!” – hangzott a válasz.*

Újpestre 1951. január 9-én jelentkezett munkára, és már azonnal be kellett állnia. Amikor fölment bemutatkozni az igazgatóhoz, nagy szeretettel fogadták, rögtön megmondta, hogy szerzetesnővér. *Fiam, hát az magának nem bűne! Maradjon csak itt nálunk, meg fogjuk magát szeretni, maga meg minket. Csak egy a kérésem, vallási dolgokról ne beszéljen, csak becsülettel végezze a munkáját!*- kérte az igazgató.

Én olyan becsületesen végeztem, hogy negyvenhat évig egyhuzamban ott voltam. Olyan jó állást kaptam, hogy a kezemben voltak a szanatóriumok, a kórházak, a klinikák, a leszázalékolás, minden rám volt bízva. Nagyon sok atyának tudtam segíteni, sok nővérnek szereztem munkalehetőséget a rendelőben. Többször jutalmaztak, végén az Egészségügy Kiváló Dolgozója kitüntetést is megkaptam. Kollegáim szerettek, én voltam a *mindenki Irmuskája.*”

Megszerették a betegek is, mert az egyedülálló időseket minden karácsonykor elküldte szanatóriumba, hogy ne legyenek egyedül. A szétszórátás után egy ideig a nagybátyjánál lakott, majd Raáb Kornél atya segítségével sikerült lakáshoz jutnia. A tulajdonos semmit nem kért az ott lakásért, csak biztonságban legyen a ház, és ha meghalnak, legyen, aki értük imádkozik.

„A házaspárt kiápoltam, huszonöt évig laktam ott. Később kerültem a Móricz Zsigmond körterre, majd a XII. kerületbe. Azt merem mondani, hogy a jó Isten mindig velem volt, elrendezte az utaimat.”

1997-től Ambrózia nővér évekig rendfőnökként dolgozott a Fő utcai épületben, ami most öregek otthonaként működik a Máltai Szeretetszolgálattal karöltve. A betegek, nővérek jól ismerik, messziről köszönnek neki, és ő mosolyogva integet nekik vissza.

„Mi abban tudunk segíteni nekik, hogy lelkileg támogatjuk az itt lakókat. Minden első pénteken van gyóntatás, áldoztatás, ha szükséges, hívunk papot, imádkozunk a beteg mellett és ha valaki hazaköltözik tőlünk, szentmisét mondatunk érte a templomban. Minden karácsonykor, húsvétkor, pünkösdkor összejönnek a kápolnában a betegek, betolják azokat is, akik nem tudnak járni, és szentmisén vesznek részt. Van úrvacsoraosztás is, mert más vallásúak is laknak itt. Mindenkit nagy szeretettel veszünk körül.

Korábban a rendi ügyekkel is foglalkoztam, irányítottam a munkát, most a templom díszítésében segítek, fogadom azokat a híveket, akik felkeresnek”- fejezi be kalandos életét Balázs Irma M. Ambrózia nővér, aki a Szent Erzsébetről Nevezett Betegápoló Nővérek rendjének utolsó élő tagja.

*

„Ambrózia nővér élete utolsó éveiben kerekesszékekben ülve látogatta a Szent Ferenc Sebei templom reggeli miséit, nyugdíjából pedig egy alkalmazottat fizetett, hogy a templombelsőt takarítsa. Kilencvenedik születésnapján, 2016-ban írásban köszöntötte őt Erdő Péter bíboros, Orbán Viktor miniszterelnök, Ferenc pápa pedig apostoli áldását tanúsító oklevelet küldött neki.

2017 karácsony másnapján hosszan tartó betegség után, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Batthyány téri idősek otthonában hunyt el.”¹³

¹³ <https://24.hu/belfold/2017/12/27/elhunyt-ambrozia-nover/>

Szent Keresztről Nevezett Irgalmas Nővérek

A Jó Isten szeretetét közvetítették az embereknek

Csonka Ilona Mariella és Csonka Rozália Aurea nővérek

„1920-ban születtünk Szegeden, ikertestvérek vagyunk. Én tizenöt évesen 1935. augusztus 1-jén léptem be a Szent Keresztről Nevezett Irgalmas Nővérek Kongregációjába. Tizenhat évesek voltunk, amikor édesapánk meghalt, aki mozdonyvezető volt. Zsámbékon volt a tartományi ház, én 1943-ban tettem fogadalmat, és misszióba akartam menni Indiába. Minden papírom megvolt, de az állam nem adott engedélyt a kiutazásra” - meséli szerzetesi hivatásának kezdetét Csonka Ilona.

Rozália, az ikertestvére három év múlva lépett be a rendbe. Mivel a szabály úgy szólt, hogy csak a nagykorúság betöltésével, tehát huszonnégyszer évesen lehetett fogadalmat tenni, Mariella nővér 1944-ben, Aurea nővér 1948-ban tett örökfogadalmat. Miután elvégezték az óvónőképzőt, Mariella nővér Budapesten, a Hűvösvölgyi úton lévő kétszáz férőhelyes gyerekotthonban dolgozott, mint óvónő 1949-ig, Aurea nővér Nyíregyházára került szintén óvodába.

„Mi a Hidegkúti úton tizenhatan laktunk, a tartományi vezetőség 1949-ben vette meg a városmajori házat. A feloszlatakor nővéreként nem élhettünk tovább közösségben, új otthont kellett keresnünk. Minket hazaküldtek, mert úgy tudták, hogy viszik a nővéreket Szibériába. Ekkor huszonkilenc évesek voltunk. A rendi ruhát le kellett venni, civil ruhát csináltattak mindenkinek. Mind a ketten hazamentünk édesanyámhoz Szegedre. A kapcsolatunk titokban megvolt az előjáróval, aki Budapesten élt. El akartunk helyezkedni dolgozni, mert édesanyám nyugdíjas volt, és nehezen éltünk, de sehol nem fogadták szívesen a szerzeteseket” – meséli tovább Mariella nővér.

Báró Appart Gizella grófnő még a háborús időkben tartott egy hat hetes vöröskeresztes tanfolyamot, amit akkor Mariella nővérnek sikerült elvégeznie. Ezzel jelentkezett a Szegedi Klinikán, ahova fölvtették ápolónőnek, négy hónapig dolgozott itt. Rozália testvére Szeged – Alsóvároson a plébánián egyházi alkalmazottként helyezkedett el.

„Én később egy családnál nevelőként dolgoztam, majd munkalehetőséget kaptam Szegváron egy óvodában. Azt kérte az oktatási osztály vezetője amikor fölvtett, hogy csak templomba ne járjak. Menjek el más városba misére. De én megmondtam, ezt nem tudom megtenni, én apáca vagyok, ha így nem kellek, akkor elmegyek máshová.

Minden vasárnap elmentem misére, azért nem naponta, mert a templom és a pártház egymással szemben volt. Egyszer behívtak és figyelmeztettek, hogy jelentések mennek rólam, mert templomba járok.

Ennek ellenére mindenhol megbecsültek, próbáltam maximálisan dolgozni, az ott élő száz állami gondozott gyermeknek bábszakkört vezettem. Első évben pedagógus napra kitüntetést adtak. Nem is akartam elhinni, a kolleganőm úgy bökött meg, hogy menjek már ki, engem hívnak. Hétszáz Ft-ot kaptam, ami akkor nagy pénz volt. Mindenki tudta rólam, hogy apáca vagyok. A Jó Isten különös kegyelme volt velem, mintha a tenyerén hordozott volna. Sokat foglalkoztam gyerekekkel, nagyon szerettem őket. Négy évig voltam Szegváron, mert mindig beadtam a kérelmet, hogy Szegedre mehessek, és végül megkaptam.”

Itt a püspökségen az ostyasütőben dolgozott. Negyven éves szolgálat után, 1975-ben ment nyugdíjba, majd a Szeged – Alsóvárosi plébánián segített, betegeket látogatott, vitte nekik az Oltáriszentséget.

„Nagyon boldog voltam, hogy az egyházat szolgálhattam. 1977-ben ismerkedtem meg egy atyával, aki a Fokoláre mozgalomhoz tartozott. Nekünk családi házunk volt, ahol havonta összejöttek a fokoláre családok. Próbáltam az Isten szeretetét átadni az embereknek, és az embereket a hitben megerősíteni, Jézushoz vezetni. A rend újrászerveződésekor eladtuk a családi házat, és az akkori tartományfőnöknő kérésére Budapestre, a rend számára visszaigényelt Városmajor utcai házba költöztünk. Ebben a Szociális Otthonban, ami a Szociális Missziós Nővérek tulajdona, 2004 augusztusa óta élünk. Itt száz ember él együtt, civilek és szerzetesnővérek több rendből. Reggel $\frac{3}{4}$ 7-kor kezdődik a zsolozsma, amit együtt imádkozunk.”

A rendszerváltás utáni években, amíg Mariella nővér a városmajori házban élt, sok fiatal látogatta őt. Apostoli munkájának gyümölcseként többen közülük felismerték életükben Isten szerzetesi életre hívó szavát. Ikertestvérét, Aurea nővért 2006 februárjában szólította magához a Teremtő.

„Mariella nővér kedvességével sokak szívébe lopta be magát, a vele való beszélgetés során hamarosan Istenre és az ő végtelen jóságára terelődött a szó. Olvasottsága, tájékozottsága csodálatra méltó volt fiatal nővértársai számára. Mindig éreztük, hogy szíve csordultig tele volt Istennel. Ikertestvérenek elvesztése nagy próbatétel elé állította őt. Ettől kezdve fizikai és szellemi leépülés indult meg nála. Azonban ez sem gátolta őt a folytonos imában, ami utolsó éveit teljesen átítatta. Mindnyájunk fülében ott csengenek ösztönző szavai: *Én azért imádkozom, hogy szentek legyetek*” – emlékszik rá fiatal rendtársa.

*

Aurea nővért 2006 februárjában szólította magához az Úr. Ikertestvére, Mariella nővér 2012. február 20-án költött haza Teremtőjéhez.

A kisgyermekekért és a betegekért élt

Molnár Ilona Dalma nővér

„Szegeden születtem 1920. július 3-án egy hétgyermekes családban. Édesapám a magyar vasútnál fűtőként dolgozott. A keresztes nővérek óvodát nyitottak a városban. Hozzájuk jártunk, és nagyon megszerettük őket. Az elemi és a polgári Szegeden a Notre Dame nővéreknél végeztem. 1935. augusztus 1-jén léptem be a keresztes nővérekhez jelöltnek a zsámbéki tartományházba” – kezdi szerzetesi meghívását Molnár Ilona.

Zsámbékon 1940-ben végezte el a tanítóképzőt. 1941. augusztus 2-án tett fogadalmat, majd egy év múlva, első fogadalma után Ipolyszakálkára helyezték, ahol kisgyermekeket tanított. Ezután rövid időre visszakérült Zsámbékra, majd onnan Törökbálintra.

„A második világháború után megindult a kitelepítés. 1946-ban a svábok helyére az Alföldről és a határokon túlról érkeztek betelepülők. Ezeknek a gyerekeknek a számtan és az írás mellett a magyar nyelvet is megtanítottuk az iskolában. Ezután rövidebb időt töltöttem még Érden és Levelek községben” – sorolja életének állomásait a nővér.

1950-ben, a rendek feloszlásakor több ezer szerzetessel együtt neki is más munkát kellett keresnie, mely abban az időben sok küzdelemmel járt. Hazament Szegedre, de mindenhol visszautasították, amikor megtudták, hogy szerzetes. Végül a ládagyárban kapott állást.

„Később Szegeden egy tüdőgondozóban adtak munkát, majd egy év után a környéki tanyavilág tüdőbetegeinek ellátására egy röntgenautóval jártuk egész Csongrád megyét tizenkét éven keresztül. Innen később szellemi fogyatékos gyermekek mellé kerültem, szintén Szegeden” – emlékszik a nővér az Alföldön töltött évekre.

Egyik rendtársa megkérte, pártfogolja egy seminarista ismerősét. Később a felszentelt pap Kisgörbön lett plébános, ahová Dalma nővér elkísérte. Hosszú évekig szolgált a plébánián, az irodában és a háztartásban. Itt értesült a rendszerváltás hozta lehetőségről, hogy a szerzetesrendek újból működhetnek az országban.

„1990-ben az akkori tartományfőnöknő kérésére visszatértem a nővérközösségbe, Pilisborosjenőre. Óvodás és kisiskolás gyermekeknek tanítottam hittant, ahonnan kedves emlékeket őrzök. Szerettek a gyerekek, mert jól értettem a nyelvükön. A nagyszülőkből kis közösséget szerveztem, akik segítettek a kicsiknek apró ajándékokat készíteni. Megleptük őket az ünnepekre, mikulásra, karácsonyra” – meséli a nővér a szép emlékeket.

Mindig nagy kreativitás, lelkesedés és buzgóság jellemezte az egyházi ünnepekre való előkészületeit – emlékeznek rendtársai a nővér szolgálatára. A hamarosan 90. életévébe lépő Dalma nővér jelenleg a Dabas-gyóni Zárdakert Idősek Otthonában él. Napjait áthatja az Oltáriszentségben jelen lévő Jézus imádása, a vele egy szobában lakó rendtársával

rendszeresen végzett zsolozsma és a rózsafüzér. Dalma nővér egész életét a jó Isten iránti mérhetetlen szeretet és mély bizalom jellemezte. Ezek segítették őt a nehéz és kilátástalannak tűnő időkben is.

*

Dalma nővér 2014. szeptember 28-án költözött haza Teremtőjéhez a Zárdakert Időotthonban Dabas-Gyónon.

Isten a tenyerén hordozott

Tomasek Erzsébet Acella nővér

„Csallóközcseréskőn születtem 1925. március 13-án, egy kilenc gyermekes családban, ahol én voltam a legkisebb. Gyerekkorunkban szüleimmel rendszeresen jártunk templomba, reggel és este körbeültük édesanyámat, úgy imádkoztunk. Szüleim a lányokat internátusba küldték tanulni, a fiúk vonattal Somorjába jártak polgárba. Két testvérem már belépett a keresztes nővérekhez, amikor tizenhat évesen én is éreztem a hívást, hogy szerzetesnővér szeretnék lenni” – emlékszik gyerekkorára és szerzetesi meghívására Tomasek Erzsébet.

Pozsonyban kezdte el a polgári iskolát, majd 1940-ben lépett be a rendbe, és jelöltként fejezte be tanulmányait Zsámbékon. Ezután óvodában dolgozott, majd 1943-ban Léván a keresztes nővérek vezetése alatt induló kétéves ápolónőképző iskolába írták.

„Tizenketten tanultunk ott jelöltek, nagyon jól éreztük magunkat. A főnöknők sokat foglalkozott velünk, felkészített a vizsgákra. Engem közben a mütőbe helyeztek, megtanultam a mütősnői feladatokat is. De nem tudtuk befejezni a kétéves iskolát, mert akkor a Felvidék visszakerült Csehszlovákiához. Vissza kellett jönnünk Zsámbékra. 1945-ben innen indultunk gyalog, kevés étellel felpakolva, egy kis húzó kocsival Pestre, a minisztériumba vizsgázni. Miután mindenki megszerezte az oklevelet, visszatértünk Zsámbékra. Nekem ezután elkezdődött a noviciátus” – meséli a nővér a diákevek izgalmait.

1947. augusztus 8-án tette le a fogadalmat, ezután a Pécsi Klinika sebészeti osztályára került.

„A délutáni vizit után kiírták, milyen operációk lesznek másnap. Nekünk is tudni kellett a műtétek menetét. Hárman voltunk nővérek, elosztottuk magunk között a munkát. Főleg hasi operációkat végeztünk, néha baleseti ellátást nyújtottunk, de előfordult strúma műtét is. Dr. Neuber Ernő professzor imádsággal kezdte el minden operációját: *Isten nevében kezdem el, ha ő segít, mi sem nehéz, ha ő elhagy, erőm elvész*. Hála Istennek mindig, minden körülmények között helyt tudtam állni. 1950. május 13-án minket is elérte a szétszórás.

Előző este szóltak, hogy másnap leváltanak bennünket, civilek jönnek a mütőbe. A professzor úr nehéz szívvel búcsúzott tőlünk. Reggel egy nagy teherautó jött értünk, és Zsámbékra vittek” – meséli a nővér a kórházban töltött szép éveket és az elválás szomorú óráit.

Az anyaházban már két testvére várta. Egyikük, Konzolata nővér, előzőleg szlovákiai magyar iskolában tanított. Amikor azt bezárták, átjött Lovasberénybe, ahol főnöknőként tevékenykedett, onnan hozták az anyaházba. Másik testvére, Hajnalka, akit Körmenről hurcoltak el, Szegedről érkezett. Mivel szüleik Szlovákiában maradtak és ők a rendek szétszórása után nem tudtak hazamenni, az itteni rokonság gondoskodott róluk.

„1951-ben felkeresett egy pécsi tanársegéd, aki kérte, azonnal menjek Kaposvárra átvenni a sebészeti műtőt, ahol nagy szeretettel fogadtak. Lakást is biztosítottak számomra, ami nagyon kényelmes volt, ezért két testvérem is odaköltözött. Így hárman szép szerzetesi életet élhettünk együtt. Konzolata nővér nem ment el tanítani, ő látta el a háztartást, a kórházba hordta nekünk az ebédet. Hajnalka nővér a gégészenen kapott állást. A műtőben a sok munka ellenére mindig helyt tudtam állni, gondoskodtam arról, hogy minden steril legyen. A műtős fiúkat betanítottam, mire kell ügyelni a bemosakodáskor, és a műtétek után. Az ügyeleti szobába magammal vittem a szerzetesi imakönyvemet, ha soron kívüli eset volt, csak beszóltak, és én már mentem is. Mivel ez a megye legnagyobb kórháza volt, előfordult, hogy naponta tíz-tizenkét műtétet is végeztünk. Vasárnaponként a jezsuita templomba jártam misére, de előtte mindent előkészítettem” – meséli Acella nővér a kórházban töltött szép éveket.

Mivel a rendek szétszórátása miatt nem volt módjuk letenni az örökfogadalmat, ezért 1950-től minden évben összejöttek a novíciustársaival Máriaremetén, ahol részt vettek a szentmisén.

„Anícia nővérral ketten elmentünk a tartományfőnöknőhöz, és 1958-ig évente megújítottuk a fogadalmunkat. 1958. augusztus 8-án Kresz János zsámbéki plébános szentmisét celebrált nekünk, majd titokban, a fogadósobában négyen köteleztük el magunkat örökre Istennek.” Később átkerült a szemészetre, ahol nyolc évig dolgozott, de hétvégeken bejárt ügyelni a sebészetre. Mellette beteg atyákat látogatott. A rendszerváltás beköszöntével újra felvehették a szerzetesi ruhát. Ekkor Forró Erzsébet nővér csatlakozott hozzájuk, akivel az akkor épült új templom mellé költöztek egy háromszobás külvárosi lakásba.

„1995. december 26-án Balás Béla püspök atya miséjére indultunk hárman, amikor az átkelőhelyen egy autó elgázolt minket. Hajnalka és Konzolata a baleset után hamarosan meghalt, engem súlyos sérülésekkel elvitt a mentő. Nem volt könnyű elfogadni azt, hogy elvesztettem a testvéreimet, de tudom, hogy a jó Isten akarata nélkül nem történik semmi. Egyet kértem az Úrtól, hogy adjon testi, lelki erőt, és lelki békét, hogy el tudjam viselni a megpróbáltatást. Mindaddig a Jó Isten a tenyerén hordott, összegyűjtött minket, és együtt lehettünk hárman. Sok jóban volt részem, sok jó emberrel találkoztam, ez mind Isten ajándéka volt, a fontos az, hogy elfogadjam az Ő akaratát. A bírósági tárgyaláson nem kívántam az elkövetőnek semmit. Három évre ítélték el, de végül egy évet kapott” – meséli a nővér a legnagyobb megpróbáltatást.

Hat hét kórházi kezelés után még három hónap rehabilitáció következett, majd a teljes felgyógyulás után a kaposvári főplébánián látta el a házimunkát. Ezután 2000-ben Acella nővért Kókára helyezték, ahol két idős keresztes nővérről gondoskodott.

„Ida nővér nagyon imádságos lelkületű volt, minden reggel korán kelt, és elvégezte a keresztutat. Az ottani lakók segítségével gondoztuk a szép, nagy kertet, én újra indítottam a Mária Kongregációt. 2005-ben eltört a lábam, ekkor jöttünk fel a két nővérral együtt Gyónra az idősoththonba. Először a régi épületben kaptunk szobát, ahol az öreg plébános atya is helyet kapott, ő minden nap misézett nekünk. Később a három éve felépült új szárnyba költöztünk. Ida nővért kilencvenhat évesen hívta haza az Úr, nagyon szép halála volt. Délután még kitoltam a kertbe, mondta, most elbúcsúzom mindenkitől. Este 7-kor elimádkoztuk a rózsafüzért, aznap este meghalt. Nem sokkal később Eudoxia nővér is a Mennyei Atyához költözött. Mindketten igazi keresztes nővér- szellemben éltek” – meséli az elválás nehéz, mégis lélekemelő emlékeit Acella nővér.

A háromágyas szobában most is ketten laknak. Szobatársát ő gondozza, gyámolítja.

„Naponta végzem a zsolozsmát, minden nap elimádkozom a Te Deumot és az óra-imát. Köszönetet mondok mindig azért, hogy az Úr Isten a mai napon is a tenyerén hordoz. Arra törekszem, hogy az Ő kegyelmével el tudjam viselni mindazt, ami rám vár, tudjak békében, szeretetben élni. A Szűzanya az oltalmazóm, érzem, hogy mindig mellettem van, és

megtapasztalom az őrzőangyalom segítségét is. Hozzá is minden nap imádkozom, és az utazókért is rendszeresen mondok egy fohászt, hogy Isten óvja őket a közlekedésben” – fejezi be élettörténetét Tomasek Erzsébet Acella nővér.

*

Acella nővér 2017. május 26-án költözött Haza a Mennyei Atyához a Zárdakert Időotthonban Dabas-Gyónon.

Szervita Nővérek, a Fájdalmas Anya Szolgálói

Inkább az internálást választotta

Nagy Erzsébet Bóna nővér

„Szüleim nem voltak vallásosak, anyukám református nevelést kapott. Pesten a III. kerületben és Árokszálláson jártam iskolába. Itt volt egy aranyos tanító néni, aki nagyon szeretett engem. Az iskolában tanultam hittant és nagyon vágytam a zárdába, de szüleim nem támogattak. A nagybátyám azt mondta szüleimnek: *Ha szeretne szerzetbe lépni, ne vegyék el a kedvét!* Volt egy kedves lelki atyám. Ő egy szentéletű pap volt, ő felírt számomra egy listát, milyen rendekbe jelentkezhetek. A szerviták címe is rajta volt, végül a nagybátyám révén jutottam el hozzájuk” – meséli hivatásának kezdetét Nagy Erzsébet.

Bóna nővérnek 1940-ben volt a beöltözése, majd elvégezte az óvónőképzőt, és Kőszegre került óvodába. Itt negyvennégy árva gyereket nevelt.

„Egyszer odajött egy kisgyerek és elmesélte: *Kedvesnővér, tessék elképzelni, hogyan imádkozik az öcsém! Öcsike szeret Téged, Te is szeresd öcsikét!* Mondtam neki, ez a legszebb imádság! A gyerekek sokszor emlegették a szüleiket, akiket soha nem láttak. Mindig vágyakoztak arra, hogy legalább egyszer lássák őket. Egy alkalommal behívtak egy kisfiúhoz, akit örökbe akart fogadni valaki. Bevittem a kisfiút az irodába, és mondtam neki, itt van az anyukád. A kisfiú a nyakába borult leendő anyukájának, és zokogva kérdezte: *Hol voltál eddig, miért nem jöttél? Annyit imádkoztam érted!*” – meséli szomorú élményeit a nővér.

1947-ben Rákosszentmihályon örökre elkötelezte magát Istennek, akkor, amikor a rend huszonöt éves jubileumát ünnepelte. Ekkor hárman voltak örökfogadalmasok. De örömük nem tarthatott sokáig, hiszen egy év múlva jött az államosítás. Akkor már nem foglalkozhattak a gyerekekkel, de a gyerekek ott maradtak az épületben.

„Az 1950-es szétszórás borzasztó volt. Teherautóval jöttek értünk késő este, előtte a helyi rendőrök értesítettek, hogy készülődjünk, csomagoljunk, mert mindjárt visznek minket. De szinte semmit nem tudtunk elvinni magunkkal, mindent ott kellett hagynunk. Az elmélkedési könyvet fogtuk a kezünkbe, de azt nézték az ÁVÓ-sok, nincs –e benne valami, mert annyira félték.

Pusztamonostorra vittek minket, ahol 1950 júniusáig óvoda és egy üdülő működött a Krisztus Királyról Nevezett Népművelő Testvérek Társaságának vezetésével. Amikor a gyerekek elmentek, az állam rögtön lecsapott az élelmiszerraktárra, és mindent elvitt. Ezután

vittek minket és az Isteni Megváltós nővéreket Pusztamonostorra, ahol eddig tizenketten éltek. Boros János atya volt a plébános, aki kihirdette a templomban, nincs élelmük a vendég nővéreknek. A falusiak sötétedéskor a kertek alatt adtak be ételmet nekünk. A jezsuita rendbeliek civilbe öltözve hátizsákkal is hoztak elemózsiát számunkra” – meséli a nővér a szétszórás nehéz napjait.

A más helyről érkezett nővéreknek nem lehetett kimenni a faluba, csak az ittenieknek, így templomba nem mehettek. Boros János atya jött naponta misézni hozzájuk. Az átvérendszerezésen járt ellenőrizni hozzájuk, éjjel mentek elemlámpával, és felkeltették őket, akik közül sokan szalmazsákon aludtak a földön.

„Föl kellett sorakozni, és számláltak minket, hogy megvagyunk-e? Ennek ellenére azt szerették volna, ha önként elhagyjuk a táborot, de ez nem következett be. Egymás után hívtak be minket az ÁVÓ-sok, és kihallgattak. Megkérdezte tőlem az egyik: *Mi a foglalkozása?* Mondtam – *óvónő. Kint is dolgozhat a demokráciának!* – válaszolta. Majd megkérdezte: *Mit választok?* – *Inkább az internálótáborot választom, ha a hivatásom követhetem* – mondtam. Erre mérgesen kizavart” – emlékszik a nővér a nehéz napokra.

Mivel nem volt civil ruhájuk a nővéreknek, az ottani falusi asszonyok átalakították a rendi ruhát, gallért varrtak rá, és bő szoknyákat adtak, hogy abból is lehessen ruhákat kiszabni.

„Amikor eljött a szeptember, akkor nem kérdezték, hova tudunk menni, mindenki indult, amerre látott. Én Pestre kerültem, albérletben laktam, és a VIII. kerületben, egy óvodában helyezkedtem el. Itt sok nehézséggel kellett szembe nézmem. Egyszer kiderült, hogy az óvodában dolgozókat faggatták, van-e pap, apáca vagy katonatiszt köztük. *Temiatad van rossz kedvünk* – mondták nekem, mikor megérkeztem. Visszaválasztottam nekik: *Ha ezért küldenek el, akkor emelt fővel megyek!* A vezető óvónő párttitkár volt, ha valami probléma adódott, akkor azt mondta kollegájának: *Menjen a pártba, jelentse föl a nővért!* De a jó Isten megsegített, később sikerült lakáshoz jutnom, és egészen nyugdíjazásomig ott dolgoztam az óvodában” – meséli a nehéz munkás hétköznapiakat a szerzetesnő.

Miután nyugdíjba ment, magához vette édesanyját, és szép öregséget biztosított neki. Isten iránti hálával ünnepelte hetvenéves szerzetesi jubileumát 2010. augusztus 23-án. A nyolcvankilenc éves Bóna nővér már a szervita nővérek győri közösségében él. Gyakran ismételve: „Közelebb, közelebb Uram hozzád!”

*

„Balesete miatt 2015-ben a győri közösségből a Budapest-kelenvölgyi „Názareti Hajlékba” (rendházba) került. A szenvedéseket nagy megadással és türelemmel viselte. Életének utolsó része már szinte csak fohászokból állt: „Jézusom, légy irgalmas, kegyelmes! Nagy Erzsébet M. Bóna nővér életének 93., szerzetesi fogadalmának 75. évében 2017. október 22-én az örökkévalóságba költözött.”¹⁴

¹⁴ <http://www.magyarurir.hu/megszentelt-élet/elhunyt-nagy-erzsebet-m-bona-szervita-nover-2016>

Szociális Testvérek Társasága

Leugrott a mozgó vonatról

Szabó Jolán Ildikó testvér

„1914. május 4-én születtem Újszászon. Itt jártam elemi iskolába, majd Szolnokon végeztem a polgári iskolát. 23 éves koromig Újszászon éltem és ott dolgoztam. Mivel beteges voltam, nem gondoltam arra, hogy szerzetbe lépjek, hanem el akartam végezni a szociális képzőt, hogy szociális munkásként valami jót tehessenek az emberekért. Láttam egy újságban hirdetést a szociális képzőről, és kértem az ismertetőt. Salkaházi Sára testvér, aki a képző igazgatója volt, véletlenül a rend ismertetőjét küldte el. Először nem állt szándékomban belépni a Szociális Testvérekhez, de a képek alapján idővel megbarátkoztam a társulattal, és felvettem velük a kapcsolatot. 1939. április 15-én léptem be a társaságba” – meséli hivatásának kezdetét Szabó Jolán Ildikó testvér.

A hároméves jelöltidő után elvégezte a szociális képzőt, és a háborúig az anyaházban a jelöltek mellett dolgozott. Első fogadalmát 1942-ben tette le. 1944. március 19-én, a németek bevonulása után Nagyváradra menekítették a jelölteket.

„Közben áprilisban meghalt az édesapám, és a főnöknő hazaküldött. Nagy nehezen elértem Szegvárig, majd onnan sikerült Szajolig eljutnom, de onnan soká tudtunk továbbindulni. Egy bácsi a gondjaiba vett, feltett egy vonatra, ami átment éjjel a Tisza-hídon Szolnokra. Onnan még húsz perc kellett, hogy hazaérjek Újszászra. Végre bejött egy tehervonat, ami a falumon keresztül ment. Felszálltam, és megkértem a vonatvezetőt, hogy lassítson le az újszászi állomáson és én a mozgó vonatról leugrottam. Hajnali négykor értem haza, akkor már édesapámat otthon felravatalozták, és másnap eltemették” – emlékszik a szomorú eseményekre a testvér. A temetés után már nem tudott Szegvára visszamenni, mert az oroszok ott voltak, így Budapestre indult az anyaházba. Ott találta a Nagyváradról menekült ötven jelöltet.

1944 nyarán a főnöknője elküldte Egerbe szabadságra. Ennek letelte után a kaotikus állapotok miatt csak a pesti anyaházba utazhatott. Innen indult az első éves jelöltekkel Románra, ahol a plébános befogadta őket. A háború után 1945-ben ismét Szegvára kapott beosztást. Akkor nagy szegénységben éltek.

„Vera testvérünk szüleitől kaptunk minden nap egy kanna tejet, amit a tanyáról hoztunk el a mezőn keresztül. Március 7-én gyanús gyülekezésre lettünk figyelmesek, asszonyok siettek valahová piros kötényben, bottal a kezükben. Gyanítottuk, hogy az MNDSZ (Magyar Nők

Demokratikus Szövetsége) kommunista szervezete készül valamire. Azt tanácsoltam Tekla testvérnek, ne induljon el, mert már kétszer tüntettek ellenünk. Nemsokára erős csengetést hallottunk, a nagyterem ablakából láttam, hogy kb. 100-150 asszony tolong, kiabál a kapu előtt, ahol Viktória testvér próbál egyezkedni velük” – kezdi az visszaemlékezést a testvér. A kaput nem nyitották ki, de az oldalsó kiskapun betódultak a tüntetők. *Negyvennyolc órán belül egy apáca se legyen itt, ki az apácákkal, ki a dologtalanokkal, ki az ingyenélőkkel! Majd egyre sürgették a határidőt, huszonnégy órán belül... azonnal...* ”

„A jelöltek lent dolgoztak a mosókonyhában, mert aznap mosás volt. Az emeleten tizennyolc pesti gyereket próbáltunk feltáplálni az éhezések után. A falu szegényházának is mi főztünk. A tüntetők a kovácsoltvas kapun át feltódultak, férfiak is jöttek, botokkal a kezükben, előzönlöttek a szobákat, a nagytermet. Itt kinyitották az ablakokat és kiabáltak kifelé: *Bevettük a várat, mienk a vár!* A lépcsővel szemben álltam, ahol egy nagy feszület lógott a falon. Az asztalnak támaszkodva néztem szembe a tüntető tömeggel. A jelölteket el akartam küldeni, közben rendőrök is előkerültek, így nem mertek megütni. A konyhába mentem, és elkezdtem pucolni a krumplit.

Egy csomó botos férfi berontva ordított: *Ki itt a főnöknő?* A testvérek, akik a konyhában voltak, rám mutattak. Erre mindenkit kizavartak, alkudozni kezdtek, ki maradhat, ki menjen. Mondtam, hogy én egyedül nem bírok ennyi embernek főzni, én is elmegyek, van itt elég léhűtő asszony, majd azok főznek. Erre megszeppentek, és azt válaszolták, azok nem értenek semmihez, akkor inkább maradjunk, és megígérték „vigyáznak” a szerzetesekre. Végül velem együtt két környékbeli jelölt maradt a házban, a többi jelölt gyalog, pénz nélkül nekiindult a tanyákon keresztül a bizonytalanságba.

A faluban döbrent csend lett, délután még keresték a káplánt, mert agyon akarták verni. Ő elbújt egy padláson a kukoricaszárak között, és csodával határos módon nem találták meg. Ezután a házat többször átkutatták, a zárda szobáit lezárták, az utcán örök cirkáltak...

Csak egy szobát hagytak meg, amiből kivették a zárat, ezért székekkel torlaszoltuk el, mert féltünk, éjjel ruhástul feküdtünk le, de aludni nem tudtunk. A kápolnában őriztük azt a követ, amelyet Zsófia testvérnek szántak, de nem találták el. Ő az egyik környékbeli osztatlan iskola tanítója volt” – meséli a testvér az átélt nehézségeket.

Ezek után zaklatások sora keserítette a testvérek életét. Rosszindulatú látogatásokkal akarták bebizonyítani, hogy az ott gondozott gyermekeket nem etetik rendesen. A testvérek a saját kamrájukból engedéllyel hozhatták ki az élelmet, miközben *őrzőik* az ő konyhájukon étkeztek. Végül 1946. május 1-jén hagyták el a testvérek végleg Szegvárt. A jelöltek időközben felérkeztek a fővárosba, Ildikó testvér a budapesti Thököly úti anyaházba találkoztak, majd a Báthori László utcába helyezték őket, ahol egészen a szétszóratásig foglalkozott velük.

„Amikor 1950-ben híre ment a szerzetesek szétszóratásának, hivatott a főnöknő és azt mondta: *Tűnj el!* Elutaztam a rokonaimhoz, de a nagybátyám megrémült, mert Cegléden akkor szedték össze a nővéreket. Anyám üzent: *Gyere haza, mi nem félünk!* Egy darabig otthon voltam Újszászon, elvállaltam a sekrestyés-harangozói állást. Így kerülhetett ide három állás nélküli rendtársam, akiket kántorként foglalkoztattak.

Három évig dolgoztunk együtt, majd mindenki szétszéledt, én Székesfehérvárra kerültem a bazilikába, ahol szintén szociális testvérek dolgoztak. Havi négyszáz Ft volt a sekrestyés fizetésem, hárman dolgoztunk ezért az összegért. Munka mellett elvállaltuk a kanonok úr ellátását, takarítást, egyházi ruhamosást, vasalást. Végül teljesen kimerültem, ezért fél évre haza mentem. 1956 novemberében üzent előljáróm, hogy az Akció Catholica külföldi szervezete révén adományokat kaptunk, melyeket Stádler Frieda néni Üllői úti lakásának a pincéjében kellett szétosztani. Az Új Ember akkori szerkesztőit is ruhaneművel, csomagokkal támogattuk. Majd jött a vészír, azonnal hagyjuk abba” – emlékszik a földalatti munka izgalmaira a testvér.

Az 1950-es szétszórás után mindenki külső testvérként élt. Az akkori főnöknő, Rónai Paula testvér, annak ellenére, hogy nagyon félt, elfogadta az új jelentkezőket. Később utóda, Dr. Szőke Pálma minden veszély ellenére szintén fölvetett új tagokat.

„Az ötvenes években az Edömér utcában laktam albérlőként. Mivel a főbérlő osztályidegen özvegyasszony volt, alacsony bérleti díjat kért, ezért magam mellé vettem egy-egy szobatársat, aki mindig a társaság jelöltje volt. Se a háziasszony, se a lakók nem tudták róla, hogy a Társaság titkos tagja, azt mondtam, hogy az unokahúgom. Jót derültünk, amikor a házi néni négyszemközt azt javasolta az egyik szobatársamnak: *Tudod mit? Lépjél be az Ildikóéhoz, mert közénk való vagy!* Ő hirtelenjében csak annyit válaszolt, hogy majd gondolkodik rajta” – meséli a testvér a csöppet sem könnyű hétköznapiakat.

Az 1953-ban megalakult a Szolidaritás Háziipari Szövetkezet, ahol szerzetesnők és olyan papok kaptak munkát, akiket az állam „megbízhatatlannak” tartott. Ildikó testvér 1957-ben a kesztyűrészlegben kezdett dolgozni. Szakemberek tanították be őket, akikkel nagyon jó kapcsolatot alakítottak ki. A falon feszület és a Szentatya képe függött, reggel nyolckor imával kezdődött a munka, délben a harangszókor elmondták az Úr angyalát, délután lelki olvasást hallgattak a műhelyben, de ezért a hatvanas években egyszer feljelentették őket. Le kellett venni a feszületet és a pápa képét a falról, és délben csak csendben imádkozhattak. „Az ünnepek alkalmával megköszöntöttük egymást. Karácsonykor, húsvétkor ajándékot kaptunk. Több ízben autóbuszos kirándulást is szerveztek részünkre, meglátogattuk Pannonhalmát, Sopront, Tatabányát. Romána nővér énekkart szervezett a Szolidaritás tagjaiból, egyszer Kodály előtt is énekeltünk” – emlékszik a testvér a „Szoliban” töltött évekre.

Ildikó testvér az exportrészlegben dolgozott, sok külföldi üzletkötő és gyáros kereste fel őket. Elterjedt a szövetkezet jó híre, mert pontos, precíz munkát végeztek a nővérek, és tudták róluk, hogy ők nem lopnak.

„A vámkezelés sok izgalmat jelentett, megtanultam az ehhez szükséges csomagolást és a papírok kitöltését, a vámtisztek szívesen jöttek hozzánk. Sok szerzetesnő bedolgozóként kapott munkát a szövetkezettől, a meósok szigorú ellenőrzéssel vették át a kész termékeket. Sokat dolgoztunk, de ez a munkahely segített mindnyájunknak, hogy hűségben megmaradjunk hivatásunkban, és a nyugdíjat is ez biztosította számunkra.”

Szőke Pálma testvér a Patrona Hungariae Gimnáziumban tanított. Ildikó testvér nyugdíjazása után hét évig naponta járt Pálma testvér lakására, hogy öreg édesanyját, és két nagynénjét gondozza. 1974-ben részben örökségből egy testvérrrel vásároltak egy kisebb házat Csobánkán, ahol egy ideig ketten éltek, majd olyan helyet kerestek, ahol gondoskodni tudnak az idősekről. 1987-ben eladták a házat, megvásároltak egy nagyobbat, melyet a rendszerváltozás után kibővítettek, és az idős testvéreknek biztosítottak otthont.

„Az 1989-es rendszerváltozás után vált ismertté sok idősebb testvér számára, hogy a Társaság kb. 40 %-a a fölsozlatás alatt lépett be” – fejezi be élettörténetét a 98 éves Szabó Jolán Ildikó szociális testvér.

*

„Szabó Jolán, Ildikó testvért 100. születésnapján, 2014. május 3-án, köszöntötték a szociális testvérek a csobánkai Szent József Otthonban.”¹⁵ 2015. március 27-én hunyt el.

¹⁵ http://szocialistestverek.hu/images/stories/pdf_rtf_szovegek/lelek_szava/2014_2/17-20.%20szines%20o.pdf.pdf

Unum Sanctissimae Trinitatis Társaság

Hitoktató és téesz pénztáros volt

Bartos Mária Ilona testvér

„Budapesten születtem 1938. május 9-én. Már gyerekkoromban gondoltam arra, hogy szerzetesnővér leszek. Mivel édesapám kórházi tisztviselő volt, a háború alatt a János kórházban éltünk, ahol irgalmas nővérek szolgáltak. Itt közeli kapcsolatba kerültem velük, mert öcsémmel és a többi gyerekkel ott szaladgáltunk mindig a kórház kertjében, és közben sokszor betértünk a nővérekhez. Ha már nem értek rá velünk foglalkozni, a kezünkbe nyomtak valami apró ajándékot, szentképet, és elküldtek játszani” – emlékszik Bartos Mária gyerekkori élményeire.

Az államosításig a budai angolkisasszonyokhoz járt iskolába, és egyre erősödött benne a vágy, hogy szerzetes legyen. E szép hívásnak az 1950-es szétszórás emelt akadályt, amikor tizenkét évesen tanúja volt annak, hogy szeme láttára rakták fel a nővéreket egy nagy teherautóra, és elhagyták velük a kórházat.

„Rossz emlékként maradt meg bennem ez a kép, mert akkor gyerekként nem értettem, mi történik a nővérekkel, édesapám sem mondott semmit. Később tudtuk meg, hogy elhurcolták őket. Az orvosok akkor nagyon kiálltak a nővérek mellett, azt mondták, ha nem engedik meg legalább civilben dolgozni őket, akkor ők abbahagyják a munkát, így később több nővér kapott itt munkát.

A feloszlatáskor olyan gyorsan zárták be a kórház kápolnáját, hogy bent maradt az Oltáriszentség. Édesapánk, akinek egy ismerőse a városházán dolgozott, elintézte, hogy kinyissák a kápolnát, és a pap kivegye az oltáriszentséget. Ennek az lett a következménye, hogy édesapámat elküldték a munkahelyéről” – meséli tovább a szomorú eseményeket Mária Ilona testvér.

A közgazdasági technikumban kezdte meg középiskolai tanulmányait, amikor kapcsolatba került a Jézus Szíve Néplányokkal, akik közül egy nővér titokban a lakásukra járt hittant tartani.

„A rendszeres találkozások alkalmával megismertem a rendet, és nagyon megtetszett az életük. De aztán egyik napról a másikra megszakadt a kapcsolat velük, mert börtönbe kerültek. Akkor megijedtünk, de szerencsére az én nevem még nem szerepelt a rendőrség listáján. Később megtudtam, hogy a Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek működnek Budapesten és Debrecenben, ezért felvételemet kértem a Svetits Katolikus

Gimnáziumba. Ott végeztem a harmadik-negyedik osztályt, mint jelölt. Ez 1955 és 1957 között történt, majd érettségi után még egy rövid időt ott töltöttem a rendben, de végül haza kellett jönnöm. Édesapámat reakciónak bélyegezték meg, így nehezen tudott elhelyezkedni. Kéthetente mindig elbocsájtották a munkahelyéről, így nem volt, aki eltartsa a családot, mert öcsém a szemináriumba kérte felvételét” – meséli a további fordulatokat Mária Ilona testvér. Bartos Mária végül az OTP-nél talált munkát, ahol több fiatallal együtt fölvtették. Nem foglalkoztak azzal, hogy szerzetesi iskolába járt, annak ellenére, hogy közben hosszabb időre betegállományba kényszerült. Felgyógyulása után visszavették, így évekig dolgozott az V. kerületi OTP fiókban.

„Közben egy ferences lelki atyám lett, aki tudta, hogy szerzetes szeretnék lenni. Ő a húga révén összehozott egy Unumba tartozó testvérral. Ezt az 1970-es években teljesen titokban tartottam, még a szüleim és a pap testvérem sem tudott semmiről. Az ismerkedés fokozatosan történt, mert nagyon óvatosan lehetett akkor mindent csinálni. Mivel az alapító anya Mester Margit Mária (1906-1961) öt évig ült börtönben, a testvérek nagyon figyeltek arra, hogy kivel ismerkednek. Csak hosszas beszélgetés után, amikor meggyőződtek arról, hogy megbízható az illető, akkor vitték föl a Körtéren lévő lakásukra, ahol rendszeresen találkoztak. Itt kerültem én is kapcsolatba Gerő Éva Terézia akkori előljáróval. A szüleimmel együtt laktam, de rendszeresen találkoztam a jelöltmesternővel, és a budai csendes utcákon sétálva beszélgettünk. Így telt a jelöltség, majd a noviciátus alatt Klára testvérhez jártam a Mészáros útra, közben a megbeszélte imaidőket betartottam. Reggel korábban keltem, akkor imádkoztam, elmélkedtem, villamoson, buszon elmondtam a rózsafüzért. Hazafelé jövet mise előtt elvégeztem a szentségimádást, majd következett a szentmise. Titokban letettem a fogadalmakat, és 1980-ban örökre elköteleztem magam a rendben” – meséli az izgalmas rendi életet Mária Ilona testvér.

1975-ben a testvérem Kutason lett plébános, ezért odaköltöztem a plébániára, ahol a hitoktatásban és a háztartási munkában segédkeztem. Eldugott helyen éltünk, ahol nem háborgattak, nyugodtan tudtam hitoktatni a plébánián, mert a templom télen nagyon hideg volt. Először kettő, majd később öt falu tartozott hozzánk. Mindketten köztisztvisletnek örvendtünk a falusiak körében. Kijártam a falvakba is hittant tartani, de mivel kevés volt a jövedelmem, félállásban a téeszben pénztárosként dolgoztam. Amikor halottra kellett harangozni, akkor bezártam a pénztárat, átmentem harangozni, ha jött valaki, megvárt. A hittanórát szombaton vagy iskola után tartottam.

Később, amikor elindult Budapesten a teológia levelező tagozata, én is elvégeztem. Ez hétvégi elfoglaltságot és sok tanulnivalót jelentett, de jó időbeosztással megoldottam. A vonaton utazás közben, meg a pénztárban is tanultam, mert nem volt nagy forgalom. Amikor jött valaki, akkor elintéztem, közben volt alkalmam foglalkozni az anyaggal. Mivel a nagy plébániát rendben kellett tartani, sekrestyés munka is adódott, sikerült kiharcolnom, hogy a Munka Törvénykönyvében előírt tanulmányi szabadságot megkaphassam.”

Amikor elérkezett az 1989-es rendszerváltás, testvére hosszabb időre külföldre ment, addig Budapesten a Szent Imre plébánián hitoktatott, és ellátta az irodai teendőket. Majd testvére Nagyberénybe került plébánosnak, oda is elkísérte, és egészen 2004. március 14-én bekövetkezett haláláig immár hivatalos hitoktatóként négy filiában foglalkozott az óvodásokkal, iskolásokkal és fiatalokkal; tartott házasság előkészítést is.

„Testvérem halála után még pár hónapig szükség volt a munkámra, hiszen előttünk állt az elsőáldozás, a húsvét, a bér málkózás. Templomépítkezések és ezek pályázatának intézése is rám hárult, rendszeresen jártam Nagyberénybe és a hozzá tartozó filiákba igeliturgiát tartani, temetni. Amikor az új csángó plébános átvette a plébániát, feljöttem Pestre, azóta itt élek és segédkezem az időközben megöregedett és beteg rendtársak ellátásában. 2007-ben engem választottak a rend előljárójának.

Az 1990-es évek elején vettünk egy családi házat Kispesten, ahol most négyen élünk, imádságban egymás és az egyház szolgálatában” – fejezi be élményekkel teli élettörténetét Bartos Mária Ilona testvér.

*

Ilona testvér 2013-ban felmentését kérte és kilépett a rendből.

Névmutató

[Aczél László Zsongor pálos szerzetes](#)
[Antunovics Margit Jubella kalocsai iskolanővér](#)
[Baji János szalézi szerzetes](#)
[Balázs Irma M. Ambrózia betegápoló nővér](#)
[Bartos Mária Ilona unum testvér](#)
[Bedő Katalin Etelka annunciáta nővér](#)
[Bencze Olga Józsa karmelita nővér](#)
[Benkő Antal jezsuita szerzetes](#)
[Berecz Erzsébet M. Etel ferences szegénygondozó nővér](#)
[Berger Margit M. Genovéva kalocsai iskolanővér](#)
[Bodnár Valéria Congregatio Jesu nővér](#)
[Bognár Anna Don Bosco nővér](#)
[Brath Julianna Jácinta Isteni Szeretet Leányai nővér](#)
[Csermely Anna M. Amábilis \(Legszentebb Üdvözítő Nővérei\)](#)
[Csonka Ilona Mariella irgalmas nővér](#)
[Csonka Rozália Aurea irgalmas nővér](#)
[Csonka Zsuzsanna Perpétua Isteni Szeretet Leányai nővér](#)
[Farkas Mária Margaréta Boldogasszony iskolanővér](#)
[Fehér Ida nővér \(Jézus Szíve Társasága\)](#)
[Forgács Anna Marianna premontrei nővér](#)
[Francz Katalin M. Rafaella ferences szegénygondozó nővér](#)
[Frank Pál szalézi szerzetes](#)
[Gáspár Piroska Edit szatmári irgalmas nővér](#)
[Gór Nagy Magdolna Krisztofóra kalocsai iskolanővér](#)
[Havasi József szalézi szerzetes](#)
[Hermann Mária Siegfrieda kalocsai iskolanővér](#)
[Hevenesi János jezsuita szerzetes](#)
[Horváth Mária Flóriána kalocsai iskolanővér](#)
[Hubai Anna Hilderika kalocsai iskolanővér](#)
[Jeriga Anna Don Bosco nővér](#)
[Károlyi Ilona M. Teodomara Ferences Mária Misszionárius nővér](#)
[Kirchhofer Erzsébet Eleonóra kalocsai iskolanővér](#)
[László Erzsébet M. Eszter ferences szegénygondozó nővér](#)
[Magyar Erzsébet M. Stefánia Notre Dame nővér](#)
[Majoros Mária Ármella domonkos nővér](#)
[Mócza Katalin Don Bosco nővér](#)
[Molnár Ilona Dalma irgalmas nővér](#)
[Nagy Erzsébet Bóna szervita nővér](#)
[Párvy Kornélia Congregatio Jesu nővér](#)
[Póta László jezsuita szerzetes](#)
[Roboz Etelka Don Bosco nővér](#)
[Rusznay Anna Michaela \(Népművelő Testvérek Társasága\)](#)
[Szabó Jolán Ildikó szociális testvér](#)
[Szendrői Antónia M. Fabiola kalocsai iskolanővér](#)
[Szilágyi M. Izabella kalocsai iskolanővér](#)
[Szilágyi M. Vilma kalocsai iskolanővér](#)

[Szlovák Veronika Turibia kalocsai iskolanővér](#)

[Tímár Mihály szalézi szerzetes](#)

[Tomasek Erzsébet Acella irgalmas nővér](#)

[Tóth Margit Gilberta ferences szegénygondozó nővér](#)

[Tóth Rozália Alexandra annunciáta nővér](#)

[Varga Mária Veronika premontrei nővér](#)

[Werner József verbita szerzetes](#)